Shri Nisargadatta Maharaj

Ik Ben Zijn

Integrale vertaling van *I Am That*

ALTAMIRA

Shri Nisargadatta Maharaj

Ik Ben Zijn
Deel 1

Integrale vertaling van ‘I am That’

Samengesteld door Maurice Frydman Nederlandse vertaling van Wolter A. Keers

ALTAMIRA
Haarlem

Vijfde druk 2012

© 1973 Nisargadatta Maharaj

Oorspronkelijke titel: *I Am That, talks with Sri Nisargadatta Maharaj*

Oorspronkelijke uitgever: Chetana Pvt. Ltd., Bombay

Voor het Nederlandse taalgebied:

© 2000 Uitgeverij Altamira, Postbus 317, 2000 AH Haarlem (e-mail: post@gottmer.nl)

Uitgeverij Altamira maakt deel uit van de Gottmer Uitgevers Groep BV

Met dank aan uitgeverij Ankh Hermes te Deventer voor het gebruik van de vertaling Vertaling: Wolter A. Keers

Omslagontwerp en zetwerk: Ivar Hamelink

ISBN 978 90 696 3641 2
ISBN 978 94 013 0223 4 (e-book)
NUR 739, 718

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of een andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voorzover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgaven in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatieen Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB

Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

www.altamira.nl
www.diepmagazine.nl

Inhoud

De onderstaande titels van de hoofdstukken geven slechts een hoofdthema van het gesprek op die dag weer; de gesprekken zelf zijn niet van titels voorzien; zij zijn chronologisch gerangschikt en doorlopend genummerd.

Deel 1 Ik Ben

Woord vooraf

1. Het gevoel ‘Ik ben’
2. De obsessie van het lichaam
3. De Levende Tegenwoordigheid
4. De Werkelijkheid ligt voorbij de geest
5. Al wat geboren is, moet ook sterven
6. Meditatie
7. De geest
8. Het Zelf ligt voorbij de geest
9. Reacties van het geheugen
10. Waarnemer zijn
11. Gewaarzijn en bewustzijn
12. De persoon is niet de Werkelijkheid
13. Het Zelf, de geest en het lichaam
14. Verschijnselen en de Realiteit
15. De *jnani*
16. Zonder verlangen zijn – het hoogste geluk
17. Het altijd tegenwoordige
18. Om te weten wat je bent, moet je weten wat je niet bent
19. De Realiteit ligt in objectiviteit
20. Het Allerhoogste ligt aan alles voorbij
21. Wie ben ik?
22. Leven is Liefde en Liefde is Leven
23. Onderscheid maken leidt tot onthechting
24. God is de ‘Doener’
25. Houd vast aan het ‘Ik ben’
26. De persoonlijkheid – een obstakel

27. Dat wat geen begin heeft, begint op elk moment
28. Al het lijden komt voort uit verlangen
29. Het enige doel van het leven is Leven
30. Jij bent zelf de Vrijheid nu
31. Onderschat de aandacht niet
32. Het leven zelf is de hoogste goeroe
33. Alles gebeurt vanzelf
34. De geest is de rusteloosheid zelf
35. Het Zelf is je ware goeroe
36. Doden schaadt de doder, niet de gedode
37. Voorbij aan pijn en genot ligt het geluk
38. Het komt op de motivatie aan
39. Alleen het Zelf is reëel
40. Niets bestaat op zichzelf
41. Blijf steeds de Waarnemer
42. De Werkelijkheid kan niet beschreven worden
43. Onwetendheid is herkenbaar, *jnana* niet
44. ‘Ik ben’ is waar, de rest is van horen zeggen
45. Wat komt en gaat bestaat niet echt
46. Gewaarzijn van het Zijn betekent geluk
47. Let op je eigen geest
48. Gewaarzijn is moeiteloos en gratis
49. Onzekerheid komt door het denken
50. Gewaarzijn van jezelf is Waarnemer zijn
51. Wees onverschillig tegenover pijn en genot
52. Gelukkig zijn en gelukkig maken, dat is het ritme van het leven
53. Vervulde verlangens baren nieuwe verlangens
54. Lichaam en geest zijn symptomen van onwetendheid
55. Geef alles op, dan win je alles

Deel 1
Ik Ben

Woord vooraf

Als een Indiër zich op het een of andere geestelijke pad begeeft, heeft hij enkele voordelen die wij westerlingen niet hebben. Om te beginnen kan hij terugvallen op een oeroude geestelijke traditie, die in het Westen verloren is gegaan. Zo weet hij dat een authentieke goeroe of leermeester, een *Satguru*, één is met het Absolute. Als de goeroe spreekt, spreekt het Zijn, zonder restricties, zonder iets aan je te willen verdienen of iets aan je te kunnen verliezen. Je zou kunnen zeggen: het Absolute, het Zijn op de plek die we 'de goeroe' noemen, spreekt tot het Zijn op de plek die onze eigen naam draagt.

Van het standpunt van de goeroe heeft hij geen leerlingen – hij is één met alles en allen, hij is alles en allen. Maar hij staat aan een aantal personen, die serieus naar vrijheid of waarheid zoeken, toe om hem als leermeester en leidsman te beschouwen, omdat dit voor de meesten van ons de enige manier is om onze illusie en ogenschijnlijke gebondenheid kwijt te raken: de illusie, waarmee wij ons aanzien voor een handvol begrippen, waarnemingen, herinneringen en voorstellingen in ons eigen hoofd. Maar de Indiase leerling weet ook dat hij zich nooit als één met de goeroe mag beschouwen. Als hij ervan houdt om te mediteren, dan kan hij zich richten op een besef van eenheid met wie of wat dan ook – maar nooit met de goeroe. Hem dient men zijn plaats in de dualiteit te laten, want alleen daardoor kan hij de diepste subjectiviteit – en dus dualiteit – van de leerling ondergraven en uit de weg ruimen.

In sommige Indiase 'scholen' wordt wel gezegd dat de weg naar vrijheid, naar verlichting, niets anders is dan een gevecht met de goeroe, waarvan je bij voorbaat weet dat je het verliest.

De traditie zegt ook dat er strikt genomen maar één voorwaarde is waar je aan moet voldoen om door een authentieke goeroe te worden aanvaard als leerling; dat je serieus bent. Een oude vriend van mij, die Maharaj

(máharaadzj), zoals Shri Nisargadatta in de wandeling genoemd werd, in 1980 bezocht, zei bij zijn terugkomst: ‘Als ik in Bombay één ding begrepen heb, dan is het wel dat het een bloedserieuze zaak is.’

En daar ligt voor ons westerlingen, ‘s werelds intellectuele elite, een gigantische moeilijkheid. Maharaj zelf zei daar ooit eens over: ‘De meeste moeite heb ik met de intellectuelen. Ze jongleren met begrippen en zijn zelden serieus’. En zo is dat: wij hebben juist vaak het jongleren leren aanzien voor het serieus ergens mee bezig zijn. Maar vrijheid die alleen een begrip is, is geen vrijheid. Vrijheid, wezenlijke vrijheid, betrekt ons hele wezen in zich, ook ons hart, dat eindeloos veel dieper gaat dan het begrippenwereldje aan de oppervlakte. Wie in de begrippen blijft steken, is te vergelijken met iemand die zich tevredenstelt met het lezen en herlezen van het menu, zonder echt te gaan eten.

Iedere *Satguru* is spectaculair, ook al ziet men dat niet altijd onmiddellijk. De een straalt verblindend als de zon en je kunt hem niet aankijken zolang je nog maar de minste reserve achterhoudt. De ander is zo eenvoudig, zo nederig, dat zelfs het meest hardgekookte intellectuele ei op een gegeven moment de tranen over zijn wangen voelt stromen.

Een van de dingen waardoor Maharaj spectaculair was, was zijn verblindende directheid en zijn trefzekerheid. Of je nu een simpel mannetje uit een obscure buurt in Bombay was of een professor in de filosofie aan een bekende westerse universiteit, als Maharaj je bij je aankomst twee of drie vragen had gesteld, zat je met de mond vol tanden. Binnen de minuut waren je grenzen afgepaald en wist je waar je met begrippen goochelde en dingen napraatte zoals je die van anderen geleerd had, en waar je eigen inzicht en ervaring ophielden.

En daar begon dan het gevecht. Insiders, zoals de tolken aan wie wij zoveel verschuldigd zijn, wisten dat het vaak een veeg teken was als iemand door Maharaj werd ontzien en met wat omzichtigheid werd behandeld. Als hij de vloer met je aanveegde, je betweterigheid en je ijdelheid aan de kaak stelde, konden de mensen van de oude garde daaruit aflezen dat je

blijkbaar sterk genoeg was om tot op de bodem van je wezen alles los te laten wat je vrijheid en inzicht in de weg stond. Vooral de laatste jaren was dat steeds duidelijker.

In de jaren die in dit boek ter sprake komen, sprak Maharaj nog veel uitgebreider dan circa de laatste vijf jaar. Hij was toen nog bereid nieuwelingen op allerlei punten het abc uit te leggen, wat hij de laatste jaren, vooral na het ontstaan van zijn ziekte, weigerde. Het minimum dat je als bagage mee moest brengen, was toch wel dat je dit boek gelezen had. En toch, zoals je steeds weer ontdekte, als hij iemand serieus en dus rijp genoeg vond, liet hij soms zelfs die eis vallen, zoals in het geval van een timmerman uit een van de Angelsaksische landen, die zich nooit met wat voor 'geestelijke leven' dan ook had beziggehouden en ogenschijnlijk volmaakt toevallig bij Maharaj terechtkwam. Maar hij had wel na één week zelfrealisatie.

Dit laatste woord herinnert ons aan de noodzaak om iets te zeggen over het woordgebruik in deze vertaling. In de Engelse teksten over de Vedanta is dat allesbehalve unaniem. Sommige goeroes en schrijvers gebruiken het woord 'consciousness' (bewustzijn) om daarmee het Absolute aan te duiden; Maurice Frydman, de samensteller van de Engelse uitgave van dit boek, gebruikt het om het tegengestelde aan te duiden: denken en voelen.

Ook in het Nederlands is een woord als 'geest' verschrikkelijk vaag en blijkens mijn ervaring weet niemand, ook een theoloog niet, wat er bedoeld wordt met het woord 'ziel'. Om verwarring te voorkomen, moeten we dus een afspraak maken – en die is dat in dit boek het woord 'geest' betekent: de beperkte, menselijke, persoonlijke geest. Hopelijk is het gebruik van andere termen, zoals het Zijn (=het Absolute), duidelijk door het verband waarin zulke woorden voorkomen.

Een ander punt, dat misschien minder verwarring dan wel bevreemding oproept, is soms het gebrek aan samenhang tussen twee opeenvolgende vragen. Ik herinner mij een gesprek vertaald te hebben dat erg diep ging en dat ik erg aangrijpend vond (vooral na dergelijke gesprekken mee te hebben mogen

maken in Bombay), maar dat plotseling werd afgerond met een vraag die aan het imbeciele grensde. We moeten daar dan tussen de regels bij lezen dat hier plotseling een andere vraagsteller aan bod is. Maar dergelijke wisselingen zijn nergens in de tekst aangegeven.

Voor de meesten van ons is het lezen van boeken niet genoeg om tot de ontdekking te komen dat wij zelf zijn – en altijd geweest zijn – wat we zoeken: de vrijheid zelf. In de praktijk blijkt het nodig te zijn om iemand te ontmoeten die ons duidelijk maakt waar we nog – en met de beste bedoelingen – met begrippen goochelen. We zoeken allemaal vrijheid voor ons ego, in plaats van bevrijding van dat namaak-ik. We leggen allemaal prachtige verzamelingen aan van wijze en vrome uitspraken – en begrijpen niet waarom we dan nog steeds maar niet verlicht zijn. We zijn nu toch echt al een heel eind gevorderd en in alle bescheidenheid mogen we toch wel zeggen dat we al heel wat begrepen hebben...

Maar ‘verlicht’ worden zou je kunnen omschrijven als het ontdekken van het verblindende feit dat er helemaal niets te begrijpen valt. En dat de ‘verzamelaar’ en de ‘begrijper’ en het ‘toch-nogniet-verlichte-ik’ allemaal nog thuishoren in de wereld van begrippen.

Er is echter in deze wereld geen enkel begrip dat kan weergeven wat ieder van ons wezenlijk is. De begrippen komen en gaan bij dozijnen, maar er is iets dat ze overleeft; wanneer begrippen en andere waargenomen dingen zijn verdwenen, blijft er iets over – zoiets als een Tegenwoordig Zijn zonder meer.

Dat, wat de begrippen en de andere waarnemingen overleeft, dat heeft er recht op ‘ik’ genoemd te worden. En daarover gaat dit boek: het wil een bijdrage leveren tot de ontdekking van de betekenis van deze twee simpele woorden: Ik ben.

Wolter Keers

1

Het gevoel ‘Ik ben’

(7 mei 1970)

Bezoeker: Het is een dagelijkse ervaring dat de wereld plotseling verschijnt als we wakker worden. Waar komt die vandaan?

Shri Nisargadatta Maharaj: Voordat er iets verschijnt, moet er iemand zijn aan wie het verschijnt. Alle verschijnen en verdwijnen vooronderstelt een verandering tegen een onveranderlijke achtergrond.

Bezoeker: Voordat ik wakker werd, was ik zonder bewustzijn.

Maharaj: In welke zin? Dat je het vergeten was of niet ervaren had? Heb je geen ervaring, zelfs wanneer je je nergens van bewust bent? Kun je bestaan zonder te weten? Is een gat in je geheugen een bewijs van niet te hebben bestaan? En kun je naar waarheid spreken over je eigen niet-bestaan als een echte ervaring? Je kunt er niet eens zeker van zijn dat je denken en voelen niet bestonden. Ben je niet wakker geworden toen je werd geroepen? En toen je wakker werd, kwam toen niet als eerste het gevoel ‘Ik ben 77’. Zelfs tijdens de diepe droomloze slaap of tijdens een bewusteloosheid moet er een sluimerend bewustzijn geweest zijn. Bij het wakker worden verloopt je ervaring als volgt: ‘Ik ben – het lichaam – de wereld’. Het kan schijnen alsof die ervaringen na elkaar opkomen, maar in feite is het een gelijktijdig geheel, een enkel idee van een lichaam in de wereld. Is het gevoel ‘Ik ben’ bestaanbaar zonder het gevoel dat je iets of iemand bent?

Bezoeker: Ik ben altijd een ‘iemand’ met zijn herinneringen en gewoonten. Een ander ‘Ik ben’ ken ik niet.

Maharaj: Misschien staat je iets in de weg om het te kennen? Als je iets niet weet of kent wat anderen wel kennen, wat doe je dan?

Bezoeker: Dan probeer ik volgens hun aanwijzingen te ontdekken waar zij hun kennis hebben opgedaan.

Maharaj: Is het niet belangrijk voor je om te weten of je alleen maar een lichaam bent of iets anders? Misschien wel helemaal niets? Zie je niet dat al je problemen zorgen van het lichaam zijn? Eten, kleren, onderdak, een gezin, vrienden, naam, reputatie, veiligheid, overleven... al die dingen verliezen hun betekenis op het moment dat je je realiseert dat je misschien niet alleen maar een lichaam bent.

Bezoeker: Wat heb ik eraan om te weten dat ik geen lichaam ben?

Maharaj: Zelfs als je zegt dat je geen lichaam bent, is dat niet de hele waarheid. Eigenlijk ben je alle lichamen, elk hart, elke geest en nog veel meer. Volg het gevoel 'Ik ben' na in alle diepte, dan zul je dat ontdekken. Hoe vind je iets terug wat je kwijt bent of verloren hebt? Je blijft eraan denken totdat het weer in je opkomt. Het gevoel van te zijn, van 'Ik ben', is het eerste dat in je opkomt. Stel jezelf de vraag waar het vandaan komt of kijk er rustig naar. Als je aandacht zonder zich te laten storen in het 'Ik ben' blijft, kom je in een 'toestand' die niemand kan beschrijven, maar die wel wordt ervaren. Het enige wat nodig is, is het te doen, opnieuw en opnieuw. Het gevoel 'Ik ben' is tenslotte altijd in je. De enige moeilijkheid is dat je er allerlei dingen aan hebt vastgekoppeld zoals lichaam, gevoel, gedachten en ideeën, bezittingen binnen en buiten jezelf, enzovoort. Al die vereenzelvigingen zijn misleidend. Zij zijn er de schuld van dat je jezelf aanziet voor wat je niet bent.

Bezoeker: Wat ben ik dan?

Maharaj: Het is genoeg om te weten wat je niet bent. Wat je bent hoef je niet te weten. Want zolang je met 'kennen' bedoelt het beschrijven in de taal van de dingen die je als waarneming of als begrip al kent, kan er geen sprake zijn van zoiets als

zelfkennis. Wat je bent kan niet beschreven worden, tenzij als totale ontkenning. Je kunt hoogstens zeggen: 'Ik ben niet dit, ik ben niet dat' – je kunt nooit op een te verantwoorden manier zeggen: 'Dit ben ik.' Het klopt eenvoudig niet. Wat je kunt aanduiden met 'dit' of 'dat' kun je niet zelf zijn. Je bent niet iets dat kan worden waargenomen of wat je je kunt voorstellen, dus ook niet 'iets anders'. En toch kan er zonder jou geen waarneming en geen verbeelding, geen voorstelling zijn. Het voelen van het hart wordt waargenomen, het denken van de geest en de activiteiten van het lichaam. Het feit zelf van het waarnemen bewijst dat je niet bent wat door jou wordt waargenomen. Kan er waarneming of ervaring zijn zonder jou? Een ervaring moet ergens bijhoren. Er moet iemand komen opdagen om te verklaren dat de waarneming of de ervaring 'zijn' ervaring is. Zonder iemand die ervaart is de ervaring niet echt; de ervaring ontleent haar werkelijkheid aan degene die ervaart. Wat voor waarde hecht je aan een ervaring die je niet kunt hebben?

Bezoeker: Het besef iemand te zijn die ervaart, of het gevoel van 'Ik ben', zijn dat ook geen ervaringen?

Maharaj: Het is duidelijk dat alles wat ervaren wordt een ervaring is. En in elke ervaring verschijnt een 'iemand' die haar ervaart. Het geheugen schept de illusie dat er continuïteit bestaat. In werkelijkheid heeft elke ervaring haar eigen 'iemand' die haar ervaart en de gewaarwording van eenheid is afkomstig van het gemeenschappelijke element, dat de basis is van alle ervaarder-ervaringrelaties. Eenheid en continuïteit zijn niet hetzelfde. Net zoals elke bloem haar eigen kleur heeft, maar elke kleur kan verschijnen door een en hetzelfde licht, precies zo verschijnen er telkens nieuwe 'ervaarders' in het ongedeelde en ondeelbare Bewuste Zijn – ieder van hen een afgescheiden 'iemand' volgens hel geheugen, maar één als essentie. Deze essentie, deze in-grond, is de wortel, de basis, de tijdloze en ruimteloze 'mogelijkheid' voor elke ervaring.

Bezoeker: Hoe kan ik die bereiken, ermee in contact komen?

Maharaj: Dat hoef je niet te bereiken, want dat ben je. Als jij dat mogelijk maakt, zal het jou bereiken. Laat je gehechtheid

aan het irreële los, dan zal het reële snel en moeiteloos zijn eigen plaats innemen. Houd op met je voor te stellen dat je dit of dat 'doet' of 'bent' – dan zal de realisatie dat je de bron en het hart van alle dingen bent in je oplichten. Dit zal grote liefde met zich brengen, die niet het gevolg is van je eigen keuze of smaak en ook niet van gehechtheid, maar die een kracht is welke alle dingen toont in het licht van wat wij zijn: liefde.

2

De obsessie van het lichaam

(9 mei 1970)

Bezoeker: Maharaj, u zit hier en ik zit aan uw voeten. Wat is in wezen het verschil tussen ons?

Shri Nisargadatta Maharaj: Er is geen wezenlijk verschil.

Bezoeker: Toch moet er een reëel verschil zijn: ik kom naar u toe, maar u komt niet naar mij!

Maharaj: Omdat jij je verbeeldt dat er verschillen zijn, ga je overal op zoek naar 'bijzondere' mensen.

Bezoeker: U bent ook een bijzonder iemand. U zegt dat u het wezenlijke kent en dat beweer ik niet.

Maharaj: Heb ik je ooit verteld dat jij 'niet weet' en dat je daarom minder waard bent? Laat de mensen die dat soort onderscheid hebben uitgevonden maar bewijzen dat ze gelijk hebben. Ik beweer niet dat ik iets ken wat jij niet kent. Ik feite weet ik veel minder dan jij.

Bezoeker: Uw woorden zijn wijs, uw gedrag is waardig, uw tegenwoordigheid is een bron van kracht.

Maharaj: Daar weet ik allemaal niets van. Ik zie geen verschil tussen jou en mij. Mijn leven is net zoals het jouwe een opeenvolging van gebeurtenissen. Alleen ben ik nergens aan gehecht en ik zie de voorbijtrekkende stoet als een voorbijtrekkende stoet, terwijl jij jezelf aan allerlei dingen vastklampt en met ze meeholt.

Bezoeker: Wat heeft u zo onthecht en bescheiden gemaakt?

Maharaj: Niets speciaals. Ik had nu eenmaal een groot vertrouwen in mijn leermeester. Hij legde mij uit dat ik niets anders dan mezelf ben en ik geloofde wat hij zei. Ik schonk hem mijn vertrouwen en gedroeg me dienovereenkomstig; ik hield op met te verlangen naar wat ik niet was en naar wat niet van mij was.

Bezoeker: Hoe komt het dat u zo gelukkig was om volledig vertrouwen in uw leraar te hebben, terwijl ons vertrouwen nauwelijks meer is dan een vertrouwen in naam.

Maharaj: Wie kan daar een antwoord op geven? Zo is het nu eenmaal gebeurd. De dingen gebeuren zonder reden of oorzaak en wat doet het er tenslotte toe wie wie is? Jullie hoge dunk van mij is alleen maar een mening. Die kun je elk ogenblik veranderen. Waarom zou je meningen belangrijk vinden – zelfs je eigen mening?

Bezoeker: En toch bent u anders. Het lijkt alsof u altijd rustig en gelukkig bent. En er gebeuren wonderen in uw nabijheid.

Maharaj: Van wonderen weet ik niets af en ik vraag me af of de natuur uitzonderingen op haar regels toestaat. Tenzij we het erover eens zijn dat alles een wonder is. Wat mij betreft bestaat er zoiets niet. Dit bewustzijn is er, waar alles in gebeurt, dat is overduidelijk en binnen het bereik van ieders ervaring. Jullie kijken alleen niet zorgvuldig genoeg. Kijk beter en zie dan wat ik zie.

Bezoeker: En wat ziet u?

Maharaj: Ik zie wat jullie ook hier en nu zouden zien, ware het niet dat je aandacht verkeerd gericht is. Je wijdt geen aandacht aan dat wat je bent. Je bent altijd gericht op mensen, dingen of ideeën, maar nooit op jezelf. Richt je aandacht op wat je bent en word bewust van je eigen zijn. Kijk naar hoe je functioneert, neem waar wat je motieven zijn en hoe de resultaten van je activiteiten uitvallen. Bestudeer de gevangenis die je uit onachtzaamheid om je heen hebt opgetrokken. Door te weten wat je niet bent, kom je tot de ontdekking van wat je wél bent. De weg terug naar wat je bent is een weg van ontkenning en

weigering van wat je niet bent. Eén ding staat als een paal boven water: het wezenlijke is geen fantasie en geen bedenksel. Zelfs het besef van ‘Ik ben’ duurt niet, maar het is wel een nuttige richtingaanwijzer; het geeft de richting aan, maar het toont je niet wat je moet zoeken. Kijk eens heel scherp! Het ogenblik dat je diep overtuigd bent dat het enige wat je naar waarheid over jezelf kunt zeggen, ‘Ik ben’ is – en dat niets wat je kunt aanwijzen dat is wat je bent – op dat ogenblik is de noodzaak voor het ‘Ik ben’ voorbij en ben je er niet langer op uit om te verwoorden wat je bent. Het enige wat je nodig hebt is die neiging kwijt te raken, jezelf te definiëren, te beschrijven, te benoemen. Definities hebben alleen maar betrekking op je lichaam en wat het tot uitdrukking brengt. Zodra deze obsessie met je lichaam verdwijnt, keer je terug naar je natuurlijke staat – helemaal spontaan en zonder enige moeite.

Het enige verschil tussen ons is dat ik mij bewust ben van mijn natuurlijke staat, terwijl jullie in de mist zitten. Net zoals goud dat in sieraden verwerkt is niet méér goud is dan stofgoud – tenzij het denken er een onderscheid in wenst te zien – net zo zijn wij in wezen één; we verschillen alleen in uiterlijk. Wij ontdekken dat door serieus te zijn, door te onderzoeken, door onszelf elke dag en elk uur vragen te stellen, door ons leven te wijden aan deze ontdekking.

3

De Levende Tegenwoordigheid

(11 mei 1970)

Bezoeker: Ik heb nu begrepen dat er niks mis is met mijn lichaam en ook niet met wat ik wezenlijk ben. Geen van beide zijn door mij gemaakt en geen van beide hoeven ze te worden verbeterd. Wat ontspoord is, is het 'inwendige lichaam' dat we geest noemen of 'het denken' of 'het dagelijkse bewustzijn'.

Shri Nisargadatta Maharaj: En wat is er volgens jou mis met dat denken?

Bezoeker: Het is rusteloos, altijd op jacht naar plezier en bang voor het onaangename.

Maharaj: En wat is er mis als je het prettige zoekt en het onprettige vermijdt? Tussen de oevers van pijn en plezier stroomt de rivier van het leven. Alleen als denken en voelen weigeren met de stroom mee te gaan, zodat ze op de oevers stranden, ontstaan problemen. Met dit 'meegaan met de stroom' bedoel ik aanvaarding… het laten komen van wat komt en het laten gaan van wat wil gaan. Verlang niets en wees niet bang – neem waar wat er gebeurt terwijl het gebeurt: want jij bent niet wat er gebeurt, maar degene voor wiens oog de dingen zich afspelen. Uiteindelijk ben je zelfs niet eens deze waarnemer. Je bent de uiteindelijke potentialiteit, de mogelijkheid tot alle dingen, waar het alles omvattende bewustzijn uit voortkomt… waar het een uitdrukking van is.

Bezoeker: Toch ligt er tussen het lichaam en het Zelf een mist van gedachten en gevoelens waar noch het lichaam, noch het Zelf iets aan heeft. Ze zijn waardeloos, vluchtig, zonder betekenis, een soort mentale as die je verstikt en verblindt als je hem in je ogen krijgt. En toch zit je ermee.

Maharaj: Je kunt een herinnering aan een gebeuren nooit verwarren met het gebeuren zelf, en evenmin de verwachting van iets. Er zit iets uitzonderlijks, iets unieks in het gebeuren van hier en nu, wat voorbije en toekomstige dingen niet hebben. Er zit een speciaal element van leven in, actualiteit: het steekt boven verleden en toekomst uit in een speciaal licht. Het actuele heeft iets authentieks dat verleden en toekomst niet hebben.

Bezoeker: Waardoor heeft het tegenwoordige zoiets authentieks?

Maharaj: Op zichzelf is er niets bijzonders aan wat er nu gebeurt, waardoor het anders zou zijn dan verleden en toekomst. Het verleden was op een bepaald moment actueel en de toekomst wordt dat nog. Wat maakt dan het gebeuren van dit ogenblik zo anders? Kennelijk mijn eigen tegenwoordigheid. Ik ben de werkelijkheid, omdat ik altijd nu ben, tegenwoordig. En wat er NU is, deelt in mijn werkelijkheid. Het verleden is een herinnering, de toekomst een voorstelling. Het gebeuren van nu heeft op zichzelf niets dat het echter of anders maakt. Het kan iets verschrikkelijk gewoons zijn zoals het slaan van een klok. Maar hoewel we heel goed weten dat alle slagen hetzelfde klinken, is de slag die je nu hoort heel anders dan de vorige en de volgende, die geheugen zijn of verwachting. Iets wat zich nu afspeelt is mijn gezelschap, want ik ben altijd NU. Mijn eigen echtheid, realiteit, is het levende element in wat er nu gebeurt.

Bezoeker: Maar wij beschouwen de dingen uit ons verleden alsof ze echt zijn.

Maharaj: In feite hebben we alleen maar met herinneringen te maken zodra ze verschijnen in het nu. Wat vergeten is, telt niet mee tot het ogenblik waarop we eraan herinnerd worden, met andere woorden tot het weer tegenwoordig is in de aandacht.

Bezoeker: Ja, ik ben in staat te zien dat een onbekende factor in het ‘nu’ tijdelijke realiteit geeft aan de voorbijtrekkende actualiteiten.

Maharaj: Je hoeft die factor niet onbekend te noemen, want je ziet hem doorlopend aan het werk! Is dat sinds je geboorte ooit anders geweest? Gedachten en dingen veranderen voortdurend. Maar het gevoel van wat er NU is, echt is, verandert nooit, zelfs niet in een droom.

Bezoeker: In de diepe droomloze slaap is er geen gevoel van reële tegenwoordige tijd.

Maharaj: Het feit dat je de diepe slaap voor een leegte aanziet, is helemaal te wijten aan het gebrek aan een bepaald soort herinnering. Maar er is zoiets als een algemene herinnering aan een prettige toestand. Het voelt heel anders als we zeggen: ‘Ik was er niet.’ Als we slapen, opereert het lichaam beneden het niveau van het hersenbewustzijn.

Bezoeker: Mogen we nog even terugkomen op de vraag waar we mee begonnen zijn? Tussen de bron van het leven en haar voortbrengsel, het lichaam, zit de geest met zijn wispelturige toestanden. Aan die stroom van mentale toestanden komt geen einde – het is allemaal even zinloos en akelig. Het constante element is de pijn. Wat wij prettig noemen, is alleen maar een pauze tussen twee pijntjestanden. Angst en verlangen zijn de schering en inslag van ons leven en ze bestaan allebei uit pijn. Je moet je dus wel afvragen of er zoiets als een gelukkige geest bestaat.

Maharaj: Verlangen is de herinnering aan het aangename en angst is de herinnering aan pijn. Beide maken ze de geest rusteloos. Ogenblikken van geluk zijn pauzes in de stroom van pijn. Hoe zou de geest gelukkig kunnen zijn?

Bezoeker: Dat is waar wanneer we verlangen naar geluk of als we iets onaangenaams vrezen. Maar er zijn ogenblikken van onverwachte, spontane vreugde – van volmaakt geluk, onbesmet door verlangens, ongezocht en onverdiend, zomaar uit de hemel gevallen.

Maharaj: En toch is het prettige alleen maar prettig tegen de achtergrond van het onprettige – van pijn.

Bezoeker: Is pijn een universeel verschijnsel of komt het enkel voort uit je eigen geest?

Maharaj: De schepping is een compleet geheel en wat zou er pijn kunnen veroorzaken daar waar er niets ontbreekt?

Bezoeker: De schepping is misschien compleet als geheel gezien, maar ze is niet compleet als je naar de details kijkt.

Maharaj: Als je een deel van het geheel ziet, in zijn betrekking tot het geheel, is het ook compleet. Alleen als je het isoleert, wordt het onvolwaardig en daarmee een bron van pijn. Hoe komt het dat het uit zijn verband wordt gezien?

Bezoeker: Door de beperking van het denken natuurlijk. Het denken is altijd bezig met een deel en daardoor kan het het geheel niet zien.

Maharaj: Dat lijkt me ook. Het is de natuur zelf van het denken om te verdelen en tegenstellingen te scheppen. Zou er een andere geest kunnen bestaan die verenigt en harmonie schept, die het geheel ziet in het deel dat in alle opzichten verbonden is met het geheel?

Bezoeker: Waar zouden we moeten zoeken naar zo'n geest?

Maharaj: We vinden die als we voorbij de beperkende, verdelende en tegenstellingen scheppende geest gaan – als we een einde maken aan de denkpatronen zoals we die kennen. Als dit een einde neemt, wordt dat geboren.

Bezoeker: Bestaan in die geest de problemen van vreugde en verdriet niet langer?

Maharaj: Niet zoals we die nu kennen, als begerenswaardig en afstotelijk. Het wordt meer een kwestie van liefde die zich probeert uit te drukken, maar die daarbij soms hindernissen ontmoet. De alles in zich sluitende geest is liefde in actie die tegen omstandigheden strijdt, aanvankelijk soms machteloos, maar uiteindelijk altijd winnaar.

Bezoeker: Is het liefde die de brug slaat tussen geest en

lichaam?

Maharaj: Wat anders zou dat kunnen? Het denken schept de kloof, het hart overbrugt die.

4

De Werkelijkheid ligt voorbij de geest

(1 mei 1970)

Bezoeker: Bij verschillende gelegenheden is de vraag gesteld of het heelal onderworpen is aan de wetten van oorzaak en gevolg, dan wel of het bestaat en functioneert onafhankelijk van deze wet. U schijnt het standpunt te huldigen dat het door niets veroorzaakt is en dat alle dingen, zelfs het kleinste, zonder oorzaak zijn – dat ze verschijnen en verdwijnen zonder enige reden.

Shri Nisargadatta Maharaj: Oorzakelijkheid houdt een opeenvolging in de tijd in van gebeurtenissen in de ruimte – ruimte in de materie of ruimte in het denken. Tijd, ruimte en oorzakelijkheid zijn indelingen die het denken geschapen heeft en die tegelijk met het denken verschijnen en verdwijnen.

Bezoeker: Zolang het denken werkzaam is, is oorzakelijkheid van kracht.

Maharaj: Zoals alles in het denken, spreekt de zogenaamde wet van oorzakelijkheid zichzelf tegen. Niets wat bestaat heeft een bijzondere oorzaak. Het hele universum draagt tot het bestaan van zelfs het kleinste ding bij. Niets zou kunnen zijn zoals het is als het heelal niet was zoals het is. Als de bron en de essentie van alle dingen de enige oorzaak van de dingen zijn, is het onjuist om over oorzakelijkheid als over een universele wet te spreken. Het heelal is niet beperkt door wat het inhoudt, aangezien zijn mogelijkheden oneindig zijn; afgezien daarvan is het een uiting, een uitdrukking van iets dat de totale vrijheid zelf is.

Bezoeker: Ja, het valt te begrijpen dat het onhoudbaar is als je over één ding als de enige oorzaak van iets anders spreekt.

Maar in ons dagelijkse leven ondernemen we alleen activiteiten met de bedoeling om een resultaat te boeken.

Maharaj: Ja, door onwetendheid is er een heleboel van dat soort activiteit. Als de mensen wisten dat er niets kan gebeuren tenzij het hele universum het laat gebeuren, zouden ze met minder energie veel meer bereiken.

Bezoeker: Als alles een uitdrukking van het totaal van alle oorzaken is, hoe kan er dan sprake zijn van activiteiten die je onderneemt om een bepaald doel te bereiken?

Maharaj: Die drang, het verlangen zelf om iets te bereiken, is ook een uitdrukking van het geheel. Het enige wat daaruit blijkt, is dat het energiepotentieel op een bepaald punt een top heeft bereikt. Door je geloof in de tijd ga je over oorzakelijkheid praten. Als verleden en toekomst worden gezien als deel van een totaal patroon in het tijdloze nu, verliest het idee van oorzakelijkheid en gevolg zijn geldigheid en wordt het vervangen door creatieve vrijheid.

Bezoeker: En toch kan ik niet begrijpen hoe iets zonder oorzaak tot stand kan komen!

Maharaj: Als ik zeg dat een ding geen oorzaak heeft, bedoel ik niet dat het niet afhankelijk zou zijn van een bepaalde oorzaak. Jouw eigen moeder was niet nodig om je geboren te laten worden; je had ook bij een andere vrouw geboren kunnen worden. Maar je had nooit geboren kunnen zijn zonder de zon en de aarde. En zelfs die zouden geen oorzaak van je geboorte kunnen zijn zonder de belangrijkste factor: je eigen verlangen om geboren te worden. Het is dit verlangen dat tot de geboorte leidt en dat zich in naam en vorm vertaalt. Dit verlangen wordt een voorstelling en die wordt begeerd en krijgt zo de vorm van iets tastbaars. Zo wordt de wereld waar we in leven geschapen, onze persoonlijke wereld. De wereld zoals die wezenlijk is, ligt buiten het gebied van denken en voelen; wij zien alles door het net van onze verlangens, verdeeld in vreugde en pijn, goed en kwaad, binnen en buiten. Om het heelal te zien zoals het is, moet je uit het net stappen. Dat is niet zo moeilijk, want het net zit vol gaten.

Bezoeker: Wat bedoelt u met die gaten? En hoe moet je die vinden?

Maharaj: Kijk eens naar dat net en al zijn tegenstellingen. Je bent aan één stuk door bezig met knopen leggen en knopen te ontwarren. Je verlangt naar vrede, liefde en geluk, maar je doet alles wat je kunt om pijn, haat en oorlog tot stand te brengen. Je wilt lang leven, maar je eet veel te veel; je verlangt naar vriendschap, maar je buit de mensen uit. Neem waar hoe dat net aan elkaar hangt van zulke tegenstellingen en verwijder die dan. Door ze alleen maar te zien, laat je ze verdwijnen.

Bezoeker: Als het waar is dat die tegenstellingen verdwijnen als ik ze alleen maar zie, bestaat er dan geen oorzakelijk verband tussen dit zien en dat verdwijnen?

Maharaj: Oorzakelijkheid heeft, zelfs als begrip, niets te maken met chaos.

Bezoeker: In hoeverre is verlangen een oorzaak, een causale factor?

Maharaj: Het is een van de vele. Voor elk ding bestaat er een oneindig aantal oorzaken. Maar de bron van alle dingen is de Onbeperkte Mogelijkheid, de Allerhoogste Realiteit, die in jou woont en die elke ervaring doorstroomt met haar kracht, licht en liefde. Maar deze Bron is geen oorzaak en een oorzaak is nooit een bron. Daarom zeg ik dat de dingen geen oorzaak hebben. Je kunt proberen te achterhalen hoe iets gebeurd is, maar je zult nooit ontdekken waarom iets is zoals het is. Iets is zoals het is omdat het heelal is zoals het is.

5

Al wat geboren is, moet ook sterven

(15 mei 1970)

Bezoeker: Is de waarnemer in ons permanent, ononderbroken?

Shri Nisargadatta Maharaj: Hij is niet ononderbroken. De waarnemer wordt tegelijk met het waargenomene geboren en hij verdwijnt net zo: tegelijk met het waargenomen object. Dat waarin waarnemer en waargenomene verschijnen en verdwijnen, is tijdloos. Woorden als permanent of eeuwig zijn hier niet langer van toepassing.

Bezoeker: In de diepe droomloze slaap is er geen waarnemer en niets dat wordt waargenomen. Hoe komt het dan dat het lichaam toch gevoelig en ontvankelijk blijft?

Maharaj: Je wilt toch niet beweren dat de waarnemer afwezig was? Er was geen ervaren van dingen, van gedachten – dat is alles. Maar de afwezigheid van ervaring is ook ervaring! Het is net zoals wanneer je een donkere kamer binnengaat en zegt: ‘Ik zie niets!’ Een man die van zijn geboorte af blind is, weet niet wat het woord ‘donker’ betekent. Zo weet alleen de waarnemer dat hij niets waarneemt. De droomloze slaap is niets anders dan een gat in het geheugen. Het leven gaat door. Bezoeker: En wat is dan de dood?

Maharaj: Het is een verandering in het levensproces van een bepaald lichaam. Er komt een einde aan de opbouw – dan begint de afbraak.

Bezoeker: En de waarnemer? Verdwijnt die ook als het lichaam verdwijnt?

Maharaj: Zoals de waarnemer van het lichaam verschijnt bij de geboorte, zo verdwijnt hij weer met de dood.

Bezoeker: En er blijft niets over?

Maharaj: Het leven blijft over. De geest kan niet zonder voertuig, zonder instrument om hem vorm te geven. Als het leven een nieuw lichaam schept, ontstaat er een nieuwe waarnemer.

Bezoeker: Bestaat er een oorzakelijk verband tussen de opeenvolgende waarnemers van lichaam of van de eenheid lichaamengeest?

Maharaj: Ja, er is iets dat je een geheugenlichaam of een oorzakelijkheidslichaam zou kunnen noemen: zoiets als een verzamelgeheugen dat alles bevat wat ooit werd gedacht, gedaan of verlangd. Het is zoiets als een wolk van voorstellingen die bij elkaar blijven.

Bezoeker: Wat is de zin van een beperkt persoonlijk bestaan?

Maharaj: Het is de weerkaatsing van de éne Realiteit in een bepaald lichaam. In zo'n spiegelachtig verschijnsel worden het onbeperkte en het beperkte met elkaar verward en aangezien voor een en hetzelfde. Het doel van de *yoga* is om deze knoop te ontwarren.

Bezoeker: Zorgt de dood daar niet voor?

Maharaj: Bij de dood sterft alleen het lichaam – het leven, het bewustzijn, de realiteit sterft niet. Zelfs het lichaam is nooit zo levend als na de dood.

Bezoeker: Maar worden we opnieuw geboren?

Maharaj: Wat geboren wordt, moet sterven. Alleen wat niet geboren kan worden, is onsterfelijk. Probeer te ontdekken wat het is dat nooit slaapt en nooit waakt en waarvan ons ik-gevoel een matte weerspiegeling is.

Bezoeker: Hoe moet ik het aanpakken om tot die ontdekking te komen?

Maharaj: Hoe pak je het aan als je wat dan ook wilt vinden?

Door je er met hart en ziel op te richten. Natuurlijk moet je er echt naar verlangen en je moet er steeds weer aan denken. Het geheim van succes is om je steeds te herinneren wat herinnerd moet worden. Je slaagt als je serieus bent.

Bezoeker: Wilt u daarmee zeggen dat het genoeg is alleen maar te willen ontdekken? Je hebt toch ook bepaalde eigenschappen nodig en de praktische mogelijkheid?

Maharaj: Dat komt allemaal vanzelf als je maar serieus bent. Wat van het allergrootste belang is, is om geen tegenstrijdigheden in je leven te dulden: het doel en de weg daarheen mogen niet op verschillende niveaus liggen. Het dagelijkse leven moet niet in oorlog zijn met het licht; je gedrag moet geen verraad plegen aan je overtuiging. Noem het eerlijkheid, onkreukbaarheid, consequent zijn: als je iets hebt ingezien, moet je daar niet meer op terugkomen. Terrein dat je veroverd hebt, moet je niet meer prijsgeven. Als je vasthoudt aan je doel en eerlijk bent in de manier waarop je het nastreeft, zul je het bereiken.

Bezoeker: Doorzettingsvermogen en eerlijkheid zijn gaven – zo is het toch? En ik heb geen spoor van dergelijke gaven!

Maharaj: Die dingen komen vanzelf als jij je weg maar gaat. Begin met de eerste stap te zetten. Alle zegeningen en gaven komen uit jezelf. Richt je aandacht naar binnen. De ervaring 'Ik ben' is je bekend. Blijf alle tijd die je maar vrij kunt maken bij die ervaring, totdat je er ten slotte steeds weer spontaan bij terechtkomt. Een eenvoudigere en gemakkelijkere weg bestaat er niet.

6

Meditatie

(16 mei 1970)

Bezoeker: Iedere leermeester adviseert meditatie. Wat is het doel van meditatie?

Shri Nisargadatta Maharaj: We kennen de wereld buiten ons, de wereld van gewaarwordingen en activiteiten, maar we weten heel weinig van onze innerlijke wereld: van gedachten en gevoelens. Meditatie heeft allereerst tot doel om ons bewust te maken van onze innerlijke wereld, zodat we daar vertrouwd mee raken. Het uiteindelijke doel is om de bron te vinden van het leven en het bewustzijn.

Bekwaamheid in het mediteren heeft overigens een diepe invloed op ons karakter. We zijn slaven van wat we niet kennen; van wat we wel kennen zijn we de baas. Telkens als we een tekortkoming of een zwakheid in onszelf ontdekken, en we begrijpen de oorzaak en hoe het werkt, dan overwinnen we die alleen al door dit heldere zien; wat onbewust is, lost zichzelf op als het aan het licht gebracht wordt. Als het onbewuste uit elkaar valt, komt er energie vrij – dan voelt de psyche zich volwaardig en wordt zij rustig.

Bezoeker: Wat is het nut van een rustige geest?

Maharaj: Als de geest rustig is, ontdekken we onszelf als niets anders dan de waarnemer. We trekken ons zwaartepunt terug uit de ervaringen en uit het 'ik' dat ze ervaart en staan daar dan los van in pure helderheid, die het waarnemen is tussen de waarnemer en het waargenomene in, terwijl zij tegelijkertijd dieper gaat dan die beide. De persoonlijkheid, die berust op de identificatie met een 'ik', op de voorstelling dat je iets bent: 'ik ben dit' of 'ik ben dat', gaat gewoon door, maar dan wordt ze

gezien als deel van de objectieve wereld. Ze vereenzelvigt zich niet langer met de waarnemer.

Bezoeker: Voor zover ik kan zien, leef ik op een heleboel niveaus en voor het leven op ieder niveau is energie nodig. Het is de aard van het Zelf om zich in alles te verheugen en zijn energie golft naar buiten. Is het doel van meditatie niet om die energie vast te houden op de hogere niveaus of om die op en neer te laten gaan zodat de hogere niveaus ook tot bloei komen?

Maharaj: Het gaat niet zozeer om de niveaus als om de guna's (eigenschappen). Mediteren is een *sattva*-bezigheid en zijn doel is om *tamas* (passiviteit) en *rajas* (bewegelijkheid) totaal te laten verdwijnen. Zuivere *sattva* (harmonie) houdt de totale afwezigheid in van luiheid en rusteloosheid.

Bezoeker: Hoe kun je de *sattva* sterker en zuiverder maken?

Maharaj: De *sattva* is altijd zuiver en sterk. Het is er net zo mee als de zon. Die kan verduisterd lijken door wolken en stof, maar dat is alleen zo als je kijkt als toeschouwer. Houd je daarom bezig met de oorzaken van de verduistering en niet met de zon.

Bezoeker: Wat voor nut heeft *sattva*?

Maharaj: Wat is het nut van waarheid, van goed zijn, van harmonie of van schoonheid? Die zijn hun eigen doel. Ze komen spontaan en moeiteloos aan het licht als je de dingen hun eigen gang laat gaan, als je niet ingrijpt of weigert of verlangt of er begrippen van maakt, maar als je niets anders doet dan ze in volle helderheid ervaren. Die helderheid zelf is *sattva*. Die maakt geen gebruik van mensen en dingen, maar geeft ze hun wezenlijke waarde.

Bezoeker: Als ik *sattva* dus niet kan verbeteren, moet ik me dan alleen bezighouden met *rajas* en *tamas*? Hoe moet ik dat aanpakken?

Maharaj: Neem waar wat voor invloed ze op je hebben. Kijk

bewust toe hoe ze werken en kijk hoe ze zich uitdrukken in je denken, in je uitlatingen en je activiteiten en je zult zien dat ze steeds minder greep op je krijgen. Dan wordt het heldere licht van *sattva* zichtbaar. Dat is geen moeilijk en ook geen langdurig proces. De enige voorwaarde voor succes is dat je serieus bent.

7

De geest

(20 mei 1970)

Bezoeker: Er zijn heel interessante boeken, geschreven door mensen die competent lijken, waarin ontkend wordt dat de wereld een illusie is (maar niet dat zij vergankelijk is). Volgens hen bestaat er een hiërarchie van de hoogste tot de laagste wezens; op elk niveau kun je uit de steeds verder ontwikkelde samenstelling van het organisme de diepte, breedte en intensiteit van het bewustzijn aflezen zonder dat er een einde aan schijnt te komen. Een universele wet beheerst alles: de evolutie van de vormen, die groei en rijkdom van het bewustzijn mogelijk maken en het uiten van zijn onbeperkte mogelijkheden.

Shri Nisargadatta Maharaj: Of dat allemaal waar is of niet, in elk geval hebben we hier te maken met een denk-standpunt en het feit ligt er dat de hele schepping bestaat in de geest, terwijl mijn tehuis het absolute is. In dit Zijn verschijnt de geest en in de geest verschijnt en verdwijnt de wereld. Alles wat Is ben ik en alles wat Is, is van mij. Voor elk begin en na elk einde… Ik ben. Alles heeft zijn bestaan in het 'Ik ben', dat in ieder leven straalt. Zelfs niet-bestaan is ondenkbaar zonder mij. Wat er ook gebeurt, ik moet er zijn om het waar te nemen.

Bezoeker: Waarom ontkent u dat de wereld een eigen onafhankelijk bestaan heeft?

Maharaj: Ik ontken de wereld niet. Ik zie haar als een verschijnsel in de geest, die het totaal is van het gekende in de onmetelijkheid van wat de geest niet kan kennen. Wat een begin en een einde heeft, is niets meer dan een verschijning. Je kunt zeggen dat de wereld verschijnt, maar niet dat zij is. Dat verschijnen kan op een bepaalde tijdschaal verschrikkelijk lang

duren – en heel kort op een andere tijdschaal – maar uiteindelijk komt het op hetzelfde neer. Alles wat gebonden is aan tijd is vluchtig en zonder eigen realiteit.

Bezoeker: Maar u ziet toch wel de wereld hier om u heen? U schijnt zich heel normaal te gedragen!

Maharaj: Zo doet het zich aan jou voor! Wat in jouw geval het hele bewustzijn vult, is in het mijne maar een vlekje. De wereld duurt maar een ogenblik. Jouw geheugen doet jou geloven dat de wereld voortduurt. Maar ik leef niet uit mijn geheugen. Ik zie de wereld voor wat zij is, een kortstondig verschijnsel in de geest.

Bezoeker: In uw bewustzijn?

Maharaj: Elk idee van ‘mij’ of ‘mijn’ en zelfs van ‘ik ben’ bevindt zich in de geest.

Bezoeker: Is dan uw ‘absolute zijn’ het onbewuste?

Maharaj: De gedachte aan een ‘onbewuste’ bestaat uitsluitend in het denken.

Bezoeker: Hoe weet u dan dat het waar is dat u zich in de uiteindelijke toestand bevindt?

Maharaj: Omdat ik daarin ben. Dat is de enige natuurlijke toestand.

Bezoeker: Kunt u die beschrijven?

Maharaj: Alleen met negatieve aanduidingen, zoals ‘door niets veroorzaakt’, ‘van niets afhankelijk’, ‘met niets verwant’, ‘onverdeeld’, ‘niet samengesteld’, ‘onwrikbaar’, ‘onbetwijfelbaar’ en ‘niet te bereiken door wilsinspanning’. Voor elke positieve omschrijving zou je het geheugen nodig hebben en die kan daarom niet van toepassing zijn. En toch is mijn toestand volmaakt reëel en daarom mogelijk en realiseerbaar en bereikbaar.

Bezoeker: Zit u niet op een tijdloze manier ondergedompeld in

een abstractie?

Maharaj: Abstracties bestaan alleen in de geest, op het niveau van woorden. Ze verdwijnen als de geest er niet is, zoals in de diepe slaap of als je flauwvalt; hij (de geest) verschijnt opnieuw in de tijd. Maar ik ben in mijn eigen toestand (*swarupa*), tijdloos in het nu. Verleden en toekomst bestaan uitsluitend in de geest – ik ben nu.

Bezoeker: Ook de wereld is nu. Maharaj: Welke wereld?

Bezoeker: De wereld om ons heen.

Maharaj: Je hebt het over jouw wereld en niet over de mijne. Wat weet jij van mij als je kunt constateren dat zelfs mijn spreken tegen jou deel uitmaakt van jouw wereld? Je hebt geen reden om aan te nemen dat mijn wereld identiek is met de jouwe. Mijn wereld is echt en waar, zoals die wordt waargenomen, terwijl de jouwe verschijnt en weer verdwijnt naar gelang de toestanden van de geest. Jij bent een vreemdeling in je eigen wereld en daar ben je bang voor. Ik heb mijn eigen wereld; ik ben thuis.

Bezoeker: Als u de wereld bent, hoe kunt u zich er dan bewust van zijn? Is het ik, het subject van het bewustzijn, niet verschillend van zijn object?

Maharaj: De wereld en de geest verschijnen en verdwijnen tegelijk en daaruit volgt dat ze twee kanten van dezelfde medaille zijn – twee aspecten van dezelfde toestand.

Bezoeker: In de slaap is er geen 'ik', maar de wereld gaat door!
Maharaj: Hoe weet je dat?

Bezoeker: Dat blijkt als ik wakker word. Mijn geheugen vertelt me dat het zo is.

Maharaj: Het geheugen is deel van het bewustzijn en het bewustzijn blijft aanwezig in de slaap.

Bezoeker: Maar gedeeltelijk is het daar latent.

Maharaj: Maar de voorstelling van de wereld wordt niet aangetast. Zolang er een persoonlijke geest is, zijn jouw lichaam en de wereld er ook. Jouw wereld is een product van de geest, subjectief, opgesloten in de geest, in stukjes verdeeld, tijdelijk en persoonlijk en zij hangt aan de zijden draad van het geheugen.

Bezoeker: Maar de uwe toch zeker ook?

Maharaj: Neen, zeker niet! Ik leef in een wereld van realiteit, terwijl de jouwe aan elkaar hangt van voorstellingen. Jouw wereld is een persoonlijke, een privé-wereld die je met niemand kunt delen en waar je heel diep mee verweven bent. Niemand kan haar betreden en zien zoals jij ziet of horen zoals jij hoort; niemand kan jouw gevoelens beleven en jouw gedachten denken. Je bent in jouw wereld echt helemaal alleen, ingesloten door je droom, die steeds verandert en die jij aanziet voor het leven. Mijn wereld is een open wereld die alle mensen gemeen hebben en waar iedereen toegang heeft. In mijn wereld is er saamhorigheid, inzicht, liefde, perfectie; het individu is het totaal en het totaal zit in het individu. Alle dingen zijn één en het Ene is alle dingen.

Bezoeker: Is uw wereld ook vol met dingen en mensen, zoals de mijne?

Maharaj: Neen, zij is gevuld met mijzelf. Bezoeker: Maar, ziet u en hoort u niet zoals wij?

Maharaj: Ja, het lijkt alsof ik actief ben en hoor en zie en praat, maar wat mij betreft gebeurt dat net zoals zich bij jou de spijsvertering of het transpireren vanzelf voltrekken. De geest-lichaammachine zorgt ervoor, maar die laat mij erbuiten. Net zoals jij geen moeite hoeft te doen om je haar te laten groeien, zo ben ik onbekommerd over woorden en activiteiten. Ze gebeuren vanzelf, ik ben er niet bij betrokken en ik maak me er geen zorgen over, want in mijn wereld gaat nooit iets verkeerd.

8

Het Zelf ligt voorbij de geest

(2 juni 1970)

Bezoeker: Toen ik klein was, was ik vaak in een toestand van volmaakt geluk, op het randje van extase. Later hield dat op, maar sinds ik in India ben, is dat opnieuw begonnen, speciaal nadat ik u ontmoet had. Maar toch zijn die toestanden, hoe fijn die ook zijn, altijd van voorbijgaande aard. Het komt en gaat en het valt niet te voorspellen wanneer het gebeurt.

Shri Nisargadatta Maharaj: Hoe zou er iets onveranderlijks kunnen zijn in een geest die steeds verandert?

Bezoeker: Hoe kan ik mijn geest dan tot rust brengen?

Maharaj: Hoe kan een rusteloze geest zichzelf tot rust brengen. Natuurlijk kan hij dat niet. De geest is van nature een zwerver. Het enige wat je kunt doen is je aandacht richten op iets wat voorbij de geest ligt.

Bezoeker: Hoe moet je dat doen?

Maharaj: Weiger elke gedachte, behalve een: de gedachte ‘Ik ben’.

In het begin zal de geest daartegen protesteren, maar als je geduld hebt en doorzet, zal hij zich er op een gegeven moment bij neerleggen en zich kalm houden. En als je tot rust gekomen bent, beginnen de dingen spontaan te gebeuren, op een heel natuurlijke manier, zonder dat je op welke manier dan ook ingrijpt.

Bezoeker: Kan het ook zonder zo’n lange veldslag met mijn geest?

Maharaj: Ja, dat kan ook. Dan moet je leven zoals het komt, maar waakzaam, bewust, waarbij je alles toe moet staan om te gebeuren zoals het gebeurt, terwijl je de natuurlijke dingen op een natuurlijke manier doet, waarbij je dan lijdt ofwel blij bent, al naar gelang het leven met zich brengt. Dit is ook een weg.

Bezoeker: Dus kan ik net zo goed trouwen en kinderen hebben en een zaak beginnen en toch gelukkig zijn?

Maharaj: Precies! Misschien ben je op die manier gelukkig en misschien niet, maar dat moet je nemen zoals het komt.

Bezoeker: Maar ik wil hoe dan ook gelukkig zijn!

Maharaj: Het echte geluk kun je niet vinden in dingen die veranderen en verdwijnen. Prettige en pijnlijke dingen zullen elkaar altijd blijven afwisselen. Geluk komt van het Zelf en dat kun je alleen daar vinden. Als je je ware Zelf ontdekt (*swarupa*), komt de rest als een toegift.

Bezoeker: Als mijn ware wezen niets anders is dan vrede en liefde, waarom is het dan zo rusteloos?

Maharaj: Het is niet je ware wezen dat rusteloos is, maar zijn weerkaatsing in de geest lijkt rusteloos omdat de geest rusteloos is. Je kunt het vergelijken met de weerspiegeling van de maan in het water dat door de wind wordt bewogen. De wind van het verlangen veroorzaakt de beweging in de geest en het ‘ik’, dat niets anders is dan een weerkaatsing van het Zelf in de geest, lijkt veranderlijk. Maar die gedachten van beweging en rusteloosheid en van prettig en van pijnlijk bevinden zich allemaal in de geest. Het Zelf is te vinden voorbij de geest, voorbij denken en voelen, volmaakt helder en bewust, maar onbewogen.

Bezoeker: Hoe kun je daar komen?

Maharaj: Je bent het Zelf, hier en nu. Laat het denken aan zichzelf over, kijk, helder en onbewogen, en je zult ontdekken dat dit waakzame, maar onbewogen waarnemen van de dingen zoals ze komen en gaan deel van je ware natuur uitmaakt.

Bezoeker: Zijn er nog andere aspecten van het Zelf?

Maharaj: Het aantal aspecten is onbeperkt. Ontdek er een en je hebt ze allemaal ontdekt.

Bezoeker: Zegt u eens iets wat me kan helpen. Maharaj: Je weet zelf het beste wat je nodig hebt! Bezoeker: Ik ben rusteloos; hoe kan ik vrede vinden? Maharaj: Waarom wil je vrede hebben?

Bezoeker: Om gelukkig te zijn. Maharaj: Ben je dat nu dan niet?

Bezoeker: Neen.

Maharaj: Wat maakt je ongelukkig?

Bezoeker: Ik heb wat ik niet wil hebben – en wat ik wil hebben, dat heb ik niet.

Maharaj: Waarom keer je dat niet om: wil wat je hebt en wees onverschillig tegenover wat je niet hebt.

Bezoeker: Ik wil wat prettig is en ik wil niet wat pijn doet. Maharaj: Hoe weet je wat prettig is en wat niet?

Bezoeker: Van mijn ervaringen in het verleden natuurlijk.

Maharaj: Aan het handje van je geheugen holde je achter de plezierige dingen aan en je liep met een boog om de onprettige heen. Is dat geluk?

Bezoeker: Neen, prettige dingen gaan voorbij en onprettige dingen komen terug.

Maharaj: Zoals...?

Bezoeker: Zowel het verlangen naar het prettige als de angst voor de pijn is een afschuwelijke toestand. Bestaat er zoiets als een toestand van onverdeeld geluk?

Maharaj: Alles wat prettig is, lichamelijk of mentaal, heeft een instrument nodig. Zowel het lichamelijke als het mentale instrument is stoffelijk: beide raken vermoeid en versleten. Het

geluk dat ze brengen is noodzakelijkerwijs beperkt, zowel in intensiteit als in duur. Pijn is de achtergrond van alles wat je ervaart als prettig. Je verlangt naar de prettige dingen omdat je lijdt. Maar tegelijk is het zoeken naar plezier op zichzelf al de oorzaak van pijn. Zo zit je in een vicieuze cirkel.

Bezoeker: Ik kan zien hoe het mechanisme van mijn verwarring werkt, maar ik zie nog niet hoe ik daar van af moet komen.

Maharaj: Als je het mechanisme onderzoekt, toont de weg zich verder vanzelf. Per slot van rekening bestaat die verwarring alleen in je geest en die is tot nog toe nooit tegen die verwarring in opstand gekomen en heeft het probleem nog nooit aangepakt. Hij heeft zich alleen verzet tegen pijn.

Bezoeker: Dus ik kan niets anders doen dan berusten in mijn verward zijn?

Maharaj: Maar met je hele aandacht erbij! Ondervraag en observeer en onderzoek die verwarring en probeer er alles over te weten te komen, hoe het werkt en hoe de gevolgen zijn voor jezelf en voor anderen. Door je verwarring in alle helderheid te zien word je ervan bevrijd.

Bezoeker: Als ik eerlijk in mijn hart kijk, kan ik zien dat mijn sterkste verlangen is om een monument op te richten, om iets tot stand te brengen dat mij zal overleven. Zelfs als ik aan een huwelijk, aan vrouw en kinderen denk, dan is dat omdat dat iets tastbaars is, iets blijvends waar ik mezelf mee bewijs.

Maharaj: Goed, bouw een monument voor jezelf. Hoe zou je dat doen?

Bezoeker: Het materiaal doet er weinig toe, als het maar duurzaam is.

Maharaj: Je hoeft niet lang te denken om in te zien dat niets blijvend is. Alles raakt uitgeput en versleten en stort in elkaar. Zelfs de grond waarop je bouwt zal ooit vergaan. Hoe zou je iets kunnen bouwen dat alles zou overleven?

Bezoeker: Met mijn verstand begrijp ik dat alles vergankelijk is. Maar toch zoek ik in mijn hart op de een of andere manier iets duurzaams en wil ik iets blijvends tot stand brengen.

Maharaj: Dan moet je een onverwoestbaar materiaal gebruiken. Wat voor onverwoestbaars heb je? Je lichaam en je geest zijn niet blijvend. Je moet dus ergens anders zoeken.

Bezoeker: Ik verlang naar iets blijvends, maar dat kan ik nergens vinden.

Maharaj: Ben je zelf niet iets blijvends? Bezoeker: Ik ben geboren en ik zal doodgaan.

Maharaj: Kun je echt staande houden, dat je voor je geboorte niet bestond en is het mogelijk als je dood bent te zeggen: 'Nu ben ik niet meer'? Je kunt je nooit op je eigen ervaring beroepen en beweren dat je niet bent. Je kunt alleen maar zeggen: 'Ik ben.' En ook iemand anders kan jou niet vertellen dat je niet bent.

Bezoeker: Er is geen 'Ik ben' in de diepe droomloze slaap.

Maharaj: Voordat je zulke indrukwekkende verklaringen aflevert, kun je beter eerst eens een onderzoek instellen naar je wakende toestand. Dan zul je gauw genoeg ontdekken dat die vol gaten zit – als je denken het af laat weten. Kijk eens hoe weinig je je kunt herinneren, zelfs als je klaar wakker bent. Je mag niet concluderen dat je niet bewust was tijdens de slaap. Je kunt alleen zeggen dat je het je niet herinnert. Maar een gat in het geheugen hoeft nog geen gat in het bewustzijn te zijn!

Bezoeker: Kan ik leren om me mijn diepe slaap te herinneren?

Maharaj: Natuurlijk! Als je afrekent met de perioden van wazigheid tijdens de uren waarop je wakker bent, zul je geleidelijk aan ook de lange periode van geestelijk afwezig zijn, die je 'slaap' noemt, laten verdwijnen.

Bezoeker: Maar toch is het probleem van duurzaamheid, van het ononderbroken zijn nog niet opgelost

Maharaj: Duurzaamheid is niets anders meer dan een begrip dat is ontstaan uit de beweging van de tijd. En tijd is, op zijn beurt, afhankelijk van het geheugen. Dus in feite bedoel je met duurzaamheid 'een feilloos geheugen' dat geen einde heeft in de tijd. Je wilt dus het denken, een begrip, eeuwig maken en dat is niet mogelijk.

Bezoeker: Wat is dan wel eeuwig?

Maharaj: Dat wat niet verandert met de tijd. Je kunt van voorbijgaande dingen niet iets eeuwigs maken – alleen het onveranderlijke is eeuwig.

Bezoeker: Wat u zegt is me in het algemeen wel vertrouwd. Ik ben niet op jacht naar meer kennis. Het enige wat ik wil is vrede.

Maharaj: Die is er, net zoveel als je maar wilt... zoveel als je écht wilt!

Bezoeker: Ik wil écht!

Maharaj: Je moet verlangen met een onverdeeld hart en je hele leven moet erop gericht zijn.

Bezoeker: Hoe doe ik dat?

Maharaj: Laat alles los wat je rusteloos maakt. Geef alles op wat je vrede verstoort. Als je vrede wilt, moet je die mogelijk maken. Bezoeker: Iedereen verdient toch vrede?

Maharaj: Alleen zij verdienen vrede die de vrede niet verstoren.
Bezoeker: Op welke manier sta ik de vrede in de weg?

Maharaj: Door de slaaf te zijn van je angsten en verlangens.
Bezoeker: Zelfs als die gerechtvaardigd zijn?

Maharaj: Emotionele reacties die voortkomen uit onwetendheid of onoplettendheid zijn nooit gerechtvaardigd. Zorg voor een heldere geest en een onverdeeld hart. Je hoeft alleen maar rustig waakzaam te blijven en een onderzoek in te stellen naar wat je wezenlijk bent. Alleen dat is de weg naar vrede.

9

Reacties van het geheugen

(30 mei 1970)

Bezoeker: Er zijn mensen die beweren dat het universum geschapen is. Volgens anderen heeft het altijd bestaan, maar verandert het doorlopend. Er zijn er die beweren dat het onderworpen is aan eeuwige wetten. En weer anderen ontkennen zelfs dat er zoiets bestaat als oorzakelijkheid. Er zijn mensen die beweren dat de wereld echt is en anderen die zeggen dat die geen enkel reëel bestaan heeft.

Shri Nisargadatta Maharaj: Welke wereld bedoel je? Bezoeker: De wereld die ik waarneem natuurlijk!

Maharaj: De wereld die jij kunt waarnemen is maar een heel klein wereldje! En het is uitsluitend jouw privé-aangelegenheid. Zie haar als een droom en laat het daarbij.

Bezoeker: Hoe zou ik haar kunnen zien als een droom? Dromen gaan voorbij.

Maharaj: En hoe lang duurt jouw eigen kleine wereldje?

Mijn kleine wereldje is een deel van een groot geheel.

Maharaj: Is dat idee van een groot geheel niet ook een stukje van jouw privé-wereld? Het heelal komt jou niet vertellen dat jij er een stuk van bent. Jij hebt zo'n geheel bedacht, dat jou als een stukje zou moeten bevatten. Je eigen wereldje is het enige wat je kent, hoe prachtig je het ook hebt uitgerust met je verbeelding en je verwachtingen.

Bezoeker: Maar waarneming is toch zeker iets anders dan verbeelding?

Maharaj: Wat dan wel? Een waarneming houdt toch een herkenning in? Iets volkomen onbekends kan worden aangevoeld, maar niet worden waargenomen. Als je iets waarneemt, betekent dat dat je geheugen eraan te pas is gekomen.

Bezoeker: Dat is waar, maar het geheugen maakt een waarneming nog niet tot illusie!

Maharaj: Waarnemingen, fantasie, verwachtingen, het vooruitlopen op de dingen, illusies – dat zijn allemaal dingen die voortkomen uit het geheugen. Je kunt nauwelijks zeggen waar de scheiding ligt. Ze vloeien in elkaar over. Het zijn allemaal uitlopers van het geheugen.

Bezoeker: En toch bewijst het geheugen de echtheid van mijn wereld!

Maharaj: Hoeveel kun je je herinneren? Probeer eens om uit je geheugen op te schrijven wat je gedacht en gezegd en gedaan hebt op de dertigste van de vorige maand!

Bezoeker: Ja, daar is een leegte.

Maharaj: Geen man overboord! Je herinnert je een heleboel. Een heleboel herinneringen, waar je je geen rekenschap van geeft, geven de wereld om je heen haar vertrouwde voorkomen.

Bezoeker: Ik geef toe dat de wereld waar ik in leef maar een klein wereldje is en heel subjectief. Maar u? In wat voor wereld leeft u?

Maharaj: Mijn wereld is precies als de jouwe. Ik zie, ik hoor, ik voel, ik denk, ik spreek en ik ben actief in een wereld die ik zoals jij waarneem. Maar die wereld is jouw alles – voor mij bestaat zij nauwelijks. Omdat ik weet dat de wereld een deel van mezelf is, geef ik er niet meer aandacht aan dan jij aan het voedsel dat je gegeten hebt. Terwijl het gekookt wordt en terwijl jij eet, is het nog van je gescheiden en je aandacht is erop gericht; maar nadat het is ingeslikt, verdwijnt het

helemaal uit je bewustzijn. Net zo heb ik de wereld opgegeten en ik hoef niet meer aan haar te denken.

Bezoeker: Raak je dan niet alle zin voor verantwoordelijkheid kwijt?

Maharaj: Hoe zou dat kunnen? Hoe kan ik iets pijn doen dat één met mij is? Integendeel, zonder dat ik aan de wereld denk, is alles wat ik doe een gift aan de wereld. Net zoals het lichaam zich herstelt zonder zich daar rekenschap van te geven, ben ik onophoudelijk bezig de wereld in harmonie te brengen.

Bezoeker: Maar niettemin bent u zich toch bewust van het mateloze lijden in de wereld?

Maharaj: Natuurlijk. En veel meer dan jij.

Bezoeker: En wat doet u daar dan aan?

Maharaj: Ik kijk ernaar door de ogen van God en ik zie dat alles goed is.

Bezoeker: Hoe kunt u nu beweren dat alles goed gaat? Kijk eens naar de oorlogen, naar de uitbuiting en de keiharde strijd tussen de burgers en de staat!

Maharaj: Al dat lijden wordt geproduceerd door de mens en de mens heeft het in zijn macht om daar een einde aan te maken. God helpt door de mens te confronteren met de gevolgen van zijn handelingen en door te eisen dat het evenwicht hersteld wordt. *Karma* is de wet die voor rechtvaardigheid zorgt – de genezende hand Gods.

10

Waarnemer zijn

(6 juni 1970)

Bezoeker: Ik zit vol verlangens die ik vervuld wil zien. Hoe kan ik krijgen wat ik wil?

Shri Nisargadatta Maharaj: Verdien je waar je naar verlangt? Op de een of andere manier moet je werken aan de vervulling van je verlangens. Ga energiek aan het werk en kijk wat de resultaten zijn.

Bezoeker: Waar moet ik die energie vandaan halen? Maharaj: Het verlangen zelf is energie.

Bezoeker: Maar waarom wordt dan niet elk verlangen vervuld? Maharaj: Misschien heb je niet lang en sterk genoeg verlangd.

Bezoeker: Ja, dat is mijn probleem. Ik wil een heleboel dingen, maar ik ben lui zodra ik er iets voor moet doen.

Maharaj: Als je verlangen niet helder en sterk is, kan het geen vorm krijgen. Daar komt nog bij dat de hele energie die je kunt besteden als je verlangens persoonlijk zijn en voor je eigen plezier, natuurlijk erg beperkt is: je kunt er niet meer instoppen dan je hebt.

Bezoeker: En toch krijgen heel gewone mensen wat ze verlangen!

Maharaj: Als ze iets heel sterk en heel lang gewenst hebben. En dan is het bereikte alsnog beperkt.

Bezoeker: En als verlangens onzelfzuchtig zijn?

Maharaj: Als je verlangt naar wat goed voor iedereen is,

verlangt de hele wereld met je mee. Maak dat het verlangen van de mensheid ook jouw verlangen wordt en werk daarvoor. Dan kun je niet falen.

Bezoeker: Voor de mensheid zorgt God, niet ik. Ik heb met mezelf te maken. Heb ik niet het recht om naar de vervulling van mijn gerechtvaardigde verlangens uit te kijken? Dat zal niemand kwaad doen. Mijn verlangens zijn gerechtvaardigd; het zijn goede verlangens Waarom worden die niet vervuld?

Maharaj: Verlangens zijn goed of kwaad naar gelang de omstandigheden; dat hangt van je standpunt af. Het onderscheid tussen goed en kwaad geldt alleen voor ieder mens persoonlijk.

Bezoeker: Wat zijn de richtlijnen? Hoe kan ik weten welke verlangens goed zijn en welke kwaad?

Maharaj: In jouw geval zijn verlangens die in verdriet eindigen verkeerd en de verlangens die eindigen in geluk zijn goed, maar je moet de andere mensen niet vergeten. Hun pijn en geluk tellen ook mee.

Bezoeker: Resultaten zijn toekomstmuziek. Hoe weet ik hoe de dingen zullen uitvallen?

Maharaj: Gebruik je hersens. Observeer en onthoud. Je bent net als ieder ander. De meeste van hun ervaringen gaan ook voor jou op. Denk helder en diep na. Stel een onderzoek in naar de hele structuur van je verlangens en hun vertakkingen. Ze maken het belangrijkste deel uit van je denken je voelwereld en ze hebben een sterke invloed op je gedrag. En bedenk dat je niet overboord kunt gooien wat je niet kent. Om voorbij de beperkingen van je persoonlijkheid te komen moet je die persoonlijkheid eerst doorkrijgen.

Bezoeker: Wat houdt dat in mezelf te kennen? Wat leer ik precies kennen als ik mezelf leer kennen?

Maharaj: Alles wat je niet bent. Bezoeker: En niet wat ik ben?

Maharaj: Wat je bent, ben je ook nu al. Zodra je weet wat je niet bent, ben je daar vrij van en blijf je in je natuurlijke toestand. Dat gebeurt allemaal heel spontaan en zonder moeite.

Bezoeker: En wat ontdek ik dan allemaal?

Maharaj: Je ontdekt dat er niets te ontdekken valt. Je bent wat je bent, dat is alles.

Bezoeker: Maar wat ben ikzelf dan uiteindelijk?

Maharaj: De onvoorwaardelijke ontkenning van alles wat je niet bent.

Bezoeker: Dat begrijp ik niet!

Maharaj: Je verblinding is te wijten aan je vastgeroeste overtuiging dat je een ‘dit’ of een ‘dat’ bent.

Bezoeker: Hoe raak ik dat idee kwijt?

Maharaj: Als je vertrouwen in me hebt, geloof me dan als ik je vertel dat je de helderheid zelf bent die je geest en zijn eindeloze inhoud verheldert – en leef daar dan naar. En als je geen geloof in me hebt, kijk dan in jezelf en stel jezelf de vraag: ‘Wat ben ik?’ of richt je aandacht op ‘Ik ben’, wat neerkomt op het Zijn, zonder meer.

Bezoeker: Waar hangt mijn vertrouwen in u van af?

Maharaj: Van je inzicht in het hart van anderen. Als je niet in mijn hart kunt kijken, kijk dan in je eigen hart.

Bezoeker: Dat kan ik geen van beide.

Maharaj: Houd dan schoonmaak in jezelf door een geordend en nuttig leven te leiden. Houd je gevoelens, gedachten, uitspraken en activiteiten in de gaten. Dat zal je blik verhelderen.

Bezoeker: Moet ik niet eerst alles opgeven om (volgens de Indiase traditie, opm. vert.) een zwervend bestaan te gaan

leiden?

Maharaj: Je kunt niet zomaar alles opgeven. Je kunt wel van huis weggaan en je gezin daarmee allerlei lasten bezorgen, maar het gehecht zijn zit in de geest en dat zal jou niet loslaten totdat je die geest door en door kent. Begin bij het begin: ken jezelf, dan komt de rest vanzelf.

Bezoeker: Maar u hebt me al verteld dat ik de levensbron zelf ben. Is dat dan geen zelfkennis?

Maharaj: Natuurlijk ben je het Allerhoogste! Maar wat dan nog? Elke zandkorrel is God; het is belangrijk om dat te weten, maar dat is pas het begin.

Bezoeker: U hebt me verteld dat ik de Uiteindelijke Bron van alle dingen ben en ik geloof u. Maar wat moet ik nu doen?

Maharaj: Dat heb ik je al verteld. Ontdek wat je allemaal niet bent. Het lichaam, gedachten, gevoelens, ideeën, tijd, ruimte, dit of dat te zijn of niet te zijn – je bent niet iets concreets of abstracts dat je kunt aanduiden. Zomaar een verklaring in woorden is niet genoeg. Je kunt een formule zoals ‘Ik ben de bron van alle dingen’ herhalen en nog eens herhalen, maar dat heeft geen enkele zin. Je moet jezelf doorlopend observeren – speciaal het denken en voelen – van ogenblik tot ogenblik, zodat je niets ontgaat. Dit waarnemen is absoluut noodzakelijk wil er een scheiding tot stand komen tussen wat je bent en wat je niet bent.

Bezoeker: Dit waarnemen, is dit niet mijn wezenlijke natuur?

Maharaj: Om waar te nemen moet er iets zijn om te worden waargenomen. Daar zijn we nog steeds in de dualiteit.

Bezoeker: En kun je het waarnemen waarnemen? Je bewust zijn van het bewustzijn?

Maharaj: Door met woorden te goochelen kom je niet ver. Kijk in jezelf en ontdek wat je niet bent. Al het andere is onbelangrijk.

11

Gewaarzijn en bewustzijn

(10 juni 1970)

Bezoeker: Wat doet u tijdens de diepe droomloze slaap?

Shri Nisargadatta Maharaj: Dan ben ik me ervan bewust dat ik slaap.

Bezoeker: Is slapen niet een toestand van bewusteloosheid?
Maharaj: Ja, ik ben me ervan bewust dat ik bewusteloos ben.
Bezoeker: En als u wakker bent of droomt?

Maharaj: Dan ben ik me ervan bewust dat ik wakker ben of droom.

Bezoeker: Ik begrijp het niet. Wat bedoelt u precies? Laat ik mijn vraag verduidelijken. Met slapen bedoel ik bewusteloos zijn; met wakker zijn bedoel ik bewust zijn en met dromen bedoel ik het me bewust zijn van mijn geest, maar niet van mijn omgeving.

Maharaj: Bij mij is dat bijna hetzelfde. Maar toch lijkt het alsof er een verschil is. In elk van de drie toestanden vergeet jij de beide andere. Maar voor mij bestaat er maar één zijnstoestand die de drie geestestoestanden van waken, dromen en diepe slaap omvat en eigenlijk te boven gaat... er niet door beperkt wordt.

Bezoeker: Ziet u een doel voor de wereld, een richting waarin zij zich ontwikkelt?

Maharaj: De wereld is niets anders dan een weerspiegeling in mijn verbeelding. Als ik iets wil zien, kan ik dat. Maar waarom moet er een systeem aan te pas komen met schepping en evolutie en ten slotte een ondergang? De wereld is binnen mij,

ik ben de wereld. Ik ben er niet bang van en ik verlang er helemaal niet naar om de wereld in een paar plaatjes en begrippen op te sluiten.

Bezoeker: Om terug te komen op het slapen, droomt u?
Maharaj: Natuurlijk.

Bezoeker: Wat zijn dat voor dromen?

Maharaj: Het zijn echo's van de wakende toestand. Bezoeker: En slaapt u?*

Maharaj: Het denkbewustzijn komt tijdelijk tot stilstand.
Bezoeker: Bent u dan bewusteloos?

Maharaj: Ik ben me dan niet bewust van mijn omgeving.
Bezoeker: Maar u bent niet helemaal bewusteloos?

Maharaj: Ik ben me ervan bewust dat ik bewusteloos ben.

Bezoeker: U gebruikt de term 'je ergens bewust van zijn' en 'het bewustzijn'. Betekenen die eigenlijk niet hetzelfde?

Maharaj: Het Bewuste Tegenwoordig Zijn is het oergegeven: het is de oorsprong van alle dingen, zonder begin of eind; het heeft geen oorzaak en het is van niets afhankelijk; het is niet in stukken te delen en het is onveranderlijk. Het mentale bewustzijn is contact met de omgeving, de weerkaatsing tegen iets dat wordt waargenomen, een toestand van dualisme. Een denkbewustzijn is onbestaanbaar zonder het Bewuste Zijn, maar het Bewuste Zijn is er altijd, ook als er geen denkbewustzijn is zoals in de diepe droomloze slaap. Het Bewuste Zijn is volmaakt onafhankelijk, maar het mentale bewustzijn is verweven met wat erin verschijnt en altijd bewust van iets. Het mentale bewustzijn is beperkt en veranderlijk, maar het Bewuste Zijn is onmetelijk, onveranderlijk, rust, stilte. En het is de bron waar alle ervaringen uit voortkomen.

Bezoeker: Hoe kun je de stap doen van het denkbewustzijn naar het Bewustzijn zelf?

Maharaj: Omdat dit Bewuste Zijn het beperkte bewustzijn

mogelijk maakt, is dit Bewuste Tegenwoordige Zijn aanwezig in elke bewustzijnstoestand. En als je je bewust bent van het denkbewustzijn is dat al een beweging in het Bewuste Zijn. Je aandacht voor die stroom van gedachten en gevoelens en waarnemingen neemt je mee naar het Bewuste Zijn zelf. En dat is geen nieuwe toestand: je herkent het onmiddellijk als het oorspronkelijke Zijn dat het leven zelf is en liefde en geluk.

Bezoeker: Wat wordt er precies bedoeld met zelfrealisatie? Want we hebben dit absolute Bewustzijn toch altijd in ons?

Maharaj: Zelfrealisatie is het tegenovergestelde van onwetendheid. Onwetendheid is het de wereld voor echt aan te zien en zichzelf als irreëel. Dat is de bron van alle lijden. Het Zelf te herkennen als het enige ware en al het andere als tijdelijk en vergankelijk is vrijheid, vrede en geluk. Het is echt niet moeilijk. Leer de dingen te zien zoals ze zijn in plaats van zoals je denkt dat ze zijn. Als je de dingen kunt zien zoals ze zijn, kun je ook jezelf zien zoals je bent. Het is net als bij het schoonmaken van een spiegel: dezelfde spiegel die je de wereld laat zien zoals ze is, laat je ook je eigen gezicht zien. De gedachte ‘Ik ben’ is de poetsdoek. Gebruik die!

* Volgens de hindoetraditie verdwijnt de droomtoestand na de verlichting omdat dromen een compensatie zijn voor halfverwerkte dingen uit de wakende toestand. Noot vertaler. De Engelse vertaling van dit boek gebruikt vaak het woord ‘consciousness’ om het beperkte bewustzijn aan te duiden, met andere woorden de zintuiglijke waarneming, denken en voelen. In de meeste teksten wordt daarvoor ‘mind’ gebruikt, terwijl ‘consciousness’ daar juist het niet-beperkte bewustzijn aangeeft. Noot vertaler.

12

De persoon is niet de Werkelijkheid

(13 juni 1970)

Bezoeker: Zou u ons willen zeggen hoe u tot zelfrealisatie gekomen bent?

Shri Nisargadatta Maharaj: Ik heb mijn goeroe voor het eerst ontmoet toen ik 34 jaar oud was en vond bevrijding toen ik 37 was.

Bezoeker: Wat gebeurde er precies? Wat veranderde er?

Maharaj: Prettig en onprettig verloren hun macht over mij. Ik was bevrijd van angsten en verlangen. Ikzelf was de vervulling van alle dingen en volkomen onafhankelijk. Ik zag dat in de oceaan van het Bewuste Zijn zelf, aan de oppervlakte van het Universele Bewustzijn, de ontelbare golven van werelden oprijzen en ondergaan, zonder begin, zonder eind. Als bewustzijn zijn ze allemaal ikzelf. Als gebeurtenissen zijn ze allemaal van mij. Er is een mysterieuze kracht die voor hen zorgt. Die kracht is het Bewuste Zijn, het Zelf, het Leven, God, of hoe je het ook maar wilt noemen. Het is het fundament, de in-grond van alles wat bestaat, net zoals goud de in-grond is van sieraden. Het is het allerintiemste van wat wij zijn! Wie de naam en de vorm losmaakt van de sieraden, ziet zonder enige moeite het goud. Bevrijd jezelf van namen en vormen en van de angsten en verlangens die ze voortbrengen en dan, wat blijft er dan over?

Bezoeker: Het niets!

Maharaj: Ja, de leegte blijft over. Maar de leegte is boordevol. Zij maakt alle dingen mogelijk, zoals de geest dit eeuwige reflecteert.

Bezoeker: Bedoelt u met dat ‘mogelijk maken’ de toekomst?

Maharaj: Verleden, heden en toekomst – alle drie en nog oneindig veel meer.

Bezoeker: Maar aangezien de leegte leeg is, kunnen we daar niet veel mee doen.

Maharaj: Als de dingen ononderbroken hetzelfde bleven, hoe kon er dan wedergeboorte zijn? Kan er vernieuwing bestaan zonder dood? Zelfs het donker van de diepe slaap verfrist je en verjongt je. Zonder dood zouden we voor eeuwig vastzitten in een kleverige pap van seniliteit.

Bezoeker: Bestaat er geen onsterfelijkheid?

Maharaj: Onsterfelijkheid is het zien dat leven en dood zonder elkaar niet kunnen bestaan: het zijn twee kanten van dezelfde medaille. Wat eeuwigheid is, begint duidelijk te worden als we het einde zien als het begin en het begin als het einde. Onsterfelijkheid is beslist geen continuïteit. Het enige wat voortduurt is het proces van verandering. Niets is blijvend.

Bezoeker: Blijft het Bewuste Zijn dan niet?

Maharaj: Het Bewuste Zijn heeft niets met tijd te maken. Tijd bestaat alleen in het denken. Tijd en ruimte zijn voorbij het denken onbestaanbaar.

Bezoeker: Uw lichaam bevindt zich ook binnen de ruimte van uw geest.

Maharaj: Natuurlijk. Maar er is geen idee van ‘mijn lichaam’ als onderscheiden van andere lichamen. Wat mij betreft is het ‘een lichaam’ en niet ‘mijn lichaam’, ‘denken’ en niet ‘mijn gedachten’. Denken en voelen zorgen er wel voor dat het lichaam blijft functioneren, daar hoef ik mij niet mee te bemoeien. Wat er gedaan moet worden, wordt gedaan op de normale en natuurlijke manier. Je bent je waarschijnlijk niet erg bewust van het functioneren van je organen, zoals je maag en je nieren en je lever. Maar zodra gedachten en gevoelens,

angsten en verlangens in het spel komen, ben je je daar onmiddellijk van bewust. Wat mij betreft ben ik daar net zomin in verwikkeld. Ik praat met mensen en ik doe allerlei dingen precies zoals het moet en op het juiste ogenblik, maar bijna zonder dat ik het zelf merk. Het lijkt alsof ik mijn dagelijkse leven automatisch leef, terwijl ik spontaan en op de juiste manier reageer.

Bezoeker: Komt dit spontane reageren als resultaat van zelfrealisatie of als gevolg van training?

Maharaj: Beide. Als je toegewijd bent aan je doel, wordt je leven helder en geordend; dan staat het in dienst van het zoeken naar waarheid en van het helpen van mensen en door zelfrealisatie komen deugden spontaan en gemakkelijk doordat de obstakels van angst en verlangen en verkeerde ideeën voorgoed verdwijnen.

Bezoeker: Hebt u nooit meer angsten en verlangens?

Maharaj: Ik was voorbestemd om onder eenvoudige omstandigheden te worden geboren. Ik ben een gewone man, een eenvoudige zakenman, met maar een heel geringe schoolopleiding. Mijn leven was zoals dat van iedereen, met de gebruikelijke angsten en verlangens. Door mijn vertrouwen in mijn leermeester en door gehoorzaamheid aan zijn woorden, realiseerde ik mij wat mijn ware Natuur is. Daarmee liet ik mijn menselijke natuur achter om verder maar voor zichzelf te zorgen, totdat zijn tijd gekomen is. Van tijd tot tijd komt er wel eens een oude reactie in de geest op, een gevoel of een gedachte, maar zoiets wordt onmiddellijk waargenomen en dan afgedankt. Zolang er een persoon wordt meegezeuld, heb je tenslotte nog wat te maken met zijn grillen en gewoonten.

Bezoeker: Bent u niet bang voor de dood? Maharaj: Ik ben al dood.

Bezoeker: Hoe bedoelt u dat precies?

Maharaj: Ik ben twee keer dood. Ik ben niet alleen dood ten opzichte van mijn lichaam, maar ik ben ook dood voor mijn

geest – denken en voelen.

Bezoeker: U ziet er anders allesbehalve dood uit!

Maharaj: Dat is wat jij beweert! Jij schijnt mijn toestand beter te kennen dan ikzelf!

Bezoeker: Het spijt mij, maar ik begrijp het echt niet. U zegt dat u geen lichaam en geen geest hebt, maar degene die ik voor mij zie is toch zeer levendig!

Maharaj: Ben jij je bewust van het ongelofelijk ingewikkeld functioneren van je hersens en je lichaam, dat ononderbroken doorgaat? Helemaal niet. Maar als je er van buiten naar kijkt, lijkt het allemaal heel intelligent en doelbewust te verlopen. Waarom dan niet de mogelijkheid toegegeven dat iemands hele persoonlijke leven net zo voor een groot gedeelte uit het gezicht kan verdwijnen en toch gezond en moeiteloos kan verlopen?

Bezoeker: Is dat normaal?

Maharaj: Wat is normaal? Jouw leven, dat bezeten is door angsten en verlangens en dat vol zit met conflicten; dat vreugdeloos is en doelloos, noem je dat normaal? Om je steeds bezig te houden met je lichaam, is dat normaal? Te worden verscheurd door gevoelens en te worden gemarteld door gedachten, is dat normaal? Als je lichaam gezond is en je geest ook, dan merk je die nauwelijks op. Ze vragen maar af en toe aandacht en inzicht vanwege lijden en pijn. Waarom zouden we die lijn niet doortrekken voor het hele persoonlijke leven? Je kunt uitstekend functioneren en uitstekend reageren op alles wat er gebeurt zonder dat je het allemaal in het zoeklicht van je aandacht brengt. Wanneer de dingen zichzelf automatisch beginnen te regelen, verhuist de aandacht naar de diepere niveaus van het bestaan.

Bezoeker: Maar word je dan geen robot?

Maharaj: Wat kan het voor kwaad als je gewoontehandelingen en steeds wederkerende dingen automatisch laat worden? Dat

zijn ze toch al. Maar als ze ook nog chaotisch zijn, veroorzaken ze pijn en lijden en dan roepen ze om aandacht. Het enige doel van een helder en geordend leven is de mens te bevrijden van de benauwing van de chaos en de lasten van het lijden.

Bezoeker: Het lijkt wel alsof u het leven door een computer wilt laten regelen!

Maharaj: Is er iets mis met een leven zonder problemen? Wat we de persoonlijkheid noemen is niets meer dan een weerspiegeling van het Wezenlijke. Waarom zou de weerspiegeling niet onvertekend wijzen op deze Bron, in alle vanzelfsprekendheid en zonder berekening? Is het nodig dat de persoonlijkheid haar eigen plannen maakt? Dat Leven, waar het een uitdrukking van is, zal het leiden. Als je doorzien hebt dat de persoonlijkheid niets meer is dan een schaduw van wat je wezenlijk bent en niet de Bron zelf van alle dingen, dan houd je op met tobben en piekeren. Je staat er nu achter om van binnen uit geleid te worden en dan wordt het leven een reis naar het onbekende.

13

Het Zelf, de geest en het lichaam

(17 juni 1970)

Bezoeker: Uit wat u ons verteld hebt, zouden we moeten afleiden dat u zich niet helemaal bewust bent van uw omgeving. Maar bij ons komt u over als iemand die uitzonderlijk scherp en actief is. We kunnen met geen mogelijkheid geloven dat u in een soort hypnotische toestand leeft die geen herinneringen achterlaat. Integendeel, uw geheugen schijnt uitstekend. Hoe moeten we uw verklaring begrijpen dat we de wereld en alles wat daarmee verband houdt niet bestaat, van uw standpunt bezien?

Shri Nisargadatta Maharaj: Alles hangt ervanaf waar je aandacht op gericht is. Jullie aandacht is gericht op de wereld – de mijne op het Absolute. Het is ermee als met de maan overdag: als de zon schijnt, kun je de maan nauwelijks zien. Of vergelijk het met hoe je eet: zolang je het in je mond hebt, ben je je er bewust van, maar zodra je het hebt doorgeslikt, schenk je er geen aandacht aan. Het zou een vermoeiende toestand worden als je het de hele tijd in gedachten moest houden totdat het weer uit je lichaam verwijderd is! Normaal gesproken hoort het denken achter de coulissen te blijven – onophoudelijke activiteit is een akelig soort toestand. Het heelal zorgt voor zichzelf, dat weet ik. Heb ik nog meer nodig om te weten?

Bezoeker: Dus een *jnani* weet alleen wat hij doet als hij zijn aandacht erop richt? En in alle andere gevallen handelt hij zonder erbij betrokken te zijn?

Maharaj: De gemiddelde mens is zich van zijn lichaam als zodanig niet bewust. Hij is zich bewust van zijn gewaarwordingen, gevoelens en gedachten. Maar zelfs die verdwijnen uit het middelpunt van zijn aandacht zodra de

vereenzelviging met de dingen ophoudt en daarna gebeuren ze spontaan en moeiteloos.

Bezoeker: Wat is er daarna in het brandpunt van de waarneming?

Maharaj: Dat waaraan geen naam of vorm kan worden gegeven, omdat het geen eigenschappen heeft en voorbij het denken en het voelen ligt. Je zou kunnen zeggen dat het een punt in het denkbewustzijn is, dat niettemin voorbij denken en voelen ligt. Een gat in een stuk papier bevindt zich in het papier, maar het is zelf niet van papier; precies zo bevindt het Hoogste zich in het hart van denken en voelen en gaat dit niettemin te hoven. Het is als een opening in het denkbewustzijn, waardoor het met licht wordt doordrongen. Maar deze opening is nog niet het licht – ze is alleen een opening.

Bezoeker: Een opening is alleen maar iets leegs? Afwezigheid?

Maharaj: Precies. Van het denken uit gezien is het alleen maar een opening waar het licht van de aandacht binnenstroomt in het niveau van het denken. Maar het licht zelf kan alleen maar vergeleken worden met een solide, dichte, onvermengde en onveranderlijke, rotsachtige massa van Zuivere Aandacht zonder de denkschema's van naam en vorm.

Bezoeker: Hebben het denken en het Absolute iets gemeen?

Maharaj: Het Absolute is de bestaansgrond van denken en voelen en die zijn op hun beurt de bestaansgrond van het lichaam.

Bezoeker: Maar wat ligt daarachter?

Maharaj: Mag ik een voorbeeld geven? Er komt een eerbiedwaardige *yogi* die een meester is in de kunst van het lange leven. Zelf is hij al meer dan duizend jaar oud. Hij wil mij zijn kunst bijbrengen. Ik respecteer en bewonder zijn kunst, maar toch kan ik niets anders zeggen dan: 'Welk nut zou een lang leven voor mij hebben?' Ik leef buiten de tijd. Hoe lang

een leven ook mag duren, het blijft maar een ogenblik en een droom. Ik leef net zo, zonder eigenschappen. Ze verschijnen en verdwijnen in mijn licht, maar je kunt er niet uit aflezen wat ik ben. Het heelal is niets anders dan namen en vormen, gebaseerd op allerlei eigenschappen, terwijl ik daarbuiten sta. De wereld kan bestaan omdat ik ben, maar ik ben niet de wereld.

Bezoeker: Maar u leeft in de wereld!

Maharaj: Dat is wat jij beweert! Ik weet dat er een wereld bestaat die dit lichaam en deze geest bevat, maar ik beschouw ze niet méér van `mij' dan andere lichamen en geesten. Ze zijn er wel, in tijd en ruimte, maar ik ben tijdloos en ruimteloos.

Bezoeker: Maar als alles bestaat bij de gratie van uw licht, bent u dan niet de schepper van de wereld?

Maharaj: Ik ben niet de mogelijkheid, het potentieel, waardoor de dingen ontstaan, noch dat wat ze tot leven brengt. Ze verschijnen en verdwijnen in mijn licht zoals stofjes die dansen in een zonnestraal. De stofjes worden door de straaltjes verlicht, maar het licht is niet afhankelijk van de stofjes. Je kunt ook niet zeggen dat het licht ze schept en zelfs niet dat het licht ze kent.

Bezoeker: Ik stel u een vraag. U geeft antwoord. Bent u zich bewust van de vraag en het antwoord?

Maharaj: In wezen hoor ik niet en antwoord ik niet. In de driedimensionele wereld gebeurt de vraag en gebeurt het antwoord. Mij gebeurt niets. De dingen gebeuren zonder meer.

Bezoeker: En u bent de waarnemer?

Maharaj: Wat betekent waarnemer? Alleen maar het kennen. Het regende en nu is de regen opgehouden. Ik ben niet nat geworden. Ik weet dat het geregend heeft, maar op mij laat het geen spoor achter. Ik heb de regen alleen waargenomen.

Bezoeker: Iemand die volledige zelfrealisatie heeft bereikt en

die steeds moeiteloos in de allerhoogste toestand verkeert, schijnt te eten, te drinken enzovoort. Is hij zich daar bewust van?

Maharaj: Dat waarin het denkbewustzijn ‘gebeurt’, het universele bewustzijn, de geest, noemen we de ether van het bewustzijn. De objecten van de waarneming vormen samen het heelal. Wat zowel de menselijke als de universele geest te boven gaat, maar wat beider in-grond is, is de allerhoogste ‘toestand’, een ‘toestand’ van volmaakte rust, stilheid. Wie daarheen gaat, verdwijnt. Die ‘toestand’ kan nooit worden bereikt door gedachten. Of je die nu God noemt of *Parabrahman*, dat zijn maar namen die het denken eraan geeft. Het is de naamloze, inhoudloze, moeiteloze en spontane ‘toestand’ die zich voorbij zijn en niet-zijn bevindt.

Bezoeker: Maar blijf je er bewust?

Maharaj: Zoals het heelal het lichaam is van de geest, zo is de geest het lichaam van het allerhoogste. Het is niet bewust, maar de bron van het denkbewustzijn.

Bezoeker: Van mijn dagelijkse handelingen gebeuren er een heleboel automatisch en uit gewoonte. Ik ben me bewust van de kant die ze uitgaan, maar niet in detail van elke beweging. Hoe breder en dieper mijn bewustzijn wordt, hoe meer de details geneigd zijn naar de achtergrond te verdwijnen, terwijl ik de handen vrij heb om de grote trekken te bepalen. Gebeurt hetzelfde niet met de Jnani, maar dan in versterkte mate?

Maharaj: Op het niveau van het denkbewustzijn, ja. Maar in de uiteindelijke ‘toestand’, neen. Deze ‘toestand’ is één geheel, ondeelbaar, één solide blok wezenlijkheid. Je kunt het alleen maar kennen door het te zijn. Het denken kan het niet bereiken. Om het waar te nemen zijn er geen zintuigen nodig; om het te kennen heb je denken-en-voelen niet nodig.

Bezoeker: Dat is hoe God de wereld bestuurt. Maharaj: God bestuurt de wereld niet.

Bezoeker: Wie doet dat dan?

Maharaj: Niemand. De dingen doen zichzelf. Je stelt een vraag en je levert zelf het antwoord. Je kent het antwoord al terwijl je de vraag stelt. Het is één groot spel in de geest. Het is een illusie om de dingen gescheiden te zien. Alleen het onechte is kenbaar. Het ware kan niets anders zijn dan wat je zelf bent.

Bezoeker: Ik zie het waargenomen bewustzijn (zoals een gedachte, vert.) en het waarnemend bewustzijn. Is dit laatste het allerhoogste?

Maharaj: Als je die twee, de persoon en de waarnemer, als één kunt zien en daaraan voorbijgaat, dan ben je in de allerhoogste 'toestand`. Die kan niet worden waargenomen want, die is datgene wat het waarnemen mogelijk maakt. Het is voorbij zijn en nietzijn. Het is noch de spiegel, noch het beeld in de spiegel. Het is wat is – de tijdloze wezenlijkheid, onbeschrijflijk hard en solide.

Bezoeker: Is de *jnani* de waarnemer of het allerhoogste?

Maharaj: Hij is natuurlijk het allerhoogste, maar je kunt hem ook zien als de universele waarnemer.

Bezoeker: Maar hij blijft mens?

Maharaj: Zolang je jezelf aanziet voor een persoon, zie je overal personen. In waarheid zijn er geen personen, alleen de draden van het geheugen en gewoonten. Het ogenblik van zelfrealisatie is het einde van de persoon. Identiteit blijft, maar identiteit is geen persoon, maar een aspect van het Wezenlijke zelf. De persoon heeft van zichzelf geen bestaan; hij is niets meer dan een weerspiegeling van de waarnemer in de geest, van het 'Ik ben' en ook dat is een zijnswijze.

Bezoeker: Is het Allerhoogste bewust?

Maharaj: Noch bewust, noch onbewust. Ik spreek uit ervaring.
Bezoeker: *Prajnanam Brahman*. Wat is dit *Prajna*?

Maharaj: Het is dat ik-loze Kennen, dat het Leven zelf is.
Bezoeker: Is het vitaliteit? De energie in het leven?

‘Levendheid’?

Maharaj: Eerst komt de energie. Alle dingen zijn een vorm van energie. Het bewustzijn vertoont de grootste verscheidenheid in de wakende toestand, minder in de droom en nog minder in de diepe droomloze slaap. Het is onvermengd in de ‘vierde toestand’.* Daar nog voorbij ligt de onuitdrukbare, ondeelbare realiteit, het tehuis van de *jnani*.

Bezoeker: Ik heb mij in mijn vinger gesneden. Dat is genezen. Door welke kracht is het genezen?

Maharaj: Door de kracht van het leven. Bezoeker: Wat is dat voor een kracht? Maharaj: Het bewustzijn. Alles is bewustzijn Bezoeker: Wat is de bron van het bewustzijn?

Maharaj: Het bewustzijn zelf is de bron van alle dingen. Bezoeker: Is het leven bestaanbaar zonder bewustzijn?

Maharaj: Neen, en bewustzijn ook niet zonder leven. Ze zijn één. Maar in wezen bestaat alleen het Uiteindelijke. Al het andere is uitsluitend naam en vorm. Zolang je je vastklampt aan de overtuiging dat alleen wat naam en vorm heeft echt is, zal het lijken of het Uiteindelijke niet bestaat. Maar als je begrijpt dat namen en vormen lege hulzen zijn, zonder wat voor inhoud dan ook, en dat het naamen vormloze de pure energie van het Leven zelf is en het Licht in het bewustzijn, dan heb je vrede gevonden; dan ben je ondergedompeld in de diepe stilte van het Wezenlijke.

Bezoeker: Als tijd en ruimte zuiver illusie zijn en u bent die ontstegen, kunt u me dan vertellen wat voor weer het nu in New York is? Is het er heet of regent het daar?

Maharaj: Hoe zou ik dat moeten weten? Om zulke dingen te weten moet je speciale yogaoefeningen doen. Of anders neem je gewoon het vliegtuig naar New York. Ik kan heel goed zeker zijn van het feit dat ik buiten tijd en ruimte sta zonder dat ik daarmee in staat ben om naar believen een of ander punt in tijd en ruimte in te nemen. Daar ben ik niet voldoende in geïnteresseerd; ik zie het nut niet in van zo’n speciale

yogatraining. New York is voor mij alleen maar een naam, een woord. Waarom zou ik er meer van moeten weten dan een woord inhoudt? Elk atoom is misschien een heelal dat net zo gecompliceerd is als het onze. Maar moet ik ze allemaal kennen? De mogelijkheid bestaat – als ik genoeg zou oefenen.

Bezoeker: Waar maakte ik de fout bij het stellen van die vraag over het weer in New York?

Maharaj: De wereld en de geest zijn zijnstoestanden. Het allerhoogste is geen toestand. Het doordringt alle toestanden, maar is zelf geen toestand waarin zich iets anders bevindt. Niets heeft het veroorzaakt, het is onafhankelijk, een ondeelbaar geheel, volmaakt, voorbij tijd en ruimte, geest en stof.

Bezoeker: Waaraan kun je het herkennen?

Maharaj: Daar gaat het nu juist om: het laat geen sporen achter. Er is niets waardoor je het zou kunnen herkennen. Het wordt alleen gekend door de directe waarneming, nadat alle zoeken naar herkenningstekens en benaderingen is opgegeven. Als je alles wat naam en vorm heeft hebt losgelaten, blijft het Wezenlijke over. Het hoeft niet te worden gezocht. Veelvoudigheid en verscheidenheid zijn niets anders dan een spel van de geest. De realiteit is één.

Bezoeker: Als het uiteindelijke niets achterlaat waaruit zijn bestaan blijkt, kun je er niet over praten.

Maharaj: Het IS. Het kan niet worden ontkend. Het is diep en duister, een mysterie voorbij alle mysteriën. Maar het IS, terwijl al het andere alleen maar gebeurt.

Bezoeker: Het is het onbekende.

Maharaj: Het is voorbij bekend en onbekend. Maar ik noem het liever het ‘bekende’ dan het ‘onbekende’. Want altijd als er iets wordt gekend, is het het Uiteindelijke dat wordt gekend.

Bezoeker: Is stilte een kenmerk van het ware?

Maharaj: Ook dat hoort nog bij de geest. Alles wat toestand is of vorm, hoort bij de geest.

Bezoeker: Wat is de plaats van *samadhi* bij dit alles?

Maharaj: *Samadhi* is het niet-gebruikmaken van de geest. Laat je geest met rust. Je verlangt niets van je lichaam en niets van je geest.

* De vierde toestand, *turiya*. De meeste non-dualistische Leermeesters zien de diepe droomloze slaap toch nog als een toestand van onwetendheid, althans in de gesprekken met hun leerlingen. Het Zelf ligt dan als het ware omhuld door een sluier van causaliteit, waardoor na het verdwijnen van de slaap onwetendheid terug kan komen. '*Turiya*' is wat de drie toestanden van onwetendheid gemeen hebben, maar nog geen verlichting.

14

Verschijnselen en de Realiteit

(20 juni 1970)

Bezoeker: U hebt herhaaldelijk gezegd dat gebeurtenissen geen oorzaak hebben. Dat er iets zonder meer gebeurt en dat je er geen oorzaak aan kunt toeschrijven. Maar naar mijn mening moet alles een of meer oorzaken hebben. Hoe kan ik dat begrijpen, dat de dingen geen oorzaak hebben?

Shri Nisargadatta Maharaj: Van het hoogste 'standpunt' uit bezien heeft de wereld geen oorzaak.

Bezoeker: Maar wat is uw eigen ervaring?

Maharaj: Niets heeft een oorzaak. De wereld heeft geen oorzaak.

Bezoeker: Ik ben niet op zoek naar de oorzaak van de schepping van de wereld, want daar is niemand bij geweest. Misschien is er wel geen begin en heeft zij altijd bestaan. Maar ik heb het niet over de wereld. Ik aanvaard dat de wereld bestaat – op de een of andere manier. Ze omvat zoveel dingen. Dan moet elk daarvan toch zeker een oorzaak hebben of verscheidene oorzaken?

Maharaj: Als je een keer een wereld voor jezelf geschapen hebt in tijd en ruimte, beheerst door causaliteit, oorzakelijkheid, dan ontkom je er niet aan dat je op zoek gaat naar oorzaken en dat je die dan overal ontdekt. Je stelt de vraag en dwingt daarmee een antwoord af.

Bezoeker: Mijn vraag is heel eenvoudig: ik zie allerlei dingen en voor zover mijn begrip reikt, moet elk ding een of meer oorzaken hebben. Maar u zegt dat ze van uw standpunt uit geen oorzaak hebben. Maar voor u bestaat er niets… heeft niets

een eigen bestaan... en daarom speelt die vraag naar de oorzaak bij u geen rol. Maar u schijnt het bestaan van de dingen toe te geven, terwijl u hun oorzaak ontkent. Dat is waar ik niet bij kan. Als je nu het bestaan van de dingen aanvaardt, waarom zou je dan hun oorzaken verwerpen?

Maharaj: Ik zie alleen bewustzijn en ik weet dat alles alleen maar bewustzijn is, net zoals jij weet dat het plaatje op het scherm uitsluitend uit licht bestaat.

Bezoeker: Maar niettemin hebben de bewegingen van het licht een oorzaak!

Maharaj: Het licht zelf beweegt niet. Je weet heel goed dat het bewegen maar schijn is: een opeenvolging van fotootjes die het licht onderscheppen en kleuren. Wat beweegt is de film – dus in onze vergelijking de geest.

Bezoeker: Dat betekent nog niet dat de film geen oorzaak heeft. De film bestaat, met de acteurs en de technici, de regisseur, de producer en de filmmaatschappijen. De wereld wordt beheerst door oorzakelijkheid. Alle dingen hangen samen.

Maharaj: Natuurlijk hangt alles samen. Daarom heeft elk ding een oneindig aantal oorzaken. Zelfs bij het kleinste ding is het hele universum betrokken. Iets is zoals het is omdat de wereld is zoals zij is. Jij handelt in sieraden, ik in goud. Tussen het ene sieraad en het andere bestaat geen causaal verband: het ene is niet de oorzaak van het andere. Als je je sieraad smelt om er een ander van te maken, kun je niet zeggen dat het ene voortkomt uit het andere. Wat ze gemeen hebben is het goud. Maar je kunt ook niet zeggen dat het goud de oorzaak is van het sieraad. Je kunt het geen oorzaak noemen, omdat het op zichzelf niets veroorzaakt. Wat we wezenlijk zijn wordt weerspiegeld in denken en voelen als ‘Ik ben’, zoals het goud in de vorm van een bepaald sieraad. En toch is er alleen maar goud. Precies zo maakt het Zijn alle dingen mogelijk – maar de eigenschappen die het een bepaalde naam en vorm geven zijn illusie.

Maar waarom zou je je zo bezorgd maken over de oorzaak van

de dingen? Wat is het belang van oorzaken als de dingen zelf maar tijdelijk zijn. Laat komen wat komt en gaan wat gaat. Waarom moet je je aan de dingen vastklampen en op zoek gaan naar hun oorzaak?

Bezoeker: Vanuit het standpunt van de relativiteit heeft alles een oorzaak.

Maharaj: Wat heb je voor baat bij een relatief standpunt? Je bent in staat de dingen vanuit het absolute ‘standpunt’ te zien – waarom zou je terugkeren tot het relatieve? Ben je bang voor het absolute?

Bezoeker: Ik ben bang. Ik ben bang om in te slapen boven mijn zogenaamde absolute zekerheden. Absolute waarheden helpen je niet om je leven op de juiste manier te leiden. Als je een overhemd nodig hebt, koop je toch eerst de stof, dan ga je naar een kleermaker enzovoort.

Maharaj: Al dit soort gepraat komt voort uit onwetendheid.
Bezoeker: En wat is het standpunt van onze waarnemer?

Maharaj: Dat er alleen maar licht is en het licht is alle dingen. Er zijn alleen maar beelden die uit licht bestaan. De beelden zijn in het licht en het licht is in de beelden. Laat al die ideeën over leven en dood toch vallen, en over het zelf en het niet-zelf. Die hebben toch geen enkel nut?

Bezoeker: Vanuit welk standpunt ontkent u oorzakelijkheid? Gezien in het relatieve is het heelal de oorzaak van alle dingen. En gezien vanuit het standpunt van het absolute zijn er helemaal geen dingen.

Maharaj: En in welke toestand stel jij die vraag?

Bezoeker: In de dagelijkse, wakende toestand – de enige waarin onze gesprekken plaatsvinden.

Maharaj: Deze problemen rijzen allemaal in de wakende toestand – zo is die nu eenmaal. Maar jij bent niet altijd in die toestand. Wat voor goeds kun je doen in een toestand waar je

hulpeloos intuimelt en waar je een poosje later weer uit opduikt? En wat heb je eraan te weten dat de dingen zoals die in je wakende toestand misschien verschijnen een onderling causaal verband hebben?

Bezoeker: De wereld en de wakende toestand verschijnen en verdwijnen steeds tegelijkertijd.

Maharaj: Als je geest tot stilte komt, tot volmaakte stilte, is er geen wakende toestand meer.

Bezoeker: Woorden zoals God, het heelal, het totale, het absolute, het allerhoogste, zijn maar klanken in de lucht. Je hebt er geen greep op.

Maharaj: Jij komt met vragen aan die alleen jijzelf beantwoorden kunt.

Bezoeker: Ik houd er niet van om met een kluitje in het riet te worden gestuurd! Woorden zoals de totaliteit, het heelal en dergelijke liggen u in de mond bestorven. Ze kunnen niet hier komen en u verbieden om namens hen te spreken. Ik heb een hekel aan dergelijke onverantwoorde algemeenheden! Zonder oorzakelijkheid kan er geen orde zijn en doelbewuste activiteit al evenmin!

Maharaj: Wil je alle oorzaken kennen van elk gebeuren? Is dat mogelijk?

Bezoeker: Dat dat niet mogelijk is, weet ik. Ik wil alleen maar weten of alles zijn oorzaak heeft en of je die oorzaken kunt wijzigingen zodat de gevolgen anders worden.

Maharaj: Om gebeurtenissen te beïnvloeden hoef je hun oorzaken niet te kennen. Wat een omslachtige manier van werken! Ben je niet zelf het begin en het einde van elke gebeurtenis? Oefen je invloed bij de bron uit!

Bezoeker: Elke morgen als ik de krant lees, zie ik hoe de ellende in de wereld onverminderd voortduurt: armoede, haat en oorlog. Mijn vragen hebben betrekking op het feit van het

lijden, op zijn oorzaken en een geneesmiddel. U kunt zich er niet van afmaken door te zeggen dat dat boeddhistisch is. Plak geen etiketten op me! De hardnekkigheid waarmee u de oorzakelijkheid ontkent laat geen hoop over op een verbetering van de wereld.

Maharaj: Je verwarring is te wijten aan je geloof dat jij in een wereld leeft in plaats van de wereld in jou. Wie was er eerst – jij of je ouders? Je verbeeldt je dat je op een bepaald ogenblik in tijd en ruimte geboren bent en dat je een vader en een moeder, een lichaam en een naam hebt. Dat is je fout en de ramp van je leven. Je kunt je wereld zonder twijfel veranderen, als je er maar aan werkt. Ga je gang... wat let je? Ik heb het je nooit afgeraden. Oorzaken of geen oorzaken, jij hebt deze wereld bedacht en jij kunt haar veranderen.

Bezoeker: Als de wereld bestaat, los van alle oorzakelijkheid, kan ik er geen enkele invloed op uitoefenen.

Maharaj: Integendeel, een wereld waarvan jijzelf de enige bron en substantie bent, kan ook door jou worden veranderd. Wat gedaan is, kan weer ongedaan gemaakt worden en opnieuw worden gemaakt. Alles zal gebeuren zoals jij het wilt – als je het tenminste heel echt wilt.

Bezoeker: Het enige wat ik wil weten is hoe ik me moet opstellen tegenover het lijden in de wereld.

Maharaj: Jij hebt het geschapen, op basis van je eigen angsten en verlangens en nu heb je ermee te maken. Het is allemaal te wijten aan het feit dat je je eigen diepste wezen bent vergeten. Je hebt eerst realiteit geprojecteerd op de bewegende plaatjes, toen ben je gaan houden van die geprojecteerde mensen en nu lijd je met hen mee en probeert hen te redden. Maar zo ligt de zaak niet. Je moet met jezelf beginnen. Een andere weg is er niet. Natuurlijk kun je werken; er is niets mis met werken.

Bezoeker: Uw heelal schijnt elke ervaring te bevatten die maar mogelijk is. Iedere persoon trekt daar zijn eigen spoor door en ervaart prettige en onprettige toestanden. Daar komen zijn vragen en zoeken uit voort, die zijn blik verwijden en hem in

staat stellen zijn enge, zelfgeschapen wereld te ontgroeien – zijn beperkte, egocentrische wereldje. Deze persoonlijke wereld kan veranderd worden – met de tijd. Maar het heelal is tijdloos en volmaakt.

Maharaj: Om verschijnselen aan te zien voor de realiteit is een afschuwelijke zonde en de oorzaak van alle rampen. Wat jij bent, is de allesdoordringende en eeuwigscheppende, bewusttegenwoordige Aandacht – het Bewuste Zijn zelf. Al het andere is beperkt door tijd en ruimte. Vergeet niet wat je bent. Intussen kun je rustig doorgaan met te werken naar hartelust. Werken en weten moeten hand in hand gaan.

Bezoeker: Voor mijn gevoel heb ik mijn geestelijke ontwikkeling niet in eigen hand. Je eigen plannen maken en uitvoeren leidt tot niets. Ik blijf in een kringetje ronddraaien. Zodra God de vrucht rijp vindt, zal Hij hem wel plukken en eten. Als Hij vindt dat een vrucht nog te groen is, blijft die gewoon nog een dag aan de boom van de wereld hangen.

Maharaj: Denk je dat God jou kent? Hij kent de wereld niet eens!

Bezoeker: Uw God is mijn God niet. De mijne is anders. Die is genadig. Hij lijdt met ons mee.

Maharaj: Jij bidt om de redding van een enkeling, terwijl er duizenden sterven. Als we niet meer dood zouden gaan, zou er algauw geen plaats meer op de wereld zijn!

Bezoeker: Ik ben niet bang voor de dood. Wat mij bezighoudt, zijn lijden en droefheid. Mijn God is een eenvoudige God en tamelijk hulpeloos. Hij heeft niet de macht ons te dwingen om wijs te zijn.

Hij kan alleen maar staan afwachten.

Maharaj: Als jij en je God beiden hulpeloos zijn, houdt dat dan niet in dat de wereld een toevalligheid is? En als dat zo is, is het enige wat je kunt doen dieper gaan dan het verschijnsel ‘de wereld’.

15

De jnani

(24 juni 1970)

Bezoeker: Zonder Gods macht is er niets mogelijk. Zonder Hem zou u hier niet zitten en met ons praten.

Shri Nisargadatta Maharaj: Alles wat er gebeurt, is zonder twijfel zijn activiteit. Maar wat is het belang voor mij, die helemaal niets wil? Wat kan God me geven of afnemen? Wat van mij is, is van mij en het was al van mij nog voordat God er was.* Natuurlijk is het maar iets heel kleins, een stofje, het gevoel 'Ik ben', het feit van het bestaan. Dit is mijn eigen plek; niemand heeft me die gegeven. De wereld is van mij; wat erop groeit is van God.

Bezoeker: Huurt God de wereld van u?

Maharaj: God is mijn toegewijde**, die dit allemaal voor mij gedaan heeft.

Bezoeker: Bestaat er buiten uzelf geen God?

Maharaj: Hoe zou dat kunnen? 'Ik ben' is de wortel, God is de boom. Wie moet ik aanbidden en waarom?

Bezoeker: Bent u degene die aanbidt of degene die aanbeden wordt? Maharaj: Geen van beiden – ik ben het aanbidden zelf.

Bezoeker: Er is niet genoeg aanbidding, niet genoeg overgave in de wereld.

Maharaj: Jij bent er altijd op uit de wereld te verbeteren. Denk je echt dat de wereld op jou zit te wachten om gered te worden?

Bezoeker: Ik heb geen idee wat ik doen kan. Het enige wat ik kan doen, is proberen. Raadt u me nog iets anders aan om te doen?

Maharaj: Is er een wereld als jij er niet bent? Jij weet alles van de wereld en niets van jezelf. Jij bent zelf het gereedschap voor je werk – ander gereedschap heb je niet. Waarom zorg je niet eerst voor je gereedschap voordat je aan het werk denkt?

Bezoeker: Ik kan wachten, maar de wereld niet.

Maharaj: Door niet te onderzoeken wat je bent, dwing je de wereld om te wachten.

Bezoeker: Wachten waarop?

Maharaj: Op iemand die haar kan redden.

Bezoeker: God heeft de verantwoordelijkheid voor de wereld en hij zal haar redden.

Maharaj: Dat beweer jij! Is God bij jou thuis geweest om je te vertellen dat de wereld Zijn schepping is en Zijn verantwoordelijkheid en niet de jouwe?

Bezoeker: Waarom zou ik de verantwoordelijke zijn?

Maharaj: Denk eens na. Is er behalve jou nog iemand die de wereld kent waar jij in leeft?

Bezoeker: U kent die. Iedereen kent die.

Maharaj: Is er ooit iemand van buiten jouw wereld gekomen om je dat te vertellen? Ikzelf en iedereen verschijnen en verdwijnen in jouw wereld. Wij zijn allemaal aan jou overgeleverd.

Bezoeker: Zo erg kan het nu ook weer niet zijn. Ik besta net zo goed in uw wereld als u in de mijne.

Maharaj: Jij hebt geen enkele aanwijzing over mijn wereld. Je zit helemaal ingepakt in de wereld die je zelf projecteert.

Bezoeker: Dat kan ik niet ontkennen. Maar is er geen uitweg?

Maharaj: Binnen de gevangenis die je eigen wereld is, verschijnt er een man die je probeert duidelijk te maken dat de wereld van pijnlijke tegenstellingen, die je gefabriceerd hebt, noch ononderbroken is noch eeuwig, maar dat die berust op een misverstand. Hij probeert je te verleiden om die wereld langs dezelfde weg te verlaten als die waarover je naar binnen bent gegaan. Je bent in die wereld geraakt door uit het oog te verliezen wat je bent en je komt er weer uit door te weten wat je bent.

Bezoeker: Wat voor invloed heeft dat op de wereld?

Maharaj: Als je niet meer door de wereld gebonden en beperkt wordt, kun je iets voor haar doen. Maar zolang je er de gevangene van bent, heb je niet de macht om haar te veranderen. Integendeel, wat je ook doet zal de situatie alleen maar erger maken. Bezoeker: Een oprechte manier van leven zal me vrijmaken.

Maharaj: Oprechtheid en rechtvaardigheid zullen jou en je wereld zonder twijfel tot een prettige en zelfs gelukkige plek maken. Maar wat schiet je daarmee op? Het blijft een droom die niet kan duren.

Bezoeker: God zal helpen.

Maharaj: Om je te helpen moet God eerst van je bestaan weten. Maar jij en je wereld zijn droomtoestanden. In de droom kun je pijn lijden. Niemand weet daar iets van, niemand kan je daar helpen.

Bezoeker: Is dan al mijn gevraag en gezoek en al mijn studeren waardeloos?

Maharaj: Het zijn de eerste levenstekens van iemand die er genoeg van heeft om nog langer te slapen. Ze zijn niet de oorzaak van het ontwaken, maar de eerste symptomen. Maar je moet geen holle vragen stellen waarvan je de antwoorden al kent.

Bezoeker: Hoe kan ik een écht antwoord krijgen?

Maharaj: Door een echte vraag te stellen, niet in woorden, maar met de moed om naar je inzicht te leven. Iemand die bereid is zijn leven voor de waarheid te geven, die zal haar vinden.

Bezoeker: Nog een vraag. Je hebt de persoonlijkheid en de kenner van de persoonlijkheid en de waarnemer. Zijn kenner en waarnemer dezelfde, of gaat het over verschillende toestanden?

Maharaj: De kenner en de waarnemer zijn een of twee al naar gelang je standpunt. Als de kenner wordt gezien als iets anders dan het gekende, staat de waarnemer alleen. Maar als kenner en gekende worden gezien als één, wordt de waarnemer één met hen.***

Bezoeker: Is de *jnani* de waarnemer of het absolute?

Maharaj: De *jnani* is zowel de waarnemer als het absolute. Hij is het Zijn zelf en hij is ook de kennendheid. Bezien vanuit het 'standpunt' en het bewustzijn is hij de kennendheid. Als in-grond van het heelal is hij het Zijn zelf.

Bezoeker: En de persoonlijkheid? Wat is er eerst, de persoonlijkheid of de waarnemer?

Maharaj: De persoonlijkheid is maar iets heel kleins. Ze is eigenlijk iets samengestelds en je kunt eigenlijk niet zeggen dat ze onafhankelijk zou kunnen bestaan. Als ze niet wordt waargenomen, is ze er niet. Ze is een schaduw van denken en voelen, enkele herinneringen bij elkaar opgeteld. Het pure Zijn wordt als weten weerspiegeld in denken en voelen. En wat dan wordt waargenomen, neemt de vorm aan van een persoonlijkheid, die een product is van geheugen en gewoonten. Het is niets meer dan een schaduw van een projectie van de waarnemer op het projectiedoek van het denken.

Bezoeker: Het is duidelijk dat de spiegel er is en dat de

weerkaatsing er is, maar waar is de lichtbron?

Maharaj: Het absolute is de bron. Bezoeker: Die moet bewust zijn!

Maharaj: Ze is noch bewust, noch onbewust – probeer niet het in die termen te vangen. Ze is het leven zelf, dat beide bevat en hun grondstof is.

Bezoeker: Het leven is zo wijs – hoe zou het onbewust kunnen zijn?

Maharaj: Je noemt iets onbewust als er een gat in je geheugen zit. Maar in werkelijkheid is er alleen maar bewustzijn. Het leven is steeds bewust en alle bewustzijn is leven.

Bezoeker: Zijn zelfs stenen levend en bewust? Maharaj: Zelfs stenen zijn bewust en levend.

Bezoeker: De moeilijkheid is dat ik geneigd ben het bestaan te ontkennen van wat ik mij niet kan voorstellen.

Maharaj: Het zou verstandiger zijn juist het bestaan te ontkennen van die dingen die je je verbeeldt!

Bezoeker: Is al het voorstelbare onwerkelijk?

Maharaj: Verbeelding die voortkomt uit het geheugen is onwerkelijk. Maar de toekomst is niet helemaal onwerkelijk.

Bezoeker: Welk deel van de toekomst is echt en welk deel is verbeelding?

Maharaj: Het onverwachte en het onvoorspelbare zijn echt.

* Naar de overtuiging van de hindoes zijn de goden geen eeuwige wezens, maar is het God-zijn zoiets als een hemels ambt, dat men enkele honderdduizenden jaren uitoefent om dan weer mens te worden. Want alleen de mens kan tot volkomen verlossing komen. In die zin staat de mens dus feitelijk boven de goden. Hoe dan ook, ook in andere opvattingen in het hindoeïsme wordt God altijd aangezien voor een projectie van de menselijke geest, net zoals dat het geval was bij mensen als Schart en andere middeleeuwse christelijke mystici. Ook in het boeddhisme vindt men deze opvatting.

** Engels: ‘devotee’ – één uit een groep van toegewijde leerlingen of discipelen van een goeroe, of een van de aanbidders van een bepaalde god of godin.

*** In een zin als ‘Ik neem de bewegingen van mijn hand waar’ lijkt het alsof er een waarnemer in het denken zit, in ‘het hoofd’. Maar het denken, voelen en de zintuiglijke waarnemingen worden op hun beurt waargenomen in het bewuste tegenwoordige Zijn dat wij zijn. Tijdens deze laatste waarneming neemt het Zijn de vorm van waarnemer aan. Bij de bevrijding is er een fusie tussen de in deze alinea onderscheiden ‘kenner’ en ‘waarnemer’. (In andere teksten worden beide woorden gebruikt om de ‘Zijnswaarneming’ aan te duiden.) Noot vertaler.

16

Zonder verlangen zijn – het hoogste geluk

(27 juni 1970)

Bezoeker: Ik heb een heleboel mensen ontmoet die zelfrealisatie bereikt hadden, maar nog nooit iemand die helemaal bevrijd was. Bent u ooit zo iemand tegengekomen, of houdt de totale bevrijding onder meer het verlaten van het lichaam in?

Shri Nisargadatta Maharaj: Wat bedoel je met zelfrealisatie en totale bevrijding?

Bezoeker: Ik bedoel een onvergetelijke ervaring van vrede, goedheid en schoonheid. Ik weet waar ik het over heb, want ik heb zulke ervaringen beleefd. Het leven is dan opeens zinvol geworden en je ervaart de eenheid die alle dingen verbindt. Hoewel zo'n ervaring niet blijvend is, is ze wel onvergetelijk. Ze laat haar spoor achter als herinnering en verlangen in het hart.

Met totale bevrijding bedoel ik doorlopend verkeren in deze onbeschrijfelijke toestand. Wat ik vragen wil is of bevrijding mogelijk is zolang het lichaam leeft.

Maharaj: Deugt er iets niet met het lichaam?

Bezoeker: Het lichaam is zwak en vergankelijk. Het schept behoeften en sterke verlangens. Het beperkt ons verschrikkelijk.

Maharaj: En wat dan nog? Waarom zouden de dingen op lichamelijk niveau niet beperkt mogen zijn? Maar bij de bevrijding wordt het Zelf bevrijd van zijn onjuiste en door onszelf geprojecteerde begrippen. Een bepaalde ervaring, hoe mooi die ook is, kan dat nooit bevatten.

Bezoeker: Is bevrijding blijvend?

Maharaj: Elke ervaring is beperkt door de tijd. Wat een begin heeft, moet ook een einde hebben.

Bezoeker: Dus in mijn betekenis van het woord bestaat bevrijding niet?

Maharaj: Integendeel, we zijn altijd vrij. Je bent – zowel bewust als vrij om bewust te zijn. Niemand kan je dat afnemen. Heb je jezelf ooit meegemaakt als niet-bestaand of onbewust?

Bezoeker: Ik herinner me het misschien niet, maar dat bewijst nog niet dat ik af en toe niet onbewust ben.

Maharaj: Als we die ervaringen eens met rust lieten en ons gingen richten op degene die die ervaringen heeft, om ons bewust te worden van de hele draagwijdte van het enige wat je met zekerheid kunt zeggen: 'Ik ben'.

Bezoeker: Hoe moet ik dat doen?

Maharaj: Het 'hoe' komt hier niet ter sprake. Blijf je richten op het gevoel 'Ik ben' en wordt er één mee, los erin op, totdat je denken en de ik-ervaring één worden. Als je blijft proberen, vind je op een gegeven ogenblik het juiste evenwicht in je aandacht en je liefde en dan lost het denken voorgoed op in de 'gevoelsgedachte': 'Ik ben'. Wat je daarna ook mag zeggen of denken of doen, dit gevoel van onverstoorbaar en liefdevol Zijn blijft altijd tegenwoordig als de in-grond van denken en voelen.

Bezoeker: En dat noemt u bevrijding?

Maharaj: Ik noem het de natuurlijke toestand. Wat is er mis met moeiteloos en blij te zijn, te zien en te weten? Waarom beschouw je het als iets zo ongewoons, dat het lichaam er onmiddellijk aan te gronde moet gaan? Wat is er mis met het lichaam, waardoor het zou moeten sterven? Verbeter je houding ten opzichte van het lichaam en laat het met rust. Het moet niet worden verwend, maar ook niet worden gemarteld. Zorg dat het rustig zijn gang kan gaan op zo'n manier, dat het

meestal geen aandacht nodig heeft.

Bezoeker: De herinnering aan mijn onvergetelijke ervaringen achtervolgt me. Ik wil ze opnieuw hebben.

Maharaj: Ze komen niet terug, juist doordat jij ze opnieuw wilt hebben. Het hunkeren naar iets blokkeert elk dieper ervaren. Zolang het denken precies weet wat het wil, kan er nooit iets waardevols gebeuren. Want niets wat het denken zich voor kan stellen of waar het naar kan verlangen is van grote waarde.

Bezoeker: Wat is dan wel de moeite waard?

Maharaj: Alleen het beste is goed genoeg: het diepste geluk en de volmaakte vrijheid. Het hoogste geluk is om zonder verlangen te zijn.

Bezoeker: Het vrij zijn van verlangen is niet de vrijheid die ik zoek. Ik zoek naar de vrijheid om mijn verlangens te vervullen.

Maharaj: Je bent vrij om je verlangens te vervullen. In feite doe je niets anders.

Bezoeker: Ik probeer het, maar er zijn moeilijkheden die mij frustreren.

Maharaj: Los ze op!

Bezoeker: Dat kan ik niet, ik ben te zwak.

Maharaj: Waardoor ben je te zwak, wat is zwakte? Andere mensen vervullen hun verlangens, waarom jij niet?

Bezoeker: Ik heb kennelijk een gebrek aan energie.

Maharaj: Wat is er dan met je energie gebeurd? Waar is die heen? Heb je die niet verdeeld over een onnoemelijk aantal tegenstrijdige verlangens en verspild door de jacht naar verschillende dingen? Je hebt geen onuitputtelijke voorraad energie!

Bezoeker: Waarom niet?

Maharaj: Wat je verlangt is te klein en te onbelangrijk en dat wekt geen onuitputtelijke energie op. Alleen Gods energie in onbeperkt, omdat Hij niets voor Zichzelf wil. Wees als Hij en al je verlangens worden vervuld. Hoe hoger je doel en hoe weidser je verlangen, hoe meer energie je voor hun vervulling krijgt. Verlang naar het welzijn van allen en het heelal staat achter je streven. Maar als je je eigen plezier zoekt, moet je er hard voor werken. Je moet je verlangen eerst waard zijn.

Bezoeker: Ik studeer filosofie, sociologie en pedagogie. Ik denk dat ik me eerst verder moet ontwikkelen voordat ik aan zelfrealisatie kan denken. Ben ik daarmee op het juiste spoor?

Maharaj: Om je brood te verdienen moet je de een of andere gespecialiseerde kennis bezitten. Kennis in het algemeen ontwikkelt je denken, daar is geen twijfel aan. Maar als je je leven gaat wijden aan het verzamelen van kennis, bouw je een muur om jezelf. Om voorbij het denken te gaan, hoef je geen wandelende encyclopedie te worden.

Bezoeker: Wat is er dan wel nodig? Maharaj: Wantrouw je denken en ga dieper.

Bezoeker: En wat vind ik als ik dieper ga dan het denken en voelen?

Maharaj: De onmiddellijke ervaring van het Zijn, Zien en Liefhebben.

Bezoeker: Hoe slaag je daarin, om dieper te gaan dan denken en voelen?

Maharaj: Je kunt op allerlei manieren beginnen – het eindpunt blijft hetzelfde. Je kunt beginnen met onbaatzuchtig werk, zonder resultaten te willen oogsten; daarna kun je het denken opgeven en ten slotte elk verlangen. Het opgeven, loslaten doet het hem. Of anders: trek je niets aan van je verlangens en je gedachten en blijf vasthouden aan de gedachte en het gevoel ‘Ik ben’. Houd je steeds dit ‘Ik ben’ voor ogen. Wat voor ervaringen er ook op komen dagen, blijf zelf onbewogen in de wetenschap dat alle waargenomen dingen vergankelijk zijn en

dat dit ‘Ik ben’ blijft.

Bezoeker: Daar kan ik niet al mijn tijd aan wijden. Ik heb plichten te vervullen!

Maharaj: Natuurlijk moet je je verplichtingen nakomen! Activiteit waar je niet emotioneel mee verweven bent en die harmonisch is en geen lijden veroorzaakt, zal je niet binden. Het is mogelijk aan verschillende kanten bezig te zijn en met een geweldig animo te werken, terwijl je toch van binnen vrij en rustig blijft, met een geest die als een spiegel is die alles weerkaatst zonder daar zelf door te veranderen.

Bezoeker: Valt zo’n toestand te realiseren?

Maharaj: Ik zou er niet over praten als dat niet mogelijk was. Waarom zou ik mij aan mijn fantasie overgeven?

Bezoeker: Iedereen citeert de heilige boeken.

Maharaj: Mensen die alleen de heilige teksten kennen, weten niets. Weten is Zijn. Ik weet waar ik het over heb, niet van horen zeggen of uit boeken.

Bezoeker: Ik studeer Sanskriet bij een professor, maar ik kom niet dieper dan het lezen van geschriften. Ik ben op zoek naar zelfrealisatie en ik ben hier gekomen om de leiding te krijgen die ik nodig heb. Wilt u zo vriendelijk zijn om me te vertellen wat ik moet doen?

Maharaj: Je hebt toch de heilige boeken gelezen? Waarom vraag je dan naar de bekende weg?

Bezoeker: De heilige boeken geven de algemene richting aan, maar iedereen heeft persoonlijke aanwijzingen nodig.

Maharaj: Je eigen Zelf is de hoogste leraar (*satguru*). De uitwendige leraar (*guru*) is maar een mijlpaal. Alleen je innerlijke leraar begeleidt je tot je doel, want hij is het doel.

Bezoeker: Die innerlijke leraar is niet gemakkelijk te vinden.

Maharaj: Aangezien hij in je woont en altijd bij je is, kan de moeilijkheid nooit onoverkomelijk zijn. Zoek binnen in je en je zult hem vinden.

Bezoeker: Als ik naar binnen kijk, zie ik waarnemingen en gewaarwordingen, gedachten en gevoelens, angsten en verlangens, herinneringen en verwachtingen. Ik zit midden in deze mist en ik zie niets.

Maharaj: Dat wat dit alles ziet en wat ook dat 'niets' ziet, is de innerlijke leraar. Alleen Hij is, al het andere is schijn. Hij is je ware natuur (*swarupa*), je hoop en je enige weg naar vrijheid; vind hem, laat hem niet los en je vindt je redding en je veiligheid.

Bezoeker: Ik kan geloven wat u zegt, maar zodra het op het vinden van mijn innerlijke Zelf aankomt, merk ik dat het me ontsnapt.

Maharaj: Waar komt dat idee op, 'het ontsnapt me'? Bezoeker: In de geest, in het denken.

Maharaj: En wie kent de geest?

Bezoeker: De waarnemer van de geest kent de geest.

Maharaj: Is er ooit iemand naar je toe gekomen die zei: 'Ik ben de waarnemer van je geest`?

Bezoeker: Natuurlijk niet. Dat zou ook maar een 'denkgedachte' geweest zijn.

Maharaj: Wie is die waarnemer dan? Bezoeker: Ik.

Maharaj: Dus je kent de waarnemer omdat je de waarnemer bent. Je hoeft hem niet voor je te zien staan. We zien dus ook hier weer dat te zijn hetzelfde is als te weten.

Bezoeker: Ja, ik zie dat ik de waarnemer ben, de aandacht zelf. Maar op welke manier heb je daar iets aan?

Maharaj: Wat een vraag! Wat voor munt denk je daaruit te

kunnen slaan? Is het niet genoeg om te weten wat je bent?

Bezoeker: Maar wat kun je met zelfkennis doen?

Maharaj: Ze helpt je te begrijpen wat je niet bent en ze behoedt je voor misverstanden en onnutte verlangens en activiteiten.

Bezoeker: Als ik enkel maar de waarnemer ben, waarom zou ik me dan iets aantrekken van goed en kwaad?

Maharaj: Wat je helpt om jezelf te kennen is goed. Wat dit in de weg staat, is verkeerd. Het kennen van wat je wezenlijk bent is geluk en het vergeten hiervan is pijn.

Bezoeker: Is het waarnemende bewustzijn het wezenlijke Zelf?

Maharaj: Het is de weerkaatsing van het wezenlijke in de geest. Het wezenlijke ligt dieper. De waarnemer is de poort waardoor je voorbij de geest kunt gaan.

Bezoeker: Wat is het doel van meditatie?

Maharaj: Meditatie is het onware te onderkennen als onwaar. Die meditatie hoort dag en nacht door te gaan.

Bezoeker: Men zegt altijd dat je regelmatig moet mediteren.

Maharaj: Het welbewust dagelijks onderscheid leren maken tussen waar en onwaar, gepaard gaande met het loslaten van het onware, is meditatie. Je kunt op een heleboel manieren beginnen met meditatie, maar ten slotte komen ze hier allemaal op uit.

Bezoeker: Kunt u me de kortste weg naar zelfrealisatie wijzen?

Maharaj: Er is geen weg die langer of korter is, sommige mensen zijn serieuzer dan andere. Ikzelf bijvoorbeeld – ik was maar een heel gewone man, maar ik schonk mijn goeroe mijn hele vertrouwen. Ik deed wat hij me aanried. Hij zei dat ik me moest concentreren op ‘Ik ben’ en dat heb ik gedaan. Hij maakte me duidelijk dat ik wezenlijk iets dieper ben dan alles wat je kunt waarnemen of bedenken – en ik geloofde hem. Ik

gaf hem mijn hart en mijn ziel, mijn volledige aandacht en alle tijd die ik vrij kon maken (ik moest werken om een gezin te onderhouden). Als gevolg van mijn overgave en de serieuze manier waarop ik deed wat hij me aanried, kwam ik binnen drie jaar tot zelfrealisatie.

Kies de weg die het beste bij je past; de vorderingen die je maakt, hangen af van de mate waarin je serieus bent.

Bezoeker: U hebt geen speciaal advies voor mij?

Maharaj: Blijf dag en nacht in het bewustzijn van 'Ik ben'. Dat is het begin en het einde van alle pogen.

17

Het altijd tegenwoordige

(29 juni 1970)

Bezoeker: De belangrijkste krachten van de geest zijn het begrijpen, het intellect en het inzicht. De mens heeft drie lichamen: het materiële, het psychische en het causale (*prana*, *mana* en *karana*). Het materiële is de weerkaatsing van het Zijn (*sat*), het psychische van het bewustzijn, het kennen (*chi*) en het causale van zijn levendige, gelukkige creativiteit (*ananda*). Natuurlijk zijn ook dit niet anders dan vormen in het bewustzijn. Maar het lijkt alsof het over gescheiden dingen gaat, elk met zijn eigen aard. De intelligentie, *buddhi*, is de weerkaatsing in de geest van de kracht van het weten, *chit*. Dit weten maakt het mogelijk dat het denken bewust is. Hoe helderder iemands intelligentie, hoe weidser en dieper en waarachtiger zijn kennen. Het kennen van dingen en van mensen en van zichzelf zijn allemaal activiteiten van de intelligentie. Deze zelfkennis is de belangrijkste van de drie, en zij bevat de twee voorafgaande al. Het niet begrijpen van wat je zelf bent en van wat de wereld is, brengt onjuiste opvattingen met zich en nutteloze verlangens, die je op hun beurt weer aan de ketting leggen. Dus het begrijpen van wat je bent is nodig, wil je bevrijd worden van de banden die onwetendheid veroorzaakt.

In theorie begrijp ik dit allemaal heel goed, maar in de praktijk zie ik dat ik hopeloos tekortschiet in mijn reactie op allerlei situaties en mensen. Door dit alles kom ik steeds vaster te zitten. Het leven gaat te snel voor mijn stompzinnige en langzame geest. Tegen de tijd dat ik een situatie doorheb, is het te laat – dan heb ik mijn gebruikelijke fouten al weer gemaakt.

Shri Nisargadatta Maharaj: Wat is dan eigenlijk je probleem?

Bezoeker: Ik zoek naar de juiste manier waarop ik antwoord kan geven op het leven, niet alleen op een intelligente manier, maar ook snel. En ik kan niet snel zijn, tenzij ik volkomen spontaan ben. Hoe kan ik die spontaniteit bereiken?

Maharaj: De spiegel kan niets doen om de zon naar zich toe te lokken. Hij kan er alleen maar voor zorgen dat hij helder is. Zodra de geest er klaar voor is, schijnt de zon erin.

Bezoeker: Komt het licht van het Zelf, of van de geest?

Maharaj: Van beide. Het wordt nergens door veroorzaakt en op zichzelf is het onveranderlijk, maar het wordt door de geest gekleurd, die beweegt en steeds verandert. Je kunt het het best vergelijken met een bioscoop. Het licht zit niet in de film, maar de film kleurt het licht. Doordat de film het licht onderschept, lijkt het of het beweegt.

Bezoeker: Bevindt u zich in een toestand van volmaaktheid?

Maharaj: Volmaaktheid is een toestand van de geest als die zuiver is. Ik leef dieper dan de geest, onverschillig in welke toestand die zich bevindt. Mijn wezen is het aandachtige tegenwoordig zijn; uiteindelijk kun je noch zeggen dat ik ben, noch dat ik niet ben.

Bezoeker: Kan ik uw toestand bereiken door meditatie?

Maharaj: Meditatie kan je laten zien waar je aan vastzit en hoe je de knopen los moet maken. Als je nergens meer aan vastzit, heb je gedaan wat je kunt. De rest wordt voor je gedaan.

Bezoeker: Door wie?

Maharaj: Door dezelfde macht of kracht die je tot hier toe heeft gebracht en die het verlangen in je hart gelegd heeft en die je denken geïnspireerd heeft om op zoek te gaan. Het is dezelfde kracht die je in leven houdt. Je kunt haar het Leven noemen of het Allerhoogste.

Bezoeker: Dezelfde kracht laat mij ook sterven als mijn tijd gekomen is.

Maharaj: Was je niet al tegenwoordig bij je geboorte? En zul je dan niet ook tegenwoordig zijn bij je dood? Vind degene die altijd tegenwoordig is, dan is ook je probleem van de spontane en toereikende respons opgelost.

Bezoeker: De realisatie van het eeuwige en de kwestie van het moeiteloze, spontane antwoord op het steeds veranderende tijdelijke gebeuren zijn twee verschillende, aparte vraagstukken. U lijkt er één van te maken. Waarom doet u dat?

Maharaj: Het eeuwige realiseren is het eeuwige worden, het totaal, het heelal met alles wat het bevat. Elk gebeuren is het resultaat en de uitdrukking van het geheel en is fundamenteel in harmonie met het geheel. Elke respons van het totaal kan niet anders dan juist zijn, moeiteloos en onmiddellijk. Als het goed is, kan het niet anders. Een uitgestelde reactie is een verkeerde reactie. Denken, voelen en handelen moeten één en gelijktijdig zijn met de situatie die erom vraagt.

Bezoeker: Hoe bereik ik die toestand?

Maharaj: Dat heb ik je al verteld. Vind degene die bij je geboorte al tegenwoordig was en die ook getuige zal zijn van je dood.

Bezoeker: Mijn vader en moeder?

Maharaj: Ja, je vader-moeder, de bron waar je uit voort bent gekomen. Om een probleem op te lossen moet je op zoek gaan naar zijn oorsprong. Problemen lossen alleen maar op in de universele oplosmiddelen van onderzoek en ongehechtheid.

18

Om te weten wat je bent, moet je weten wat je niet bent.

(1 juli 1970)

Bezoeker: De manier waarop u de wereld beschrijft is er ook maar een uit vele: stof, geest en bewustzijn. Er zijn ook nog andere schema's waar het heelal aan zou gehoorzamen en je weet niet wat je moet geloven. Ten slotte ben je geneigd om te denken dat al die omschrijvingen maar woorden zijn, maar dat geen omschrijving de werkelijkheid kan dekken. Volgens u zou de schepping uit zoiets als drie lagen bestaan: materie-energie (*madhakash*), gedifferentieerd bewustzijn of geest (*chidakash*) en het Oerbewustzijn (*paramakash*). Het eerste kent zowel beweging als inertie. Dat nemen we waar. Ook weten we dat we waarnemen: we zijn bewust en we weten dat we bewust zijn. Zo vinden we dus materie, energie en bewustzijn. De materie lijkt altijd ruimtelijk, terwijl energie beweegt in tijd, verweven met het veranderen van de dingen en afgelezen uit die veranderingen. Op de een of andere manier lijkt het bewustzijn altijd hier-en-nu te zijn, op één punt in de tijd en in de ruimte. Maar u schijnt te menen dat het bewustzijn ook universeel is, wat het tijdloos, ruimteloos en apersoonlijk maakt. Ik begrijp geloof ik wel dat er geen tegenstrijdigheid is tussen het tijdloze en het ruimteloze en het hier-en-nu, maar dat apersoonlijke bewustzijn ontgaat me. In mijn ervaring is het bewustzijn altijd ergens gelokaliseerd, rond een middelpunt, dus een persoonlijkheid. Maar als ik u goed begrijp, zegt u dat waarnemen mogelijk is zonder een waarnemer, kennen zonder een kenner, liefhebben zonder iemand die liefheeft en activiteit zonder dat er iemand handelt. Ik kan die drie-eenheid van kenner-kennen-het gekende onderscheiden in elk dagelijks gebeuren. Bewustzijn houdt

iemand in die bewust is, het feit dat die bewust is en het object dat door dat bewustzijn gekend wordt. Dat wat bewust is noem ik een persoonlijkheid. Een persoonlijkheid leeft in een wereld, is er zelf deel van, beïnvloedt die en wordt erdoor beïnvloed.

Shri Nisargadatta Maharaj: Waarom onderzoek je niet in welke mate die wereld en die persoon echt zijn?

Bezoeker: Waarom? Zoiets hoef ik niet te onderzoeken. Het is genoeg om te weten dat de persoonlijkheid niet minder echt is dan de wereld waarin hij leeft.

Maharaj: Wat is dan eigenlijk je vraag?

Bezoeker: Zijn personen echt en algemeenheden een begrip? Of zijn algemeenheden echt en persoonlijkheden een begrip?

Maharaj: Ze zijn geen van beide echt.

Bezoeker: Ik ben toch kennelijk echt genoeg om van u een antwoord te krijgen en ik ben een persoon!

Maharaj: Niet als je slaapt! (In de diepe droomloze slaap zijn lichaam en persoonlijkheid verdwenen. Opmerking vertaler.)

Bezoeker: Als ik in een diepe slaap gedompeld ben, wil dat nog niet zeggen dat ik er helemaal niet ben. Zelfs als ik slaap, ben ik.

Maharaj: Om een persoon te zijn, moet je je van jezelf bewust zijn. Ben je dat altijd?

Bezoeker: Natuurlijk niet als ik slaap.

Maharaj: Maar als je wakker bent, ben je je dan doorlopend van jezelf bewust?

Bezoeker: Neen, soms ben ik afwezig of ergens in verdiept.

Maharaj: En op zo’n ogenblik dat je je niet van jezelf bewust bent, ben je dan toch een persoonlijkheid?

Bezoeker: Natuurlijk ben ik de hele tijd dezelfde persoon. Ik kan mezelf herinneren zoals ik gisteren was en vorig jaar – ik ben zonder de geringste twijfel steeds dezelfde persoon.

Maharaj: Dus om een persoon te zijn heb je een geheugen nodig? Bezoeker: Ja, natuurlijk!

Maharaj: En als je geheugen er niet is, wat ben je dan?

Bezoeker: Onvolledigheid van herinnering houdt ook onvolledigheid van je persoonlijkheid in. Zonder geheugen kan ik als persoonlijkheid niet bestaan.

Maharaj: Maar jijzelf kan wel bestaan zonder geheugen! Kijk maar naar de diepe slaap!

Bezoeker: Dat is alleen maar een soort overleven, maar niet als persoonlijkheid.

Maharaj: Aangezien je toegeeft dat je als persoonlijkheid maar af en toe bestaat, kun je me misschien ook vertellen wat je bent in de tussentijd, tussen twee van zulke persoonlijkheidservaringen in?

Bezoeker: Dan ben ik, maar niet als persoonlijkheid. Aangezien ik me niet van mezelf bewust ben in zulke tussenpozen, kan ik alleen maar zeggen dat ik besta, maar niet als persoon.

Maharaj: Als we dat dan eens het apersoonlijke bestaan noemden?

Bezoeker: Ik zou het liever 'onbewust bestaan' noemen; ik ben, maar ik weet niet dat ik ben.

Maharaj: Je hebt het net gezegd: 'Ik ben, maar ik weet niet dat ik ben.' Zou je zoiets kunnen zeggen als je niet bewust was?

Bezoeker: Neen, dat zou niet kunnen.

Maharaj: Je kunt dat alleen maar zeggen in de verleden tijd: 'Ik wist het niet, ik was niet bewust' – maar dan in de betekenis van 'ik kan het me niet herinneren'.

Bezoeker: Als ik onbewust was, hoe zou ik me dan iets kunnen herinneren?

Maharaj: Was je echt onbewust of is er alleen maar een afwezigheid van je herinnering?

Bezoeker: Hoe kom ik daarachter?

Maharaj: Ga eens na: herinner je je elke seconde van de dag van gisteren?

Bezoeker: Neen, natuurlijk niet.

Maharaj: Je was dus bewust en toch kun je je ‘t niet herinneren? Bezoeker: Ja, dat klopt.

Maharaj: Misschien was je ook wel bewust tijdens de slaap, alleen herinner je je het niet.

Bezoeker: Neen, ik was niet bewust. Ik sliep. Ik gedroeg me niet als iemand die bewust is.

Maharaj: Nogmaals, hoe weet je dat?

Bezoeker: Degenen die me zagen slapen, hebben me dat verteld.

Maharaj: Alles wat die kunnen verklaren is dat ze je rustig zagen liggen, met gesloten ogen en rustige ademhaling. Ze konden niet zien of je bewust was of niet. Je enige bewijs is je eigen geheugen – en dat kun je toch nauwelijks een bewijs noemen!

Bezoeker: Ja, ik moet toegeven dat ik, wat mezelf betreft, alleen maar een persoonlijkheid ben zolang ik wakker ben. Wat ik daartussendoor ben, weet ik niet.

Maharaj: Nu weet je tenminste dat je het niet weet! Omdat je beweert dat je niet bewust bent in de periode tussen de uren dat je wakker bent, kunnen we die perioden laten schieten en ons alleen verdiepen in de uren dat je wakker bent.

Bezoeker: Ik ben dezelfde persoon in mijn droom.

Maharaj: Akkoord. Laten we ze tegelijk beschouwen – het waken en het dromen. Het enige verschil is de continuïteit. Als je dromen consequent doorgingen en je elke nacht dezelfde omgeving voortoverden, met dezelfde mensen, dan zou je nooit kunnen weten wat de wakende en wat de droomtoestand was. Dus als van nu af over de wakende toestand gesproken wordt, bedoelen we daar ook de droom mee.

Bezoeker: Goed. Ik ben een persoon in een bewuste relatie met de wereld.

Maharaj: Hang jij als persoonlijkheid af van het bestaan van de wereld en van die bewuste relatie?

Bezoeker: Zelfs als ik zat opgesloten in een kelder, zou ik nog een persoonlijkheid blijven.

Maharaj: Maar dat houdt alsnog in dat er een lichaam en een kelder zijn. En een wereld waarin die kunnen bestaan.

Bezoeker: Ja, nu begrijp ik het. Zonder de wereld en mijn bewuste waarneming van die wereld kan ik niet bestaan als persoon.

Maharaj: Dat maakt de wereld deel van de persoon, of de persoon deel van de wereld. Het zijn twee namen voor één ding.

Bezoeker: Dus het bewustzijn is onafhankelijk – het staat erbuiten. De persoonlijkheid en de wereld verschijnen in het bewustzijn.

Maharaj: Je zei 'verschijnen'. Zou je ook kunnen zeggen 'verdwijnen'?

Bezoeker: Neen, dat kan niet. Ik kan me alleen maar bewust zijn van het verschijnen van mezelf en de wereld. Als persoon kan ik nooit zeggen dat de wereld er niet is. Als de wereld er niet is, zou ik er ook niet zijn om dat te zeggen. Omdat de wereld er is, ben ik er, die kan zeggen dat er een wereld is.

Maharaj: Het zou ook best andersom kunnen zijn. Omdat jij er bent, is er een wereld.

Bezoeker: Die veronderstelling zegt me helemaal niets.

Maharaj: Misschien wordt het wat duidelijk als we op onderzoek uitgaan.

Bezoeker: Hoe begin ik daarmee?

Maharaj: Alles wat ik weet, is dat wat voor zijn bestaan van iets anders afhangt, zelf niet echt is. Het echte, het wezenlijke, is volmaakt onafhankelijk, absoluut. Omdat de persoon of persoonlijkheid van het bestaan van de wereld afhangt en daardoor bepaald en beperkt wordt, kan die niet echt zijn.

Bezoeker: Je kunt toch nauwelijks veronderstellen dat het een droom is?

Maharaj: Zelfs een droom heeft bestaan zodra die wordt waargenomen en er iemand van geniet of onder lijdt. Alles wat je denkt of voelt heeft Zijn in zich. Maar daarmee zijn de dingen nog niet noodzakelijkerwijs wat je denkt dat ze zijn. Wat jij aanziet voor een persoon of een persoonlijkheid zou best eens iets heel anders kunnen zijn.

Bezoeker: Ik ben wat ik weet dat ik ben.

Maharaj: Je kunt nooit beweren dat je bent wat je denkt dat je bent! Je voorstelling van jezelf verandert van dag tot dag, van moment tot moment. De voorstelling die je van jezelf hebt is het veranderlijkste wat je bezit. Ze is onbeschrijfelijk kwetsbaar, overgeleverd aan de grillen van de eerste de beste voorbijganger. Een pijnlijk verlies, het verlies van je baantje, een belediging, al die dingen zijn genoeg om de voorstelling die je van jezelf hebt grondig te veranderen. Om te weten wat je bent, moet je eerst onderzoeken en te weten komen wat je niet bent. En om te ontdekken wat je niet bent, moet je jezelf zorgvuldig observeren, terwijl je daarbij alles verwerpt wat niet onmisbaar is bij het elementaire gegeven ‘Ik ben’. Ideeën zoals ‘ik ben op een bepaalde plaats en op een bepaalde tijd geboren

als kind van die-en-die ouders en nu ben ik zo-en-zo, wonende in – getrouwd met – vader van – in dienst van' enzovoort, zijn niet nodig voor het besef 'Ik ben'. Onze gebruikelijke houding is 'Ik ben dit'. Scheid consequent en doorlopend het 'Ik ben' van dit en probeer in te voelen wat het betekent om te zijn, alleen maar te zijn zonder 'dit' of 'dat' te wezen. Al onze gewoonten gaan daartegenin en het kan een lange en zware taak zijn om die te bestrijden, maar het heldere begrijpen is van onschatbare waarde. Hoe duidelijker je inzicht dat je – op het niveau van het denken – uitsluitend aangeduid kunt worden met negatieve woorden, hoe sneller je het einde van je zoeken bereikt en je je onbeperkte wezen realiseert.

19

De Realiteit ligt in objectiviteit

(4 juli 1970)

Bezoeker: Ik ben schilder en ik leef van schilderijen maken. Heeft dat enige geestelijke waarde?

Shri Nisargadatta Maharaj: Als je schildert, waar denk je dan aan? Bezoeker: Als ik werk, zijn er alleen het schilderij en ikzelf.

Maharaj: En wat doe jij daarbij? Bezoeker: Ik schilder.

Maharaj: Neen, dat klopt niet. Je ziet hoe er geschilderd wordt. Je bent alleen aan het observeren – de rest gebeurt.

Bezoeker: Is het schilderij zichzelf aan het schilderen? Of is er een dieper ik of God die schildert?

Maharaj: Het bewustzijn zelf is de grootste schilder. De hele wereld is een schilderij.

Bezoeker: Wie heeft dat wereldschilderij geschilderd? Maharaj: De schilder zit in het schilderij.

Bezoeker: Het schilderij zit in de geest van de schilder, die in het schilderij zit dat in het hoofd van de schilder zit die weer in het schilderij zit... zo komt er nooit een einde aan het verhaal. Is dat niet absurd? Zodra we spreken van een schilderij in de geest dat in een schilderij in de geest zit, krijgen we een eindeloze reeks waarnemers, waarbij de hogere de lagere waarneemt. Het wordt net als wanneer je tussen twee spiegels staat en je naar de menigte jezelven wuiven kunt!

Maharaj: Precies. Jij alleen bent en de twee spiegels. Als je daartussen staat, heb je een ontelbaar aantal namen en vormen.

Bezoeker: Hoe ziet u de wereld?

Maharaj: Ik zie een schilder die bezig is aan een schilderij. Het schilderij is wat ik de wereld noem en de schilder noem ik God. Ik ben geen van beide. Ik schep niet en ik ben niet geschapen. Ik bevat alle dingen, niets bevat mij.

Bezoeker: Als ik een boom zie, of een gezicht of een zonsondergang, dan is het beeld volmaakt scherp. Maar als ik mijn ogen dichtdoe wordt het beeld in mijn geest vaag en mistig. Als het waar is dat mijn geest het beeld projecteert, waarom heb ik dan open ogen nodig om een mooie bloem te zien, en waarom zie ik hem maar vaag met de ogen dicht?

Maharaj: Dat komt doordat de ogen in je hoofd beter zijn dan de ogen in je geest. Je denken is altijd naar buiten gericht. Als je leert om je gedachten en je gevoel te observeren, zul je merken dat het daar nog kleurrijker en perfecter is dan wat het lichaam je kan laten zien. Natuurlijk moet je daar wat in getraind worden.

Maar waarom moeten we daarover kibbelen? Je gaat ervan uit dat een schilderij afkomstig moet zijn van een schilder die het ook echt heeft geschilderd. Je zoekt doorlopend naar de herkomst en de oorzaak. Maar oorzakelijkheid bestaat alleen in het denken; het geheugen schept de illusie dat de dingen min of meer blijvend zijn; en het idee dat de dingen, de waarnemingen, zich steeds herhalen, wekt de schijn dat er oorzakelijkheid bestaat. Als de dingen herhaaldelijk tegelijk gebeuren, zijn we geneigd er oorzaken en gevolgen in te zien. Dat schept een denkgewoonte, maar een gewoonte is nog geen noodzakelijkheid.

Bezoeker: U hebt zo-even gezegd dat de wereld door God gemaakt is?

Maharaj: Je moet bedenken dat de taal een instrument van de geest is van het denken; ze is door de geest voor eigen gebruik gemaakt. Als je ervan uitgaat dat er een oorzaak is, dan is God de Oeroorzaak en de wereld het gevolg. Ze zijn onderscheiden, maar niet gescheiden.

Bezoeker: De mensen hebben het wel eens over het zien van God.

Maharaj: Wie de wereld ziet, ziet God. God is niet zichtbaar buiten de wereld. Als je dieper gaat dan de wereld, is God zien gelijk aan God zijn. Het licht waardoor je de wereld die God is ziet, is het kleine vonkje 'Ik ben' dat, hoe klein het ook lijkt, het begin en het einde is – alfa en omega – van elk waarnemen en liefhebben.

Bezoeker: Is het nodig om de wereld te zien als je God wilt zien?

Maharaj: Hoe zou je Hem anders kunnen zien? Geen wereld, geen God.

Bezoeker: Wat blijft er over zonder wereld? Maharaj: Jijzelf blijft over als het Zijn zelf.

Bezoeker: En wat wordt er dan van de wereld en van God? Maharaj: Het Zijn zelf.

Bezoeker: Is dat hetzelfde als de Oneindige Ruimte? (*Paramakash*)

Maharaj: Noem het maar zoals je wilt. Woorden komen er niet zo erg op aan, want die kunnen dit toch niet weergeven. Ze keren tot jezelf terug als totale ontkenning.

Bezoeker: Hoe kan ik de wereld zien als God? Wat betekent dat, de wereld zien als God?

Maharaj: Het is net als wanneer je een donkere kamer binnen gaat. Je ziet niets. Misschien voel je wat, maar je ziet niets: geen kleuren, geen vormen. Dan gaat het raam open en plotseling is de kamer overstroomd met licht. Onmiddellijk ontstaan er vorm en kleur. Het licht stroomt door het raam naar binnen, maar het raam is niet zijn bron. Het licht komt van de zon. Zo kun je de stof, de materie, vergelijken met de donkere kamer: de geest – het raam – overstroomt alles met gewaarwordingen en waarnemingen, maar het absolute is de

zon, de bron van zowel stof als licht. Of het raam nu open is of dicht, de zon schijnt altijd. Wat de kamer betreft is dat een verschil van dag en nacht, maar wat de zon betreft is dat geen enkel verschil. En toch is dit alles maar secundair vergeleken bij het vonkje ‘Ik ben’. Zonder ‘Ik ben’ is er niets. Alle weten betreft het ‘Ik ben’.* Onjuiste ideeën over dit ‘Ik ben’ leiden tot gebondenheid het juiste inzicht maakt je vrij en gelukkig.

Bezoeker: Betekenen ‘Ik ben’ en ‘Er is’ hetzelfde?

Maharaj: ‘Ik ben’ geeft het innerlijke aan, ‘Er is’ de buitenkant. Beide zijn afhankelijk van de zijnservaring.

Bezoeker: Is dat hetzelfde als de ervaring van het bestaan?

Maharaj: Als je bestaat wil dat zeggen dat je een ‘iets’ bent – een ding, een gevoel, een gedachte, een begrip. Wat bestaat is beperkt. Alleen het Zijn is niet beperkt en dat houdt in dat wat is in harmonie is met wat is. Dingen die bestaan komen met elkaar in strijd – wat is, nooit. Bestaan houdt in: worden, verandering, ge-boorte en dood en opnieuw geboorte, terwijl het Zijn diepe Stilte is, vrede.

Bezoeker: Als het waar is dat ik zelf de wereld schep, waarom heb ik die dan zo slecht gemaakt?

Maharaj: Ieder leeft in zijn eigen wereld. Die werelden zijn niet allemaal even slecht of goed.

Bezoeker: Waar komt dat verschil vandaan?

Maharaj: De geest die de wereld projecteert, kleurt die met zijn eigen palet. Als je iemand ontmoet, is dat een vreemdeling. Maar als je ermee trouwt, wordt hij je eigen zelf. Als er ruzie is, wordt hij je vijand. Het is de houding van je eigen geest die bepaalt wat hij voor je betekent.

Bezoeker: Ik kan zien dat mijn wereld een subjectieve wereld is. Houdt dat in dat zij een illusie is?

Maharaj: Zij is een illusie zolang zij subjectief blijft en in die mate. Realiteit is te vinden in objectiviteit.

Bezoeker: Wat betekent dat, objectiviteit? U zei dat de wereld subjectief is en nu spreekt u van objectiviteit. Is niet alles subjectief?

Maharaj: Alles is subjectief, maar het wezenlijke is objectief.
Bezoeker: In welke zin?

Maharaj: Het is niet afhankelijk van herinneringen, verwachtingen, verlangens en angsten, zin en tegenzin. Alle dingen worden gezien zoals ze zijn.

Bezoeker: Is dat wat de Vierde Toestand wordt genoemd? (*turiya*)

Maharaj: Noem het zoals je wilt. Het is solide, onbewegelijk, onveranderlijk, zonder begin of eind, eeuwig tegenwoordig, altijd nieuw.

Bezoeker: Hoe kun je het bereiken?

Maharaj: Een leven zonder verlangens en angsten brengt je ernaar toe.

* Origineel ‘All knowledge is about the “I am”’. Opm. vert.

20

Het Allerhoogste ligt aan alles voorbij

(7 juni 1970)

Bezoeker: U zegt dat de realiteit één is. Eenheid is een persoonlijke eigenschap. Is de realiteit dan een persoon wiens lichaam het heelal is?

Shri Nisargadatta Maharaj: Wat je er ook over kunt zeggen is tegelijk waar en onwaar. Woorden gaan niet verder dan het denken.

Bezoeker: Ik probeer het alleen maar te begrijpen. U praat met ons over de persoonlijkheid, het 'ik' en het Uiteindelijke. Het Licht van de Pure Helderheid, die ik ben, licht op als 'Ik ben' in het geprojecteerde 'ik' en als bewustzijn verlicht het ons denken en voelen; als leven geeft het het lichaam vitaliteit. In woorden kan ik het allemaal volgen. Maar als ik in mezelf probeer om deze dingen van elkaar te onderscheiden, raak ik in verwarring.

Maharaj: De persoonlijkheid is nooit het echte 'ik'. Je kunt de persoonlijkheid waarnemen, maar die ben je niet. Jij bent altijd het Absolute, dat zich op een gegeven ogenblik in tijd en ruimte aandient als waarnemer – een brug tussen de Pure Helderheid, die het Allerhoogste is, en het gebroken licht, dat het persoonlijke bewustzijn is.

Bezoeker: Als ik naar mezelf kijk, ontdek ik verschillende 'ikken' die met elkaar oorlog voeren om het bezit van het lichaam.

Maharaj: Die komen overeen met de verschillende neigingen in je geest.

Bezoeker: Kan ik vrede tussen hen stichten?

Maharaj: Hoe zou je dat kunnen? Ze zijn zo tegenstrijdig! Zie ze voor wat ze zijn – denkgewoonten en gevoelspatronen, flarden geheugen, een drang, nu eens naar dit, dan weer naar dat.

Bezoeker: En toch zeggen die allemaal 'Ik ben'.

Maharaj: Dat komt omdat je je ermee vereenzelvigt. Het moment waarop je je realiseert dat je niet iets kunt zijn dat voor je verschijnt – en dat dat niet `ik ben' kan zeggen – ben je vrij van al je 'ikken' en hun eisen. Het besef 'Ik ben' is je eigen... onafscheidelijk je eigen. Het kan niet van je worden afgenomen, maar je kunt het wel op andere dingen projecteren zoals wanneer je zegt: 'Ik ben jong, ik ben rijk', enzovoort. Zulke vereenzelvigingen zijn valse munterij en die zijn verantwoordelijk voor je gebondenheid.

Bezoeker: Ik kan nu begrijpen dat ik niet de persoonlijkheid ben, maar datgene wat de persoonlijkheid een gevoel van bestaan geeft als het daarin weerspiegeld, weerkaatst wordt. En wat het Absolute betreft? Op welke manier ken ik mezelf als dit Uiteindelijke?

Maharaj: De bron van het mentale bewustzijn kan nooit een object in het bewustzijn worden. De bron te kennen is haar te zijn. Als je je realiseert dat je niet de persoonlijkheid bent maar de heldere, stille Waarnemer, en dat deze angstloze Helderheid is wat je wezenlijk bent, op dat ogenblik ben je het. Dit is de Bron, de Onuitputtelijke Mogelijkheid tot alle dingen.

Bezoeker: Zijn er veel van die bronnen of is er één bron voor iedereen?

Maharaj: Dat hangt van je standpunt af – van welke kant je kijkt. De dingen in de wereld zijn zonder tal, maar het oog dat ze waarneemt is één. Het hogere ziet het lagere als veel, het lagere ziet het hogere als één.

Bezoeker: Hebben alle namen en vormen betrekking op een en

dezelfde God?

Maharaj: Alweer hangt dat van je standpunt af. Op het niveau van het denken, van woorden, is alles relatief. Maar dat wat van niets afhankelijk is, moet worden ervaren – je kunt het nooit tot object maken, ook niet van je denken of van een gesprek.

Bezoeker: Hoe wordt het absolute ervaren?

Maharaj: Het is niet een 'iets' dat je kunt herkennen en opbergen in je geheugen. Je zou eerder kunnen zeggen dat het in het nu is, in het aanvoelen. Het heeft meer te maken met kwaliteit en waarde: doordat het de bron van alle dingen is, woont het in alle dingen.

Bezoeker: Als het de bron is, waarom en hoe neemt het dan vorm aan?

Maharaj: Daaruit wordt het dagelijks bewustzijn geboren. Alle andere dingen maken van dat bewustzijn deel uit.

Bezoeker: Waarom zijn er zoveel middelpunten van dat bewustzijn?

Maharaj: Het objectieve, zichtbare heelal is doorlopend in beweging in het projecteren en weer oplossen van ontelbare vormen. Telkens als een vorm tot leven komt, wordt dit (dagelijks) bewustzijn zichtbaar doordat de Helderheid in de vorm weerkaatst.

Bezoeker: Wat voor gevolgen heeft dat voor het Absolute?

Maharaj: Wat zou het Absolute kunnen beïnvloeden? En hoe zou het dat kunnen doen? De bron wordt niet beïnvloed door het kronkelen van de rivier, evenmin als goud verandert of je er nu een kettinkje of een ring van maakt. Verandert het licht door de beelden op het doek? Het Absolute maakt alles mogelijk, dat is alles.*

Bezoeker: Hoe komt het dat sommige dingen wel gebeuren en andere niet?

Maharaj: Het zoeken naar oorzaken is een tijdverdrijf van het denken. Zoiets als een dualiteit van oorzaak en gevolg bestaat niet. Elk ding is zijn eigen oorzaak.

Bezoeker: Dus is het niet mogelijk om doelgericht te handelen?

Maharaj: Ik zeg alleen dat het bewustzijn alle dingen bevat. In het bewustzijn zijn alle dingen mogelijk. Als je dat wilt, kun je er oorzaken op na houden in jouw wereld. Maar iemand anders heeft misschien genoeg aan één enkele oorzaak – de wil van God. De oeroorzaak is één: het besef 'Ik ben'.

Bezoeker: Wat is de relatie tussen het Ik en het Absolute?

Maharaj: Vanuit het standpunt van het Ik is de wereld bekend en het Absolute onbekend. Het bekende komt voort uit het Onbekende, maar dit blijft niettemin onbekend. Het bekende is oneindig, maar het Onbekende is een oneindigheid van oneindigheden. Net zoals een zonnestraal onzichtbaar blijft, tenzij hij onderschept wordt door zwevende stofdeeltjes, zo maakt het Absolute alle dingen zichtbaar, terwijl het zelf daarbij onzichtbaar, onbekend blijft.

Bezoeker: Betekent dat dat het Onbekende onbereikbaar is?

Maharaj: Neen, neen. Niets is gemakkelijker te bereiken dan het Absolute, want dat is het wezen van je wezen. Het is genoeg om op te houden met denken en verlangen naar iets anders dan het Absolute.

Bezoeker: En als ik helemaal niets verlang, zelfs niet het Absolute?

Maharaj: Dat komt vrijwel neer op de dood van het ego en dat is zelfrealisatie.

Bezoeker: De wereld hangt aan elkaar van verlangens. Iedereen wil van alles. Wie is degene die verlangt, de persoonlijkheid of het Zelf?

Maharaj: Alle verlangens, heilige en onheilige, zijn het gevolg van beperking, van het gevoel 'Ik ben'. Tenslotte komt alles uit

één Bron: het Zelf.

Bezoeker: Ik kan mij voorstellen dat heilige verlangens voortkomen uit het Absolute. Ze kunnen een manier zijn waarop het Geluk van het Zelf zich uitdrukt. Maar onheilige?

Maharaj: Elk verlangen is een verlangen naar geluk. Hun vorm en karakter hangen af van de persoonlijkheid. Wie lui en inert is (*tamas*), verlangt het perverse. Maar een overvloed van energie (*rajas*) leidt tot hartstocht en tenslotte is het motief achter de verlangens van degene die in helderheid leeft (*sattva*) eerder om anderen gelukkig te maken dan om zijn eigen geluk te zoeken. Maar het Absolute ligt nog verder, nog dichterbij. Toch kunnen alle verlangens, als ze sterk genoeg zijn, hun vervulling vinden doordat het alles accepteert, toelaat, mogelijk maakt.

Bezoeker: Wanneer zijn verlangens sterk genoeg?

Maharaj: Verlangens die hun eigenaar vernietigen of het object van diens verlangen, of verlangens die niet verdwijnen na bevrediging, zijn met zichzelf in strijd en kunnen niet vervuld worden. Alleen verlangens die voortkomen uit liefde, vriendschap of medeleven zijn een zegening voor degene die verlangt en voor dat wat verlangd wordt. Alleen die kunnen volkomen worden vervuld.

Bezoeker: Elk verlangen doet pijn, heilig of onheilig.

Maharaj: Die zijn niet gelijk en de pijn is ook niet dezelfde. Hartstocht doet pijn, medeleven nooit. Het hele universum staat achter een verlangen dat voortkomt uit medeleven.

Bezoeker: Kent het Absolute zichzelf? Is het Onpersoonlijke bewust?

Maharaj: De bron van alle dingen bevat alle dingen. Alles wat daaruit voortvloeit, moet daar, in de bron, al in potentie aanwezig zijn. En net zoals een zaadje de bron is van ontelbare andere zaadjes, en in zich al de ervaring van de belofte van ontelbare wouden bevat, zo bevat het Onbekende alles wat er

ooit geweest is of had kunnen zijn en alles wat er ooit zal komen of zou kunnen komen. Het hele terrein van worden ligt open en is bereikbaar; verleden en toekomst bestaan naast elkaar in het eeuwige nu.

Bezoeker: Leeft u in het Absolute? In het Onbekende? Maharaj: Waar anders?

Bezoeker: Hoe bent u daar zo zeker van?

Maharaj: In mijn gevoel komen nooit verlangens op. Bezoeker: Bent u zich dan van niets bewust?

Maharaj: Natuurlijk ben ik volkomen bewust. Maar omdat er nooit angsten of verlangens in mij opkomen, heerst hier volmaakte stilte.

Bezoeker: Wie neemt die stilte waar?

Maharaj: Stilte kent zichzelf. Het is de stilte in de stille geest, in de stil geworden hartstochten en verlangens.

Bezoeker: Ervaart u zo nu en dan nog een verlangen?

Maharaj: Verlangens zijn alleen maar bewegingen in de geest. Je weet wat een golf is als je er een ziet. Een verlangen is zo n golf tussen talloze andere. Ik voel geen drang om iets te vervullen; er hoeft niets voor gedaan te worden. Vrij zijn van verlangens betekent: de noodzaak tot bevrediging is afwezig.

Bezoeker: Waarom bestaan er verlangens?

Maharaj: Dat is te wijten aan het feit dat je je inbeeldt dat je geboren bent en dat je dood gaat als je niet voor je lichaam zorgt. Het verlangen naar het bestaan in een lichaam is de oorzaak van alle problemen.

Bezoeker: En toch komen zoveel *jiva s* in een lichaam terecht.** Dat kan toch niet te wijten zijn aan een beoordelingsfout? Er moet toch een doel zijn? En wat zou dat kunnen zijn?

Maharaj: Om zichzelf te kennen moet het ‘ik’ worden

geconfronteerd met zijn tegengestelde – met wat het niet is. Verlangen leidt tot ervaring. Ervaring leidt tot het leren maken van onderscheid, tot onthechting, tot zelfkennis en bevrijding. En wat is bevrijding ten slotte? Het weten dat je geboorte en dood te boven gaat. Door te vergeten wat je bent en jezelf in te beelden dat je een sterfelijk wezentje bent, heb je jezelf zoveel problemen geschapen dat je nu iets moet doen om wakker te worden, als uit een nachtmerrie.

Zelfonderzoek is een van de manieren waardoor je kunt ontwaken. Je hoeft niet te wachten op het lijden; een onderzoek naar je ongeluk is efficiënter, want denken en voelen liggen tenslotte ingebed in vrede en harmonie.

Bezoeker: Wie is nu eigenlijk degene die ervaringen heeft, het 'ik' of het Absolute, het Onbekende?

Maharaj: Het Absolute natuurlijk.

Bezoeker: Waarom gebruikt u dan de term van het Allerhoogste Onbekende?

Maharaj: Om de bron van het Zelf aan te duiden. Bezoeker: Is er dan iets wat het Zelf ontstijgt?

Maharaj: Buiten het Zelf, het Absolute, is er niets. Alles is één en ligt besloten in het 'Ik ben'. In de wakende en in de droomtoestand neemt het de vorm aan van de persoonlijkheid. In de diepe slaap is het Zichzelf, het Absolute. Voorbij de waakzame helderheid, die deze drie toestanden gemeen hebben, *turiya*, ligt de Onmetelijkheid, de Stille Vrede die het Allerhoogst is. Maar in feite is alles één in zijn essentie en onderling verbonden in zijn verschijningsvorm. Wie onwetend is, ziet het geziene (de persoonlijkheid, opm. vert.) als de ziener; de wijze weet dat de Ziener niets anders is dan het Zien zelf.

Maar waarom zouden we ons bezighouden met het Allerhoogste? Ken de kenner – daarmee is alles bekend.

* Met andere woorden, zoals goud de waarde geeft aan een kettinkje, of zoals water het bestaan van een golf mogelijk maakt, zo is het Absolute het enig

waardevolle en de essentie van alle verschijningsvormen. Opmerking vertaler.

** *Jiva* – vroeger vaak vertaald als ‘ziel’, maar niet een ziel die gered zou moeten worden. In de westerse terminologie kunnen we beter van een ‘persoonlijkheid’ spreken. Het onderricht van de goeroe wil ons duidelijk maken dat we geen *jiva* zijn, die tijdelijk is, maar dat Zelf, dat Absolute en voor denken en voelen Onbekende waarin gedachten, voorstellingen en persoonlijkheid verschijnen en verdwijnen. Opmerking vertaler.

21

Wie ben ik?

(1l juli 1970)

Bezoeker: Ons wordt altijd aangeraden om het Hoogste te aanbidden in een verpersoonlijkte vorm, dus als God of als Volmaakt Mens. Men beveelt ons niet aan om het Absolute te aanbidden, omdat dat veel te moeilijk is voor het denkbewustzijn van tijd en ruimte.

Shri Nisargadatta Maharaj: De waarheid is eenvoudig en voor iedereen toegankelijk. Waarom maak je je het zo moeilijk? De waarheid is vol liefde en jouw liefde waard. Ze omvat alle dingen, aanvaardt alle dingen en reinigt alle dingen. Onwaarheid is moeilijk, gecompliceerd en een bron van narigheid. Die wil altijd iets, verwacht altijd iets en stelt eisen. Omdat zij een vervalsing is, namaak, is zij leeg, altijd afhankelijk van een bevestiging en geruststellende omstandigheden. Zij is altijd bang voor een helder onderzoek en vermijdt dat dan ook. Zij vereenzelvigt zich met elk steuntje, hoe zwak en tijdelijk ook. Maar alles wat zij ontvangt, raakt ze weer kwijt en vraagt dan weer om meer. Stel daarom geen vertrouwen in het denken en voelen. Niets wat je kunt zien, voelen of denken is wat het lijkt. Zelfs zonde en deugdzaamheid, verdienste en overtreding zijn niet wat ze lijken. In het algemeen zijn goed en kwaad niets anders dan tijdelijke afspraken, gewoontes, en ze worden gemeden of verwelkomd naar gelang de woorden die worden gebruikt.

Bezoeker: Zijn er geen goede en slechte verlangens, geen hoogstaande of banale?

Maharaj: Alle verlangens zijn slecht, maar sommige zijn slechter dan andere. Welk verlangen je dan ook achternaholt, je raakt altijd in moeilijkheden.

Bezoeker: Zelfs het verlangen om zonder verlangen te worden?

Maharaj: Waarom moet er iets verlangd worden? Het verlangen naar het vrij zijn van verlangen maakt je niet vrij. Niets kan je vrij maken, want je bent al vrij. Zie jezelf in helderheid zonder verlangen – dat is genoeg.

Bezoeker: Je hebt tijd nodig om jezelf te leren kennen.

Maharaj: Hoe zou tijd je verder kunnen brengen? Tijd is een opeenvolging van ogenblikken; elk moment komt op uit het niets en verdwijnt weer in het niets om nooit meer terug te komen. Hoe kun je vertrouwen stellen in iets dat zo vluchtig is?

Bezoeker: Wat is blijvend?

Maharaj: Als je het blijvende wilt vinden, kijk dan in jezelf. Daal diep in jezelf af om daar het wezenlijke te vinden.

Bezoeker: Op wat voor manier moet ik kijken, wil ik mezelf vinden? Maharaj: Alles wat gebeurt, overkomt jou. Vind dat 'ik' dat steeds de achtergrond is van jou als (geprojecteerde – vert.) persoonlijkheid en van de handelende persoon die verschijnt als je iets doet.

Bezoeker: Maar hoe kan ik iets anders zijn dan die persoonlijkheid?

Maharaj: Dat moet je voor jezelf ontdekken. Zelfs als ik je vertel dat je de Kenner bent, de Stille Waarnemer, dan komen die woorden niet bij je over, tenzij je de weg vindt naar wat je wezenlijk bent.

Bezoeker: Dat bedoel ik eigenlijk: hoe vind je de weg naar je eigen wezen?

Maharaj: Verspil je tijd niet aan duizend-en-één vragen: houd je alleen bezig met die éne: 'Wie ben ik?' Het enige waar je tenslotte volmaakt zeker van bent, is dát je bent. Dit 'Ik ben' is zeker. Maar 'ik ben dit' of 'ik ben dat' is niet zeker. Vecht om te ontdekken wat je wezenlijk bent.

Bezoeker: De afgelopen zestig jaar heb ik niets anders gedaan!

Maharaj: Waarom zou je niet blijven zoeken? Als je maar niet steeds op de loer ligt naar resultaten. Dit zoeken zelf komt al voort uit je eigen natuur.

Bezoeker: Maar dat zoeken doet pijn.

Maharaj: Alleen omdat je uit bent op resultaten. Vecht zonder iets te zoeken, vecht door, zonder dat je iets wilt veroveren.

Bezoeker: Waarom heeft God me gemaakt zoals ik ben?

Maharaj: Over welke God heb je het? Wat is God? Is Hij niet het Licht zelf dat jouw vraag mogelijk maakt? God is het 'Ik ben' zelf. Het zoeken zelf is al God. Al zoekende ontdek je dat je noch lichaam noch geest bent, maar de liefde van het Zelf in jou voor het Zelf in allen. De twee zijn wezenlijk één. Het Bewuste Zijn in jou en het Bewuste Zijn in mij zijn wezenlijk één, ook al lijken ze twee. Zolang we denken dat ze twee zijn, proberen we één te worden en dat is liefde.

Bezoeker: Maar hoe kan ik die liefde vinden?

Maharaj: Wat heb je nu lief? Dit 'Ik ben'. Geef het je hele hart en je hele verstand. Denk nergens anders aan. Zodra dit moeiteloos en natuurlijk gebeurt, ben je bij het hoogste. Daar is de liefde zelf zowel degene die liefheeft als de beminde.

Bezoeker: Iedereen wil leven en bestaan. Is dat geen eigenliefde?

Maharaj: Elk verlangen komt voort uit het Zelf. Het belangrijkste is dat je het juiste verlangen kiest.

Bezoeker: Goed en kwaad veranderen met onze gewoontes en gebruiken. Onze maatstaven zijn sociale afspraken.

Maharaj: Je moet afrekenen met alle traditionele maatstaven. Laat die maar over aan de schijnheiligen. Alleen dat is goed wat jou vrijmaakt van verlangen en angst en van verkeerde opvattingen. Zolang je je druk blijft maken over zonde en

deugd, vind je geen vrede.

Bezoeker: Ik ben het met u eens dat goed en kwaad alleen sociale afspraken zijn. Maar bestaat er geen goed en kwaad op puur geestelijk gebied? Met ‘geestelijk’ bedoel ik het gebied van het Absolute. Bestaat er zoiets als het absoluut goede of het absoluut kwade?

Maharaj: Zonde en deugdzaamheid, goed en kwaad, hebben altijd betrekking op een persoonlijkheid. Wat is zonde of deugd zonder iemand die zondigt of deugdzaam is? Op het niveau van het Absolute zijn er geen personen; de Oceaan van klare Helderheid is goed noch kwaad. Zonde en deugd kunnen niets anders dan relatief zijn.

Bezoeker: Kan ik van die overbodige begrippen afkomen? Maharaj: Niet zolang je je voor een persoonlijkheid aanziet.

Bezoeker: Wat zal mij bewijzen dat ik iets voorbij goed en kwaad ben?

Maharaj: Door vrij te zijn van alle angsten en verlangens en van het idee zelf dat je een persoonlijkheid zou zijn. Zonde is het gevoel in stand houden van ‘ik ben een zondig mens’ of ‘ik ben niet zo’n zondig mens’. De enige zonde is jezelf aan te zien voor iets beperkts. Het Onpersoonlijke is het echte, de waarheid; alles wat persoonlijk is, verschijnt en verdwijnt. ‘Ik ben’ is het onpersoonlijke Zijn; ‘Ik ben dit of dat’ is het persoonlijke. Het persoonlijke is afhankelijk, relatief, heeft geen eigen, zelfstandig bestaan, terwijl deze klare Helderheid de ingrond is van alle dingen.

Bezoeker: Maar dit Absolute is toch zeker niet onbewust, het moet toch in staat zijn onderscheid te maken? Hoe kan het voorbij zonde en deugd zijn? Wilt u ons vertellen of het zijn eigen intelligentie heeft of niet?

Maharaj: Al dit soort vragen komt op uit het bijgeloof dat je een persoonlijkheid bent. Ga voorbij het persoonlijke en zie voor jezelf.

Bezoeker: Wat bedoelt u toch precies als u mij vraagt op te houden met een persoon of een persoonlijkheid te zijn?

Maharaj: Ik vraag je niet om op te houden met zijn. Dat zou je niet kunnen. Ik vraag je alleen maar om op te houden met je in te beelden dat je geboren bent, dat je ouders hebt, dat je een lichaam hebt, dat je zult sterven enzovoort. Probeer dat maar, begin maar; het is niet zo moeilijk als je denkt!

Bezoeker: Als je jezelf aanziet voor iets persoonlijks, is dat dan niet de zonde van het Onpersoonlijke?

Maharaj: Daar kom je opnieuw aandragen met je persoonlijke standpunten! Waarom blijf je erop staan om het Onpersoonlijke te verontreinigen met je ideeën over zonde en deugd? Dat slaat toch nergens op! Het Onpersoonlijke kan niet omschreven worden met goed of kwaad. Het is het Zijn zelf, de Wijsheid zelf, de Liefde zelf – alle drie absoluut, dat wil zeggen door niets veroorzaakt, onafhankelijk. En hoe kun je dat in verband brengen met zoiets als zonde? En deugd is niets anders dan het tegenovergestelde van zonde.

Bezoeker: Maar we spreken toch wel van de ‘goddelijke deugd’?

Maharaj: Je wáre deugd is je goddelijke natuur. Je deugd is dat wat je wezenlijk bent. Maar het tegenovergestelde van zonde, wat jij ‘deugd’ noemt, is niets anders dan een slaafse gehoorzaamheid die voortkomt uit angst.

Bezoeker: Waarom zou je dan proberen om goed te zijn?

Maharaj: Dat houdt je in beweging. Je blijft doorzoeken, net zo lang totdat je God vindt. Dan neemt God je in Hemzelf binnen en verandert je in wat Hijzelf is.

Bezoeker: Dezelfde handeling wordt op het ene ogenblik beschouwd als natuurlijk en op het volgende als een zonde. Wat maakt haar tot zonde?

Maharaj: Wat je tegen beter weten in doet, is zonde. Bezoeker: Je weten is afhankelijk van je geheugen.

Maharaj: Deugd is je herinneren wat je bent en zonde is dat vergeten. Het komt allemaal neer op het mentale of psychologische verband tussen geest en stof. Dat verband kunnen we de psyche noemen. Als die psyche nog groen is, onontwikkeld en primitief, dan ontkomt zij niet aan de grootste illusie. Naar gelang zij ruimer en gevoeliger wordt, wordt zij een volmaakte overgang tussen de pure materie en de Helderheid zelf. Daardoor krijgen zowel de materie als denken en voelen hun betekenis.

Bezoeker: Er zijn domme en intelligente mensen. Het verschil ligt in hun psyche. Degenen die rijp zijn, hebben meer ervaring achter zich. Iemands psyche wordt gevormd door alles wat hij denkt en voelt en doet, totdat hij genoeg gerijpt is om als brug te dienen tussen lichaam en geest; net zoals een kind groeit door te eten en te slapen en te spelen. Zoals een brug het verkeer tussen twee oevers mogelijk maakt, zo brengt de psyche de Bron en zijn uitdrukking – zijn schepping – bij elkaar.

Maharaj: Noem het maar liefde. De brug is liefde.

Bezoeker: Uiteindelijk is alles Ervaring. Alles wat we denken of voelen of doen is ervaring. Daarachter staat wie ervaart. Dus alles wat we kennen bestaat uit deze twee: ervaring en wie ervaart. Maar deze twee zijn in wezen één. Alleen de Ervaring is ‘wie’ ervaart. Niettemin denkt ‘degene’ die ervaart dat ervaringen buiten hemzelf plaatsvinden. Precies zo zijn lichaam en geest één; hun twee-zijn is alleen maar schijn.

Maharaj: Vanuit het ‘standpunt’ van de Helderheid gezien is er geen tweede.

Bezoeker: Maar wie ziet dan die tweede? Ik zou denken dat de illusie van de dualiteit op rekening komt van de onvolmaaktheid van de psyche. Als de psyche volmaakt is, verdwijnt de dualiteit.

Maharaj: Zo is het!

22

Leven is Liefde en Liefde is Leven

Bezoeker: Als je met *yoga* bezig bent, doe je dat dan altijd bewust? Of kan dat ook onbewust gebeuren – beneden de drempel van je bewustzijn?

Shri Nisargadatta Maharaj: *Yoga* is voor beginnelingen vaak iets dat heel bewust moet gebeuren en wat grote besluitvaardigheid eist. Maar mensen die al jarenlang serieus aan de gang zijn, zijn doorlopend gericht op zelfrealisatie, of ze zich daar nu bewust van zijn of niet. Onbewuste *sadhana* is heel efficiënt omdat die spontaan gebeurt en zonder schokken doorstroomt.

Bezoeker: Wat vindt u van iemand die een tijd heel ernstig met *yoga* bezig is geweest, maar die ontmoedigd werd en ten slotte alle pogingen liet varen?

Maharaj: Wat iemand ogenschijnlijk doet of niet doet is misleidend. Zijn ogenschijnlijke passiviteit kan heel goed een rustperiode zijn waarin hij nieuwe kracht opdoet. De redenen voor ons gedrag zijn heel subtiel. We moeten niet te snel zijn met ons oordeel of met onze beschuldigingen. Je weet toch dat *yoga* de inwerking is van het innerlijke Zelf op het schijn-ik. Wat dat geprojecteerde ‘ik’ doet is niets anders dan reageren op het diepere.

Bezoeker: Niettemin kan het schijn-ik toch helpen.

Maharaj: In hoeverre kan het helpen? En hoe? Het heeft misschien enig gezag over het lichaam en het kan zijn houding en ademhaling verbeteren, maar het heeft al bitter weinig te zeggen over denken en voelen – de geest – want daar is het zelf maar een stukje van. Het diepere heeft gezag over het oppervlakkigere. Het oppervlakkige doet er beter aan te gehoorzamen.

Bezoeker: Als de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor iemands geestelijke groei bij het ware Zelf ligt, hoe komt het dan dat het schijn-ik zo wordt aangespoord en bemoedigd?

Maharaj: Het geprojecteerde 'ik', de persoonlijkheid, kan helpen door zich kalm te houden en door niet toe te geven aan angsten en verlangens. Misschien heb je opgemerkt dat alle adviezen aan het persoonlijke 'ik' in een negatieve vorm worden gegeven: doe dit niet, houd op met onthoud je van, ontzeg je, laat los, offer, geef je over, zie het valse als vals. Zelfs de vage aanduiding van het Wezenlijke komt niet verder dan ontkenningen: niet zus, niet zo (*neti*, *neti*). Alles wat positief is hoort aan het echte Zelf – en het is allemaal absoluut.

Bezoeker: Hoe kunnen we in onze levende ervaring een onderscheid zien tussen het ware en het geprojecteerde?

Maharaj: Het ware, het innerlijke, is de bron van inspiratie en het uiterlijke, het geprojecteerde, staat onder leiding van het geheugen. De bron laat nergens sporen achter, maar alles wat met het geheugen te maken heeft, heeft een begin. Zo is het uiterlijk altijd omlijnd, terwijl het innerlijke niet in woorden gevat kan worden. Leerlingen maken de fout dat ze zich verbeelden dat het innerlijke op de een of andere manier begrepen kan worden en ze verliezen uit het oog dat alles wat waarneembaar is, vergankelijk is en daarom irreëel. Alleen dat wat het waarnemen mogelijk maakt – of je dat nu 'het leven' noemt of '*brahman*' of nog iets anders – is echt.

Bezoeker: Heeft het leven een lichaam nodig om zich te kunnen uitdrukken?

Maharaj: Het lichaam verlangt om te leven. Het leven heeft het lichaam niet nodig, maar het lichaam heeft het leven nodig.

Bezoeker: Doet het leven dat welbewust?

Maharaj: Handelt de liefde welbewust? Ja en neen. Leven is Liefde en Liefde is Leven. Alleen liefde houdt het lichaam bij elkaar. Verlangen is toch niets anders dan liefde voor het Zelf! Angst is toch niets anders dan de drang dat te beschermen. En

is kennen iets anders dan liefde voor de waarheid? De gebruikte middelen en de manier waarop kunnen verkeerd zijn, maar het uiteindelijke motief is altijd liefde – liefde voor het mij en het mijn. Dat mij en mijn kunnen klein zijn, of ze kunnen exploderen en de hele schepping omarmen, maar de liefde blijft.

Bezoeker: In India is het doorlopend herhalen van de naam van God heel gebruikelijk. Heeft dat echt zin?

Maharaj: Als je de naam van iemand kent, is het gemakkelijker om die te vinden. Doordat je God aanroept met Zijn naam, dwing je Hem om bij je te komen.

Bezoeker: In welke vorm komt hij?

Maharaj: In een vorm die overeenstemt met wat je verwacht. Stel dat je ongelukkig bent en de een of andere heilige ziel geeft je een *mantra* om je geluk aan te brengen en je reciteert die vol geloof en overgave, dan kan het niet anders of je lot verandert. Een diep geloof is sterker dan het noodlot. Het noodlot is het gevolg van talloze oorzaken, die meestal toevallig zijn en daardoor zit het losjes in elkaar. Vertrouwen en optimisme zullen het gemakkelijk overwinnen.

Bezoeker: Wat gebeurt er precies als er een *mantra* wordt gereciteerd?

Maharaj: Het geluid schept een vorm als lichaam voor het Zelf. Uit het Zelf kan elke vorm voortkomen, waardoor het activiteiten kan uitdrukken. Per slot van rekening drukt het Zelf zich uit in activiteiten – en een *mantra* is in de eerste plaats energie in actie. Ze heeft haar uitwerking op jou en op je omgeving.

Bezoeker: *Mantra's* komen voort uit een traditie. Is dat een voorwaarde?

Maharaj: Sinds onheuglijke tijden is er een verband gelegd tussen bepaalde woorden en overeenkomstige energieën en dat verband is steeds sterker geworden door de *mantra* eindeloos te

herhalen. Je kunt het vergelijken met een weg waar je over kunt lopen. De weg is gemakkelijk, maar je moet er wel vertrouwen in hebben. Je moet overtuigd zijn dat de weg je naar je bestemming zal brengen.

Bezoeker: In Europa bestaat de *mantra*-traditie niet, behalve dan in enkele contemplatieve kloosterorden. Wat voor nut heeft ze voor een moderne jonge westerling?

Maharaj: Geen enkel – tenzij hij er zich erg toe voelt aangetrokken. Voor zo iemand is het de juiste weg om de gedachte vast te houden dat hij de essentie van alle weten is, het onveranderlijke en eeuwige bewustzijn in alles wat de zintuigen en de geest overkomt. Als hij die gedachte altijd bij zich houdt en hij blijft helder en waakzaam, dan kan het niet anders of hij zal de ketenen verbreken van zijn schemerige kijken en oplossen in het leven zelf, in licht en liefde. De gedachte 'Ik ben enkel waarnemer' zal lichaam en geest zuiver maken en de juiste manier van kijken tot gevolg hebben. Dan ga je voorbij de illusie en wordt je hart vrij van alle verlangens. Net zoals ijs water wordt en water stoom, die dan in lucht oplost en in de ruimte verdwijnt, net zo lost het lichaam zich dan op in Helderheid zelf (*chidakash*) en ten slotte in het Zijn zelf (*paramakash*), het allerhoogste, dat bestaan en niet-bestaan te boven gaat.

Bezoeker: Een verlichte eet, drinkt en slaapt. Wat heeft hij daar voor reden voor?

Maharaj: Dezelfde kracht die het heelal in beweging houdt, laat ook hem doen wat hij doet.

Bezoeker: Als we allemaal door dezelfde kracht bewogen worden, wat is dan het verschil?

Maharaj: Alleen maar dit: wie het Zelf gerealiseerd heeft, weet wat anderen alleen van horen zeggen kennen, maar niet beleven. Ze kunnen op een intellectueel niveau overtuigd lijken, maar hun doen en laten toont aan dat ze nog gebonden zijn – terwijl de bevrijde altijd het juiste standpunt inneemt.

Bezoeker: Iedereen zegt ‘Ik ben’. De verlichte zegt ook ‘Ik ben’. Wat is er voor verschil?

Maharaj: Het verschil ligt in de betekenis die aan de woorden ‘Ik ben’ wordt toegekend. De waarheid voor de verlichte is de ervaring ‘Ik ben de wereld’ en ‘De wereld is van mij’; er is geen conflict tussen zijn denken, voelen en handelen en die zijn in harmonie met alles wat leeft. Het is zelfs mogelijk dat hij de theorie en de praktijk van de zelfrealisatie niet kent en dat hij geboren en opgevoed is zonder godsdienstige en metafysische begrippen. En toch zal er in zijn begrijpen en liefde nooit een hapering zijn.

Bezoeker: Stel dat ik een bedelaar ontmoet die naakt en hongerig is en ik vraag hem: ‘Wie ben jij?’ En stel dat hij antwoordt: ‘Ik ben het hoogste Zelf.’ Dan zeg ik: ‘Als je het Allerhoogste bent, waarom verander je je situatie dan niet?’ Hoe zal hij reageren?

Maharaj: Dan zal hij aan jou vragen: ‘Welke situatie? Wat moet er veranderd worden? Wat is er met me mis?’

Bezoeker: Waarom zou hij dat zeggen?

Maharaj: Omdat hij niet langer door de vorm gebonden is, vereenzelvigt hij zich niet met namen en vormen. Hij gebruikt het geheugen, maar het geheugen kan hem niet exploiteren.

Bezoeker: Is niet alle kennis afhankelijk van het geheugen?

Maharaj: De kennis van het denken wel. Maar het hogere weten, het kennen van de Realiteit, maakt deel uit van wat de mens wezenlijk is.

Bezoeker: Kan ik zeggen dat ik niet dat ben waarvan ik me bewust ben, en dat ik ook niet denken en voelen ben?

Maharaj: Zolang je nog op zoek bent, kun je beter uitgaan van het idee dat je het heldere Bewustzijn zelf bent, vrij van elke inhoud. Het Uiteindelijke wordt gevonden als je voorbij denken en voelen gaat.

Bezoeker: Komt het verlangen naar zelfrealisatie uit de menselijke geest voort of uit wat daarachter ligt?

Maharaj: Uit de geest natuurlijk. Elk verlangen komt uit het geheugen voort en bevindt zich binnen het gebied van de geest. Wat daarachter ligt is vrij van elk streven. Het verlangen zelf om voorbij de geest te komen maakt zelf nog niet deel uit van het Zelf, maar van de geest.

Bezoeker: Is er in de geest een spoor of de een of andere indruk van het Hoogste te vinden?

Maharaj: Neen, dat is nooit mogelijk.

Bezoeker: Waar ligt dan een schakel tussen die twee? Hoe kun je een toegangsweg vinden tussen twee toestanden, die niets met elkaar gemeen hebben? Is de heldere aandacht de verbinding tussen die twee?

Maharaj: Zelfs heldere aandacht is nog een vorm van de geest.
Bezoeker: Wat ligt daar dan achter? Leegte?

Maharaj: Ook leegte is een toestand van de geest. Leegte en volheid zijn begrippen. De Realiteit ligt werkelijk voorbij alle begrippen – niet alleen voorbij de geest, maar ook alles wat betrekkelijk is, op wat voor niveau dan ook. Het probleem zit in het woord 'toestand'. De Realiteit wil niet zeggen dat er een 'iets' in een bepaalde toestand is. Zij is niet een toestand van denken of voelen of van de psyche en ze is ook niet iets dat een begin of een einde heeft, een zijn of een niet-zijn. Zij omvat alle tegenstellingen, maar zelf is ze niet in het spel der tegenstellingen te vinden.

Je moet haar niet beschouwen als het eindpunt van een groei. Ze is wat ze is als de geest er helemaal niet is. Dan hebben zulke woorden als 'Ik ben een mens' of 'Ik ben God' geen enkele betekenis meer. Ze kan alleen worden ontdekt in stilte en duisternis.

23

Onderscheid maken leidt tot onthechting

(8 augustus 1970)

Shri Nisargadatta Maharaj: Jullie zijn allemaal drijfnat doordat het zo regent. In mijn wereld is het weer altijd goed. Daar is geen nacht en geen dag, geen hitte en kou. Ik word er niet door zorgen of door spijt beziggehouden. Er zijn geen gedachten in mijn geest, want er zijn geen verlangens om slaaf van te zijn.

Bezoeker: Zijn er dan twee werelden?

Maharaj: Jouw wereld verschijnt aan jou. Wat mij betreft is er maar één wereld. Je kunt me over jouw wereld vertellen wat je maar wilt – daar zal ik aandachtig naar luisteren en zelfs met interesse – maar toch zal ik geen ogenblik vergeten dat jouw wereld niet bestaat en dat je droomt.

Bezoeker: Wat is het verschil tussen uw wereld en de mijne?

Maharaj: Mijn wereld heeft geen eigenschappen waar je haar aan zou kunnen herkennen. Je kunt hem op geen enkele manier beschrijven. Ik ben mijn wereld. Mijn wereld ben ik zelf. Hij is volmaakt en compleet. Geen indruk laat een spoor achter en elke ervaring wordt verworpen. Ik heb er niets nodig, ook mijzelf niet, want mijzelf kan ik niet verliezen.

Bezoeker: Zelfs God niet?

Maharaj: Al die begrippen en verschillen bestaan in jouw wereld; in de mijne is niets wat er ook maar op lijkt. Mijn wereld is één en uiterst eenvoudig.

Bezoeker: En er gebeurt niets?

Maharaj: Wat er in jouw wereld gebeurt is daar geldig en lokt

reacties uit. In mijn wereld gebeurt er niets.

Bezoeker: Het feit alleen al dat u uw eigen wereld ervaart, houdt de dualiteit in die deel uitmaakt van elke ervaring.

Maharaj: Ja, maar alleen in woorden. Maar jouw woorden bereiken mij niet. Mijn wereld heeft niets te maken met woorden. En in jouw wereld is geen plaats voor het Onuitspreekbare. In de mijne bestaan er geen woorden en hun betekenissen. In jouw wereld is niets blijvends – in de mijne verandert er niets. Mijn wereld is echt, terwijl de jouwe bestaat uit dromen.

Bezoeker: En toch praten we met elkaar.

Maharaj: Het spreken maakt deel uit van jouw wereld. In de mijne heerst eeuwige stilte. Mijn stilte zingt, mijn leegte is volheid, mij ontbreekt het aan niets. Je kunt mijn wereld niet kennen totdat je er zelf bent.

Bezoeker: Het lijkt wel alsof u er alleen bent, in uw wereld!

Maharaj: Hoe kun je spreken over alleen of niet alleen als woorden niet langer van toepassing zijn? Natuurlijk ben ik alleen, want ik ben alles en allen.

Bezoeker: Komt u ooit onze wereld binnen?

Maharaj: Wat betekent komen en gaan voor mij? Opnieuw... woorden. Ik ben. Waar zou ik vandaan moeten komen en waar zou ik heen kunnen gaan?

Bezoeker: Wat voor nut heb ik van uw wereld?

Maharaj: Je moet je eigen wereld nauwkeuriger onderzoeken, kritisch en dan plotseling, op een dag, ontdek je dat je in mijn wereld bent.

Bezoeker: Wat winnen we daarmee?

Maharaj: Je verdient er niets mee. Je laat achter wat je niet toebehoort en je vindt wat je nooit kwijt bent geweest: je eigen

wezen.

Bezoeker: Wie is de heerser over uw wereld?

Maharaj: Er zijn hier geen heersers en geen onderdanen. Hier is geen spoor van dualiteit. Je bent nu alleen bezig met je eigen begrippen te projecteren. Je goden en je heiligen hebben hier geen betekenis meer.

Bezoeker: Maar niettemin heeft u een naam en een vorm en u laat duidelijk zien dat u bewust bent en actief.

Maharaj: Dat lijkt in jouw wereld zo, maar in de mijne is alleen het Zijn. Niets anders. Jullie zitten vol met gedachten aan bezit, kwantiteit en kwaliteit, maar ik ben volmaakt vrij van gedachten.

Bezoeker: In mijn wereld is onrust en verdriet en wanhoop. U schijnt te leven van een geheim inkomen, terwijl ik me moet uitsloven om rond te komen.

Maharaj: Doe waar je zin in hebt. Het staat je vrij om jouw wereld te verlaten om in de mijne te komen.

Bezoeker: Hoe is die oversteek mogelijk?

Maharaj: Zie je wereld zoals die werkelijk is en niet zoals je je inbeeldt dat zij is. Het inzicht in wat je bent en wat je niet bent leidt tot onthechting en onthechting leidt tot een juiste manier van handelen, en die zal de brug slaan naar je ware wezen. Activiteit bewijst dat iemand serieus is. Als je trouw en volhardend doet wat je gezegd wordt, verdwijnen alle obstakels.

Bezoeker: Bent u gelukkig?

Maharaj: In jouw wereld zou ik doodongelukkig zijn. Wakker worden, eten, praten en weer naar bed – wat een toestanden!

Bezoeker: Dus u wilt zelfs niet eens leven?

Maharaj: Leven en sterven, wat zijn dat toch voor holle

woorden! Als je denkt dat je mij ziet leven, is dat dood zijn en als je denkt dat ik dood ben, ben ik levend. Wat ben je toch een warhoofd!

Bezoeker: Maar u bent onverschillig! Al het lijden in deze wereld betekent niets voor u.

Maharaj: Ik ben me volkomen bewust van jullie moeilijkheden.

Bezoeker: Wat gaat u daar dan aan doen?

Maharaj: Daar hoef ik niets aan te doen. Problemen komen en problemen gaan.

Bezoeker: Verdwijnen alleen al doordat u er aandacht aan besteedt?

Maharaj: Ja. Moeilijkheden kunnen op lichamelijk of emotioneel of geestelijk niveau liggen, maar ze zijn altijd persoonlijk. Rampen op grote schaal zijn de som van de levensgang van ontelbaar veel mensen en in zo'n geval is er tijd nodig voordat de zaak weer in evenwicht komt. Maar doodgaan is nooit een ramp.

Bezoeker: Zelfs niet als iemand gedood wordt? Maharaj: Het is een ramp voor degene die doodt.

Bezoeker: Ik blijf erbij dat het lijkt alsof er twee werelden zijn, de mijne en de uwe.

Maharaj: De mijne is echt, de jouwe is projectie.

Bezoeker: Stel je eens voor dat er een rots is met een gat erin en daarin zit een kikker. Het kan best zijn dat die kikker zijn leven doorbrengt in gelukzaligheid, door niets gestoord. Maar buiten dat gat draait de wereld door. Als je dat aan die kikker zou vertellen, zou die zeggen: 'Zoiets bestaat helemaal niet. Mijn wereld bestaat uit vrede en geluk en de jouwe bestaat alleen uit woorden en is niet echt.' Dat is net zo met u. Als u tegen ons zegt dat onze wereld eenvoudig niet bestaat, hebben we geen basis voor een gesprek. Of om een ander voorbeeld te nemen: ik ga naar een dokter en ik klaag over pijn in mijn

maag. Hij onderzoekt me en dan zegt hij: ‘Je bent volkomen gezond.’ ‘Maar ik heb pijn,’ zeg ik. En dan houdt hij vol dat mijn pijn ingebeeld is. Maar die wetenschap helpt mij niet. U bent een dokter en u moet mij van mijn pijn afhelpen. Als u me niet beter kunt maken, bent u mijn dokter niet.

Maharaj: Volkomen juist.

Bezoeker: U hebt een spoorweg aangelegd, maar omdat er geen brug is, kan er geen trein overheen. Dus bouw een brug.

Maharaj: Er is geen brug nodig.

Bezoeker: Maar er moet toch ergens een verbinding bestaan tussen uw wereld en de mijne!

Maharaj: Er is geen brug tussen een echte en een denkbeeldige wereld nodig en zo’n brug kan niet bestaan.

Bezoeker: Wat moeten we dan doen?

Maharaj: Kijk eens goed naar jouw wereld, houd je ermee bezig, onderzoek eens kritisch en in detail elk idee dat je erover hebt. Dat is genoeg.

Bezoeker: De wereld is te groot om te onderzoeken. Het enige wat ik weet is dat ik ben en dat de wereld bestaat en dat de wereld mij problemen geeft en dat ik een probleem voor de wereld ben.

Maharaj: Mijn ervaring is dat alles geluk is. Maar het verlangen naar geluk is de oorzaak van de pijn. Zo kan geluk de kiem worden voor pijn. Het heelal van pijn wordt geboren uit verlangen. Geef je verlangen naar het prettige op, dan zul je daarna zelfs niet meer weten wat lijden is.

Bezoeker: Waarom zou het prettige de kiem in zich hebben van de pijn?

Maharaj: Ter wille van het prettige bega je talloze zonden en de vruchten van de zonde zijn lijden en dood.

Bezoeker: U zegt dat de wereld geen enkel nut voor ons heeft en dat zij alleen maar rampzalig is, maar ik voel dat dit niet waar kan zijn. Zo gek is God niet. Mij lijkt de wereld een grote onderneming waar het potentiële actueel gemaakt wordt en materie wordt omgezet in leven en het onbewuste in het bewuste. Om het allerhoogste te realiseren, hebben we de ervaringen van alle tegengestelden nodig. Het is er net zo mee als met het bouwen van een tempel. Wie dat wil doen, heeft de stenen nodig en cement en glas en staal en tegels; als van een mens een goddelijke wijze gemaakt moet worden, een meester over leven en dood, is elke ervaring nodig als materiaal. Net zoals een vrouw naar de markt gaat en allerlei waren koopt, dan thuiskomt en bakt en haar meester te eten geeft, zo bakken wij onszelf in het vuur van het leven en wij voeden onze God.

Maharaj: Als je er zo over denkt, handel er dan naar! Geef je God vooral te eten!

Bezoeker: Een kind gaat naat school en leert daar een heleboel dingen, waar het later nooit meer iets aan zal hebben. Maar in het leerproces groeit het. En zo maken we ontelbaar veel dingen mee, die we allemaal weer vergeten, maar intussen groeien we voortdurend. En wat is een *jnani* anders dan iemand met een goede neus voor de werkelijkheid? Deze wereld van mij kan geen toeval zijn. Hij klopt als een bus, er moet een plan achter zitten. Mijn God heeft een plan.

Maharaj: Als de wereld schijn is, zijn het plan en zijn schepper ook onecht.

Bezoeker: Daar bent u opnieuw de wereld aan het ontkennen. Zo kunnen we niet bij elkaar komen. Over deze kloof valt geen brug te slaan.

Maharaj: We hebben geen brug nodig. De fout ligt in jouw vergissing dat je gelooft dat je geboren bent. Je bent nooit geboren en je zult nooit sterven, maar jij gelooft dat je op een bepaalde dag geboren bent en op een bepaalde plaats en dat een bepaald lichaam van jou is.

Bezoeker: De wereld bestaat en ik ben. Dat zijn feiten.

Maharaj: Waarom ben je zo bezorgd over de wereld? Zorg eerst voor jezelf. Je wilt de wereld toch redden? En wat betekent dat, gered zijn? Gered waarvan? Van illusie! Verlost zijn betekent de dingen zien zoals ze zijn. Ik zie mezelf echter niet verwant met wie of wat dan ook. Ook niet met een zelf, wat dat ook moge zijn. Ik ben en blijf altijd, en zonder grenzen. Ik ben aan de binnenkant en aan de buitenkant en voorbij alle dingen, het allerintiemste in ieder wezen, onbereikbaar en weergaloos.

Bezoeker: Hoe hebt u dat bereikt?

Maharaj: Doordat ik mijn goeroe vertrouwde. Hij zei tegen mij: ‘Jij alleen bent’, en ik twijfelde niet aan zijn woorden. Ik probeerde alleen maar om de betekenis te begrijpen, net zo lang tot ik me realiseerde dat wat hij gezegd had volmaakt waar was.

Bezoeker: Werd u overtuigd door steeds hetzelfde te herhalen?

Maharaj: Neen, door zelfrealisatie. Ik ontdekte dat ik van niets afhankelijk ben, bewust en gelukkig, en dat mijn oude geloof onjuist was toen ik nog dacht dat mijn wezen, bewustzijn en geluk te danken waren aan het lichaam en aan de wereld van het lichaam.

Bezoeker: U bent geen geleerde. U hebt niet veel gelezen en wat u gelezen heeft, was niet met elkaar in tegenspraak. Ik heb nogal een goede opleiding gehad en ik heb veel gelezen en naar mijn ervaring spreken leermeesters en boeken elkaar hopeloos tegen. En daarom rijzen er altijd twijfels bij mij als ik iets lees of naar iemand luister Mijn eerste reactie is: ‘Het kan waar zijn, maar ook onwaar.’ En omdat mijn verstand niet in staat is tot een besluit te komen dat het ene waar is en het andere niet, blijf ik rondlopen in mijn doolhof van twijfels. Als je een twijfelaar bent, is dat wel een blok aan je been als je je met *yoga* bezighoudt.

Maharaj: Neen, integendeel. Mijn goeroe heeft mij ook geleerd dat ik aan alles moest twijfelen, maar dan ook helemaal. Hij zei: ‘Ontken het bestaan van wat dan ook, behalve van jezelf.’ Je hebt deze wereld met zijn vreugde en verdriet zelf

geschapen uit je eigen verlangen.

Bezoeker: Is het onvermijdelijk dat er ook lijden is?

Maharaj: Natuurlijk. Het wezen zelf van het prettige is beperkt en vergankelijk. Verlangen wordt geboren uit pijn, in die pijn blijft het zoeken naar vervulling en ten slotte mondt het uit in de pijn van frustratie en wanhoop. Pijn is de achtergrond van alles wat prettig is; alle zoeken naar wat prettig is wordt geboren uit pijn en eindigt in pijn.

Bezoeker: Alles wat u me vertelt is me duidelijk. Maar als er lichamelijke of geestelijke problemen ontstaan, wordt mijn geest lusteloos en grauw en begint wanhopig naar verlossing te zoeken.

Maharaj: Is dat dan zo belangrijk? De geest is lusteloos en zonder rust, maar niet jijzelf. Kijk eens hoe er van alles gebeurt in deze kamer. Denk je dat ik dat laat gebeuren? Het gebeurt – punt. Met jou gaat het precies zo: de klos van je levensdraad wikkelt zichzelf af en laat het onvermijdelijke gebeuren. De loop van de gebeurtenissen kun je niet veranderen, maar je kunt wel je houding veranderen en waar het werkelijk op aankomt, is die houding en niet het gebeuren als zodanig. De wereld is de woonplaats van angsten en verlangens. Je kunt er geen vrede vinden.

Om vrede te vinden, moet je verder gaan dan de wereld. Je eigenliefde is de oorsprong van jouw wereld. Daardoor blijven we op zoek naar het prettige en proberen we pijn te ontlopen. Vervang die eigenliefde door liefde voor het Zelf en er ontstaat een andere situatie. *Brahma*, de Schepper, is het totaal van alle verlangens. De wereld is het instrument om ze te vervullen. De geest pakt alles op wat hij prettig vindt en die verlangens worden betaald met tranen. Maar de tijd zorgt ervoor dat de eindafrekening klopt. Aan de wet van het evenwicht valt niet te ontkomen.

Bezoeker: Om een bovenmenselijk iemand te worden moet je eerst iemand zijn. Het menszijn is het resultaat van ontelbare ervaringen. Het verlangen zet ons ertoe aan dingen te ervaren.

En daarom zijn verlangens iets goeds op hun eigen niveau en op hun eigen tijd.

Maharaj: In zekere zin is dat allemaal wel waar. Maar er komt een dag waarop je genoeg bij elkaar hebt en waarop je moet beginnen te bouwen. Dan is het absoluut nodig om alles te gaan sorteren en het overbodige af te danken. (*viveka* – *vairagya*). Alles moet nauwkeurig worden onderzocht en wat overbodig is moet genadeloos worden vernietigd. Geloof me als ik zeg dat er nooit genoeg vernietigd kan worden. Want in werkelijkheid is er niets dat waarde heeft. Wees alleen aan het onthechten gehecht.

24

God is de 'Doener'

(15 augustus 1970)

Bezoeker: Er zijn *Mahatma's* (verlichten) die beweren dat de schepping geen toeval en ook geen goddelijk spel is, maar het resultaat en de realisatie van een kosmisch project dat de bedoeling heeft om het bewustzijn te doen ontwaken en ontwikkelen tot in de uithoeken van het heelal. Van levenloosheid naar leven, van onbewust naar bewust, van domheid naar heldere intelligentie, van onbegrip naar helderheid, dat is de richting waarin de wereld zich zonder onderbreking beweegt, meedogenloos. Er zijn natuurlijk ogenblikken van rust en ogenschijnlijk donker, als het heelal schijnt te slapen, maar aan die rust komt weer een einde en het werk aan het bewustzijn wordt hervat. Van ons standpunt uit gezien is de wereld een tranendal en een plekje waar je zo snel mogelijk vandaan moet zien te komen met alle middelen waar je over kunt beschikken, maar van hun standpunt uit gezien is de wereld goed, omdat zij een goed doel dient. Ze ontkennen niet dat de wereld een projectie van de geest is en dat uiteindelijk alles één is, maar ze zien – en ze zeggen dan ook – dat deze structuur een bedoeling heeft en dat zij in dienst staat van een uiterst begerenswaardig doel. Wat wij de wil van God noemen, is niet de frivole gril van een speelzieke godheid, maar de uitdrukking van de absolute noodzaak om te groeien in liefde en wijsheid en kracht om de onbegrensde mogelijkheden van leven en bewustzijn tot realiteit te maken.

Net zoals een tuinman bloemen opkweekt van een klein zaadje tot iets van stralende volmaaktheid, zo kweekt God tussen andere wezens in zijn tuin mensen op tot supermensen, die Hem kennen en liefhebben en met Hem samenwerken.

Als God gaat uitrusten, worden degenen die nog niet volgroeid

waren voor een poos onbewust, terwijl de volmaakten die alle vormen en inhouden van het bewustzijn voorbij zijn gestreefd zich bewust blijven van de kosmische stilte. Als de tijd voor het verschijnen van een nieuw heelal is aangebroken, worden de slapers wakker en dan begint hun werk. De rijperen worden het eerst wakker en bereiden het werk voor voor de minder gerijpten; zo vinden ze vormen en gedragsschema's die geschikt zijn voor hun verdere ontwikkeling.

Dat is het verhaal. Het verschil met uw leer zit 'm erin dat u zegt, met klem, dat de wereld niet deugt en dat je die de rug moet toekeren. Maar zij beweren dat deze slechte toestand van de wereld maar een voorbijgaande fase is, tijdelijk maar noodzakelijk, en dat die algauw vervangen zal worden door een allesdoorstralende liefde en het onafgebroken verlangen om samen te werken met God.

Shri Nisargadatta Maharaj: Alles wat je zegt klopt zolang het bewustzijn naar buiten gericht is (*pravritti*). Om de weg terug te gaan is zelfontkenning noodzakelijk (*nivritti*). Mijn tehuis is waar er niets (*paramakash*) is; woorden kunnen dat niet bereiken en gedachten ook niet. De menselijke geest ziet dit aan voor stilte en duisternis. Dan komen er bewegingen in het bewustzijn en dan wordt de geest (*chidakash*) wakker; die projecteert de wereld (*mahadakash*) die uit herinneringen en uit voorstellingen bestaat. Als de wereld verschenen is, kan jouw verhaal best kloppen. Het is de aard van de geest om zich een doel voor te stellen, daar dan naar te streven, de middelen daartoe op te zoeken, en er dan visie, energie en moed voor op te brengen. Dat zijn allemaal uitingen van goddelijkheid en ik heb er geen behoefte aan om dat te ontkennen. Maar mijn standpunt ligt daar waar geen verschillen bestaan, waar niets bestaat, ook geen geest die de dingen schept. Dat is mijn tehuis. Wat er ook gebeurt raakt mij niet. Dingen reageren op dingen en dat is alles. Omdat ik vrij ben van herinneringen en geen verwachtingen ken, ben ik steeds nieuw, schuldvrij en open. De geest is de grote arbeider (*mahakarta*) en die heeft rust nodig. Omdat ik niets nodig heb, ben ik voor niets bang. Waarvoor zou ik bang moeten zijn? Er bestaat geen scheiding, er bestaat niet meer dan één Zelf. Er is één Zelf waar het persoonlijke en

het onpersoonlijke één zijn.

Bezoeker: Het enige wat ik wil, is in staat zijn de wereld te helpen.

Maharaj: Wie zegt dat je dat niet kunt? Jij hebt besloten wat zulke hulp in zou moeten houden en nu heb je jezelf in een conflict gemanoeuvreerd tussen wat je zou moeten doen en wat je kunt – tussen noodzaak enerzijds en je beperkte mogelijkheden anderzijds.

Bezoeker: Maar waarom doen we zoiets?

Maharaj: De geest projecteert een structuur en jij vereenzelvigt je daarmee. Het is de aard van het verlangen om de geest aan te zetten tot het scheppen van een wereld om het verlangen te bevredigen. Zelfs een klein verlangen kan een hele serie activiteiten ontketenen; en laten we het dan maar niet hebben over sterke verlangens. Een verlangen kan een hele kosmos produceren – verlangen heeft een onvoorstelbare kracht. Zoals één lucifer een heel bos in brand kan steken, zo steekt het verlangen de vuren aan van het scheppen en vormgeven. Het doel zelf van de schepping is de vervulling van het verlangen. Het verlangen kan edel of verachtelijk zijn, maar de wereldruimte is neutraal (*akash*) – je kunt hem invullen met wat je maar wilt. Daarom moet je erg voorzichtig zijn met wat je verlangt. En wat de mensen betreft die je wilt helpen: die zitten in hun eigen wereld, ter wille van hun verlangens. De enige manier om hen te helpen gaat via hun verlangens. Je kunt hun alleen leren dat ze de juiste verlangens moeten hebben, zodat ze die kunnen ontstijgen om bevrijd te worden van de innerlijke dwang om werelden van verlangen te scheppen en te herscheppen

– werelden van vreugde en pijn.

Bezoeker: Maar er moet toch een dag komen waarop de voorstelling is afgelopen; de mens sterft, het heelal vindt zijn einde.

Maharaj: Net zoals een man die slaapt alles vergeet en dan

wakker wordt voor een nieuwe dag – of sterft en opduikt in een nieuw leven – zo lossen de werelden van angsten en verlangens zich op en verdwijnen. Maar de universele Waarnemer slaapt nooit en sterft nooit. Het grote Hart klopt eeuwig en bij elke hartslag ontstaat er een nieuw heelal.

Bezoeker: Heeft dat Hart bewustzijn?

Maharaj: Het is voorbij alles wat de geest zich kan voorstellen, voorbij (begrippen als, noot vert.) zijn en niet-zijn. Het is het Ja en Neen op alle dingen, voorbij alles en binnen in alle dingen, scheppend en vernietigend en onvoorstelbaar echt.

Bezoeker: God en de Heilige, zijn die één of twee? Maharaj: Die zijn één.

Bezoeker: Er moet toch enig verschil zijn?

Maharaj: God is het die alles doet, de *jnani* weet dat hij niets doet. God zelf zegt niet: 'Ik doe alle dingen'. Van Zijn standpunt uit gezien gebeuren alle dingen uit zichzelf. Maar de *jnani* zegt dat alles door God wordt gedaan. Voor hem is er geen verschil tussen God en de natuur. God en de *jnani* weten allebei, dat ze het onwrikbare middelpunt zijn van alles wat verschijnt en weer verdwijnt, de eeuwige Waarnemer van het voorbijgaande. Het middelpunt is leegte en de Waarnemer is een punt van pure 'waarnemendheid'; ze weten van zichzelf dat ze als niets zijn en daardoor kan niets hen weerstaan.

Bezoeker: Hoe ziet dat eruit en hoe voelt dat aan als persoonlijke beleving?

Maharaj: Doordat ik niets ben, ben ik alles. Alles is binnen mij, alles is van mij. Net zoals mijn lichaam gaat bewegen als ik alleen nog maar aan die beweging denk, net zo gebeuren de dingen als ik ze denk. En toch doe ik niets. Ik zie de dingen alleen maar gebeuren.

Bezoeker: Gebeuren de dingen zoals u wilt dat ze gebeuren of wilt u dat ze gebeuren zoals ze gebeuren?

Maharaj: Beide. Ik accepteer en ik word geaccepteerd. Ik ben alle dingen en alle dingen zijn ik. Omdat ik de wereld ben, ben ik er niet bang voor. Als ik alle dingen ben, waar zou ik dan bang van kunnen zijn? Water is niet bang van water en vuur niet voor vuur. Ook ben ik niet iets dat angst zou kunnen ervaren of dat in gevaar zou kunnen komen. Ik heb geen naam en geen vorm. Angst komt voort uit de gehechtheid aan wat naam en vorm heeft. Ik ben aan niets gehecht. Ik ben niets en niets is bang voor niets. Integendeel, alles is bang voor het Niets, want als iets in aanraking komt met het Niets wordt het Niets. Het is als een bodemloze put: wat er ook in valt, alles verdwijnt.

Bezoeker: Is God een persoon?

Maharaj: Zolang jij jezelf aanziet voor een persoon, is God ook een persoon. Als jijzelf alles bent, zie je God ook als alles.

Bezoeker: Kan ik feiten veranderen door mijn houding te veranderen?

Maharaj: Je houding is het feit. Neem woede als voorbeeld. Stel dat ik woedend ben en op en neer loop in de kamer; op datzelfde moment weet ik wat ik ben: een middelpunt van liefde en wijsheid, een atoom van zuiver Zijn. Alles wordt weer rustig en de geest lost op in stilte.

Bezoeker: Toch komt het voor dat u boos bent.

Maharaj: Op wie zou ik boos moeten zijn en waarom? Boosheid verschijnt en lost zich weer op doordat ik besef wat ik ben. Het is allemaal een spel van de drie *guna's*. Als ik me met hen vereenzelvig, ben ik hun slaaf. Wanneer ik op een afstand blijf, ben ik hun meester.

Bezoeker: Kunt u de wereld door uw houding beïnvloeden? Door u op te stellen als los van de wereld gaat elke hoop verloren om die te helpen.

Maharaj: Als alles mijzelf is, zou ik mezelf dan niet kunnen helpen? Ik vereenzelvig me niet met een speciaal iemand, met

een persoon, want ik ben iedereen – zowel de afzonderlijke dingen als het Universele.

Bezoeker: Kunt u mij helpen, deze speciale persoon?

Maharaj: Maar ik help je altijd, van binnen uit. Mijn zelf en jouw zelf zijn één en hetzelfde. Maar ik weet het en jij niet – dat is het hele verschil en dat zal geen stand kunnen houden.

Bezoeker: En hoe helpt u de wereld als geheel?

Maharaj: Ghandi is dood, maar zijn geest doorstraalt de hele wereld. De gedachte van de *jnani* doorstraalt de mensheid en oefent doorlopend een goede invloed uit. Omdat die anoniem is en van binnenuit komt, is die sterker en oefent meer drang uit. Op die manier wordt er iets beter in de wereld: wat van binnenuit komt, helpt en zegent de dingen die verschijnen. Als een *jnani* sterft, bestaat hij niet meer in de zin waarin een rivier niet meer bestaat als hij is uitgemond in de zee. Zijn naam en zijn vorm bestaan niet meer, maar het water blijft en wordt één met de oceaan. Als een *jnani* terugkeert tot de universele geest, worden zijn goedheid en zijn wijsheid het erfdeel van het mensdom, zodat iedereen in de goede richting gestimuleerd wordt.

Bezoeker: Wij zijn gewend aan onze persoonlijkheid. Wij stellen hoge prijs op onze individualiteit, op het feit dat we anders zijn dan ieder ander. Dat schijnt u als volkomen waardeloos te zien. Maar van welk nut is uw ongemanifesteerde toestand voor ons?

Maharaj: Ongemanifesteerd en gemanifesteerd, individualiteit en persoonlijkheid (*nirguna, saguna, vyakta, vyakti*), het is allemaal niets meer dan een stroom van woorden, standpunten, geestelijke houdingen. Daar zit geen realiteit in. Het reële wordt in stilte ervaren. Jij klampt je vast aan een persoonlijkheid, maar je weet alleen dat je een persoon bent als je in de problemen zit. Als je niet in moeilijkheden zit, denk je niet aan jezelf.

Bezoeker: U heeft nog niet verteld wat voor nut het

Ongemanifesteerde heeft.

Maharaj: Je moet toch zeker slapen om wakker te kunnen worden? Je moet sterven om te kunnen leven, je moet smelten om opnieuw gevormd te kunnen worden; je moet afbreken om te kunnen bouwen, vernietigen voordat je kunt scheppen. Het allerhoogste is dat waarin zich alles oplost, alles wat naam en vorm is wordt erdoor aangetast, het brandt door elk obstakel heen. Als elk ding niet onvoorwaardelijk ontkend zou worden, zou de objectieve wereld een absolute tirannie uitoefenen. Het is Dat wat alle dingen met elkaar in harmonie brengt, de garantie van het uiteindelijke en volmaakte evenwicht – van het leven in vrijheid. Het lost ook jou op en laat zo je ware wezen weer tot zijn recht komen.

Bezoeker: Dat is allemaal goed en wel op zijn eigen niveau. Maar hoe werkt dat in het dagelijkse leven?

Maharaj: Het dagelijkse leven is een leven van activiteit. Je moet functioneren, of je dat nu leuk vindt of niet. Alles wat je voor jezelf doet, hoopt zich op en wordt ontplofbaar; de dag komt waarop het uit elkaar knalt en jou en je wereld in elkaar laat storten. En het is nog erger als je jezelf wijsmaakt dat je werkt voor de bestwil van anderen, want je moet je niet laten leiden door je eigen ideeën over wat goed is voor anderen. Iemand die weet wat goed is voor anderen is een gevaar.

Bezoeker: Hoe moet je dan te werk gaan?

Maharaj: Niet voor jezelf en niet voor anderen – laat het werk zijn eigen doel zijn. Als iets de moeite waard is om te doen, draagt het zijn eigen doel en betekenis in zich. Maak van niets een middel in dienst van iets anders. Bind niets en niemand. God schept het ene niet om het andere te dienen. Alles wordt om zichzelf geschapen. En doordat het om zichzelf gemaakt is, valt het de rest niet lastig. Jij gebruikt mensen en dingen voor doeleinden die niet bij hen passen en je zet je eigen wereld en die van anderen op stelten.

Bezoeker: U zegt dat ons ware wezen altijd met ons is. Hoe komt het dat we dat niet in de gaten hebben?

Maharaj: Ja, je bent altijd het Absolute. Maar je aandacht is geobsedeerd door lichamelijke en mentale dingen. Als je aandacht een ding verlaten heeft en nog niet op het volgende gericht is, dan ben jij tijdens die onderbreking niets dan het Zijn zelf. Als je door helder te kijken naar wat je bent en niet bent – en door de dingen los te laten (*viveka* – *vairagya*) – al die lichamelijke en mentale toestanden uit het gezicht verliest, onthult het Zijn zich als je echte natuur.

Bezoeker: Hoe maak ik een einde aan dit gevoel van afgescheidenheid?

Maharaj: Als je je aandacht richt op 'Ik ben' en op het gevoel van te zijn, dan verdwijnt het 'Ik-ben-die-en-die'. Wat overblijft is 'Ik ben enkel waarnemer' en ook dat lost zich op in 'Ik ben het Al'. Het Al wordt het Ene en het Ene jezelf, zonder van mij gescheiden te zijn. Laat het idee van een persoonlijk 'ik' los, dan kan ook de vraag naar 'wiens ervaring' niet meer worden gesteld.

Bezoeker: U spreekt uit uw eigen ervaring. Hoe kan ik die tot de mijne maken?

Maharaj: Je praat over mijn ervaring als iets anders dan jouw ervaring, omdat je denkt dat wij verschillende wezens zijn. Maar dat zijn we niet. Als je dieper kijkt, zul je ontdekken dat mijn ervaring dezelfde is als jouw ervaring. Daal diep in jezelf af en je zult het vinden zonder moeite, heel eenvoudig. Ga kijken in de richting van 'Ik ben'.

25

Houd vast aan het ‘Ik ben’

(29 augustus 1970)

Bezoeker: Bent u wel eens blij of verdrietig? Kent u blijdschap en verdriet?

Shri Nisargadatta Maharaj: Je mag de dingen noemen zoals je wilt. Wat mij betreft zijn het alleen maar mentale toestanden en die ben ik niet.

Bezoeker: Is liefde een mentale toestand?

Maharaj: Het hangt er maar van af, wat je met liefde bedoelt. Verlangen is uiteraard een mentale toestand. Maar het realiseren van eenheid ligt dieper dan de geest. Wat mij betreft bestaat er niets op zichzelf. Alles is het Zelf, alles is mijzelf. Om mijzelf in iedereen te zien en iedereen in mijzelf, dat is zeker liefde.

Bezoeker: Als ik iets prettigs zie, dan wil ik het hebben. Maar wie wil dat nou, het Zelf of de geest, de persoon?

Maharaj: Die vraag is verkeerd gesteld. Er is geen ‘wie’. Er zijn verlangens en angst en woede en dan zegt de geest: ‘Dit ben ik’ of ‘Dit is van mij’. Er bestaat niet zoiets dat je ‘mij’ of ‘mijn’ zou kunnen noemen. Verlangen is een mentale toestand, die door de geest wordt waargenomen en van een etiket voorzien. Als de geest er niet zou zijn om dat waar te nemen en er een naam aan te geven, waar zou dan de plaats zijn voor verlangen?

Bezoeker: Maar bestaat er zoiets als waarnemen zonder namen te geven aan het waargenomene?

Maharaj: Natuurlijk! Voorbij het denken worden er geen namen gegeven, maar waarnemen is het bewustzijn zelf.

Bezoeker: Wat gebeurt er dan precies als er iemand sterft?

Maharaj: Dan gebeurt er niets. Iets wordt niets. Er was niets en er blijft niets over.

Bezoeker: Maar er is toch zeker een verschil tussen de levenden en de doden? U spreekt over levenden alsof ze dood waren en over de doden als levenden!

Maharaj: Waarom maak je je zo druk over een mens die sterft, terwijl het je niets kan schelen dat er dagelijks miljoenen sterven? Elk ogenblik imploderen en exploderen er complete heelallen. Moet ik daarover treuren? Eén ding is me helemaal duidelijk: alles wat is, leeft en beweegt vindt zijn bron in het bewustzijn en ik bevind me zowel in als voorbij dat bewustzijn. Ik ben in het bewustzijn als waarnemer en voorbij het bewustzijn als Zijn.

Bezoeker: Maar u trekt er zich toch wel iets van aan als uw kind ziek is?

Maharaj: Ik raak er niet van in paniek – ik doe alleen wat nodig is.

Ik maak me niet ongerust over de toekomst. In mijn natuur ligt de juiste reactie op elke situatie. Ik sta niet stil om na te denken over wat ik moet doen. Ik doe iets en ga verder. Ik word niet beïnvloed door resultaten. Het kan me zelfs niet schelen of die goed of slecht zijn. Ze zijn zoals ze zijn en als ze opnieuw bij me aankloppen, dan kijk ik ernaar alsof ik ze voor het eerst zag. Beter gezegd: het gebeurt nu eenmaal zo dat het is alsof ik ze voor het eerst zie. In mijn handelen zit nergens een bedoeling. De dingen gebeuren zoals ze gebeuren – niet omdat ik ze laat gebeuren, maar ze gebeuren omdat ik ben.

Maar wezenlijk gebeurt er nooit iets. Als de geest rusteloos is, laat hij *Shiva* dansen, zoals golfjes op een meer de maan laten dansen. Al die dingen verschijnen op basis van verkeerde ideeën.

Bezoeker: Maar u bent zich heel duidelijk bewust van een

heleboel dingen en daar stemt uw gedrag mee overeen. U behandelt een kind als een kind en een volwassene als een volwassene.

Maharaj: Net zoals de smaak van het zout te vinden is in de hele oceaan en elke druppel zeewater diezelfde smaak in zich draagt, zo zit er voor mij in elke ervaring een lichtstraal van de Realiteit, het eeuwige nieuwe herkennen van mijn eigen wezen.

Bezoeker: Besta ik in uw wereld zoals u in de mijne?

Maharaj: Natuurlijk besta jij en besta ik, maar alleen maar als puntjes in het bewustzijn. Wij zijn niets, behalve dan bewustzijn. Dit is verschrikkelijk belangrijk om te begrijpen; de wereld hangt als kralen aan het snoer van het bewustzijn. Geen bewustzijn, dan ook geen wereld.

Bezoeker: Er zijn heel veel puntjes in dat bewustzijn; zijn er evenveel werelden?

Maharaj: Noem het voorbeeld van de droom. In een ziekenhuis kunnen er een heleboel patiënten zijn die slapen en dromen en ieder van hen droomt zijn eigen privé-droom zonder verband te hebben of beïnvloed te worden door die andere dromen; de enige gemeenschappelijke factor is het ziek-zijn. We hebben ons in onze verbeelding op een dergelijke manier gescheiden van de reële wereld van gemeenschappelijke ervaring en we hebben onszelf opgesloten in een wolk van persoonlijke angsten en verlangens, voorstellingen en gedachten, ideeën en begrippen.

Bezoeker: Dat kan ik nog volgen. Maar wat zou de oorzaak kunnen zijn van die ongelofelijke verscheidenheid van die privé-werelden?

Maharaj: Die verscheidenheid is niet zo groot. Al onze dromen worden geprojecteerd op een wereld die we gemeen hebben. Tot op zekere hoogte vormen en beïnvloeden ze elkaar. De fundamentele eenheid is ondanks alles van kracht. Aan de wortel van alle verschijnselen ligt zelfvergetelheid: het niet weten dat ‘Ik ben’.

Bezoeker: Om iets te kunnen vergeten, moet je er eerst van op de hoogte zijn. Wist ik wie ik was voordat ik het vergat?

Maharaj: Natuurlijk! Het vergeten van jezelf maakt deel uit van het kennen van jezelf. Bewust zijn en niet-bewust zijn zijn twee aspecten van een en hetzelfde leven. Ze bestaan naast elkaar. Om de wereld te kennen, vergeet je jezelf – om jezelf te kennen vergeet je de wereld. Wat is per slot van rekening de wereld? Een verzameling herinneringen. Richt je op één ding dat belangrijk is, blijf trouw aan 'Ik ben' en laat de hele rest varen. Dat is sadhana. In zelfrealisatie is er niets wat je vast kunt grijpen en niets wat je zou kunnen vergeten. Alle dingen zijn het gekende en er is niets om te onthouden.

Bezoeker: Hoe ontstaat het vergeten van jezelf?

Maharaj: Daar is geen reden voor, want in feite wordt er niets vergeten. De verschillende toestanden waarin de geest zich bevindt volgen elkaar op en elke volgende toestand verduistert de voorafgaande. Het bewuste weten dat je er bent en het vergeten daarvan zijn mentale toestanden, die elkaar afwisselen als dag en nacht. Maar de Realiteit ligt dieper.

Bezoeker: Maar er moet toch een verschil zijn tussen vergeten of iets niet weten? Als je iets niet weet, hoeft dat geen oorzaak te hebben, maar iets vergeten veronderstelt dat je het eerst gekend hebt en het betekent ook dat je geneigd of in elk geval in staat bent iets te vergeten. Ik geef toe dat ik geen onderzoek kan instellen naar het niet-weten, maar het vergeten van iets moet ergens op gebaseerd zijn.

Maharaj: Er bestaat niet zoiets als niet-weten. Alleen vergeten bestaat. En wat is er mis met vergeten? Het is even eenvoudig te vergeten als te onthouden.

Bezoeker: Is het geen ramp als je jezelf vergeet?

Maharaj: Dat is even erg als wanneer je jezelf doorlopend in je herinnering hebt. Er is een 'toestand' die dieper ligt dan vergeten en niet-vergeten, de Natuurlijke Toestand. Herinneren en vergeten zijn toestanden van de geest; ze zijn afhankelijk

van het denken, van woorden. Kijk bijvoorbeeld eens naar het idee dat je ooit geboren bent. Dat ik geboren ben, is mij verteld, maar van zo'n geboorte kan ik mij niets herinneren. Ze hebben mij verteld dat ik zal sterven, maar zoiets verwacht ik niet. Nu zou jij beweren dat dit te wijten is aan een gat in het geheugen, of aan het feit dat ik geen fantasie heb. Maar ik kan me eenvoudig niet herinneren wat nooit gebeurd is en je kunt ook niet verwachten dat ik denk dat er iets volmaakt onmogelijks zal gebeuren. Lichamen worden geboren en lichamen sterven, maar wat heb ik daarmee te maken? Lichamen verschijnen en verdwijnen weer in het bewustzijn en het bewustzijn zelf komt uit mij voort. Ik ben het leven zelf. Lichaam en geest zijn mijn eigendommen.

Bezoeker: U zegt dat de wereld voortkomt uit het vergeten van het Zelf. Maar vergeten en herinneren gaan samen. Wat ben ik vergeten om me te herinneren? Ik ben niet vergeten dat ik ben.

Maharaj: Dit 'Ik ben' zou ook best eens een stuk van de illusie kunnen zijn.

Bezoeker: Hoe kan dat nou? U kunt geen bewijs leveren dat ik niet besta en zelfs als ik ervan overtuigd kan worden dat ik niet besta, dan ben ik er nog!

Maharaj: De Realiteit kan niet bewezen worden en ook niet worden ontkend. Binnen het denken kun je het niet en voorbij het denken hoef je het niet. In de Realiteit kan de vraag naar wat Realiteit is niet opkomen. Er is geen verschil tussen wat naam en vorm heeft (*saguna*) en wat geen naam en vorm heeft (*nirguna*).

Bezoeker: In dat geval is alles reëel?

Maharaj: Ik ben alle dingen. Als verschijnsel van mij zijn alle dingen reëel – zonder mij is niets reëel.

Bezoeker: Ik heb niet het gevoel dat de wereld een resultaat is van een vergissing.

Maharaj: Je hebt pas het recht om dat te zeggen nadat je alles

tot op de bodem hebt uitgezocht – niet eerder. Als je een duidelijk onderscheid maakt en alles wat irreëel is loslaat, dan is wat overblijft Realiteit.

Bezoeker: Maar blijft er iets over?

Maharaj: De Realiteit blijft over. Maar laat je niet door woorden om de tuin leiden.

Bezoeker: Sinds onheuglijke tijden en ontelbare levens lang, heb ik mijn wereld opgebouwd en verbeterd. Het is niet volmaakt en ook niet onecht – het is een proces.

Maharaj: Dat dacht je maar! De wereld bestaat niet zonder jou. Op welk ogenblik je ook kijkt, zij is nooit iets anders dan een weerkaatsing van jezelf. Jij bent haar schepper en jijzelf vernietigt haar weer.

Bezoeker: Om haar weer op te bouwen, beter dan daarvoor.

Maharaj: Om haar te verbeteren moet je haar eerst weerleggen. Je moet sterven om te leven. Alleen via de dood kan er sprake zijn van wedergeboorte.

Bezoeker: Uw wereld is misschien volmaakt, maar mijn persoonlijke wereld ziet er telkens een beetje anders uit.

Maharaj: Jouw persoonlijke wereld heeft geen eigen onafhankelijk bestaan. Zij is alleen maar een beperkte en verwrongen visie van de realiteit. Het is niet de wereld die verbeterd hoeft te worden, maar jouw manier van kijken.

Bezoeker: Hoe ziet u de wereld?

Maharaj: Als een toneel waarop een geweldig drama wordt opgevoerd. Waar het op aankomt, is alleen de kwaliteit van de opvoering – niet wat de acteurs zeggen en doen, maar hoe ze dat doen.

Bezoeker: Dat *lila*-idee (goddelijk spel) spreekt mij niet aan. Ik zou de wereld liever vergelijken met een bouwplaats waarop wij de bouwers zijn.

Maharaj: Je neemt het te serieus. Waarom geen spel? Je hebt alleen een doel zolang je nog niet compleet (*purna*) bent. Tot op dat ogenblik zijn compleetheid en volmaaktheid het doel. Maar als je in jezelf compleet bent, helemaal geïntegreerd van binnen en van buiten, dan geniet je van de schepping en je zit er niet zwoegend aan te werken. Voor degenen die zichzelf nog als in zichzelf verdeeld beleven, kan het lijken alsof jij hard werkt, maar dat is hun illusie. Jongens die aan het sporten zijn, lijken zich geweldig in te spannen, maar in feite is hun enige motief het spelen in een zo goed mogelijke stijl.

Bezoeker: U wilt toch niet zeggen dat God alleen maar een beetje pret aan het maken is en dat Hij zich verwikkeld heeft in een volkomen doelloze activiteit?

Maharaj: God is niet alleen waar en goed, Hij is ook vol schoonheid (*satyam – shivam – sundaram*). Hij schept het schone vanwege de blijdschap die dat tot gevolg heeft.

Bezoeker: In dat geval is schoonheid Zijn doel!

Maharaj: Waarom haal je er een doel bij? Een bedoeling houdt beweging in en verandering een gevoel van onvolmaaktheid. God heeft geen schoonheid als bedoeling – alles wat Hij doet is mooi. Wou je soms beweren dat een bloem haar best zit te doen om mooi te zijn? Haar hele wezen is schoonheid. Zo is ook God de volmaaktheid zelf, niet een inspanning die tot volmaaktheid moet leiden.

Bezoeker: Het doel vervult zichzelf in schoonheid.

Maharaj: Wanneer is iets mooi? Als iets in geluk wordt waargenomen is het mooi. Geluk is het wezenlijke element in schoonheid.

Bezoeker: U spreekt over *Sat-Chit-Ananda*. Dat ik ben, is duidelijk. Dat ik wéét, is ook duidelijk. Waar is dat geluk gebleven?

Maharaj: Wees je helemaal bewust van je eigen wezen, dan ben je doorlopend gelukkig. Omdat je je aandacht niet op jezelf

richt, maar op allerlei dingen die je niet bent, raak je je besef van welzijn, van geluk kwijt.

Bezoeker: Twee wegen staan ons open, die van inspanning (*yoga marga*) en die van het ongedwongenheid (*bhoga marga*). Ze voeren naar hetzelfde doel: bevrijding.

Maharaj: Waarom noem je *bhoga* een pad? En hoe kan de ongedwongenheid je volmaaktheid brengen?

Bezoeker: Degene die alles volmaakt loslaat (*yogi*) ontdekt de Realiteit. En degene die een volmaakte genieter is (*bhogi*), komt op hetzelfde punt uit.

Maharaj: Hoe is zoiets nou mogelijk? Sluit het ene het andere niet uit?

Bezoeker: De tegenstellingen ontmoeten elkaar. Een volmaakte

bhogi zijn is moeilijker dan een volmaakte *yogi* zijn. Ik ben maar een eenvoudig man en waag me niet aan waardeoordelen. Ten slotte zoeken zowel de *yogi* als de *bhogi* naar het geluk. De *yogi* is op zoek naar blijvend geluk, de *bhogi* is tevreden met geluk af en toe. Vaak doet de *bhogi* meer zijn best dan de *yogi*.

Maharaj: Wat is jouw geluk waard als je er zo hard voor moet werken? Het echte geluk komt spontaan en moeiteloos.

Bezoeker: Alle wezens zijn op weg naar geluk. Maar ze gebruiken verschillende middelen. Sommigen zoeken het in zichzelf en die worden *yogi's* genoemd; anderen zoeken het buiten zichzelf en worden dan afkeurend *bhogi's* genoemd. En toch hebben ze elkaar nodig.

Maharaj: Het prettige en het pijnlijke wisselen elkaar af. Het geluk is onwrikbaar. Iets waarnaar je kunt zoeken en dat je kunt vinden is niet het echte. Ontdek dat wat je nooit verloren hebt – het onvervreemdbare.

26

De persoonlijkheid – een obstakel

(5 september 1970)

Bezoeker: Voor zover ik kan zien is de wereld een *yoga*-school en het leven zelf een *yoga*-oefening. Iedereen streeft naar volmaaktheid en *yoga* is niets anders dan streven. Er is niets verachtelijks aan de zogenaamde ‘gewone mens’ en zijn ‘gewone leven’. Zulke mensen doen net zo hard hun best en ze lijden net zoveel als de *yogi’s*, ook al zijn ze zich niet bewust van hun ware doel.

Shri Nisargadatta Maharaj: Op welke manier zijn die gewone mensen *yogi’s*?

Bezoeker: Hun uiteindelijke doel is hetzelfde. Wat de *yogi* bereikt door onthechting (*tyaga*), vindt de gewone man door zijn ervaring (*bhoga*). De *bhoga*-weg volgt men zonder het te weten en die zit daarom vol herhalingen en omwegen, terwijl de weg van de *yoga* welbewust wordt gevolgd met concentratie, waardoor de weg sneller kan zijn.

Maharaj: Het zou best kunnen zijn dat de perioden van *yoga* en *bhoga* elkaar afwisselen: eerst een *bhogi*, dan een *yogi*, dan weer een *bhogi* en dan weer *yogi*.

Bezoeker: Wat kan daar het doel van zijn?

Maharaj: Vage verlangens kunnen door introspectie en meditatie worden opgelost, maar sterke en diepgewortelde verlangens moeten worden vervuld en het resultaat moet bewust beleefd worden.

Bezoeker: Waarom zouden we dan zo eerbiedig spreken over *yogi’s*

en zo medelijdend over *bhogi's*? In zekere zin is iedereen een *yogi*.

Maharaj: In de menselijke waardeschaal wordt welbewuste inspanning beschouwd als iets loffelijks. Maar in werkelijkheid volgen zowel de *bhogi* als de *yogi* hun eigen aard, al naar de omstandigheden en mogelijkheden. Het leven van de *yogi* wordt geleid door één enkel verlangen: het ontdekken van de Waarheid. De *bhogi* dient vele heren. Maar de *bhogi* wordt een *yogi* en de *yogi* kan zijn activiteiten afronden met een stukje *bhoga*. Uiteindelijk is het resultaat hetzelfde.

Bezoeker: De Boeddha zou gezegd hebben dat het van het grootste belang is gehoord te hebben dat er zoiets bestaat als verlichting als een totale ommekeer en transformatie van het bewustzijn. Dat goede nieuws wordt wel vergeleken met een vonk die terechtkomt in een scheepslading katoen; heel langzaam, maar onstuitbaar verandert de hele lading in as. Zo zou het goede nieuws over de mogelijkheid van verlichting vroeg of laat ook een ommekeer teweegbrengen.

Maharaj: Ja, eerst het horen (*shravana*), dan het onthouden (*smarana*), dan de diepe introspectie (*manana*), enzovoort. We zijn op bekend terrein. Iemand die het nieuws gehoord heeft, wordt een *yogi*, terwijl de anderen doorgaan met hun *bhoga*.

Bezoeker: Maar bent u het ermee eens dat het leiden van een druk werelds leven, geboren worden om te sterven en te sterven om weer geboren te worden, de mens meeneemt, alleen al door zijn massa zoals een rivier zijn weg naar de zee vindt louter door zijn kolossale watermassa?

Maharaj: Voordat de wereld er was, was er bewustzijn. Hij wordt geboren in het bewustzijn, zijn levensduur speelt zich af in het bewustzijn en ten slotte lost hij zich weer op in het Absolute. Aan de wortel van alle verschijnselen is het besef 'Ik ben'. Daarvan afgeleid, secundair, is de toestand 'er is geen wereld', want om te zijn heb ik geen wereld nodig, maar de wereld heeft mij nodig (als bewustzijn, om in te kunnen verschijnen, noot vert.).

Bezoeker: Het verlangen om te leven is iets geweldigs! Maharaj: Nog groter is het om vrij te zijn van die drang tot leven. Bezoeker: Zo vrij als een stuk steen bedoelt u?

Maharaj: Ja, zo vrij als een stuk steen en nog veel meer. Door niets beperkte vrijheid, bewust.

Bezoeker: Heb je geen persoonlijkheid nodig om ervaring op te doen?

Maharaj: Zoals je nu bent, is de persoonlijkheid alleen maar een obstakel. Zichzelf beleven als een lichaam is misschien goed voor een kind, maar het echte volwassen worden is alleen mogelijk als je dat lichaam weer uit de weg ruimt. Je hoort de verlangens die uit het lichaam voortkomen al op jonge leeftijd te ontgroeien. Zelfs de *bhogi*, die geen genietingen weigert, hoeft niet te snakken naar wat hij al heeft geproefd. Gewoontes en het verlangen naar herhaling geven zowel de *yogi* als de *bhogi* het gevoel dat ze gekortwiekt zijn.

Bezoeker: Waarom stuurt u toch de hele tijd die persoonlijkheid (*vyakti*) de laan uit alsof die geen enkel belang heeft? De persoonlijkheid is de belangrijkste factor van ons bestaan. Zij vult het hele toneel.

Maharaj: Zolang je niet ziet dat die alleen maar een gewoonte is, gefabriceerd door het geheugen, gesouffleerd door het verlangen, zul je jezelf aanzien voor een persoonlijkheid die leeft en sterft, voelt en denkt, actief en passief is, gelukkig of ongelukkig. Ondervraag jezelf eens – vraag eens: 'Is dit waar?', 'Wie ben ik? Wat ligt er achter en voorbij dit alles?' en je zult algauw zien dat je je vergist hebt. En het is de eigenschap van een illusie dat ze ophoudt te bestaan als ze wordt ontmaskerd.

Bezoeker: Je kunt de *yoga* van het leven zelf, de Natuurlijke *yoga* noemen (*nisarga yoga*). Dat herinnert me aan de Oorspronkelijke *yoga* (*adhi yoga*) die in de Rig Veda genoemd wordt en als het huwelijk van leven en geest beschreven wordt.

Maharaj: Een leven dat vol aandacht geleefd wordt, is op zichzelf al *nisarga yoga*.

Bezoeker: Wat betekent dat, het huwelijk tussen leven en geest?

Maharaj: Het houdt een leven in van spontane aandacht, waarin je je bewust bent van het leven dat zich moeiteloos leeft, waarin je volledig geïnteresseerd bent in je leven.

Bezoeker: Sharàda Devi, de vrouw van Shri Ramakrishna, gaf de leerlingen van haar man nogal eens op hun kop omdat ze zich te veel inspanden. Ze vergeleek hen met mango's die te vroeg van de boom geplukt worden. 'Waarom zo'n haast?' vroeg ze dan. 'Wacht tot je helemaal gerijpt bent en zacht en zoet.'

Maharaj: Volkomen juist! Hoeveel zijn er niet die de zonsopgang aanzien voor het middaguur – die een voorbijgaande ervaring aanzien voor complete zelfrealisatie. Daardoor doen ze het beetje dat ze gewonnen hebben weer teniet door een overmaat van ijdelheid. Nederigheid en stilte zijn voor een leerling (*sadhaka*) onmisbaar, hoe vergevorderd hij ook mag zijn. Alleen een volledig gerijpte *jnani* kan het zich permitteren volmaakt spontaan te zijn.

Bezoeker: Het schijnt dat er *yoga*-tradities zijn waarin de leerling na zijn verlichting nog zijn mond moet houden gedurende zeven of twaalf of vijftien of zelfs vijfentwintig jaar. Zelfs Bhagavan Shri Ramana Maharshi legde zichzelf twintig jaar van stilzwijgen op voordat hij begon te onderwijzen.

Maharaj: Ja, de innerlijke vrucht moet rijpen. Tot dat ogenblik moet je gedisciplineerd blijven leven, in diepe aandacht. Geleidelijk aan wordt die oefening subtieler, net zolang totdat de leerling volkomen vormloos is.

Bezoeker: Krishnamurti spreekt ook over leven in aandacht.

Maharaj: Hij verwijst je altijd direct naar het Uiteindelijke. Ja, uiteindelijk komen alle *yoga's* terecht bij jouw *adhi yoga*, het huwelijk tussen het bewustzijn (de bruid) en het leven (de bruidegom). Het Absolute Bewustzijn en het Zijn zelf (*sat-chit*) verenigen zich in het geluk (*ananda*). Voor het geluk is er een

ontmoeting nodig, contact, de bevestiging van eenheid in verscheidenheid.

Bezoeker: Ook Boeddha heeft gezegd dat je bij levende wezens zijn moet, als je op zoek bent naar *Nirvana*. Het bewustzijn heeft het leven nodig om te groeien.

Maharaj: De wereld zelf is contact – het totaal van alle contacten die vorm aannemen in het bewustzijn. Geest komt in aanraking met stof en het resultaat is het mentale bewustzijn. Als dat besmet wordt met herinneringen en verwachtingen, ontstaat er gebondenheid. Het ervaren op zichzelf kan niemand binden; maar het ervaren, gevangen tussen angsten en verlangens, is onzuiver en veroorzaakt *karma*.

Bezoeker: Kan er geluk bestaan als er eenheid is? Is niet geluk van contact afhankelijk, en dus van dualiteit?

Maharaj: Er is niets mis met dualiteit zolang die geen conflicten schept. Veelheid en verscheidenheid zonder dienstbaarheid aan een ego zijn vreugdevol.

Er is licht in het Absolute Bewustzijn. Voor warmte heb je contact nodig. De eenheid van liefde staat boven de eenheid van het zijn. Liefde is het uiteindelijke doel van de verscheidenheid.

Bezoeker: Ik ben als kind geadopteerd. Ik ken mijn eigen vader niet. Mijn pleegvader adopteerde mij bij toeval om mijn pleegmoeder een plezier te doen – ze waren kinderloos. Hij is een eenvoudige vrachtwagenchauffeur. Mijn moeder doet het huishouden. Ik ben nu vierentwintig. De afgelopen tweeënhalf jaar ben ik rusteloos aan het reizen en zoeken. Ik wil een goed en zuiver leven leiden. Wat moet ik daarvoor doen?

Maharaj: Ga terug naar huis, neem verantwoordelijkheid op je voor je vaders zaak en zorg voor je ouders als ze oud zijn. Zoek een meisje, leef eerlijk, eenvoudig en nederig. Laat je deugden niet opvallen en leef in stilte. De vijf zintuigen en de drie *guna's* zijn je acht schreden voor het bereiken van je doel. En 'Ik ben' is de grote *mantra*, die je steeds weer verwijst naar wat je bent.

Van die kun je alles leren wat je moet weten. Wees alert, blijf onophoudelijk bezig met je onderzoek. Dat is alles.

Bezoeker: Als je bevrijd wordt door eenvoudig je eigen leven te leiden, waarom wordt iedereen dan niet bevrijd?

Maharaj: Iedereen is op weg naar bevrijding. Het komt er niet op aan wát je doet, maar hóe je het doet. Het idee van verlichting is van het allergrootste belang. Alleen al het weten dat die mogelijkheid bestaat is genoeg om je hele perspectief te veranderen. Het werkt als een brandende lucifer in een hoop zaagsel. Alle grote leraren zijn op die manier te werk gegaan. Een voorspelbaarheid kan een berg leugens verbranden. Maar ook het tegenovergestelde is waar. De zon van de waarheid blijft verscholen achter de wolk van het verweven zijn met het lichaam.

Bezoeker: Dus het doorvertellen van het goede nieuws dat verlichting mogelijk is lijkt erg belangrijk?

Maharaj: Alleen al het horen ervan houdt de belofte van verlichting in zich. Alleen al de ontmoeting met een goeroe brengt de zekerheid van bevrijding met zich. Leven en creativiteit komen voort uit het volmaakte.

Bezoeker: Denkt een man van zelfrealisatie ooit: ‘Ik ben verlicht!’? Is hij niet verbaasd als de mensen hem zo hoog hebben? Ziet hij zichzelf niet als een doodgewoon wezen?

Maharaj: Niet als gewoon en niet als buitengewoon. Er is alleen maar aandacht en toegankelijkheid – totaal aanwezig. Hij ziet zichzelf zonder etiketten en zonder zichzelf met allerlei dingen te identificeren. Hij ziet zichzelf niet als iets dat losstaat van de wereld: hij is de wereld. Zijn oude zelf is volkomen verdwenen en hij is als een man die vreselijk rijk is, maar die zijn bezittingen doorlopend weggeeft. Hij is niet rijk, want hij heeft niets – maar hij is niet arm, want hij geeft zonder ophouden, bezitloos. Zo is de man van zelfrealisatie zonder ego; hij heeft de mogelijkheid verloren om zich met het een of het ander te identificeren. Hij is tijdloos en ruimteloos, hij leeft dieper dan de bron waar de wereld uit voortkomt, dieper dan woorden en

gedachten.

Bezoeker: Voor mij is dat allemaal een diep mysterie – ik ben maar een eenvoudig man.

Maharaj: Jij bent het die gecompliceerd en mysterieus en moeilijk te begrijpen bent. Vergeleken met jou ben ik de eenvoud zelf. Ik ben dat wat is – zonder enig onderscheid tussen binnen en buiten, mijn en jouw, goed en kwaad. Wat de wereld is, ben ik en wat ik ben, is de wereld.

Bezoeker: Hoe komt het dat iedereen zijn eigen wereld schept?

Maharaj: Als verschillende mensen dromen, heeft ieder zijn eigen droom. De vraag over de verschillende dromen kan pas opkomen na het wakker worden en ze wordt pas opgelost, als alle dromen worden onderkend als dromen, als verbeelding.

Bezoeker: Zelfs de dromen berusten ergens op.

Maharaj: Alleen in het geheugen. Maar zelfs dan… herinneringen zijn zelf ook niets anders dan een droom. Herinneringen die zelf niet waarheidsgetrouw zijn, kunnen niets anders dan vervalsingen voortbrengen. Er is niets tegen op het geheugen als zodanig. De vervalsing zit in de inhoud. Onthoud feiten en vergeet opinies.

Bezoeker: Wat is dan een feit?

Maharaj: Wat in pure helderheid wordt waargenomen, onbeïnvloed door angsten en verlangens.

27

Dat wat geen begin heeft, begint op elk moment

(12 september 1970)

Bezoeker: Een poosje geleden heb ik u een paar vragen gesteld over de twee manieren om te groeien: onthechting of genieting (*yoga* of *bhoga*). Het verschil is niet zo groot als het lijkt – de *yogi* onthecht zich om vreugde te bereiken en de *bhogi* levert zich over aan het genieten om te komen tot onthechtheid. De *yogi* onthecht eerst, de *bhogi* geniet eerst.

Shri Nisargadatta Maharaj: En wat dan nog? Laat de *yogi* zijn *yoga* en de *bhogi* zijn *bhoga*.

Bezoeker: Mij lijkt de *bhoga*-manier beter. Je kunt de *yogi* vergelijken met een groene mango die voortijdig geplukt is en nu in een mandje met stro ligt te rijpen. In een gebrek aan lucht en een teveel aan warmte wordt hij rijp, maar de echte geur en smaak gaan verloren. De mango aan de boom kan helemaal uitgroeien en zo worden zijn kleur en smaak op elke manier verrukkelijk. Toch wordt de *yogi* altijd geprezen en de *bhogi* altijd in het verdomhoekje gezet. Maar zover ik het kan bekijken, is *bhoga* beter dan *yoga*.

Maharaj: Hoe kom je tot die conclusie?

Bezoeker: Ik heb gezien hoe de *yogi's* zich geweldig inspannen. Maar zelfs in het geval dat ze tot zelfrealisatie komen, blijft er iets bitters of iets wrangs in hen over. Ze lijken veel van hun tijd in trance door te brengen en als ze spreken, halen ze alleen maar hun heilige boeken aan. Op zijn best worden zulke jnani's als een bloem; hoewel ze volmaakt zijn, blijft het bij een klein bloemetje dat zijn geur maar op een klein plekje verspreidt. Maar er zijn ook *jnani's* die zijn als een woud, rijk, afwisselend,

vol verrassingen, een wereld op zichzelf. Dat verschil moet een oorzaak hebben.

Maharaj: Dat heb je net zelf gezegd: volgens jou is de een blijven steken in zijn *yoga*, terwijl de ander opbloeide in de *bhoga*.

Bezoeker: Waar of niet? De *yogi* is bang voor het leven en hij zoekt naar vrede, terwijl de *bhogi* avontuurlijk is en levendig en niet te stuiten. De *yogi* zit aan zijn ideaal vast, terwijl de *bhogi* altijd klaarstaat om iets nieuws te onderzoeken.

Maharaj: De een wil een heleboel en de ander is met een beetje tevreden. De *yogi* is ondernemend, terwijl de *bhogi* maar een avonturier is. Jouw *bhogi's* lijken rijker en interessanter te zijn, maar in werkelijkheid zijn ze dat niet. De *yogi* werkt met het smalle dat zo scherp is als een mes. Dat moet hij, wil hij regelrecht doordringen in de vele lagen van het onware. De *bhogi* knielt voor vele altaren, de *yogi* dient niemand anders dan zijn ware zelf.

Het dient nergens toe de *yogi* te vergelijken met de *bhogi*. De uitgaande weg (*pravritti* – de zintuigen volgend, gericht op de wereld, opm. vert.) gaat noodzakelijkerwijs vooraf aan de weg van inkeer (*nivritti* – waarbij de aandacht gericht wordt op het zelf, opm. vert.). Daar rechtertje over spelen of punten voor uit te delen is belachelijk. Alles draagt bij tot de uiteindelijke volmaaktheid. Er zijn er die zeggen dat de Realiteit drie aspecten heeft: waarheid, wijsheid en gelukzaligheid. Wie de waarheid zoekt, wordt een *yogi*; wie wijsheid zoekt, wordt een *jnani* en wie geluk of vrede zoekt, wordt actief, omdat er geen vreugde is zonder actie.

Bezoeker: Er wordt gezegd dat de toestand van niet-tweeheid (advaita, opm. vert.) er een is van ondoorgrondelijk geluk.

Maharaj: Dat geluk heeft meer het karakter van diepe vrede. Prettig en onprettig zijn de vruchten van activiteiten, juiste of kortzichtige.

Bezoeker: Wat maakt het verschil uit?

Maharaj: Het is het verschil tussen geven en graaien. Maar wat voor benadering er ook gevolgd wordt, uiteindelijk wordt alles één.

Bezoeker: Als er geen verschil is in bestemming, waarom moet er dan onderscheid worden gemaakt tussen verschillende benaderingen?

Maharaj: Laat ieder naar zijn eigen aard te werk gaan. Hoe dan ook, het uiteindelijke doel wordt erdoor gediend. Ik heb niets tegen je onderscheiden en etikettenplakkerij, maar voor mij bestaat dat allemaal niet. Net zoals de beschrijving van een droom gedetailleerd en accuraat kan zijn en er toch geen sprake is van enige realiteit, heeft jouw indeling op niets anders betrekking dan op je eigen vooronderstellingen. Je begint met een bepaald idee en je eindigt met datzelfde idee in een ander jurkje.

Bezoeker: Hoe ziet u de dingen dan?

Maharaj: Een en hetzelfde bewustzijn (*chit*) verschijnt als het zijn (*sat*) en als vrede (*ananda*): *chit* in beweging is *ananda*; *chit* is het zijn wanneer er geen beweging is. Wat mij betreft is er geen verschil.

Bezoeker: En toch maakt u een verschil tussen beweging en stilte.

Maharaj: Waar geen scheiding en onderscheiding is, spreekt de stilte. Scheiding en onderscheiding bestaan uit woorden. Het ongemanifesteerde (*nirguna*) draagt geen naam – namen hebben altijd betrekking op vormen, op het gemanifesteerde (*saguna*). Het is volkomen vruchteloos te proberen in woorden uit te drukken wat dieper ligt dan woorden. Het bewustzijn (*chidananda*) is geest (*purusha*) en het bewustzijn is stof (*prakriti*). Als de geest onvolmaakt is, verschijnt hij als stof – als de geest volmaakt wordt, blijkt hij geest te zijn. Aan het einde is alles evenzeer één als aan het begin.

Verdeeldheid is altijd in de geest (*chitta*); in de Realiteit (*chit*) bestaat er zoiets niet. Rust en beweging zijn geestestoestanden

en ze kunnen niet bestaan zonder hun tegengestelde. Maar niets beweegt of rust uit eigen kracht. Het is een pijnlijke vergissing te denken dat gedachteconstructies een eigen, onafhankelijk bestaan hebben. Er bestaat niet iets wat een onafhankelijk bestaan heeft.

Bezoeker: Ziet u rust en het uiteindelijke als één en hetzelfde?

Maharaj: Er is de rust die een toestand van de geest is en rust als toestand van het zijn. De eerste verschijnt en verdwijnt, maar de wezenlijke rust is het hart zelf van elke beweging. Helaas is de taal een instrument van de geest en bestaan woorden alleen bij de gratie van hun tegenstelling.

Bezoeker: Is waarnemer zijn werk of rust?

Maharaj: Waarnemen is een ervaring en rust is vrij zijn van ervaring.

Bezoeker: Sluit het een het ander uit? Het lawaai van de golven gaat toch ook samen met de rust in de diepe wateren?

Maharaj: Dieper dan het mentale bewustzijn ligt er niets dat je ervaring zou kunnen noemen. Ervaring is dualistisch. Over de Realiteit kun je niet spreken als over een ervaring. Wie dit begrepen heeft, ziet 'zijn' en 'worden' niet meer voor gescheiden en tegengestelde dingen aan. In werkelijkheid zijn ze één en niet te scheiden – zijn ze als wortels en tak van een en dezelfde boom. Beide kunnen uitsluitend bestaan in het licht van het mentale bewustzijn, en dat laatste verschijnt nadat het gevoel 'Ik ben' te voorschijn is gekomen. Dit is het oergegeven. Wie dit niet begrijpt, begrijpt niets.

Bezoeker: Is het gevoel dat je bent enkel het product van ervaren? Is de 'grote uitdrukking' (*mahavakya*) Het Is (*Tat Sat*) alleen maar een manier van denken?

Maharaj: Wat kan worden uitgesproken, is niets meer dan woorden. Wat gedacht wordt, is alleen maar gedachte. De echte betekenis kan niet worden uitgelegd, maar wel worden ervaren. Het *mahavakya* zegt de waarheid, maar jouw ideeën zijn een

vervalsing, want elk idee is een vervalsing.

Bezoeker: Is de overtuiging ‘Ik ben dat’ ook een vervalsing?

Maharaj: Natuurlijk! Overtuigd zijn is een mentaal gebeuren. In ‘Dat’ zit geen ‘Ik ben’. Als het gevoel ‘Ik ben’ te voorschijn komt, wordt ‘Dat’ verduisterd, net zoals sterren verbleken als de zon opkomt. Maar zoals de zon het licht brengt, zo komt het diepste geluk met het verschijnen van het zelf. Gebondenheid ontstaat doordat de oorzaak van dit geluk (*chidananda*) wordt gezocht in het niet-ik.

Bezoeker: Bent u zich in uw dagelijkse leven altijd bewust van uw diepste wezen?

Maharaj: Noch bewust, noch onbewust. Ik heb geen overtuigingen nodig. Mijn leven is moed. Moed is de essentie die de liefde van het leven zelf is. Ik sta los van herinneringen en verwachtingen en ik trek me niets aan van wat ik wel of niet ben. Ik doe niet mee aan de gewoonte om jezelf in woorden te vatten. Uitspraken zoals *soham* en *brahmasmi* (ik ben Hij, ik ben het Allerhoogste) zijn voor mij van geen enkel nut. Ik heb de moed om te zijn als niets en om de wereld te laten zien zoals zij is: niets. Het klinkt eenvoudig, maar probeer het maar eens!

Bezoeker: Maar wat geeft u die moed?

Maharaj: Wat heb jij perverse standpunten! Heeft moed een gever nodig? Je vraag laat zien dat je angst een normale toestand vindt en moed iets uitzonderlijks. Maar het is net andersom. Angst en hoop zijn kinderen van de fantasie – daarmee heb ik niets te maken. Ik ben niets meer dan zijn en ik heb niets nodig om op te steunen.

Bezoeker: Maar wat heb je voor nut van je zijn als je jezelf niet kent? Om gelukkig te zijn met wat je bent, moet je eerst weten wat je bent?

Maharaj: Het stralende zijn is weten en het weten is warmte en liefde. Allemaal woorden voor een en hetzelfde. Je verbeeldt je dat er scheidingen zijn en je ligt wakker over allerlei vragen.

Houd je niet te veel bezig met formuleringen. Het zijn kan niet in woorden worden gevat.

Bezoeker: Tenzij iets gekend en genoten kan worden, heeft het geen nut voor me. Eerst moet het deel van mijn ervaring worden.

Maharaj: Je sleurt de realiteit naar beneden, naar het niveau van ervaringen. Hoe zou de Realiteit afhankelijk kunnen zijn van ervaren, terwijl ze de bron zelf van alle ervaren is? De realiteit ligt in het feit dat er ervaring kan bestaan, niet in de aard van de ervaringen. Tenslotte is ervaren een mentale toestand en het zijn is beslist geen mentale toestand!

Bezoeker: Nu ben ik weer in de war! Is het zijn (*sat*) iets dat afgescheiden is van weten (*chit*)?

Maharaj: Alleen ogenschijnlijk. Zoals er geen scheiding bestaat tussen droom en dromer, zo is het weten niet gescheiden van het zijn. De droom is de dromer, het weten is de weter. Het onderscheid bestaat alleen in woorden.

Bezoeker: Nu is me duidelijk dat *sat* en *chit* één zijn. Maar hoe staat het nu met geluk (*ananda*)? Het zijn en het bewuste zijn altijd tegelijk aanwezig, maar het geluk licht alleen af en toe eens op.

Maharaj: Het onberoerde zijn is geluk; de bewegende toestand is wat de vorm aanneemt van de wereld. In advaita, niet-tweeheid, is vrede, in dualiteit is ervaring. Wat verschijnt en verdwijnt is ervaring met haar dualiteit van prettig en pijnlijk. Het geluk kan nooit worden gekend. Wij zijn het geluk, altijd, maar nooit gelukkig. Het geluk is geen verschijnsel.

Bezoeker: Er zijn *yogi's* die hun doel bereiken, maar die niet in staat zijn dat met anderen te delen. Maar anderen kunnen dat wel, en ze wijden nieuwe mensen in. Waar komt dat verschil vandaan?

Maharaj: Er is geen verschil. Je benadert het verkeerd. Er zijn geen anderen die geholpen moeten worden. Als een rijkaard

zijn hele bezit aan zijn familie geeft, heeft hij geen cent meer over om aan een bedelaar te geven. Zo is het ook met de wijze (*jnani*), die ontdaan is van al zijn macht en bezit. Je kunt niets, letterlijk niets over hem zeggen. Voor hem is er niemand die geholpen moet worden, want hij is iedereen. Hij is de arme en ook diens armoede, de dief en ook diens stelen. Hoe zou je kunnen zeggen dat hij iemand helpt als hij alles en allen is? Laat degene die zichzelf aanziet voor iemand die afgescheiden van de wereld bestaat, de wereld maar gaan helpen.

Bezoeker: Maar de dualiteit blijft. Er zijn pijnen en verdriet en er is hulp nodig. Door alles af te doen als niets meer dan een droom komt er niets tot stand.

Maharaj: Het enige wat helpt is uit de droom te ontwaken. Bezoeker: Maar je hebt iemand nodig om je wakker te maken.

Maharaj: Die dan ook weer deel uitmaakt van de droom. Degene die verschijnt om je wakker te maken, kondigt door zijn verschijnen het begin van het einde aan. Er bestaat geen eeuwige droom.

Bezoeker: Zelfs niet als hij geen begin heeft?

Maharaj: Alles begint met jou. Wat anders zou er geen begin kunnen hebben?

Bezoeker: Ik begon toen ik geboren werd.

Maharaj: Dat hebben ze je verteld. Maar is het ook waar? Heb je jezelf zien beginnen?

Bezoeker: Ik ben nu net begonnen. De rest is geheugen.

Maharaj: Zo zit het. Het beginloze begint eeuwig. Precies zo geef ik eeuwig, omdat ik niets bezit. Niets zijn, niets hebben, niets voor zichzelf houden is het grootste cadeau, complete, vrijgevige edelmoedigheid.

Bezoeker: Denkt u nooit meer aan uzelf?

Maharaj: Natuurlijk wel, maar aan een zelf dat alles omvat. In

de praktijk neemt het de vorm aan van toegankelijkheid, feilloos en allesomvattend. Je kunt het liefde noemen die in alles doordringt en die bevrijdt. Zulke liefde is onvoorstelbaar actief, maar zonder dat er een gevoel in zit van iemand die iets doet.

28

Al het lijden komt voort uit verlangen

(19 september 1970)

Bezoeker: Ik kom van heel ver weg en ik heb een aantal innerlijke ervaringen gehad, waar ik graag over zou willen praten.

Shri Nisargadatta Maharaj: Schitterend! Ken je jezelf?

Bezoeker: Ik weet dat ik niet het lichaam ben en ook niet de geest. Maharaj: Hoe kom je tot die conclusie?

Bezoeker: Ik voel niet dat ik in het lichaam zit. Het is alsof ik de hele ruimte vul, overal. En de geest (denken en voelen, opm. vert.) kan ik als het ware aanen uitdraaien. Daarom voel ik dat ik niet de geest ben.

Maharaj: Als je jezelf overal in de wereld tegenwoordig voelt, blijf je dan gescheiden van de wereld, of ben je die wereld?

Bezoeker: Beide. Soms voel ik dat ik noch het lichaam ben noch de geest, maar een enkel alziend oog. Als ik er dieper in afdaal, voel ik dat ik alles ben wat ik zie en dan worden de wereld en ikzelf één.

Maharaj: Goed. En verlangens? Heb je verlangens?

Bezoeker: Ja, die verschijnen soms voor een ogenblik en ze zijn oppervlakkig.

Maharaj: En wat doe je daar dan aan?

Bezoeker: Wat zou ik kunnen doen? Ze komen en ze gaan weer. Ik kijk ernaar. Soms zie ik mijn lichaam en geest bezig met ze te vervullen.

Maharaj: Wiens verlangens worden dan vervuld?

Bezoeker: Ze maken deel uit van de wereld waarin ik leef, net als de bomen en de wolken.

Maharaj: Betekent dat niet dat er ergens nog een onvolmaaktheid zit?

Bezoeker: Waarom? Ze zijn zoals ze zijn en ik ben zoals ik ben. Hoe kan het verschijnen en verdwijnen van verlangens mij beïnvloeden? Natuurlijk hebben ze invloed op de vorm en de inhoud van de geest.

Maharaj: Prima. Wat voor werk doe je? Bezoeker: Ik werk voor de reclassering. Maharaj: Wat betekent dat?

Bezoeker: Jeugdige delinquenten krijgen vaak een proefperiode, en dan zijn er mensen die speciaal belast zijn om te kijken hoe ze zich gedragen en om ze te helpen bij het vinden van een opleiding en werk.

Maharaj: Moet je werken?

Bezoeker: Wie werkt? Het werk gebeurt nu eenmaal. Maharaj: Maar heb je het nodig om te werken?

Bezoeker: Ik moet werken om geld te verdienen en ik houd van mijn werk omdat het me in contact brengt met mensen.

Maharaj: En waar heb je die voor nodig?

Bezoeker: Misschien hebben ze mij nodig en ik ben met dit werk begonnen vanwege hun toekomst. Tenslotte is het allemaal één leven.

Maharaj: Hoe ben je tot dit inzicht gekomen?

Bezoeker: Mijn eerste ontdekkingen kwamen bij het lezen van de gesprekken met Shri Ramana Maharshi. Toen ontmoette ik iemand die Douglas Harding heet en die heeft me geholpen door me te laten zien hoe ik om moet gaan met de vraag ‘Wie ben ik?’.

Maharaj: Kwam het inzicht plotseling of stukje bij beetje?

Bezoeker: Volkomen onverwacht, zoals iets dat je helemaal vergeten bent en dat plotseling weer in de herinnering opkomt. Als in een flits. ‘Wat eenvoudig!’ zei ik, ‘wat eenvoudig: ik ben niet wat ik dacht dat ik ben! Ik ben niet het waargenomene en niet de waarnemer; ik ben alleen het waarnemen! ‘

Maharaj: Zelfs niet het waarnemen, maar dat wat dit alles mogelijk maakt.

Bezoeker: Wat is liefde?

Maharaj: Je kunt de afwezigheid van een gevoel van onderscheiden zijn, of apartheid, liefde noemen.

Bezoeker: Waarom wordt er zoveel belang gehecht aan de liefde tussen man en vrouw?

Maharaj: Omdat het gelukselement er zo duidelijk in zichtbaar is. Bezoeker: Gaat dat niet op voor elke liefde?

Maharaj: Niet altijd. Liefde kan pijn veroorzaken en dan noem je het medeleven.

Bezoeker: Wat is geluk?

Maharaj: Geluk is de harmonie tussen binnen en buiten. Lijden daarentegen is het geïdentificeerd zijn met oorzaken buiten.

Bezoeker: Hoe ontstaat dat, dat je jezelf met allerlei dingen identificeert?

Maharaj: Het Zelf kent uit zijn aard alleen zichzelf. Doordat het geen ervaring heeft, ziet het zichzelf aan voor alles wat het waarneemt. Door lijden wijs geworden, leert het om naar binnen te kijken en alleen te leven. Als de juiste manier van leven de norm wordt, ontstaat er een krachtige innerlijke drang die het naar zijn eigen bron doet zoeken. De kaars van het lichaam gaat branden en alles wordt helder verlicht.

Bezoeker: Wat is de uiteindelijke oorzaak van het lijden?

Maharaj: Jezelf identificeren met het beperkte. Gewaarwordingen veroorzaken op zichzelf geen lijden, hoe indringend ze ook zijn. Dat doet de geest, totaal verward door verkeerde ideeën en verslaafd aan de gedachte ‘Ik ben dit’ of ‘Ik ben dat’. Het is de geest die snakt naar bevrediging, die lijdt als hij dat niet vindt en die bang is om iets te verliezen.

Bezoeker: Ik heb een vriend die elke nacht de verschrikkelijkste dromen had. Hij raakte in paniek als hij naar bed moest. En niets kon hem helpen.

Maharaj: Het gezelschap van mensen die wezenlijk goed zijn (satsang) zou hem helpen.

Bezoeker: Het leven zelf is een nachtmerrie!

Maharaj: Een echte, edele vriendschap is het volmaakte geneesmiddel tegen alle kwalen, lichamelijk zowel als geestelijk.

Bezoeker: Soms is zo’n vriendschap niet te vinden. Maharaj: Zoek binnen in je. Je eigen zelf is je beste vriend. Bezoeker: Waarom is het leven vol tegenstrijdigheden?

Maharaj: Die dienen ervoor om onze trots uit de weg te ruimen. We moeten ons realiseren hoe arm en machteloos we zijn. Zolang we onszelf voor de gek houden met wat we ons inbeelden dat we zijn en weten en hebben en doen, zitten we met recht in een trieste situatie. Alleen in complete zelfontkenning bestaat er de mogelijkheid om te ontdekken wat we wezenlijk zijn.

Bezoeker: Waarom zoveel nadruk op die zelfontkenning?

Maharaj: Evenveel als op zelfrealisatie. Het namaak-ik moet overboord worden gegooid voordat het echte zelf kan worden gevonden.

Bezoeker: Dat zelf, dat u namaak belieft te noemen, is voor mij wanhopig echt. Het is het enige zelf dat ik ken. Wat u het echte zelf noemt, is niets meer dan een begrip, een manier van

spreken, een schepping van de fantasie, een aantrekkelijke geestverschijning. Ik geef toe dat mijn dagelijkse zelf geen schoonheid is, maar het is mijn eigen en enige zelf. U beweert dat ik een ander zelf ben of heb. Ziet u dat? Is het voor u een realiteit of wilt u dat ik geloof in iets wat u zelf ook niet ziet?

Maharaj: Oordeel niet te snel en onbesuisd. Het tastbare hoeft nog niet het reële te zijn en een begrip hoeft je nog niet op een dwaalspoor te brengen. Waarnemingen die gebaseerd zijn op zintuiglijke prikkels en waar het geheugen vorm aan geeft, bewijzen dat er een waarnemer is – maar je hebt nog nooit de moeite genomen te onderzoeken wie dat is. Geef die je volle aandacht, onderzoek hem met liefde, zorgvuldig, en je zult in het ‘zijn’ hoogten en diepten ontdekken waarvan je nooit gedroomd hebt, vervuld als je bent van je miezerige kleine voorstelling van jezelf.

Bezoeker: Ik moet wel in de juiste stemming zijn om mezelf met goed gevolg te kunnen onderzoeken.

Maharaj: Je moet serieus zijn, vol aandacht, echt geïnteresseerd. Je moet jezelf als sympathiek behandelen.

Bezoeker: Egoïstisch ben ik al genoeg!

Maharaj: Dat ben je niet. Je maakt jezelf en je omgeving doorlopend kapot doordat je vreemde, vijandige en valse goden dient.

Wees alsjeblieft zelfzuchtig – maar op de goede manier. Gun jezelf het beste en werk aan alles wat goed voor je is. Ruim alles uit de weg wat tussen jou en het geluk staat. Wees alles en allen – houd van allen, wees gelukkig en maak anderen gelukkig. Groter geluk dan dat bestaat er niet.

Bezoeker: Waarom brengt liefde zoveel lijden met zich?

Maharaj: Alle lijden wordt geboren uit verlangen. Echte liefde voelt zich nooit gefrustreerd. Hoe kan het gevoel van één zijn gefrustreerd wezen? Wat gefrustreerd kan zijn, is het verlangen om zich te uiten. Zo’n verlangen komt uit de geest voort. Zoals

altijd met mentale dingen is frustratie op dat niveau onvermijdelijk.

Bezoeker: Welke plaats neemt seks in liefde in?

Maharaj: Liefde is een zijnstoestand. Seks is energie. Liefde is wijs, seks is blind. Zodra de ware aard van liefde en seks zijn begrepen, is er geen conflict meer.

Bezoeker: Er is zoveel seks zonder liefde.

Maharaj: Alles is boosaardig zonder liefde. Het leven zelf is boosaardig zonder liefde.

Bezoeker: Wat kan mij doen liefhebben?

Maharaj: Jijzelf bent liefde als je maar niet naar je angsten luistert.

29

Het enige doel van het leven is Leven

(26 september 1970)

Bezoeker: Wat betekent het als je mislukt in de *yoga*? En wanneer ben je in de *yoga* mislukt?

Shri Nisargadatta Maharaj: Je kunt alleen tijdelijk blijven steken. Degene die om de een of andere reden niet tot het einde van de *yoga* komt, kun je misschien een mislukte *yogi* noemen, maar zo'n mislukken is maar tijdelijk. In de *yoga* is geen nederlaag mogelijk. De strijd wordt altijd gewonnen, want het is een strijd tussen waarheid en leugen. De leugen maakt geen enkele kans.

Bezoeker: Wie mislukt, de persoonlijkheid (*vyakti*) of het zelf (*vyakta*)?

Maharaj: Het probleem is onjuist gesteld. Er is helemaal geen sprake van mislukken, niet op korte en niet op lange termijn. Je kunt het vergelijken met een reis op een lange en moeilijke weg door een onbekend land. Van al je ontelbare stappen brengt alleen de laatste je op je bestemming, maar je beschouwt alle voorafgaande stappen niet als mislukkingen. Elke stap heeft je dichterbij bij je bestemming gebracht, want het doorlopend verder trekken, leren, ontdekken en je ontplooien zijn de onontkoombare realiteit van je leven. De enige bedoeling van het leven is leven. Het zelf identificeert zich niet met successen en mislukkingen – zelfs de mogelijkheid voor een idee om dit of dat te worden bestaat niet. Het zelf begrijpt dat succes en mislukking verwant en relatief zijn – dat ze schering en inslag van het leven vormen. Leer van beide en ga dan verder. Heb je niet geleerd, dan wordt de les herhaald.

Bezoeker: En wat moet ik leren?

Maharaj: Te leven zonder je met jezelf te bemoeien. Daar moet je je eigen aard (*swarupa*) voor ontdekt hebben als onoverwinnelijk, onbevreesd en altijd triomferend. Zodra je met volmaakte zekerheid ontdekt hebt dat niets je dwars kan zitten behalve je eigen fantasie, houd je op te luisteren naar angsten en verlangens en begrippen en dan leef je alleen uit waarheid.

Bezoeker: Maar hoe komt het dan dat sommige mensen slagen in de *yoga* terwijl anderen mislukken? Is dat hun noodlot of hun karakter of alleen maar toeval?

Maharaj: In de *yoga* mislukt nooit iemand. Er is alleen verschil in tempo. In het begin gaat alles langzaam, maar aan het einde gaat het snel. Als iemand helemaal gerijpt is, volgt zelfrealisatie als een explosie. Die vindt spontaan plaats of na de vluchtigste aanduiding. Snel is niet beter dan langzaam. Het langzame rijpen en snel tot bloei komen wisselen elkaar af. Beide zijn goed natuurlijk.

Bezoeker: Net zoals een kind steeds groter wordt, zo gaat een volwassene onder de dwang van zijn natuur ook steeds verder. Waarom moet je je inspannen? Waarom zou *yoga* nodig zijn?

Maharaj: Vooruitgang is er doorlopend. Alles draagt bij tot vooruitgang. Maar dat is de vooruitgang van de onwetendheid. De grenzen van onwetendheid kunnen steeds verder verwijd worden, maar niettemin blijft het allemaal gebondenheid. Als de tijd rijp is, verschijnt er een goeroe om ons te onderwijzen en te inspireren om het pad van de *yoga* te bewandelen. Het gevolg is rijping en het resultaat daarvan is dat de onheuglijk lange nacht van de onwetendheid zich oplost in de opkomende zon van het inzicht. Maar in werkelijkheid is er niets gebeurd. De zon is er altijd, voor haar bestaat er geen nacht; de geest, verblind door de gedachte 'Ik ben het lichaam', projecteert zonder ophouden zijn wereld van illusie.

Bezoeker: Als alles een deel van het natuurlijke proces is, waar is dan inspanning voor nodig?

Maharaj: Ook die inspanning maakt er deel van uit. Als

onwetendheid hardnekkig wordt en het karakter wordt pervers, dan worden pijn en inspanning onvermijdelijk. In het volledig gehoorzamen aan de natuur is geen plaats voor inspanning. Het zaad van het geestelijk leven groeit in duister en stilte tot zijn uur is gekomen.

Bezoeker: We zien soms mensen die in het leven heel wat betekenen, maar die op hogere leeftijd kleingeestig, kinderachtig, kibbelig en wraakzuchtig worden. Hoe is het mogelijk dat ze op zo'n manier aftakelen?

Maharaj: Dat waren dan geen perfecte *yogi's* die hun lichaam compleet onder controle hadden. Of misschien kon het ze niets schelen om hun lichaam te beschermen tegen de natuurlijke aftakeling. Je moet niet tot een conclusie komen als je niet alle factoren kent. En je moet zeker geen oordeel vellen in termen van superieur en inferieur. Jeugd is meer een kwestie van vitaliteit (*prana*) dan van wijsheid (*jnana*).

Bezoeker: Je kunt wel oud worden, maar waarom zou je dan al je tegenwoordigheid van geest en je onderscheidingsvermogen kwijt moeten raken?

Maharaj: Zolang ze met het lichaam verweven zijn, hangen bewustzijn en het gebrek daaraan van de toestand van de hersens af. Maar het zelf bevindt zich dieper dan beide – voorbij de hersens en voorbij de geest. Een defect aan het instrument verandert niets aan de waarde van de gebruiker.

Bezoeker: Ze hebben me verteld dat een gerealiseerd iemand zich nooit onbehoorlijk zal gedragen. Hij zal altijd voorbeeldig optreden.

Maharaj: Wie stelt de norm? Waarom zou een verlichte zich moeten voegen naar conventies? Zodra hij voorspelbaar wordt, kan hij niet vrij zijn. Zijn vrijheid impliceert dat hij vrij is om te doen wat op een gegeven ogenblik nodig is om adequaat op te treden in een gegeven situatie. De vrijheid om te kunnen doen wat je leuk vindt is in feite gebondenheid. Maar vrijheid om te doen wat nodig is en wat juist is, dat is echte vrijheid.

Bezoeker: Maar het moet toch mogelijk zijn om te zien wie verlicht is en wie niet? Als je zo iemand niet van anderen kunt onderscheiden, wat heeft hij dan voor nut?

Maharaj: Wie zichzelf kent, heeft daar geen twijfels over. En het kan hem ook niets schelen of anderen zijn toestand onderkennen of niet. Wijzen die hun zelfrealisatie bekendmaken zijn zeldzaam en degenen die zo iemand ontmoeten zijn bevoorrecht, want hij doet het voor hun blijvend welzijn.

Bezoeker: Als je om je heen kijkt, schrik je van de omvang van overbodig lijden. Mensen die dat nodig hebben, worden niet geholpen. Stel je eens een grote ziekenzaal voor, vol met ongeneeslijk zieke mensen die liggen te draaien en te kermen. Als u het gezag had om ze allemaal te doden en uit hun lijden te helpen, zou u dat dan niet doen?

Maharaj: Ik zou het aan hen zelf overlaten om te beslissen.

Bezoeker: Maar als het hun noodlot is om te lijden? Hoe kun je ingrijpen in het noodlot?

Maharaj: Het noodlot is niets anders dan wat er gebeurt. Het noodlot wordt niet veranderd. Bedoel je dat iemands leven bij zijn geboorte al vastligt? Wat een vreemd idee! Als dat waar zou zijn, zou de macht die beslist ervoor zorgen dat niemand lijdt.

Bezoeker: Hoe zit het met oorzaak en gevolg?

Maharaj: Elk ogenblik bevat het hele verleden en schept de hele toekomst.

Bezoeker: Verleden en toekomst bestaan dus?

Maharaj: Alleen in het denken. Tijd is een manier van denken, ruimte is een manier van denken en dat geldt precies zo voor de wet van oorzaak en gevolg. In werkelijkheid is alles hier en nu één. Veelheid en verscheidenheid bestaan alleen maar in de geest.

Bezoeker: En toch bent u ervoor om het lijden te verzachten, zelfs door het doden van een ongeneeslijk ziek lichaam.

Maharaj: Je kijkt weer van de buitenkant – ik kijk van binnenuit. Ik zie niet een ‘iemand’ die lijdt, ik ben de lijdende. Ik ken hem van binnenuit, en ik doe spontaan en zonder inspanning wat juist is. Ik volg geen regels en ik schrijf er ook geen voor. Ik stroom met het leven mee – trouw en onweerstaanbaar.

Bezoeker: Niettemin lijkt het of u erg praktisch bent en of u uw omgeving helemaal in de hand hebt.

Maharaj: Wat zou ik dan moeten wezen? Een klungel?
Bezoeker: Toch kunt u niet veel voor een ander doen!

Maharaj: Natuurlijk kan ik helpen en jij kunt ook helpen. Iedereen kan helpen. Maar in het scheppen van zijn eigen lijden is de mens ontembaar. Een mens kan alleen zelf de oorzaak van zijn lijden opheffen. Anderen kunnen je alleen helpen met de pijn, maar niet met de oorzaak – en die is de afgrond van stupiditeit die in de mensheid zelf zit.

Bezoeker: Zal er ooit een einde aan die domheid komen?

Maharaj: In een individu? Natuurlijk. Dat kan elk ogenblik gebeuren. In de mensheid zoals wij die kennen? Na héél veel jaren. Maar in de schepping nooit, want het fundament zelf van de schepping is onwetendheid; de materie zelf is onwetendheid. Het gebrek aan weten en niet te weten dát je niet weet zijn de oorzaak van eindeloos lijden.

Bezoeker: Er wordt gesproken over de grote avatars, de redders van de mensheid.

Maharaj: En hebben ze die gered? Ze zijn gekomen en weer vertrokken en de wereld moddert maar door. Natuurlijk hebben ze een boel gedaan en hebben ze nieuwe dimensies in de menselijke geest geopend. Maar het is overdreven als je spreekt over het ‘redden van de mensheid’.

Bezoeker: Bestaat er geen redding voor de wereld?

Maharaj: Welke wereld belieft u te redden? De wereld die jezelf projecteert? Red die zelf dan maar. Of mijn wereld? Laat mij mijn wereld maar eens zien, dan zal ik maatregelen nemen. Ik ken geen wereld buiten mijzelf die ik naar eigen goeddunken zou kunnen redden of niet redden. Hoe haal je het in je hersens om de wereld te willen redden, terwijl het enige wat de wereld nodig heeft is om van jou gered te worden. Verdwijn – en kijk daarna of er nog iets te redden valt.

Bezoeker: U lijkt er veel nadruk op te leggen dat uw wereld zonder u niet zou hebben bestaan, en daarom is het enige wat u ervoor kunt doen de voorstelling af te laten lopen. Maar dat vind ik geen oplossing. Zelfs als ik de wereld zelf had geschapen zou die wetenschap haar niet redden. Het legt alleen maar uit hoe zij in elkaar zit. Ik blijf zitten met de vraag waarom ik zo'n afgrijselijke wereld heb geschapen en wat ik kan doen om haar te veranderen. U schijnt te zeggen: 'Vergeet het allemaal maar en bewonder je eigen heerlijkheid.' Dat kunt u toch niet menen? Het beschrijven van een ziekte en haar oorzaken geneest haar nog niet. Wat we nodig hebben is de juiste medicijn!

Maharaj: De beschrijving en het aanduiden van de oorzaak zijn het geneesmiddel voor een ziekte die veroorzaakt is door geestelijke luiheid en domheid. Net zoals iemand die ziek is door gebrek aan vitamines of proteïne wordt genezen door het toedienen van wat er ontbreekt, zo wordt de ziekte van het leven genezen door een flinke dosis van intelligente onthechting.

Bezoeker: Je kunt de wereld niet redden door volmaaktheid te prediken. De mens is zoals hij is. Kan hij niet aan het lijden ontkomen?

Maharaj: Zolang hij is zoals hij is, valt er aan het lijden niet te ontkomen. Haal het gevoel van afgescheidenheid weg en het conflict is verdwenen.

Bezoeker: Misschien is een stuk drukwerk alleen maar papier

en inkt. Maar het komt aan op de tekst. Als we de wereld herleiden tot elementen en eigenschappen gaan we aan het belangrijkste voorbij – aan de zin ervan. Terwijl u alles verkleint tot een droom, gaat u voorbij aan het verschil tussen de droom van een insect en die van een dichter. Alles is een droom – daar kan ik niet omheen. Maar niet alles is gelijk.

Maharaj: De dromen zijn niet gelijk, maar de dromer is dezelfde. Ik ben het insect en de dichter – in de droom. Maar in werkelijkheid ben ik geen van beiden. Ik ben voorbij aan elke droom. Ik ben het licht waarin alle dromen verschijnen en verdwijnen. Ik ben zowel binnen als buiten de droom, net zoals een man met hoofdpijn die pijn kent en tegelijkertijd weet dat hij de pijn niet is. Precies zo ken ik de droom, mezelf als dromer en mezelf die niet droomt – allemaal tegelijkertijd. Ik ben wat ik ben voor, tijdens en na de droom. Maar ik ben niet wat ik zie in de droom.

Bezoeker: Het zijn allemaal kwesties van wat je je verbeeldt. Verbeelding zegt dat je droomt, verbeelding zegt dat je niet droomt, maar komt dat niet op hetzelfde neer?

Maharaj: Hetzelfde en niet hetzelfde. Niet-dromen dat gezien wordt als een pauze tussen twee dromen is natuurlijk een deel van de droom. Maar niet-dromen dat ervaren wordt als ononderbroken eenheid met de tijdloze realiteit heeft niets met dromen te maken. In die zin droom ik nooit en zal ik ook nooit dromen.

Bezoeker: Als zowel de droom als het ontsnappen uit de droom niets dan verbeelding zijn, hoe kun je er dan uitkomen?

Maharaj: Je hoeft er niet uit te komen. Zie je niet dat dat 'eruit komen' ook deel van de droom is? Het enige wat je hoeft te doen is de droom te onderkennen als droom.

Bezoeker: Als ik mij begin te oefenen in het afrekenen met alles als niets meer dan een droom, waar kom ik dan terecht?

Maharaj: Waar je ook terechtkomt, het is altijd in een droom. Het idee zelf van dieper te gaan dan de droom is een illusie.

Waarom zou je ergens heen gaan? Realiseer je alleen maar dat je de droom aan het dromen bent die je ‘de wereld’ noemt en zoek niet naar de uitgang. Het probleem is niet de droom. Het probleem is dat je een deel van de droom leuk vindt en een ander deel niet. Houd overal van, of nergens van, maar houd op met klagen. Als je gezien hebt dat de droom echt een droom is, heb je alles gedaan wat nodig is.

Bezoeker: Wordt dromen veroorzaakt door denken?

Maharaj: Alles is een spel van het denken. In de toestand waar geen ideeën worden gevormd (*nirvikalpa samadhi*) wordt niets waargenomen. De oergedachte is ‘Ik ben’. Die verbrijzelt de toestand van Onvermengd Bewustzijn en wordt gevolgd door ontelbare gewaarwordingen, zintuiglijke waarnemingen, gevoelens en gedachten, die, bij elkaar opgeteld, God en Zijn wereld vormen. Het ‘Ik ben’ blijft over als waarnemer, maar alles wat gebeurt, gebeurt door de wil van God.

Bezoeker: Waarom niet door mijn eigen wil?

Maharaj: Daar heb je jezelf weer in tweeën gespleten, in God en waarnemer. Maar die twee zijn een en hetzelfde.

30

Jij bent zelf de Vrijheid nu

(10 oktober 1970)

Bezoeker: Er zijn talloze theorieën over het wezen van de mens en het heelal: de scheppingstheorie, de illusietheorie, de droomtheorie – zoveel je maar wilt. Wat is nou de juiste?

Shri Nisargadatta Maharaj: Ze zijn allemaal juist en allemaal onjuist. Je kunt die theorie eruit pikken die je het meeste aanspreekt.

Bezoeker: U schijnt een zwak te hebben voor de droomtheorie?

Maharaj: Het zijn allemaal manieren van woorden aan elkaar rijgen. De een heeft een voorkeur voor dit, de ander voor dat. Theorieën zijn niet goed of fout – het zijn pogingen om het onuitlegbare uit te leggen. Het komt niet zozeer op de theorie aan, maar op de manier waarop je die verifieert. Dat onderzoeken van de theorie werpt de vruchten af. Als je op die manier experimenteert met een theorie die je aanspreekt, dan zul je de realiteit ontdekken, mits je serieus en eerlijk bent. Als mens zit je gevangen in een onhoudbare, pijnlijke situatie en je zoekt naar de uitgang. Er worden je verschillende plattegronden van je gevangenis aangeboden en die zijn geen van alle helemaal accuraat. Maar ze krijgen allemaal pas een zekere waarde als jijzelf doodserieus bent. Je wordt bevrijd door je vastberadenheid, niet door de theorie.

Bezoeker: Een theorie kan misleidend zijn en vastberadenheid blind!

Maharaj: Je ernst zal je de weg wijzen. Je toewijding aan het doel van vrijheid en volmaaktheid zal je ertoe leiden om alle theorieën en systemen overboord te gooien en te leven uit

wijsheid en intelligentie en actieve liefde. Theorieën kunnen hun nut hebben als vertrekpunt, maar hoe gauwer ze weggegooid worden, hoe beter.

Bezoeker: Er is een *yogi* die zegt dat je het achtvoudige *yoga*-pad niet nodig hebt voor zelfrealisatie, maar dat wilskracht genoeg is. Volgens hem is het genoeg om je in volledig vertrouwen in de kracht van de zuivere wil te concentreren op het doel om moeiteloos en snel te verkrijgen wat anderen pas in tientallen jaren verkrijgen.

Maharaj: Concentratie en volledig vertrouwen en een zuivere wil! Als je die hebt, is het geen wonder dat je je doel snel bereikt. De *yoga* van het willen is uitstekend voor de rijpe zoeker die op een na al zijn verlangens is kwijtgeraakt. Wat is de wil tenslotte? Niets anders dan de standvastigheid van hoofd en hart. Wie zo'n standvastigheid bezit, kan alles bereiken.

Bezoeker: Ik dacht dat deze *yogi* niet zozeer standvastigheid ten aanzien van het doel op het oog had, die een ononderbroken streven tot gevolg heeft, maar hij bedoelde dat geen streven nodig is als je je wil maar op het doel gericht houdt. Het feit van het willen alleen al brengt het doel naar je toe.

Maharaj: Hoe je het ook noemt – wil of standvastige doelgerichtheid of concentratie van de geest – je komt toch weer uit bij ernst en vastberadenheid en eerlijkheid. Als je volmaakt serieus bent, stel je elke seconde en elk voorval van je leven in dienst van je doel. Je verdoet geen tijd en energie aan andere dingen. Je bent totaal toegewijd, of je dat nu wil of liefde of eerlijkheid noemt. We zijn gecompliceerde wezens, in oorlog met onszelf en met de wereld. We spreken onszelf doorlopend tegen en we maken vandaag ongedaan wat we gisteren bereikt hadden. Geen wonder dat we vastzitten! Wat integriteit zou een boel verschil maken!

Bezoeker: Wat is sterker, verlangen of noodlot? Maharaj: Je verlangen schept je lot.

Bezoeker: En het lot schept je verlangens. Mijn verlangens hebben hun vorm gekregen door erfelijkheid en

omstandigheden, door de kansen die ik gekregen heb, door toeval en door wat je het noodlot zou kunnen noemen.

Maharaj: Ja, zo zou je het kunnen stellen.

Bezoeker: En wanneer word ik vrij om te verlangen wat ik wil verlangen?

Maharaj: Je bent nu vrij. Wat wil je verlangen? Verlang dat dan!

Bezoeker: Natuurlijk ben ik vrij om te verlangen, maar ik ben niet vrij om ernaar te handelen. Andere innerlijke behoeftes brengen me uit koers. Mijn verlangen is niet sterk genoeg, ook al sta ik erachter. Andere verlangens zijn sterker, hoewel ik ze afkeur.

Maharaj: Misschien houd je jezelf voor de gek. Misschien laat je je diepere verlangens werkelijkheid worden, terwijl je de verlangens die je goed vindt in de etalage legt om door anderen gerespecteerd te worden.

Bezoeker: Dat is best mogelijk, maar dat is weer een andere theorie. Het feit blijft dat ik me niet vrij voel om te verlangen wat ik zou moeten verlangen, en als ik al naar de juiste dingen verlang, dan handel ik er niet naar.

Maharaj: Dat is allemaal te wijten aan de zwakte van je geest en de desintegratie van je hersens. Haal je gedachten weer bij elkaar en maak je geest sterk, dan zul je ontdekken dat je gedachten en gevoelens en woorden en daden dezelfde kant op zullen gaan als je zelf wilt.

Bezoeker: Weer zo'n volmaaktheidsadvies! Het is niet zomaar iets om je geest te integreren en te versterken! Hoe begin je daarmee?

Maharaj: Je kunt alleen maar beginnen waar je bent. Je bent hier en nu en je kunt niet ontkomen aan hier en nu.

Bezoeker: Maar wat kan ik dan doen, hier en nu? Maharaj: Je kunt je bewust zijn van je zijn – hier en nu. Bezoeker: Is dat

genoeg?

Maharaj: Dat is alles. Verder niets.

Bezoeker: Als ik wakker ben en als ik droom, ben ik me steeds bewust van mezelf, maar dat helpt niet veel.

Maharaj: Je bent je bewust van gedachten en gevoelens en activiteiten, maar niet van je zijn.

Bezoeker: Welke nieuwe factor moet ik inschakelen?

Maharaj: Het kijken als zuiver zien, waarnemen, het waarnemen van gebeurtenissen zonder er zelf een rol in te spelen.

Bezoeker: Wat voor gevolgen zal dat voor me hebben?

Maharaj: De grilligheid en zwakte van je geest zijn te wijten aan een gebrek aan intelligentie en begrijpen, en die zijn op hun beurt een gevolg van onopmerkzaamheid. Door het streven naar helder waarnemen breng je je versnipperde geest weer bij elkaar en maak je hem krachtig.

Bezoeker: Maar ik kan me volkomen helder bewust zijn van wat er om me heen gebeurt, zonder in staat te zijn om er ook maar enige invloed op uit te oefenen.

Maharaj: Je vergist je. Wat er om je heen gebeurt is een projectie van je geest. Een zwakke geest heeft zijn eigen projecties niet in de hand. Daarom moet je je aandacht richten op je geest en zijn projecties. Wat je niet kent, kun je niet beheersen. Kennis geeft daarentegen macht en kracht. Maar in de praktijk is het allemaal erg simpel: wil je jezelf in de hand hebben, ken dan jezelf.

Bezoeker: Misschien is het mogelijk mezelf te leren beheersen, maar zal ik in staat zijn met de chaos in de wereld om te springen?

Maharaj: Er is geen chaos in de wereld, behalve dan de chaos die je eigen geest produceert. In zekere zin kun je zeggen dat

de chaos zichzelf schept, namelijk doordat in het middelste middelpunt het verkeerde idee huist, namelijk dat je een ding bent, verschillend en afgescheiden van andere dingen. Maar in werkelijkheid ben je geen ding, en niet afgescheiden. Wat je bent is eindeloze mogelijkheid, een onuitputtelijke bron van alle denkbare dingen. Omdat jij bent, kan de wereld bestaan. Het heelal is maar een stukje openbaarwording van je onbegrensde mogelijkheid tot worden.

Bezoeker: Ik heb ontdekt dat mijn motivatie uitsluitend bestaat uit het verlangen naar prettige dingen en angst voor pijn. Hoe verheven mijn verlangens ook mogen zijn en hoe gerechtvaardigd mijn angst, het prettige en de pijn blijven de twee polen waartussen mijn leven heen en weer wordt gekaatst.

Maharaj: Ga naar de bron waar zowel het prettige als het pijnlijke, de angsten en de verlangens uit voortkomen. Maak er een gewoonte van om te observeren, te onderzoeken en te proberen om te begrijpen.

Bezoeker: Angsten en verlangens zijn gevoelens die worden veroorzaakt door lichamelijke of mentale factoren. Ze zijn er, je kunt ze gemakkelijk waarnemen. Maar waarom zijn ze er? Waarom verlang ik naar het prettige en ben ik bang voor pijn?

Maharaj: Vreugde en verdriet zijn toestanden van de geest. Zolang je jezelf voor de geest aanziet, of voor een lichaam-en-geest, ontkom je niet aan het stellen van dergelijke vragen.

Bezoeker: En als ik me realiseer dat ik het lichaam niet ben, word ik dan bevrijd van angsten en verlangens?

Maharaj: Zolang het lichaam er is – en een geest om het te beschermen – blijven het aangetrokken worden en het uit de weg gaan actief. Ze blijven bestaan, maar als deel van de wereld van gebeurtenissen, zonder dat ze jou aangaan. Het brandpunt van je aandacht ligt dan ergens anders. Niets zal je daarvan afleiden.

Bezoeker: Maar niettemin zijn ze er. Wordt iemand nooit

helemaal vrij?

Maharaj: Je bent helemaal vrij, zelfs op dit ogenblik. Wat jij het noodlot noemt (*karma*), is alleen maar het product van je eigen verlangen om te leven. Hoe sterk dat verlangen is, kun je afleiden uit het overal zichtbare afgrijzen van de dood.

Bezoeker: Vaak vindt iemand het helemaal niet erg om te sterven.

Maharaj: Alleen als het alternatief erger is dan de dood. Maar die bereidheid om te sterven komt voort uit dezelfde bron als de wil om te leven – een bron die dieper is, zelfs dan het leven zelf. Het uiteindelijke bestaat er niet uit een levend wezen te zijn. Dieper dan dat ligt iets dat veel mooier is – noch zijn, noch niet-zijn, noch leven, noch niet-leven. Het is een toestand van pure helderheid, voorbij aan alle beperkingen van tijd en ruimte. Als de illusie dat je een lichaam plus geest bent is opgegeven, verliest de dood zijn afschrikwekkend karakter en wordt deel van het leven.

31

Onderschat de aandacht niet

(12 oktober 1970)

Bezoeker: Als ik u zo zie, lijkt u een arme man met een heel bescheiden inkomen, die net als ieder ander te maken heeft met de problemen van armoede en ouderdom.

Shri Nisargadatta Maharaj: En wat zou het uitmaken als ik heel rijk was? Ik ben wat ik ben. Wat zou ik anders kunnen wezen? Ik ben niet arm en niet rijk – ik ben mezelf.

Bezoeker: En toch ervaart u vreugde en verdriet.

Maharaj: Ik ervaar het in het bewustzijn, maar ik ben noch het bewustzijn, noch zijn inhoud.

Bezoeker: U beweert dat we in ons diepste wezen allemaal gelijk zijn, maar hoe komt het dan dat uw ervaring zo anders is dan de onze?

Maharaj: De ervaring als zodanig is niet anders. Maar de waarde die ik aan de dingen toeken en mijn houding zijn anders. Ik zie dezelfde wereld als jullie, maar niet op dezelfde manier. Daar is niets mysterieus aan. Iedereen ziet de wereld door de bril van het idee dat hij over zichzelf heeft. Zoals je denkt dat jezelf bent, zo denk je dat de wereld is. Als je denkt dat jij afgescheiden bent van de wereld, dan verschijnt de wereld als afgescheiden van jou en dan ervaar je angsten en verlangens. Ik zie de wereld niet als verschillend van mijzelf en daarom valt er niets te vrezen of te verlangen.

Bezoeker: U bent een lichtpunt in deze wereld. Maar dat is niet iedereen.

Maharaj: Er is geen enkel verschil tussen mij en de anderen,

afgezien dan van het feit dat ik mezelf ken zoals ik ben. Ik ben alles en allen. Ik weet dat zeker en jij weet dat niet.

Bezoeker: Dan is er dus toch verschil!

Maharaj: Neen, dat is er niet. Zo'n verschil bestaat alleen in het denken en bovendien is het tijdelijk. Ik ben geweest als jij en jij zult zijn als ik.

Bezoeker: God heeft een wereld met grote verscheidenheid gemaakt.

Maharaj: Die verscheidenheid zit alleen in jezelf. Zie jezelf zoals je bent en je zult de wereld zien zoals zij is – één enkel blok realiteit, ondeelbaar en onbeschrijfelijk. Je eigen scheppingskracht projecteert er beelden op en al je vragen hebben betrekking op die beelden.

Bezoeker: Een Tibetaanse *yogi* heeft geschreven dat God de wereld voor een bepaald doel heeft geschapen en dat Hij hem bestuurt volgens een plan. Dat doel is goed en het plan is volmaakte wijsheid.

Maharaj: Dat is allemaal tijdgebonden. Ik houd me bezig met het eeuwige. Goden en hun scheppingen komen en gaan, avatars volgen elkaar op in een eindeloze rij – en aan het einde zijn ze weer bij de bron waar alles begon. Ik spreek alleen over de tijdloze bron waar alle goden en al hun werelden in verleden, heden en toekomst uit zijn voortgekomen.

Bezoeker: Kent u ze allemaal? Kunt u zich hen herinneren?

Maharaj: Als een paar jongens voor hun plezier een toneelstukje opvoeren, wat valt er dan te zien en te herinneren?

Bezoeker: Waarom bestaat de helft van de mensheid uit mannen en de andere uit vrouwen?

Maharaj: Voor hun geluk. Het onpersoonlijke (*avyakta*) wordt het persoonlijke (*vyakta*) om te worden tot geluk in het samengaan. Door de liefde van mijn goeroe kan ik precies zo naar het persoonlijke als naar het onpersoonlijke kijken. Voor

mij zijn die één. In het leven lost het persoonlijke zich op in het onpersoonlijke.

Bezoeker: Hoe komt het persoonlijke te voorschijn uit het onpersoonlijke?

Maharaj: Dat zijn maar twee aspecten van een Realiteit. Het is niet juist om te zeggen dat het ene voorafgaat aan het andere. Al die ideeën maken deel uit van de wakende toestand.

Bezoeker: En wat veroorzaakt de wakende toestand?

Maharaj: Het geschapene komt altijd voort uit begeerte. Begeerte en voorstellingsvermogen kweken en versterken elkaar. De ‘Vierde Toestand’ (*turya*) is er een van louter waarnemen (‘waarnemendheid? – noot vert.), helderheid die aan niets gehecht is, zonder impulsen, zonder woorden. Hij is als de ruimte die op geen enkele andere manier wordt beïnvloed door de dingen die er zich in bevinden. Lichamelijke en mentale problemen kunnen hem niet bereiken – die zijn op een afstand, ‘daar’, terwijl de waarnemer altijd ‘hier’ is.

Bezoeker: Wat is echt, het subjectieve of het objectieve? Ik ben geneigd om te geloven dat de objectieve wereld de echte is en dat mijn subjectieve psyche grillig is en voorbijgaand. Het lijkt alsof u uw innerlijke, subjectieve toestanden reëel vindt, terwijl u de realiteit van de concrete wereld buiten ontkent.

Maharaj: Het subjectieve en het objectieve zijn allebei veranderlijk en voorbijgaand. Ze hebben geen enkele realiteit. Zoek naar het blijvende element in het voorbijgaande – naar de ene constante factor in elke ervaring.

Bezoeker: Wat is die constante factor?

Maharaj: Als je niet geleerd hebt om te kijken, zal het je niet veel helpen als ik die allerlei namen geef en er op allerlei manieren naar verwijs. Iemand die bijziende is, zal een papegaai op een tak niet zien, hoe lang je hem ook uitlegt waar hij moet kijken. Op zijn best ziet hij jouw wijzende vinger. Leer dus eerst om helder te kijken in plaats van te staren, dan zie je

de papegaai vanzelf.

Ook moet je heel graag willen zien. Om tot zelfkennis te komen, heb je zowel helderheid nodig als een groot verlangen. Je hebt rijpheid van hoofd en hart nodig en die groeien doordat je serieus in je dagelijkse leven toepast wat je tot nu toe hebt begrepen, hoe weinig dat ook mag zijn. In de *yoga* is geen plaats voor een compromis.

Als je de wetten wilt overtreden, zondig dan, maar doe het met je hele hart en zonder het te verstoppen. Zonden hebben hun lessen voor de serieuze zondaar precies zo als deugden voor de serieuze heilige. De catastrofe begint als die twee met elkaar worden verward. Niets kan je zo grondig blokkeren als het compromis, want dat komt voort uit een gebrek aan ernst en zonder die kan er niets worden bereikt.

Bezoeker: Ik vind soberheid iets uitstekends, maar in de praktijk ben ik gek op luxe. De gewoonte om plezier achterna te jagen en pijn te vermijden zit zo in me verankerd dat al mijn goede voornemens, waar ik theoretisch helemaal achtersta, in mijn dagelijkse leven niet in tastbare resultaten worden omgezet. Ik heb er niets aan als u me komt vertellen dat ik niet eerlijk ben, want dat is nu net wat ik niet weet: hoe ik eerlijk moet worden.

Maharaj: Wat je bent, is noch eerlijk, noch oneerlijk. Namen geven aan mentale toestanden dient er alleen maar voor om je goedof afkeuring uit te drukken. De eerlijkheid is niet jouw probleem, maar dat van de geest. Begin met jezelf van je geest (mind, opm. vert.) los te maken. Houd vastbesloten in het oog dat jij niet de psyche (mind, opm. vert.) bent en dat zijn problemen niet de jouwe zijn.

Bezoeker: Ik kan natuurlijk doorgaan met mezelf te vertellen dat ik niet de geest ben en niets te maken heb met zijn problemen, maar de psyche blijft overeind staan en zijn problemen blijven dezelfde. Kom me nou alstublieft niet vertellen dat dit komt doordat ik niet serieus genoeg ben en dat ik serieuzer behoor te worden! Dat weet ik allang en dat geef ik grif toe. Het enige wat ik u kom vragen is: Hoé doe je dat?

Maharaj: Je vraagt tenminste! Dat is genoeg om mee te beginnen. Ga door met peinzen en piekeren en met je af te vragen hoe je eruit komt. Wees je van jezelf bewust en observeer je denken en je voelen: geef die de volledige aandacht. Je moet niet uit zijn op snelle resultaten; het kan best zijn dat je er geen ontdekt. Zonder dat je het zelf in de gaten hebt, ondergaat je psyche een verandering. Er komt meer helderheid in je denken, meer liefde in je gevoel en meer zuiverheid in je doen en laten. Je moet daar niet naar streven – ook zonder te streven zul je verandering waarnemen. Want wat je nu bent, is het gevolg van een gebrek aan aandacht, en wat je zult worden, komt als resultaat van aandachtig waarnemen.

Bezoeker: Waarom zou aandacht alleen zo'n groot verschil maken? Maharaj: Tot nu toe was je leven donker en rusteloos (*tamas* en

rajas). Zulke dingen als aandacht, waakzaamheid, helderheid, ener-

gie en vitaliteit zijn tekenen van integriteit, van één zijn met je diepste natuur (*sattva*). Het is het karakter van *sattva* om harmonie tot stand te brengen en om de *rajas* en *tamas* te neutraliseren. Zo wordt een karakter omgevormd tot iets dat in harmonie is met de ware aard van het zelf. *Sattva* is de toegewijde dienaar van het zelf

– altijd gehoorzaam en vol aandacht.

Bezoeker: En gebeurt dat allemaal door aandacht?

Maharaj: Je moet de aandacht niet onderschatten. Die houdt interesse en liefde in. Als je iets wilt weten of doen of ontdekken of scheppen, moet je je hart erin leggen – en dat impliceert aandacht. Alle goede dingen komen daaruit voort.

Bezoeker: U adviseert ons om ons te concentreren op 'Ik ben'. Is dat ook een vorm van aandacht?

Maharaj: Wat zou het anders zijn? Wijd je onverdeelde

aandacht aan het belangrijkste in je leven: jezelf. Van jouw persoonlijke wereld ben jij het middelpunt – als je dat niet kent, wat ken je dan wel?

Bezoeker: Maar hoe kan ik mezelf kennen? Om mezelf te kennen, zou er een afstand moeten bestaan. Maar ik kan nooit iets zijn wat op een afstand van me is. Dus het ziet ernaar uit dat ik nooit mezelf kan kennen, maar alleen wat ik aanzie voor mezelf!

Maharaj: Volkomen juist! Net zoals je nooit je gezicht kunt zien maar alleen zijn weerkaatsing in de spiegel, zo kun je alleen maar je zelfvoorstelling kennen zoals die weerkaatst wordt in de vlekkeloze spiegel van de heldere aandacht.

Bezoeker: Hoe vind ik zo'n vlekkeloze spiegel?

Maharaj: Door de vlekken te verwijderen natuurlijk. Zie de vlekken en verwijder ze. De traditionele leer is nog volledig van kracht.

Bezoeker: Wat bedoelt u met zien en verwijderen?

Maharaj: De volmaakte spiegel is zelf onzichtbaar. Dus alles wat je kunt zien, is een vlek. Houd op met daarnaar te verlangen, laat hem los en onderken dat hij de ongewenste indringer is.

Bezoeker: Is dan elk ding dat je kunt waarnemen een vlek?
Maharaj: Elk ding is een vlek.

Bezoeker: Dus is de hele wereld een vlek? Maharaj: Zo is het.

Bezoeker: Wat verschrikkelijk! Dus de hele wereld is waardeloos!

Maharaj: Zij is van onschatbare waarde. Door dieper te gaan (dan de verschijnselen, opm. vert.), kom je tot zelfrealisatie.

Bezoeker: Maar waarom is die dan ontstaan? Maharaj: Dat zul je weten als zij verdwijnt.

Bezoeker: Zal zij ooit verdwijnen? Maharaj: Ja, voor jou wel.

Bezoeker: Wanneer is zij verschenen? Maharaj: Nu.

Bezoeker: En wanneer verdwijnt zij? Maharaj: Nu.

Bezoeker: Maar zij verdwijnt nu toch niet? Maharaj: Omdat jij het niet toelaat.

Bezoeker: Maar ik wil het toelaten.

Maharaj: Dat doe je niet! Je hele leven zit ermee verweven. Je verleden en je toekomst, je angsten en verlangens – ze zijn allemaal geworteld in die wereld. Wat blijft er zonder die wereld van jou over? Waar blijf je dan? Wie ben je dan?

Bezoeker: Om dat te ontdekken ben ik hier gekomen.

Maharaj: En dit is wat ik je te vertellen heb: zoek een plek voorbij alle plekken – en dan wordt alles duidelijk en gemakkelijk.

32

Het leven zelf is de hoogste goeroe

(5 december 1970)

Bezoeker: We hebben een aardig stukje reis achter de rug: de een van ons komt uit Engeland, de ander uit de Verenigde Staten. De wereld waar wij in zijn geboren, is in elkaar aan het storten en daar voelen wij ons erg bij betrokken doordat we jong zijn. De oudere mensen hopen dat ze hun tijd nog wel kunnen uitleven, maar daar durven de jongeren helemaal niet op te hopen. Sommigen van ons kunnen weigeren te doden, maar niemand kan weigeren gedood te worden. Zou het mogelijk zijn nog tijdens ons leven het evenwicht in de wereld te herstellen?

Shri Nisargadatta Maharaj: Waarom denk je dat de wereld ten onder gaat?

Bezoeker: De wapens waar wij elkaar mee vernietigen zijn van een onvoorstelbaar kaliber. Onze hele productie staat in dienst van de vernietiging en houdt geen rekening met sociale en culturele waarden.

Maharaj: Je praat hier en nu. Geldt jouw verhaal altijd en overal? Deze droevige situatie is misschien tijdelijk en plaatselijk. Als zij voorbij is, wordt zij weer vergeten.

Bezoeker: De afmetingen van de catastrofe die ons boven het hoofd hangt zijn ongelofelijk. We leven in het midden van een explosie.

Maharaj: Iedereen lijdt alleen en sterft alleen. Aantallen doen er niet toe. Er is evenveel dood wanneer er miljoenen sterven als wanneer één mens omkomt.

Bezoeker: De natuur laat haar wezens doodgaan met miljoenen

tegelijk, maar daar ben ik niet bang voor. Dat kan tragisch zijn of mysterieus, maar niet wreed. Wat ik zo gruwelijk vind zijn het lijden en de vernietiging en de troosteloosheid die door de mens zelf gemaakt worden. De natuur schept en ze vernietigt ook, maar op een grandioze manier. Maar het doen en laten van de mens zit vol gemeenheid en waanzin.

Maharaj: Precies. Dus je probleem is niet zozeer lijden en dood, maar de gemeenheid en waanzin waar ze uit voortkomen. En is gemeenheid niet ook een vorm van waanzin? Maar wat is waanzin anders dan het misbruiken van de geest? Het probleem van de mensheid ligt uitsluitend in het verkeerde gebruik van de geest. Alle schatten van de natuur en van de geest liggen klaar voor degene die zijn geest op de juiste manier wil gebruiken.

Bezoeker: Hoe kun je op de juiste manier van de geest gebruik maken?

Maharaj: De geest wordt misbruikt als gevolg van angst en hebzucht. De geest hoort in dienst te staan van liefde, van het leven, van waarheid en van schoonheid.

Bezoeker: Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. De waarheid en de mensen liefhebben – wat een luxe! We zouden daar een heleboel van nodig hebben om de maatschappij weer in evenwicht te brengen, maar waar halen we die liefde vandaan?

Maharaj: Als je buiten jezelf op zoek gaat naar waarheid en liefde en intelligentie en welwillendheid, kun je daar een eeuwigheid mee doorbrengen; dan blijft je beroep op God en de mensen vruchteloos. Je moet beginnen in jezelf en met jezelf – niemand kan daaromheen. Je kunt het spiegelbeeld niet veranderen zolang het gezicht niet verandert. Geef je er eerst rekenschap van dat jouw wereld niets anders is dan een weerspiegeling van jezelf en houd ermee op om dat spiegelbeeld te bekritiseren. Besteed eerst eens aandacht aan jezelf en maak je eigen huis schoon – je denken en voelen. Dan volgt het lichamelijke niveau vanzelf. Je hebt de mond vol van verbeteringen, economisch en sociaal en politiek. Laat die

verbeteringen eens met rust en neem de verbeteraar onder handen. Wat voor wereld kan iemand produceren zolang hijzelf dom en gierig en harteloos is?

Bezoeker: Als we moeten wachten op een innerlijke ommekeer, dan kunnen we wachten tot we een ons wegen! Als u ons adviseert om volmaakt te zijn, dan is dat een advies dat leidt naar de wanhoop! Als alle mensen volmaakt zijn, dan is de wereld ook volmaakt. Dat is het intrappen van een open deur!

Maharaj: Dat heb ik niet gezegd. Ik heb alleen gezegd dat je de wereld niet kunt veranderen als je niet eerst jezelf verandert. Ik heb niet gezegd: voordat je iedereen verandert. Het is niet nodig en ook niet mogelijk om andere mensen te veranderen. Maar het is mogelijk jezelf te veranderen en daarna te ontdekken dat je verder niets hoeft te veranderen. Als je de beelden wilt veranderen, zet je een nieuwe spoel in de projector – je gaat het scherm toch niet aanvallen?

Bezoeker: Hoe bent u zo zeker van uzelf? Hoe weet u dat het waar is wat u zegt?

Maharaj: Het gaat niet over mijn zekerheid over mijzelf – van jou ben ik zeker! Het enige wat je nodig hebt, is dat je ophoudt met buiten jezelf te zoeken wat je alleen binnen je kunt vinden. Zorg dat je visie juist is voordat je aan de slag gaat. Je lijdt aan een acuut gebrek aan begrip. Maak je geest helder, reinig je hart, heilig je leven – dat is de snelste manier om de wereld te veranderen.

Bezoeker: De geschiedenis heeft al zoveel heiligen en mystici meegemaakt, maar mijn leven hebben die niet veranderd.

Maharaj: Hoe zouden ze dat hebben moeten doen? Jouw wereld is de hunne niet en hun wereld niet de jouwe.

Bezoeker: Er bestaat toch zeker een feitelijke wereld die voor iedereen hetzelfde is?

Maharaj: De wereld van dingen? Van energie en materie? Zelfs als er zo'n wereld bestaat die voor ons allemaal hetzelfde is, dat

is niet de wereld waar we in leven. Onze wereld bestaat uit begrippen en gevoelens, uit verlangens en afweer, uit schalen van waarde, uit allerlei motivatie – met andere woorden, het is een mentale wereld. Biologisch gesproken hebben we maar heel weinig nodig. Onze problemen liggen op een ander niveau. De problemen die voortkomen uit angsten en verlangens en misvattingen kunnen alleen maar worden opgelost op het niveau van denken en voelen. Je moet eerst je eigen geest de baas worden en om dat te doen moet je dieper gaan dan hij.

Bezoeker: Wat betekent dat, dieper gaan dan de geest (mind)?

Maharaj: Je leeft toch al dieper dan het lichaam? Je volgt je spijsvertering en je bloedsomloop toch ook niet op de voet? Dat verloopt allemaal automatisch. De geest hoort net zo automatisch te werken, zonder om aandacht te roepen. Dat kan alleen gebeuren als de geest perfect functioneert. Maar meestal zijn we ons bewust van lichaam en geest doordat ze constant om hulp roepen. Pijn en lijden zijn niets anders dan het lichaam en de geest die om aandacht schreeuwen. Om dieper te gaan dan het lichaam moet je gezond zijn en om dieper te gaan dan de geest moet die perfect functioneren. Je kunt niet dieper gaan terwijl je een puinhoop achterlaat. Als er rommel en chaos is versperren die de weg. 'Ruim je rotzooi op!' schijnt een universele wet te zijn. En ook nog een heel eerlijke wet.

Bezoeker: Zou ik u mogen vragen hoe u er zelf in geslaagd bent om dieper te gaan dan de geest?

Maharaj: Door de liefde van mijn goeroe. Bezoeker: Welke vorm nam zijn liefde aan? Maharaj: Hij vertelde me wat waarheid is. Bezoeker: Hoe zei hij dat?

Maharaj: Hij vertelde mij dat ik de Uiteindelijke Realiteit ben. Bezoeker: En wat hebt u daar toen mee gedaan?

Maharaj: Ik vertrouwde hem en ik hield zijn woorden in herinnering.

Bezoeker: En dat was alles?

Maharaj: Ja, ik hield hem in herinnering, en zijn woorden.
Bezoeker: U wou toch niet zeggen dat dat genoeg was?

Maharaj: Wat zou er nog meer moeten gebeuren? Het was al een heleboel om mijn goeroe en zijn woorden in herinnering te houden. Mijn advies aan jou is zelfs nog minder: houd alleen jezelf in herinnering. ‘Ik ben’ is genoeg om je geest te verhelderen en je mee te nemen, daaraan voorbij. Heb een beetje vertrouwen. Ik maak je niet iets wijs. Waarom zou ik? Is er iets dat ik van je wil? Ik hoop dat je gelukkig wordt – want zo is mijn aard. Waarom zou ik je misleiden?

Je gezonde boerenverstand zal je ook vertellen dat je je aandacht op een doel moet richten, wil je het bereiken. Als je je diepste wezen wilt leren kennen, dan moet je aandacht doorlopend op jezelf gericht zijn, totdat het geheim van wat je bent zich onthult.

Bezoeker: Hoe kan het denken aan jezelf je tot zelfrealisatie brengen?

Maharaj: Omdat dat maar twee aspecten van hetzelfde zijn. Het denken aan jezelf is in de geest en zelfrealisatie ligt daar voorbij: het beeld in de spiegel van het gezicht buiten de spiegel.

Bezoeker: Dat kan ik volgen. Maar wat is de bedoeling?

Maharaj: Wil je anderen helpen, dan moet je eerst zelf geen hulp meer nodig hebben.

Bezoeker: Het enige wat ik wil is gelukkig zijn. Maharaj: Wees gelukkig om gelukkig te kunnen maken.

Bezoeker: Laat anderen maar op zichzelf passen.

Maharaj: Meneer, u bent geen geïsoleerd wezen. Geluk dat u niet kunt delen is namaak-geluk. Alleen wat je kunt delen is echt de moeite waard.

Bezoeker: Goed. Maar heb ik een goeroe nodig? Wat u me vertelt is eenvoudig en overtuigend. Dat zal ik mij blijven

herinneren. Maar daarmee bent u nog niet mijn goeroe.

Maharaj: Waar het op aankomt is niet de verering van een persoon, maar de volharding en de toewijding waarmee je je aan je taak wijdt. Het leven zelf is de hoogste goeroe; luister scherp naar zijn lessen en volg zijn bevelen op. Als je die bron verpersoonlijkt, krijg je een goeroe buiten je; zie je de lessen als onderricht van het Leven zelf, dan is dat de goeroe binnenin je. Houd die woorden in je herinnering, vraag je af wat ze betekenen, leef ermee, hou van ze, groei in de richting die ze je duidelijk maken en maak ze je eigen – onverschillig of ze van een goeroe van binnen of van buiten komen. Als je alles inzet zul je alles ontvangen. Dat is wat ik gedaan heb. Ik wijdde al mijn tijd aan mijn goeroe en aan wat hij tegen mij zei.

Bezoeker: Ik ben schrijver van beroep. Kunt u mij een advies geven, speciaal voor mij?

Maharaj: Schrijven is zowel een kwestie van aanleg als van vakbekwaamheid. Ontwikkel je aanleg en ontwikkel je bekwaamheid. Verlang die dingen die de moeite waard zijn om verlangd te worden en verlang daar met je hele wezen naar. Net zoals je je weg kunt vinden door een mensenmenigte heen, zo kun je ook je weg tussen allerlei gebeurtenissen door vinden, zonder de richting uit het oog te verliezen. Als je serieus bent, is dat niet moeilijk.

Bezoeker: U herhaalt vaak dat we serieus moeten zijn. Maar helaas wil een mens niet maar één ding. We zitten vol met allerlei verlangens en behoeften, met instincten en impulsen. Ze krioelen door elkaar heen: soms wint de een, dan weer de ander, maar nooit voor lang.

Maharaj: Er zijn geen behoeften, alleen maar verlangens.

Bezoeker: En eten dan? En drinken en het beschermen van je lichaam om te leven?

Maharaj: Het ene fundamentele verlangen is het verlangen om te leven. Daar komen alle andere uit voort.

Bezoeker: We leven omdat we moeten.

Maharaj: We leven omdat we snakken naar zintuiglijke prikkels. Bezoeker: Iets wat opgaat voor iedereen kan niet verkeerd zijn.

Maharaj: Verkeerd natuurlijk niet. Niets is verkeerd op zijn eigen tijd en plaats. Maar als je op zoek bent naar waarheid, naar de realiteit, dan mag je niets voetstoots aannemen; je moet bij alles vraagtekens zetten, ook bij het leven zelf. Als je de noodzaak van zintuiglijke en intellectuele ervaring gaat onderstrepen, dan laat je je onderzoek degenereren tot een zoeken naar comfort.

Bezoeker: Ik ben op zoek naar geluk, niet naar een prettig leven.

Maharaj: Wat voor geluk ken je buiten de prettige zaken van lichaam en geest?

Bezoeker: Bestaat er zoiets?

Maharaj: Dat moet je zelf ontdekken. Zoek naar de uiteindelijke bedoeling van elke diepe aandrang die uit je innerlijk naar boven komt en beschouw geen enkel verlangen als gerechtvaardigd. Bezit niets, lichamelijk niet en geestelijk niet, wees niet bezorgd over jezelf en sta open voor ontdekkingen.

Bezoeker: Volgens de geestelijke traditie in India leidt het leven met een heilige of een verlichte tot bevrijding en zou er niets anders nodig zijn. Waarom zet u geen ashram op, zodat mensen in uw omgeving kunnen leven?

Maharaj: Het ogenblik dat ik een organisatie sticht, word ik er de gevangene van. Maar in feite ben ik nu beschikbaar voor iedereen. Het slapen onder één dak en het eten van dezelfde maaltijden maakt niet dat de mensen meer welkom zijn. ‘In de nabijheid’ hoeft nog niet te betekenen dat je dezelfde lucht inademt. Het betekent vertrouwen en adviezen opvolgen en ervoor zorgen dat de goede bedoeling van de leermeester niet in de wind verloren gaat. Draag je goeroe altijd in je hart en

onthoud zijn onderricht – dan woon je in bij de waarheid. De lichamelijke nabijheid is de minst belangrijke. Maak je hele leven tot een uitdrukking van vertrouwen in en liefde voor je leermeester; dan ben je werkelijk samen met de goeroe.

33

Alles gebeurt vanzelf

(19 december 1970)

Bezoeker: Bestaat de dood voor een *jnani*?

Shri Nisargadatta Maharaj: Hij woont voorbij dood en leven. Geboorte en dood, die wij als onvermijdelijk beschouwen, ziet hij als niets meer dan een manier waarop beweging wordt uitgedrukt in het onbeweeglijke – en verandering in het onveranderlijke – eindigheid in het eindeloze. Voor de *jnani* is het zonneklaar dat er niets geboren wordt en niets doodgaat; niets blijft en niets verandert: de dingen zijn zoals ze zijn – tijdloos.

Bezoeker: U zegt dat de *jnani* ergens voorbij is. Voorbij wat? Voorbij kennis?

Maharaj: Het (mentale) weten verschijnt en verdwijnt. Mentaal bewustzijn ontstaat en vergaat – dat kun je van dag tot dag zien gebeuren. We weten allemaal dat we soms bewust zijn en soms niet. Als we niet bewust zijn, lijkt het alsof we ons in het donker bevinden of in een leegte. Maar een *jnani* kent zichzelf noch als bewust, noch als niet-bewust, maar als enkel helderheid, als waarnemer van de drie toestanden waar de geest zich in bevindt, en van de inhoud van die toestanden (waken, dromen en diepe droomloze slaap, opm. vert.).

Bezoeker: Wanneer begint dit waarnemen?

Maharaj: Voor een *jnani* heeft niets een begin en niets een eind. Zoals zout in water oplost, lossen alle dingen op in het Zijn. Wijsheid is de eeuwige ontkenning van wat irreëel is. Irrealiteit onderkennen is wijsheid. Daaraan voorbij ligt dat wat we met geen woorden kunnen beschrijven.

Bezoeker: In mij zit de overtuiging 'Ik ben het lichaam'. Ik geef toe dat ik niet uit wijsheid spreek. Maar die toestand waarin je jezelf als lichaam beleeft of als lichaam-en-geest of als geest-en-lichaam of enkel als geest, wanneer is die begonnen?

Maharaj: Je kunt nooit spreken van een begin van het (mentale, opm. vert.) bewustzijn, want die ideeën zelf van een 'begin' of van tijd ontstaan pas met dat bewustzijn en zijn een deel van zijn inboedel. Als je met enige zin over het begin van iets wilt praten, moet je eruit stappen. Maar het ogenblik dat je hieruit stapt, realiseer je je dat er nooit zoiets als een mentaal bewustzijn geweest is. Er is maar één Realiteit, waarin geen enkel 'ding' een eigen bestaan kan hebben. Zoals golven ondenkbaar zijn zonder oceaan, zo is het Zijn de essentie van alles wat bestaat.

Bezoeker: Maar het blijft een feit dat ik u hier en nu de vraag stel: 'Wanneer is het gevoel dat ik dit lichaam ben, begonnen?' Bij mijn geboorte of vanochtend?

Maharaj: Nu.

Bezoeker: Maar ik herinner me dat ik dat gevoel gisteren ook al had.

Maharaj: De herinnering 'gisteren' is nu.

Bezoeker: Maar ik besta toch in de tijd? Ik heb toch een verleden en een toekomst?

Maharaj: Dat is hoe je het verbeeldt – nu. Bezoeker: Er moet een begin geweest zijn! Maharaj: Nu.

Bezoeker: En het einde?

Maharaj: Wat geen begin heeft, kan nooit eindigen. Bezoeker: Maar ik ben me bewust van mijn vraag.

Maharaj: Je kunt geen antwoord geven op een onjuiste vraag. Je kunt hoogstens doorzien dat die vraag niet correct is.

Bezoeker: Maar voor mij is die vraag reëel – nu.

Maharaj: Wat zit er voor reëels in je vraag? Je praat over een geestestoestand. En een geestestoestand kan nooit reëler zijn dan de geest (mind) zelf. Is de geest reëel? Die is niets meer dan een verzameling toestanden en die zijn allemaal even vluchtig. Hoe kun je een opeenvolging van vluchtige toestanden reëel noemen?

Bezoeker: Gebeurtenissen volgen elkaar op als kralen aan een snoer voor altijd.

Maharaj: Ze zitten allemaal geregen aan de basisovertuiging ‘Ik ben het lichaam’. Maar zelfs dit is een mentale toestand die niet duurzaam is. Hij komt en gaat net als elke andere toestand. De illusie dat je lichaam-en-geest bent, kan alleen bestaan omdat je die niet aan een onderzoek kan onderwerpen. Dat niet-onderzoeken is de draad waar alle geestestoestanden aan geregen zitten. Vergelijk het met het donker in een afgesloten kamer. Dat is er – schijnbaar. Maar waar gaat het naar toe als het raam wordt geopend? Het gaat nergens naar toe – omdat het er niet was. Alle geestestoestanden, alle namen en vormen van het bestaan zijn er uitsluitend bij de gratie van dat niet-onderzoeken en van verbeelding en goedgelovigheid. Het is juist om te zeggen ‘Ik ben’, maar het zeggen van ‘Ik ben dit’ of ‘Ik ben dat’ laat zien dat iemand geen onderzoek naar zichzelf heeft ingesteld – een teken van geestelijke zwakte of luiheid.

Bezoeker: Als alles licht is, waar komt dan het donker vandaan? Hoe kan er duisternis zijn te midden van het licht?

Maharaj: Er is geen duisternis te midden van het licht. Die duisternis is niets anders dan het vergeten van het zelf. Als we ons laten absorberen door andere dingen, door het niet-zelf, vergeten we het zelf. Daar zit niets onnatuurlijks in. Maar waarom zouden we het zelf vergeten door een teveel aan gehechtheid? Wijsheid is het nooit vergeten van het zelf als de eeuwig tegenwoordige bron van degene die iets ervaart en van zijn ervaring.

Bezoeker: Zoals het er nu bij staat, verschijnt de gedachte dat ik het lichaam ben spontaan, maar de gedachte dat ik zuiver Zijn ben, moet de geest worden opgelegd als iets dat wel waar

is, maar niet wordt ervaren.

Maharaj: Ja, *sadhana* bestaat eruit dat je jezelf dwingt om je te herinneren dat je niets anders bent dan het Zijn, dat je niet iets speciaals bent en ook geen optelsom van een aantal speciale dingen, zelfs niet het totaal van alle delen die samen het heelal vormen. Alle dingen bestaan alleen in de geest. Zelfs het lichaam is een projectie in de geest waarbij een groot aantal zintuiglijke waarnemingen een geheel schijnen te zijn. Maar elke waarneming is een geestestoestand. Als je beweert dat je het lichaam bent, moet je dat maar eens waarmaken!

Bezoeker: Hier zit het!

Maharaj: Alleen als je eraan denkt. Zowel de geest als het lichaam zijn komende en gaande toestanden. Het bij elkaar optellen van die flitsen schept de illusie van ons bestaan. Onderzoek daarom wat blijvend is in het voorbijgaande, en wat reëel is in de illusie. Dat is *sadhana*.

Bezoeker: Het feit ligt er dat ik mezelf beleef als lichaam.

Maharaj: Denk aan jezelf – dat is uitstekend. Maar laat dat idee van het lichaam maar thuis. Er bestaat alleen een stroom van gewaarwordingen, waarnemingen, herinneringen en het fabriceren van begrippen. Het lichaam is een abstractie, een begrip dat geproduceerd wordt als gevolg van onze neiging om eenheid te zoeken in verscheidenheid – en op zichzelf is daar niets mis mee.

Bezoeker: Ze zeggen dat het een schandplek op je geest is als je zegt: 'Ik ben het lichaam.'

Maharaj: Waartoe zo n redenering? Zulke opmerkingen scheppen alleen maar problemen. Het zelf is de bron van alles en iedereen – de eindbestemming. Niets bevindt zich erbuiten.

Bezoeker: Als de gedachte aan het lichaam een obsessie wordt, is dat dan toch nog niet helemaal verkeerd?

Maharaj: Er is niets mis met het idee van een lichaam, zelfs niet

met het idee ‘Ik ben het lichaam’. Maar het is onjuist jezelf te beperken tot dat éne lichaam. In werkelijkheid is alles wat bestaat, elke vorm, binnen mijn bewustzijn en dus mijn vorm. Ik kan aan niemand vertellen wat ik ben, want woorden kunnen alleen beschrijven wat ik niet ben. Ik ben, en doordat ik ben, kunnen alle andere dingen verschijnen. Maar omdat wat ik ben dieper ligt dan het bewustzijn, kan ik niet in woorden van het bewustzijn beschrijven wat ik ben. En toch ben ik. Er is geen antwoord op de vraag ‘Wie ben ik?’. Geen enkele ervaring kan als antwoord dienen, want het zelf ligt achter elke ervaring.

Bezoeker: Maar heeft de vraag ‘Wie ben ik?’ dan geen nut?

Maharaj: Omdat er in het (mentale) bewustzijn geen antwoord op bestaat, helpt die vraag je om dieper dan dit bewustzijn te gaan.

Bezoeker: Hier ben ik – en op dit ogenblik. Wat is daar reëel aan en wat niet? Vertelt u mij nu alstublieft niet dat mijn vraag verkeerd is, want het zetten van vraagtekens bij mijn vragen brengt me niet verder.

Maharaj: Je vraag is niet verkeerd, maar hij is overbodig. Je zei: ‘Hier en nu ben ik.’ Houd daar op! Dit is reëel. Maar smeed een feit niet om tot een vraag. Daar ligt je fout. Je bent noch weten, noch niet-weten, geen geest, geen stof. Probeer dan niet jezelf te beschrijven in de termen van geest en stof.

Bezoeker: Zoëven kwam er een jongen naar u toe met een probleem. Hebt u die geholpen? Had hij genoeg aan die paar woorden die u hem geantwoord hebt?

Maharaj: Ja, natuurlijk heb ik hem geholpen.

Bezoeker: Hoe kunt u daar zo zeker van zijn? Maharaj: Het is mijn aard om te helpen.

Bezoeker: Hoe bent u dat te weten gekomen?

Maharaj: Dat hoef ik niet te weten – het werkt allemaal op

zichzelf.

Bezoeker: Maar toch zegt u er iets over. Waarop is dat dan gebaseerd?

Maharaj: Op wat de mensen mij vertellen. Maar jij bent degene die om bewijzen vraagt; ik heb die niet nodig. Dingen in orde maken ligt in mijn wezen zelf: *satyam*, *shivam*, *sundaram* (het ware, het goede, het schone).

Bezoeker: Als iemand naar u toe komt voor een advies, en u geeft hem dat, waar komt dat advies dan vandaan en door welke kracht helpt het?

Maharaj: Zijn eigen wezen beïnvloedt zijn geest en provoceert een antwoord.

Bezoeker: En welke rol speelt u daarin?

Maharaj: In mij komen die man en zijn zelf tot elkaar.

Bezoeker: Waarom helpt het zelf die man niet, zonder uw tussenkomst?

Maharaj: Maar ik ben dit zelf! Jij denkt dat ik een afgescheiden iemand ben – vandaar die vraag. Maar er is niet zoiets als mijn zelf en zijn zelf. Er is alleen het zelf, het enige zelf van alle wezens.

Omdat je je laat misleiden door de verscheidenheid van namen en vormen, geesten en lichamen, verbeeld je je dat er een heleboel zelven zijn. Wij beiden zijn het zelf, maar het lijkt alsof jij er bang voor bent. Dit praten over een persoonlijk zelf en een universeel zelf is voor beginnelingen; ga dieper, blijf niet steken in de dualiteit.

Bezoeker: Laten we het nog eens hebben over die man die hulp nodig heeft en die naar u toe komt.

Maharaj: Als hij komt kan hij er zeker van zijn dat hij hulp krijgt. Omdat hij voorbestemd was om hulp te krijgen, kwam hij hierheen. Dat is geen willekeur. Ik kan niet de een helpen

en de ander weigeren. Iedereen die komt wordt geholpen, want zo is de wet. Alleen de vorm die de hulp aanneemt, verandert naar gelang van de behoefte.

Bezoeker: Waarom moet hij hierheen komen voor een advies? Kan hij dat niet in zichzelf vinden?

Maharaj: Daar wil hij niet naar luisteren. Zijn aandacht is naar buiten gericht. Maar in werkelijkheid bevindt elke ervaring zich in de geest en zelfs zijn hierheen komen en zijn hulp krijgen zitten helemaal binnen hemzelf. In plaats van een antwoord in zichzelf te vinden, verbeeldt hij zich dat hij een antwoord van buiten krijgt. Maar voor mij is er geen mij, geen man en geen geven. Bij elkaar is het niets meer dan een beweginkje in de geest. Ik ben oneindige vrede en stilte, waarin niets verschijnt – want alles wat verschijnt, verdwijnt. Er is niemand die om hulp komt en niemand die hulp krijgt. Het is allemaal niets meer dan een stukje vuurwerk in het bewustzijn.

Bezoeker: En toch is die macht er om te helpen en er is iets of iemand die deze kracht laat blijken – of je dat nu God noemt of het Zelf of een Kosmisch Bewustzijn. De naam doet er nu niet toe, maar het feit wel!

Maharaj: Dat is het standpunt van de psyche. Het zuivere bewustzijn ziet de dingen zoals ze zijn – als luchtbellen in het bewustzijn. Die luchtbellen verschijnen en verdwijnen en verschijnen opnieuw, zonder dat ze een eigen bestaan hebben. Je kunt niet zeggen dat ze door iets bepaalds worden veroorzaakt, want elk luchtbelletje wordt veroorzaakt door het geheel en het beïnvloedt alle andere. Elk belletje is een lichaam en al die lichamen zijn van mij.

Bezoeker: U wilt toch niet zeggen dat u de macht hebt om alles op de juiste manier te doen?

Maharaj: Onafhankelijk of gescheiden van mij kan er geen kracht of macht bestaan. Kracht is een onafscheidelijk deel van mijn diepste wezen. Je kunt dat creativiteit noemen. Uit een klomp goud kun je een heleboel sieraden maken, maar elk van hen blijft goud. Precies zo blijf ik wat ik ben, in welke rol ik

ook moge verschijnen en welke functie ik oog moge vervullen. Ik blijf het 'Ik ben', onwrikbaar en van niets afhankelijk. Wat jij de wereld noemt of de natuur is in feite mijn spontane creativiteit. Wat er gebeurt, gebeurt. Maar doordat mijn diepste wezen is zoals het is, eindigt alles in vreugde.

Bezoeker: Ik ken een jongen die blind is geworden omdat zijn stomme moeder hem methylalcohol te drinken heeft gegeven. Ik zou graag willen dat u hem helpt. U bent erg medelevend en u bent altijd dadelijk bereid om te helpen. Door wat voor kracht zou u hem kunnen helpen?

Maharaj: Zijn geval staat geregistreerd in het bewustzijn. Daar zit het nu, onuitwisbaar. Het bewustzijn zal doen wat er gedaan moet worden.

Bezoeker: Maakt het iets uit of ik u al dan niet om hulp vraag?

Maharaj: Jouw vragen is een deel van de blindheid van die jongen. Je vraagt omdat hij blind is, maar je hebt er niets aan toegevoegd.

Bezoeker: Maar wordt uw hulp een nieuw element?

Maharaj: Neen, de jongen z'n blindheid omvat alles: zijn moeder, de jongen, jou, mij en de hele rest. Het is een gebeuren.

Bezoeker: U wilt toch niet zeggen dat zelfs ons gesprek over de blindheid van die jongen van tevoren vaststond?

Maharaj: Jazeker! Elk verschijnsel bevat zijn eigen toekomst. De jongen verschijnt in het bewustzijn. Ik woon daar voorbij. Ik deel geen bevelen uit aan het (mentale) bewustzijn. Ik weet dat het de aard van de helderheid is om harmonie te scheppen. Laat het bewustzijn maar voor zijn schepselen zorgen. Het verdriet van die jongen, jouw medelijden, mijn luisteren en het bewustzijn in actie, dit alles vormt één enkel gebeuren. Haal dat niet in onderdelen uit elkaar om daarna vragen te stellen.

Bezoeker: Hoe vreemd werkt uw geest!

Maharaj: Jij doet raar, ik niet. Ik ben normaal. Ik ben gezond. Ik zie de dingen zoals ze zijn en daarom ben ik er niet bang voor. Maar jij bent bang voor de feiten.

Bezoeker: Hoe komt dat?

Maharaj: Door gebrek aan zelfkennis ben je bang en weet je bovendien niet eens dat je bang bent. Probeer niet om niet bang te zijn. Breek eerst je muur van onwetendheid af. De mensen zijn bang om te sterven omdat ze niet weten wat de dood is. De *jnani* is gestorven voor zijn dood en heeft gezien dat er niets was om bang voor te zijn. Het ogenblik dat je je ware wezen kent, ben je voor niets meer bang. De dood brengt vrijheid en kracht. Om vrij te zijn in de wereld moet je ten opzichte van de wereld dood zijn. Vanaf dat ogenblik is het heelal jouw bezit – het wordt je lichaam, een vormgeving en een instrument. Het geluk van de volmaakte vrijheid onttrekt zich aan elke beschrijving. Maar wie bang is voor de vrijheid, is niet in staat te sterven.

Bezoeker: Bedoelt u dat je niet echt kunt leven als je niet kunt sterven?

Maharaj: Hoe je het ook uitdrukt, het komt erop neer dat je gevangenzit zolang je gehecht bent en dat onthecht zijn een ander woord is voor vrijheid. Verlangen is slavernij.

Bezoeker: Houdt dat in dat als je gered bent de hele wereld gered is?

Maharaj: In het algemeen gesproken heeft de wereld geen redding nodig. De mens maakt fouten en schept lijden; wanneer dat gezien wordt in het heldere licht van de aandacht, in het bewustzijn van een jnani, wordt de harmonie hersteld. Zo is zijn aard.

Bezoeker: We kunnen iets waarnemen dat je geestelijke groei zou kunnen noemen. Een egoïst wordt godsdienstig, beheerst zichzelf, zuivert zijn denken en voelen, gaat geestelijke oefeningen doen en realiseert zijn diepste wezen. Is zo’n groei afhankelijk van causaliteit of gebeurt die per toeval?

Maharaj: Wat mij betreft gebeurt alles vanzelf en spontaan. Maar de mens beeldt zich in dat hij werkt voor een beloning en op een doel af. Hij heeft altijd een beloning in zijn achterhoofd en daar streeft hij naar.

Bezoeker: Een simpel, onontwikkeld mens werkt niet als er geen beloning is. Is het niet juist om hem met iets aan te sporen?

Maharaj: Hij vindt zelf wel motivaties. Hij weet niet dat het wezen van het bewustzijn groei is. Hij gaat geleidelijk aan vooruit van het ene motief naar het andere en hij holt goeroes achterna om zijn verlangen vervuld te krijgen. Als hij door de wetten van zijn eigen bestaan de weg naar huis terugvindt, laat hij elke motivatie varen, omdat zijn interesse in de wereld verdwenen is. Hij wil niets meer

– niet van anderen en niet van zichzelf. Ten opzichte van alles en allen sterft hij en dan wordt hij het Al. Niets willen en niets doen, dat is echte creativiteit! Waarnemen hoe de schepping opkomt en weer ondergaat in je hart is een mirakel.

Bezoeker: Een groot obstakel voor geestelijke inspanning is verveling. De leerling krijgt er genoeg van.

Maharaj: Passiviteit en rusteloosheid (*tamas* en *rajas*) gaan hand in hand en samen houden ze de helderheid (*sattva*) buiten de deur. *Tamas* en *rajas* moeten worden overwonnen voordat *sattva* kan verschijnen. Maar dat komt allemaal op zijn eigen tijd, heel spontaan.

Bezoeker: Is er dan geen inspanning nodig?

Maharaj: Als er inspanning nodig is, zal er inspanning verschijnen. En als moeiteloosheid essentieel wordt, zal die het terrein komen beheersen. Je hoeft het leven niet voor je uit te drijven. Stroom met het leven mee en wijd je met volledige overgave aan de taak van dit ogenblik – en die is om nu voor het nu te sterven. Want leven is sterven. Zonder dood kan het leven niet bestaan. Doordring jezelf van het allerbelangrijkste: dat de wereld en het zelf één zijn en volmaakt. Er is alleen iets

mis met je houding – het is je eigen standpunt dat moet veranderen. Dit veranderingsproces is wat je *sadhana* noemt. Dat komt tot stand als je ophoudt met lui te zijn en al je energie gebruikt om het pad te effenen voor helderheid en liefde. Maar uiteindelijk zijn dit allemaal tekenen van een groei die onvermijdelijk is. Wees niet bang, bied geen weerstand en stel het niet uit. Wees wat je bent! Er is niets om bang voor te zijn. Heb vertrouwen en begin. Probeer het op een eerlijke manier. Geef je diepste wezen de kans om je leven te vormen. Je zult het niet betreuren.

34

De geest is de rusteloosheid zelf

(26 december 1970)

Bezoeker: Ik ben oorspronkelijk een Zweed, maar nu geef ik *hathayoga*-lessen in Mexico en de Verenigde Staten.

Shri Nisargadatta Maharaj: Van wie heb je dat geleerd?
Bezoeker: Ik had een leraar in de V.S., een swami uit India.
Maharaj: En wat heb je eraan gehad?

Bezoeker: Het maakt dat ik een goede gezondheid heb en een bron van inkomsten.

Maharaj: Prima! En ben je daarmee tevreden?

Bezoeker: Ik zoek vrede voor mijn geest (peace of mind). Ik begon te walgen van alle wreedheden die door zogenaamde christenen begaan werden in de naam van Christus. Een tijdlang had ik helemaal geen godsdienst meer. Toen werd ik aangetrokken door *yoga*.

Maharaj: En wat heeft die je gebracht?

Bezoeker: Ik heb de *yoga*-filosofie bestudeerd en dat heeft me geholpen.

Maharaj: Op welke manier? Waaruit heb je afgeleid dat je werd geholpen?

Bezoeker: Een goede gezondheid is iets heel tastbaars.

Maharaj: Het is natuurlijk heel prettig om je fit te voelen. Is een prettig gevoel alles wat je van de *yoga* verwachtte?

Bezoeker: De beloning van de *hatha yoga* is het plezierige

gevoel dat je je gezond voelt. Maar de *yoga* in het algemeen levert meer op. Je krijgt op veel vragen een antwoord.

Maharaj: Wat bedoel je eigenlijk met het woord *yoga*?

Bezoeker: De hele Indische filosofie – evolutie, reïncarnatie, karma, enzovoort.

Maharaj: Goed, je hebt dus alle kennis opgedaan waar je naar zocht. Maar wat heb je eraan gehad?

Bezoeker: Mijn denken en voelen zijn tot rust gekomen.

Maharaj: Is dat echt waar? Is er vrede in je denken en voelen? Zoek je niets meer?

Bezoeker: Neen, ik zoek nog wel.

Maharaj: Natuurlijk! En daar komt zo nooit een eind aan, want er bestaat niet zoiets als vrede voor het denken en voelen (mind). De geest is beweging; geest is een ander woord voor rusteloosheid. *Yoga* is geen onderdeel van de geest en het is ook geen geestestoestand.

Bezoeker: Maar toch ben ik door *yoga* wat vrediger geworden.

Maharaj: Kijk maar eens goed, dan zul je ontdekken dat je geest een heksenketel vol borrelende gedachten is. Af en toe kunnen die wel eens verdwijnen, maar de gebruikelijke rusteloosheid komt altijd terug. Een gekalmeerde geest is daarmee nog geen vrede. Je zegt dat je je geest tot rust wilt brengen. Maar degene die vrede voor zijn geest zoekt, is die zelf vredig?

Bezoeker: Dat is het nu juist! Omdat ik zelf geen vrede heb, roep ik de hulp van *yoga* in.

Maharaj: Zie je de tegenstrijdigheid niet? Twintig jaar heb je vrede gezocht voor je geest. En die heb je niet kunnen vinden, want iets dat van nature rusteloos is, kan nooit tot vrede komen.

Bezoeker: Maar er is wel vooruitgang.

Maharaj: De vrede die je gevonden zegt te hebben is zo kwetsbaar als het maar kan; het minste of geringste kan hem verjagen. Wat jij vrede noemt, is niet meer dan de afwezigheid van een storing. Je kunt het nauwelijks vrede noemen. Echte vrede kan niet verstoord worden. Zou je durven beweren dat je een onaantastbare vrede van geest gevonden hebt?

Bezoeker: Ik streef ernaar.

Maharaj: Streven is zelf een vorm van rusteloosheid.

Bezoeker: Maar wat kan ik dan doen?

Maharaj: Het zelf hoeft niet tot vrede te komen – het is de vrede zelf, niet iets dat vrede is. Alleen de geest is rusteloos. Hij kent niet anders dan rusteloosheid in al haar vormen en gradaties. Plezierige dingen worden beschouwd als het betere, en pijnlijke worden onder de tafel geveegd. Wat we vooruitgang noemen, is niets anders dan het overstappen van onprettige naar prettige dingen. Maar veranderingen op zichzelf kunnen ons nooit het onveranderlijke brengen, want alles wat een begin heeft, komt tot een eind. De Realiteit begint niet – zij openbaart zichzelf als zonder begin en zonder einde; zij gaat dwars door alle dingen heen, zij is almachtig, onwrikbaar en de bron van alle dingen, tijdloos en zonder verandering.

Bezoeker: Dus wat staat ons te doen?

Maharaj: Met behulp van *yoga* heb je kennis en ervaring opgedaan, dat kan niet ontkend worden. Maar wat heb je daar allemaal aan? *Yoga* betekent eenheid, één maken. Wat heb jij verenigd of één gemaakt?

Bezoeker: Ik probeer mijn persoonlijkheid weer één te laten worden met het ware zelf.

Maharaj: De persoonlijkheid (*vyakti*) is niets meer dan een product van de verbeelding. Het zelf (*vyakta*) is het slachtoffer van deze inbeelding. Wat je bindt is dat je jezelf aanziet voor iets wat je niet bent. Het is niet juist te beweren dat een

persoonlijkheid op eigen kracht kan bestaan. Het zelf gelooft dat er een persoon is en is zich ervan bewust dat die er is. Maar voorbij het zelf (*vyakta*) ligt de oorzaakloze oorzaak van alle dingen. Je kunt zelfs niet spreken van de hereniging van de persoon en het zelf, want er is helemaal geen persoon – enkel een mentale voorstelling, waaraan je overtuiging een ogenschijnlijke realiteit geeft. Maar in feite is er nooit iets verdeeld geweest en valt er niets te herenigen.

Bezoeker: Maar als je zoekt naar het zelf, helpt *yoga* je toch om het te vinden?

Maharaj: Je kunt alleen maar terugvinden wat je verloren hebt. Maar wat je nooit verloren hebt, zul je ook nooit kunnen vinden.

Bezoeker: Als ik nooit iets verloren had, dan was ik nu verlicht. Maar dat ben ik niet. Ik ben op zoek. Is dat zoeken zelf er al niet een bewijs van dat ik iets kwijt ben?

Maharaj: Het bewijst alleen maar dat je denkt dat je iets kwijt bent. Maar wie denkt dat? En wat denk je kwijt te zijn? Ben je een persoon, zoals jezelf, kwijt? Wat is dat zelf dat je zoekt? Wat denk je precies te vinden?

Bezoeker: Wezenlijke zelfkennis.

Maharaj: Wezenlijke zelfkennis is geen kennis. Die is niet iets dat je kunt vinden door overal te zoeken – niet iets dat je in tijd en ruimte kunt vinden. Kennis is niets meer dan een herinnering, denkpatroon, mentale gewoonte, waarbij de motivatie bestaat uit vreugde en pijn. Doordat je je laat opdrijven door vreugde en pijn, ben je op zoek naar kennis. Maar jezelf zijn heeft minder dan niets te maken met kennis of motivatie. Je kunt niet jezelf zijn om de een of andere reden. Je bent jezelf en daar is geen reden voor nodig.

Bezoeker: Maar door aan *yoga* te doen zal ik vrede vinden.

Maharaj: Kan er zonder jou vrede bestaan? Spreek je uit eigen ervaring of uit boekenwijsheid? Zelfs boekenwijsheid is nuttig

als een aanloop, maar na korte tijd moet je het opgeven om tot eigen ervaring te komen – en de aard van die ervaring is zo dat zij niet in woorden kan worden uitgedrukt. Je kunt woorden ook gebruiken om dingen af te breken; uit woorden komen voorstellingen op en door woorden kunnen ze weer tenietgedaan worden. Je bent in je huidige toestand verzeild geraakt door het geloof in woorden; nu moet je dezelfde weg gaan in omgekeerde richting.

Bezoeker: Ik heb een zekere mate van innerlijke vrede bereikt. Moet ik die ook weer afbreken?

Maharaj: Wat bereikt is, kan verloren worden. Pas als de echte vrede je realiteit is – de vrede die je nooit verloren hebt – dan is die vrede blijvend, want die is nooit weg geweest. Houd eens op met zoeken naar wat je niet hebt en ontdek wat het precies is dat je nooit verloren hebt. Dat wat is voor het begin en na het eind van alle dingen, dat kent geen geboorte en dood. Wat je moet ontdekken, is die onwrikbare 'toestand', die niet wordt beïnvloed door de geboorte of de dood van een lichaam of een geest.

Bezoeker: Wat voor middelen heb je nodig om dat te ontdekken?

Maharaj: In het leven kun je niets krijgen zonder obstakels te overwinnen. De obstakels voor het heldere zien van wat je wezenlijk bent, zijn het verlangen naar prettige dingen en de angst voor pijn. Die vreugde-pijnmotivatie staat je in de weg. De natuurlijke staat (*sahaja*) is juist de vrijheid van elke motivatie – de staat waarin geen verlangen verschijnt.

Bezoeker: Kost het tijd om die verlangens op te geven?

Maharaj: Als je het aan de tijd overlaat, kost het miljoenen jaren. Het opgeven van het ene verlangen na het andere is een langdurig proces, waarvan het einde nooit in zicht komt. Blijf van je angsten en verlangens af en wijd je hele aandacht aan het subject: aan degene achter die angst-pijnervaring. Vraag jezelf af: wie verlangt er? Laat elk verlangen je naar jezelf terugbrengen.

Bezoeker: De bron van alle angsten en verlangens is dezelfde: het verlangen naar geluk.

Maharaj: Het geluk waar je aan kunt denken of waar je naar kunt verlangen, is alleen maar het voldaan zijn van lichaam en geest. Zulk zintuiglijk of mentaal plezier is niet het echte, het absolute geluk.

Bezoeker: Zelfs lichamelijke en zintuiglijke genoegens en het algemene gevoel dat alles lekker zit, zoals dat verschijnt als je lichamelijk en geestelijk gezond bent, moeten toch uiteindelijk uit de realiteit voortkomen?

Maharaj: Hun bron is de fantasie. Iemand die een gewone steen krijgt waarvan hem verzekerd wordt dat het een onschatbaar dure diamant is, is geweldig in zijn sas, totdat hij zich er rekenschap van geeft dat hij een vergissing maakt. Op dezelfde manier verliezen plezier en pijn hun greep op ons als het zelf gekend wordt. Dan worden ze allebei gezien voor wat ze zijn: geconditioneerde reflexen, reacties, aantrekking en afstoting die zijn gebaseerd op herinneringen en vooroordelen.

Bezoeker: Misschien is plezier alleen maar verbeelding, maar pijn is reëel.

Maharaj: Pijn en vreugde kunnen niet zonder elkaar. Als je vrij bent van de een, ben je daarmee ook vrij van de ander. Als het prettige je niet meer kan schelen, ben je ook niet bang meer voor de pijn. Maar er is een geluk dat geen van beide is – dat er totaal voorbij ligt. Het geluk dat jij kent, kan worden beschreven en gemeten. Het is objectief – als ik het zo eens mag zeggen. Maar wat objectief is, kan nooit jouw eigen zijn. Het zou een pijnlijke fout zijn je met iets van buiten te identificeren. Dit verwarren van niveaus leidt tot niets. De realiteit ligt voorbij subjectief en objectief, voorbij alle niveaus, voorbij elke karakteristiek. En zij is beslist niet hun bron of wortel, beslist niet hun oorsprong. Ze worden geboren uit het niet-kennen van de realiteit, niet uit de realiteit zelf – die niet beschreven kan worden en die voorbij het zijn en niet-zijn ligt.

Bezoeker: Ik heb veel leermeesters gevolgd en veel doctrines

bestudeerd, maar toch heeft geen me gebracht wat ik zocht.

Maharaj: Het verlangen om het zelf te vinden zal zeker vervuld worden, mits je niets anders wilt. Maar je moet eerlijk zijn tegenover jezelf en echt niets anders willen. Als je intussen wel naar een heleboel andere dingen verlangt en je tijd gebruikt om die te krijgen, dan zal het bereiken van je hoofddoel worden vertraagd totdat je wijzer bent geworden en niet langer wordt verscheurd door tegenstrijdige verlangens. Richt je aandacht naar binnen, zonder af te dwalen en zonder ooit weer naar buiten te kijken.

Bezoeker: Maar mijn angsten en verlangens zijn er nog steeds!

Maharaj: Die komen uitsluitend voort uit je geheugen. Geef je rekenschap van het feit dat ze geworteld zijn in verwachtingen, die op hun beurt voortkomen uit het geheugen... dan zullen ze je niet langer obsederen.

Bezoeker: Wat ik wel goed begrepen heb, is dat het dienen van de maatschappij een werk zonder eind is, want vooruitgang en terugval, progressie en regressie, gaan hand in hand. Dat zie je aan alle kanten en op elk niveau. Maar wat blijft er dan nog over?

Maharaj: Maak het werk af dat je begonnen bent – wat het ook moge zijn. En belast je niet met een nieuwe taak, tenzij het nodig is dat je iets doet in een concrete situatie waarin iemand lijdt en hulp nodig heeft. Vind eerst jezelf, dan zullen de goede dingen zonder ophouden volgen. De wereld kan door niets zoveel winnen als door het afschaffen van winst. Iemand die niet langer in termen van verlies en winst denkt, is de echte geweldloze, want hij is voorbij elk conflict.

Bezoeker: Ja, ik heb mij altijd verwant gevoeld met het idee van

ahimsa (geweldloosheid).

Maharaj: *Ahimsa* is in de eerste plaats precies wat het woord

zegt: doe geen pijn. Het belangrijkste is niet goeddoen, maar ophouden met pijn veroorzaken en het lijden niet te verergeren. Anderen plezieren is geen *ahimsa*.

Bezoeker: Ik bedoel niet anderen een plezier doen, maar ik sta er wel helemaal achter dat je anderen moet helpen.

Maharaj: De enige hulp die de moeite waard is, is een ander te bevrijden van de noodzaak om geholpen te worden. Herhaalde hulp is geen hulp. Praat niet over het helpen van iemand anders, tenzij je hem zodanig kunt helpen dat hij geen enkele hulp meer nodig heeft.

Bezoeker: Hoe raak je voorbij aan het afhankelijk zijn van hulp – en kun je iemand anders zo grondig helpen?

Maharaj: Als je begrepen hebt dat alle beperkte, afgescheiden bestaan pijnlijk is en als je bereid en in staat bent te leven als een totaliteit, één met alle leven, als het Zijn zelf, dan ben je voorbij elke afhankelijkheid. Je kunt iemand anders helpen door je adviezen en je voorbeeld en boven alles door je eigen zijn. Je kunt iemand niet geven wat je zelf niet hebt en je hebt niet wat je niet bent. Je kunt alleen maar geven wat je bent – en aan dat geven is geen grens.

Bezoeker: Maar is dat wel waar, dat alle bestaan pijn doet?

Maharaj: Wat zou anders de oorzaak kunnen zijn van dit universele zoeken naar geluk en genot? Zoekt een gelukkig iemand naar geluk? Kijk eens hoe rusteloos de mensen zijn en altijd onderweg! Ze zoeken naar genot om te ontkomen aan hun onlustgevoelens. Alles wat ze zich van geluk kunnen voorstellen, is het steeds weer herhalen van genot.

Bezoeker: Als dat wat ik ben, zoals ik ben, de persoon waar ik mezelf voor aanzie, niet gelukkig kan zijn, wat moet ik dan doen?

Maharaj: Je kunt alleen maar ophouden met te zijn wat je nu schijnbaar bent. Daar zit niets wreeds in, in wat ik zeg. Als je iemand wakker maakt uit een nachtmerrie, is dat medeleven.

Je komt hier omdat je lijdt en wat ik te zeggen heb is: word wakker, ken jezelf, wees jezelf. Het einde van het lijden ligt niet in het genot. Als je je realiseert dat jijzelf voorbij zowel pijn als vreugde bent, als op een afstand en onaantastbaar, dan houdt het najagen van het genot op, en daarmee ook het lijden dat eruit voortkomt. Want pijn jaagt ons naar het zoeken van vreugde, en vreugde eindigt in pijn, meedogenloos.

Bezoeker: Dus na de uiteindelijke zelfrealisatie is er geen plaats voor vreugde?

Maharaj: En ook niet voor leed – er is alleen vrijheid. Vreugde hangt van omstandigheden af en die kun je verliezen; maar het vrij zijn van alle dingen hangt van niets af en dat kan nooit verloren gaan. Het vrij zijn van leed heeft geen oorzaak en daarom kan het nooit worden vernietigd. Maak die vrijheid tot jouw realiteit!

Bezoeker: Ben ik niet geboren om te lijden als gevolg van mijn verleden? Is er echt zoiets als vrijheid? Ben ik door mijn eigen wil geboren? Ben ik niet zomaar een van de velen?

Maharaj: Wat zijn geboorte en dood anders dan het begin en het einde van een stroom van gebeurtenissen in het (mentale – opm. vert.) bewustzijn? Het idee van afgezonderd en beperkt zijn maakt ze pijnlijk. Wat wij vreugde of genot noemen, is het tijdelijk verdwijnen van de pijn; we bouwen ons luchtkastelen en hopen op ononderbroken vreugde, die we dan ‘geluk’ noemen. Dat is misbruik en een misverstand. Word wakker, ga dieper dan dat alles en begin echt te leven!

Bezoeker: Mijn kennis is beperkt en mijn kracht te verwaarlozen.

Maharaj: Omdat het de bron van beide is, ligt het zelf dieper dan kennis en macht. Wat kan worden waargenomen, ligt in het mentale. De aard van het zelf is pure helderheid, zuivere waarnemendheid, die op geen enkele manier kan worden beïnvloed door de tegenwoordigheid of de afwezigheid van kennis of macht.

Leef als de eindeloze ruimte, onbeperkt door dit lichaam van geboorte en dood, en al je problemen worden opgelost. Ze bestaan omdat jij gelooft dat je geboren bent om weer te sterven. Help jezelf uit die droom en wees vrij! Je bent niet de een of andere persoon.

35

Het Zelf is je ware goeroe

(2 januari 1971)

Bezoeker: Ik hoor van alle kanten dat de eerste voorwaarde voor zelfrealisatie is dat je vrij moet zijn van verlangens. Maar ik vind het onmogelijk om aan die voorwaarde te voldoen. Doordat je niet weet wat je bent, ontstaan er verlangens, en die verlangens houden de onwetendheid in stand. Het is een echte vicieuze cirkel.

Shri Nisargadatta Maharaj: Er bestaan geen voorwaarden waaraan voldaan moet worden. Er hoeft niets te worden gedaan of opgegeven. Je moet alleen kijken en je herinneren dat je niet bent of bezit wat je waarneemt. De dingen spelen zich af in het gebied van het bewustzijn, maar jij bent dat gebied niet en ook niet wat het bevat

– zelfs niet de kenner of de waarnemer van dat gebied. Door je overtuiging dat je van alles moet doen en laten, laat je je inspinnen in het resultaat van je inspanningen. Motivatie, verlangen, je mislukking om iets te bereiken, je gevoel van frustratie, al die dingen houden je vast. Kijk heel eenvoudig naar wat er dan ook gebeurt en weet dat jijzelf dieper gaat dan al die dingen.

Bezoeker: Betekent dat dat ik helemaal niets zou moeten doen?

Maharaj: Dat speel je niet klaar! Wat gebeurt, moet gebeuren. Als je plotseling zou stoppen, krijg je een ongeluk!

Bezoeker: Gaat het erom dat kenner en gekende één moeten worden?

Maharaj: Beide zijn begrippen in je geest en woorden die die begrippen uitdrukken. Daar is het zelf niet te vinden. Het zelf is

geen van beide en het zit er niet tussenin, en ook niet achter. Op een mentaal niveau kun je het nooit vinden. Houd op met zoeken en kijk! Het is hier en nu, het is dit ‘Ik ben’, dat je verschrikkelijk goed kent. Alles wat je nodig hebt, is ophouden jezelf aan te zien voor een ‘iemand’ binnen het mentale bewustzijn. Als je hier nog niet diepgaand mee bezig bent geweest, is het niet genoeg om een keer naar mij te komen luisteren. Vergeet alles wat je in het verleden hebt ervaren en bereikt, sta naakt en onbeschut tegen de stormen en de regen die het leven met zich brengt – dan heb je een kans.

Bezoeker: Is er in uw leer ook plaats voor de weg van het hart (*bhakti*)?

Maharaj: Als je ziek bent, ga je naar een dokter die je vertelt wat er aan de hand is en welk geneesmiddel goed is. Als je vertrouwen in hem hebt, maakt dat de zaak eenvoudig: je neemt het medicijn in, houdt je aan het dieet en je wordt weer beter. Maar als je hem niet vertrouwt, kun je hem toch een kans geven of anders zelf medicijnen gaan studeren! De motivatie is in elk geval jouw verlangen om beter te worden en niet de dokter.

Zonder vertrouwen is er geen vrede. Je vertrouwt altijd wel iemand

– je moeder misschien, of je vrouw. Maar degene die het zelf kent, de bevrijde, is de betrouwbaarste van allen. Toch is vertrouwen alleen niet genoeg. Je moet ook verlangen. Wat heb je aan het vertrouwen dat je de vrijheid kunt vinden als je daar niet naar verlangt? Verlangen en vertrouwen moeten samengaan. Hoe sterker je verlangen, hoe gemakkelijker de hulp komt. De grootste goeroe staat machteloos als de leerling niet verlangt om te leren. Ernst en een diep verlangen zijn onmisbaar. Vertrouwen komt met ervaring. Wees toegewijd aan je doel – dan volgt de liefde voor degene die je kan leiden vanzelf. Als je verlangen en vertrouwen sterk zijn, werken ze voor je en nemen je mee naar je doel, want jij houdt de zaak niet op door aarzeling en compromissen. De grootste goeroe is je eigen zelf. Die is werkelijk de allerhoogste leraar. Alleen hij kan je tot het doel brengen en alleen hij ontmoet je aan het

einde van de weg. Als je hem vertrouwt, heb je geen goeroe buiten je nodig. Maar ook hier moet je het sterke verlangen hebben om hem te vinden en niets te doen dat obstakels opwerpt en oponthoud veroorzaakt. Verspil je tijd en energie niet aan spijt en berouw. Leer van je fouten en herhaal ze niet.

Bezoeker: Mag ik u iets persoonlijks vragen? Maharaj: Ga je gang.

Bezoeker: Ik zie dat u op een antilopenhuid zit. Hoe rijmt u dat met geweldloosheid?

Maharaj: Mijn hele leven ben ik een maker van sigaretten geweest en ik heb de mensen geholpen hun gezondheid te bederven. En tegenover dit huis heeft de gemeente een urinoir gebouwd, dat mijn gezondheid bederft. In deze gewelddadige wereld is het niet mogelijk om aan elke vorm van geweld te ontkomen.

Bezoeker: Maar elk geweld dat vermeden kan worden, zou toch vermeden moeten worden. En toch heeft iedere heilige van India een vacht van een tijger of een leeuw of een luipaard of antilope om op te zitten.

Maharaj: In de oude tijd was een vacht het beste middel om je tegen vocht te beschermen. Plastic bestond toen nog niet. En zelfs voor een heilige heeft reumatiek niets aantrekkelijks! En zo is de traditie ontstaan dat je een huid nodig hebt om langdurig te kunnen mediteren. Zoals je in de tempel een huid kunt vinden op de trommels, zo kun je een antilopenhuid vinden bij een *yogi*. Dat valt ons nauwelijks op.

Bezoeker: Maar dat dier moest gedood worden.

Maharaj: Ik heb nog nooit van een *yogi* gehoord die een tijger doodde vanwege zijn vacht. De jagers zijn geen *yogi's* en de *yogi's* zijn geen jagers.

Bezoeker: Zou u niet willen duidelijk maken dat u het daar niet mee eens bent door zo'n vacht te weigeren?

Maharaj: Wat een idee! Ik ben het met de hele schepping niet eens. Waarom die drukte over een vacht?

Bezoeker: Wat is er mis met de schepping?

Maharaj: De grootste schade ontstaat doordat je je Zelf vergeet: daaruit vloeien alle andere rampen voort. Als jij zorgt voor het belangrijkste, dan zorgen de andere dingen wel voor zichzelf. Een donkere kamer ruim je niet op. Je zet eerst de ramen open. Alles wordt gemakkelijker als je eerst het licht binnenlaat. Dus laten we wachten met het verbeteren van anderen totdat we onszelf hebben gezien zoals we zijn – en tot we zelf veranderd zijn. Niemand is gediend met het eindeloos ronddraaien in het stellen van vragen. Ontdek eerst jezelf en dan komt de rest wel op zijn pootjes terecht.

Bezoeker: De innerlijke drang om naar de bron terug te keren is zeldzaam. Is die drang eigenlijk wel natuurlijk?

Maharaj: In het begin is het natuurlijk om je aandacht naar buiten te richten en pas later, tegen het eind, naar binnen. Maar in werkelijkheid vormen ze een geheel, net als inen uitademen.

Bezoeker: Zijn het lichaam en zijn bewoner niet op dezelfde manier één?

Maharaj: Je kunt gebeurtenissen in tijd en ruimte, zoals geboorte en dood en oorzaak en gevolg, best zien als één; maar het lichaam en de belichaamde hebben niet dezelfde graad van realiteit. Het lichaam bestaat in tijd en ruimte, het is vergankelijk en beperkt, terwijl zijn bewoner tijdloos is, eeuwig en door alles heen gaand. De een voor de ander aan te zien is een rampzalige vergissing en de oorzaak van eindeloos lijden. Je kunt wel zeggen dat lichaam en geest één zijn, maar die eenheid is niet de fundamentele realiteit.

Bezoeker: Wat hij ook mag zijn, de bewoner is de baas over het lichaam en daarom is hij er verantwoordelijk voor.

Maharaj: Er is een universele kracht die alles beheerst en die

verantwoordelijk is.

Bezoeker: En ik kan dus maar doen wat ik wil en dan de een of andere universele kracht daarvoor verantwoordelijk stellen? Is dat niet een beetje gemakkelijk?

Maharaj: Dat is zeker gemakkelijk! Word je bewust van de ene Voortstuwer achter alles wat beweegt en laat alles aan Hem over. Als je niet aarzelt of vals speelt, is dit de kortste weg naar de Realiteit. Leef zonder angst en verlangens en geef elk beheer en elke verantwoordelijkheid op.

Bezoeker: Dat vind ik krankzinnig!

Maharaj: Ja, dat is een goddelijke krankzinnigheid! Wat zou er verkeerd zijn aan het opgeven van de illusie van persoonlijk gezag en persoonlijke verantwoordelijkheid? Die twee bestaan alleen maar in het denken. Natuurlijk, zolang je jezelf verbeeldt dat je ergens de baas over bent, moet je jezelf ook inbeelden dat je verantwoordelijkheid draagt. Het een impliceert het andere.

Bezoeker: Hoe kan het universele verantwoordelijk gesteld worden voor het beperkte?

Maharaj: Alle leven op aarde is afhankelijk van de zon. En toch kun je de zon niet de schuld geven van alles wat er gebeurt, zelfs al is zij de uiteindelijke oorzaak. Licht veroorzaakt de kleur van bloemen, maar het speelt er niet de baas over en is er niet direct verantwoordelijk voor. Het maakt de kleur mogelijk – dat is alles.

Bezoeker: Wat mij in dit alles niet aanstaat, is dat toevlucht nemen in de een of andere universele macht.

Maharaj: Feiten zijn feiten.

Bezoeker: Wiens feiten? De uwe of de mijne?

Maharaj: De jouwe! Mijn feiten kun je niet ontkennen, omdat je ze niet kent. Als ze voor jou toegankelijk waren, zou je ze niet ontkennen. Dit is de kern van het probleem. Jij ziet je

verbeelding aan voor feiten en mijn feiten voor verbeelding. Ik weet zeker dat alles één is. Verschillen betekenen geen gescheidenheid. Je bent ofwel verantwoordelijk voor niets, ofwel voor alles. De voorstelling dat je de baas en de verantwoordelijke bent over maar één lichaam is de waan van het denken.

Bezoeker: En toch bent u ook beperkt door uw lichaam.

Maharaj: Alleen in dingen die betrekking hebben op het lichaam en dat stoort me niet. Het is net als met het meemaken van de seizoenen – die komen en gaan, maar ze hebben nauwelijks invloed op me. Net zo met lichaam-geest: ook die komt en gaat. Het leven is eeuwig op zoek naar nieuwe vormen om zich kenbaar te maken.

Bezoeker: Ik ben tevreden zolang u maar geen God verantwoordelijk stelt voor het kwaad van de mens. Misschien bestaat er wel een God, maar wat mij betreft is dat niets meer dan een begrip dat door de mens wordt geprojecteerd. Voor u is Hij misschien een realiteit, maar voor mij is de maatschappij reëler dan God, want ik ben een schepping en de gevangene van de maatschappij. U leeft uit wijsheid en medeleven; de maatschappij houdt het op een verstandig egoïsme. Ik leef in een wereld die heel anders is dan de uwe.

Maharaj: Niemand dwingt je daartoe!

Bezoeker: U wordt door niemand gedwongen, maar ik wel. Mijn wereld is slecht, vol bloed en tranen, vol zweet en pijn. Die wegredeneren door hem te intellectualiseren en door met theorieën aan te komen over evolutie en *karma* betekent aan de ellende ook nog een belediging toevoegen. De God van een slechte wereld is een wrede God.

Maharaj: Jij bent zelf God van je eigen wereld en je bent zowel dom als wreed. Zie God als een begrip dat je zelf gemaakt hebt. Ontdek eerst eens wie je zelf bent, hoe het komt dat je leeft en dat je verlangt naar waarheid en goedheid en schoonheid in een wereld vol onheil. Wat heeft het voor zin om voor of tegen God te argumenteren als je niet eens weet wie God is en waar

je het over hebt. De God die geboren is uit angst en verlangens en gevormd door fantasie en hoop kan niet Kracht zijn die Is, Hart en Geest van de schepping.

Bezoeker: Ik kan het ermee eens zijn dat de wereld waar ik in leef en de God waar ik in geloof allebei scheppingen zijn van mijn verbeelding. Maar hoe zijn ze ook geschapen door het verlangen? Waarom beeld ik me een wereld in die zoveel pijn veroorzaakt en een God die zo onverschillig is. Wat is er met mijzelf aan de hand dat ik mezelf zo wreed zou martelen? De verlichte komt en vertelt mij: ‘Het is maar een droom waar je een einde aan kunt maken’, maar is hij zelf niet een deel van die droom? Ik zit in de val en ik zie geen uitweg. U zegt dat u daar vrij van bent. Waarvan? Geef me in ‘s hemelsnaam geen woorden om op te eten, maar verlicht me, help me om wakker te worden, want u bent toch degene die mij ziet woelen in mijn slaap!

Maharaj: Als ik zeg dat ik vrij ben, noem ik alleen een feit. Een volwassene is vrij van de kleuterjaren. Ik ben vrij van welke beschrijving en identificatie dan ook. Wat je ook mag horen of zien of denken, dat ben ik niet. Ik ben vrij van een waarneming of een begrip te zijn.

Bezoeker: Maar toch heeft u een lichaam waar u afhankelijk van bent.

Maharaj: Daar denk je weer dat jouw standpunt het enige juiste is! Ik herhaal: ik ben nooit een lichaam geweest, ik ben er geen en ik zal er nooit een zijn. Voor mij is dat een feit. Ook ik had de illusie dat ik ooit was geboren, maar mijn goeroe heeft me duidelijk gemaakt dat geboorte en dood alleen maar begrippen zijn. Geboorte is alleen maar het idee ‘ik heb een lichaam’, en sterven ‘ik heb mijn lichaam verloren’. Als ik nu weet dat ik geen lichaam ben, laat dat lichaam dan aanwezig zijn of afwezig – wat zou het uitmaken? Lichaam-en-psyche zijn zoiets als een kamer. Die is er wel, maar ik hoef er niet doorlopend in te zitten.

Bezoeker: Toch is daar een lichaam dat u onderhoudt.

Maharaj: De kracht die het lichaam geschapen heeft, onderhoudt het.

Bezoeker: We springen de hele tijd van het ene niveau naar het andere.

Maharaj: Twee niveaus zijn belangrijk: het materiële niveau van feiten en het mentale van ideeën. Ik sta buiten die twee. Jouw feiten zijn de mijne niet en jouw ideeën ook niet. Wat ik zie gaat dieper. Steek naar mijn kant over en kijk met me mee!

Bezoeker: Wat ik bedoel is heel eenvoudig: zolang ik geloof dat ik een lichaam ben, moet ik niet beweren dat God voor mijn lichaam zal zorgen. Dat doet Hij niet. Hij laat het verhongeren en ziek worden en doodgaan!

Maharaj: En wat verwacht je anders van een lichaam? Waarom maak je je daar zo bezorgd over? Omdat je denkt dat jij dat lichaam bent, zou je willen dat het het eeuwige leven heeft. Je kunt je leven een heel eind rekken door bepaalde oefeningen, maar waar dient dat uiteindelijk toe?

Bezoeker: Het is beter om lang en gezond te leven. Het geeft je de mogelijkheid om jeugdfouten te vermijden en de frustraties van het volwassen zijn en de misère en imbeciliteit van de ouderdom.

Maharaj: Leef maar lang, waarom niet? Maar daar ben je niet de baas over. Kun je zelf beslissen wanneer je wordt geboren en wanneer je doodgaat? Wij spreken niet dezelfde taal. Met jouw woorden voer je een schijnvertoning op, waar alles hangt aan veronderstellingen en vermoedens. Je spreekt met zekerheid over dingen waar je niet zeker van bent.

Bezoeker: Maar dat is de reden waarom ik hier ben.

Maharaj: Maar je bent nog niet hier! Ik ben hier. Kom maar binnen. Maar dat doe je niet. Jij wilt dat ik leef zoals jij en voel als jij en dat ik jouw taal spreek. Dat kan ik niet en bovendien zou het niet helpen. Je zult naar mij moeten komen. Woorden zijn mentale dingen en het mentale verduistert en verwringt de

dingen. Dat is waarom het absoluut nodig is om dieper te gaan dan woorden en om over te steken naar mijn kant.

Bezoeker: Breng mij naar uw kant!

Maharaj: Daar ben ik mee bezig, maar jij verzet je. Jij ziet allerlei begrippen aan voor werkelijkheid, terwijl begrippen in feite verdraaiingen van de werkelijkheid zijn. Houd op met begrippen te fabriceren en word stil en aandachtig. Neem het heel serieus en alles komt in orde met je.

36

Doden schaadt de doder, niet de gedode

(7 januari 1971)

Bezoeker: Iemand leefde en stierf duizend jaar geleden. Zijn identiteit kwam terug in een nieuw lichaam. Waarom herinnert hij zich zijn vorige leven niet? En stel dat hij dat doet, kan zo'n herinnering dan bewust gemaakt worden?

Shri Nisargadatta Maharaj: Hoe weet je dat het dezelfde persoon was die weer verscheen in een nieuw lichaam? Een nieuw lichaam zou ook een nieuwe persoon kunnen betekenen.

Bezoeker: Stel dat je een pot *ghee* (boterolie) hebt. Als de pot breekt, blijft de *ghee* over en die kun je in een nieuwe pot doen. De oude pot had zijn bepaalde geur– en de nieuwe zijn eigen. De *ghee* brengt de geur van de ene pot naar de andere. Op dezelfde manier wordt de persoonlijke identiteit overgebracht van het ene lichaam naar het andere.

Maharaj: Allemaal best. Als het lichaam verschijnt, wordt de persoonlijkheid beïnvloed door de eigenschappen van een bepaald lichaam. Zonder het lichaam hebben we de zuivere identiteit in het besef 'Ik ben'. Maar als je in een nieuw lichaam wordt herboren, waar is dan de wereld van de vroegere ervaring?

Bezoeker: Elk lichaam ervaart zijn eigen wereld.

Maharaj: In dit lichaam of in een vorig lichaam... is dat alleen maar een idee of is dat een herinnering?

Bezoeker: Een idee natuurlijk. Hoe kunnen de hersenen zich iets herinneren wat ze niet hebben meegemaakt?

Maharaj: Daarmee heb je je eigen vraag beantwoord. Waarom spelen met ideeën? Wees blij met waar je zeker van bent. En het enige waar je zeker van kunt zijn, is ‘Ik ben’. Leef daar hand in hand mee en verwerp de hele rest. Dat is *yoga*.

Bezoeker: Verwerpen kan ik alleen maar met mijn tong. Op z’n best kan ik eraan denken om de formule te herhalen: ‘Dit ben ik niet, dat is niet van mij, ik sta buiten dit alles’.

Maharaj: Dat is genoeg. Eerst met je tong, dan in je geest, dan in je gevoel en dan in je leven. Richt je aandacht op de realiteit binnen je, dan zal ze zich kenbaar maken. Het gaat als met het karnen van zure room: doe het op de juiste manier en met volharding, dan ben je zeker van de boter.

Bezoeker: Hoe zou het Absolute het resultaat kunnen zijn van een proces?

Maharaj: Daar heb je gelijk in: het relatieve kan nooit het absolute voortbrengen; maar het kan het absolute de weg versperren zoals het niet karnen van de room de boter kan beletten zich los te maken. De innerlijke drang komt voort uit de realiteit; de buitenkant wordt aangespoord door wat van binnen is en de buitenkant beantwoordt dat ik in de vorm van interesse en inspanning. Maar uiteindelijk zijn er geen binnen en geen buiten; het heldere bewustzijn is zowel schepper als schepsel, ervaarder en ervaring, lichaam en belichaamde. Wijd je aan de kracht die dit alles projecteert en je problemen worden opgelost.

Bezoeker: Wat is die projecterende macht?

Maharaj: Dat is de verbeelding die wordt aangespoord door verlangen.

Bezoeker: Dat weet ik allemaal, daar heb ik geen zeggenschap over.

Maharaj: Dat is nog weer een van je illusies, die voortkomt uit je hang naar het zien van resultaten.

Bezoeker: Wat is er tegen doelgerichte activiteit?

Maharaj: Die is hier niet van toepassing. Hier is geen sprake van activiteiten of een doel. Alles wat je nodig hebt, is te luisteren en het gehoorde diep tot je door te laten dringen. Het is er net mee als met eten: het enige wat je kunt doen, is happen, kauwen en slikken. De rest gebeurt automatisch en onbewust. Luister, onthoud en begrijp – de geest is zowel de acteur als het toneel. Het is allemaal deel van het mentale en jij bent het mentale niet. De geest (mind) wordt steeds opnieuw geboren – jij niet. De geest schept de wereld met al haar prachtige verscheidenheid. Net als in een goed toneelstuk heb je daar allerlei types en situaties – een beetje van alles om daar een wereld van te maken.

Bezoeker: In een toneelstuk lijdt niemand.

Maharaj: Tenzij iemand zich ermee identificeert. Vereenzelvig je niet met de wereld, dan zul je niet lijden.

Bezoeker: Maar anderen wel.

Maharaj: Zorg er dan voor dat jouw wereld volmaakt wordt. Als je in God gelooft, werk dan met Hem mee – zo niet, word dan één. Zie de wereld ofwel als een toneelstuk, of werk er anders aan met je hele vermogen. Of allebei.

Bezoeker: Hoe staat het met de identiteit van een stervende? Wat gebeurt er met hem als hij dood is? Zegt u ook dat hij voortleeft in een ander lichaam?

Maharaj: Ja en neen. Het hangt ervan af hoe je het bekijkt. Want wat is identiteit? Continuïteit in het geheugen? Kun je over identiteit spreken als er geen geheugen aan te pas komt?

Bezoeker: Ja, dat kan ik. Een kind kent misschien niet eens zijn eigen ouders, maar toch zijn de erfelijke eigenschappen aanwezig.

Maharaj: Maar wie wijst die aan? Iemand met een geheugen die registreert en vergelijkt. Zie je niet dat het geheugen de

schering is van het mentale bestaan? Identiteit is niets meer dan een schema van gebeurtenissen in tijd en ruimte. Verander het schema en de mens is veranderd.

Bezoeker: Maar het schema, het patroon, is belangrijk en vol betekenis. Het heeft zijn eigen waarde. Wie zegt dat een geweven tapijt niets meer is dan gekleurde draden mist het belangrijkste: zijn schoonheid. Als je een boek beschrijft als papier met inktvlekken, ontgaat je de betekenis ervan. Identiteit is belangrijk, omdat het de basis is van onze individualiteit – dat wat uniek en onvervangbaar maakt. 'Ik ben' is de intuïtie waardoor ieder van ons weet dat hij uniek is.

Maharaj: Ja en neen. Identiteit, individualiteit en uniek zijn, dat zijn de waardevolste aspecten van de geest... maar alleen van de geest! De ervaring 'buiten mij is er niets' is even geldig. Deel en geheel zijn onafscheidelijk. Het zijn twee aspecten van het naamloze, gezien van binnen uit en van buiten af. Woorden geven helaas alleen iets aan, maar ze brengen niet iets over. Probeer dieper te gaan dan woorden.

Bezoeker: Wat sterft er bij het sterven?

Maharaj: Wat sterft is het idee 'Ik ben dit lichaam'; de waarnemer sterft niet.

Bezoeker: De Jains geloven dat er een heleboel Waarnemers zijn, die eeuwig gescheiden blijven.

Maharaj: Dat is hun traditie en die is gebaseerd op de ervaring van een paar grote mannen. De ene Waarnemer reflecteert zichzelf in ontelbaar vele lichamen als 'Ik ben'. Zolang die lichamen er zijn, zelfs heel subtiele, lijkt het alsof er een veelvoud van 'Ik ben' is. Maar als je dieper gaat dan het lichaam is er maar één.

Bezoeker: God?

Maharaj: De Schepper is iemand wiens lichaam het heelal is. Het naamloze ligt voorbij alle goden.

Bezoeker: Shri Ramana Maharshi is gestorven. Wat betekent dat voor hemzelf?

Maharaj: Niets. Hij is wat hij was: de Absolute Realiteit.

Bezoeker: Maar voor gewone stervelingen is de dood iets belangrijks.

Maharaj: Iemand blijft na zijn dood wat hij voor die tijd dacht dat hij was. Zijn voorstelling van zichzelf overleeft het lichaam.

Bezoeker: Een paar dagen geleden werd er gepraat over het gebruiken van dierenhuiden om op te zitten bij het mediteren. U hebt me toen niet kunnen overtuigen. Je kunt niet zomaar alles rechtvaardigen door te zeggen dat het om een gewoonte of traditie gaat. Gewoontes kunnen wreed en tradities decadent zijn. Ze verklaren het wel, maar dat rechtvaardigt niets.

Maharaj: Ik heb nooit bedoeld te zeggen dat zelfrealisatie wordt gevolgd door bandeloosheid. Een vrij mens houdt zich zeer nauwkeurig aan de wet – maar zijn wet is de wet van het Zelf en niet die van zijn omgeving. Al naar gelang de omstandigheden gehoorzaamt hij die of overtreedt hij ze. Maar hij is nooit grillig of chaotisch.

Bezoeker: Maar dat rechtvaardigen door een beroep te doen op traditie en gewoontes kan ik niet accepteren.

Maharaj: De moeilijkheid ligt hem in onze verschillende standpunten. Jij spreekt uit dat van lichaam-en-geest. Ik spreek als Waarnemer. Dat is een fundamenteel verschil.

Bezoeker: Maar wreed blijft wreed.

Maharaj: Niemand dwingt je om wreed te zijn.

Bezoeker: Als je voordeel hebt van de wreedheid van andere mensen ben je medeverantwoordelijk.

Maharaj: Als je het levensproces onder de loep neemt, vind je overal wreedheid, want leven voedt zich met leven. Dit is een feit, maar daarom voel je je nog niet schuldig omdat je leeft. Je

bent je leven van wreedheid begonnen door je moeder te overladen met moeilijkheden. En tot het einde van je leven doe je mee aan de slag om eten en kleding en een dak boven je hoofd te hebben, en terwijl je je vastklampt aan je lichaam, vecht je voor wat het nodig heeft, omdat je wilt dat het veilig is in een wereld vol dood en onveiligheid. Voor een dier is gedood worden niet de ergste manier van sterven – ze is te verkiezen boven ziekte en seniele aftakeling. De wreedheid is te vinden in het motief, niet in het feit. Dood maken is slecht voor degene die het doet, niet voor wie gedood wordt.

Bezoeker: Daar ben ik het mee eens. Dan moet je dus niet de diensten accepteren van jagers en slagers.

Maharaj: Wie dwingt je die te accepteren? Bezoeker: U accepteert ze.

Maharaj: Zo zie jij mij! Je bent heel snel met beschuldigingen, veroordelen, vonnissen en bestraffen! Waarom begin je niet bij jezelf?

Bezoeker: Iemand als u hoort het voorbeeld te geven!

Maharaj: Ben jij bereid mijn voorbeeld te volgen? Ik ben gestorven voor de wereld, ik wil niets, zelfs niet leven. Wees als ik ben, doe als ik doe. Jij beoordeelt mij op mijn kleren en op mijn eten, maar ik kijk naar jouw motivatie. Als je denkt dat je het lichaam en de geest bent, en je handelt daarnaar, dan ben je schuldig aan de grootste wreedheid die er bestaat: die ten opzichte van wat je wezenlijk bent. Daarmee vergeleken zijn alle andere wreedheden te verwaarlozen.

Bezoeker: U verschuilt u achter de bewering dat u niet het lichaam bent. Maar u bent de baas over dat lichaam en u bent verantwoordelijk voor alles wat het doet. Als je het lichaam toe zou staan te doen wat het wil, zou dat krankzinnig zijn, een imbeciliteit!

Maharaj: Kalmeer een beetje. Ik ben ook tegen het doden van dieren om hun vlees of hun vacht, maar ik weiger die kwestie als de belangrijkste te beschouwen. Vegetarisme is een

uitstekend streven, maar niet het urgentste. Elk goed streven wordt het best gediend door degene die terug is gekeerd tot zijn bron.

Bezoeker: Toen ik in Ramanashram was, voelde ik Bhagavans (Shri Ramana Maharshi, opm. vert.) tegenwoordigheid overal. Die doordrong alles en zag alles.

Maharaj: Je had het juiste vertrouwen. Degenen die echt volkomen vertrouwen in hem hebben, zien hem altijd en overal. Alles gebeurt in overeenstemming met je overtuiging, en die overtuiging is de vorm die je verlangen heeft aangenomen.

Bezoeker: Het vertrouwen dat u in uzelf heeft, is dat ook niet zo'n vorm van verlangen?

Maharaj: Als ik zeg: 'Ik ben', bedoel ik daar geen geïsoleerd bestaan mee met een lichaam als middelpunt. Ik bedoel de totaliteit van alle zijn, de oceaan van bewustzijn, de hele schepping met al wat leeft en weet. Ik heb niets te wensen, want ik ben voorgoed compleet.

Bezoeker: Kunt u het innerlijke leven van andere mensen raken? Maharaj: Ik ben alle mensen.

Bezoeker: Ik bedoel niet dat u één bent met hun essentie, hun wezen, of dat u als menselijk wezen in vorm op hen lijkt, ik bedoel het echt naar binnen gaan in het denken en voelen van anderen om deel te hebben aan hun persoonlijke ervaringen. Kunt u met mij blij zijn of lijden, of leidt u alleen maar uit uw waarnemingen en uit analogie af wat ik voel?

Maharaj: Iedereen is in mij. Maar als je de inhoud van bepaalde hersens in die van jezelf wilt brengen, heb je een speciale training nodig. Alles kan bereikt worden door training.

Bezoeker: Ik ben niet uw projectie en u bent niet de mijne. Ik heb mijn eigen leven en niet uitsluitend als uw projectie. Die primitieve filosofie van verbeelding en projectie spreekt mij niet aan. U berooft mij van elke realiteit. Wie is wiens

projectie? Ben ik de uwe? Of ben ik een projectie binnen mijn eigen projectie? Neen, ergens klopt er iets niet.

Maharaj: Woorden laten zich betrappen op hun eigen holheid. De realiteit kan niet beschreven worden, die moet ervaren worden. Voor wat ik ken, kan ik geen betere woorden vinden. Wat ik zeg klinkt misschien belachelijk, maar wat de woorden proberen over te brengen is de hoogste waarheid. Alles is één, hoeveel we ook kibbelen. En alles gebeurt om die ene bron te behagen, die tegelijk het doel is van elk verlangen – de bron die we kennen als het ‘Ik ben’.

Bezoeker: Het verlangen komt voort uit lijden. Onze diepste motivatie is het ontkomen van pijn.

Maharaj: En wat is de oorzaak van pijn? Het niet weten wat je bent. En wat is de oorzaak van het verlangen? De innerlijke drang om jezelf te vinden. De hele schepping zwoegt om haar zelf te vinden en geeft niet op totdat zij daar weer naar terugkeert.

Bezoeker: Wanneer komt dat ogenblik?

Maharaj: Je kunt terugkeren wanneer je maar wilt. Bezoeker: En de wereld?

Maharaj: Die kun je meenemen.

Bezoeker: Moet ik wachten met de wereld helpen totdat ik eerst zelf het volmaakte heb gevonden?

Maharaj: Ga gerust je gang met het helpen van de wereld. Veel zul je niet helpen, maar door het te proberen, zul je zelf groeien. Er is niets mis met het proberen de wereld te helpen.

Bezoeker: Maar er zijn toch mensen geweest, heel gewone mensen, die geweldig geholpen hebben?

Maharaj: Als de tijd aanbreekt waarin de wereld geholpen moet worden, krijgen sommige mensen de wil en de wijsheid en de kracht om grote veranderingen tot stand te brengen.

37

Voorbij pijn en genot ligt het geluk

(9 januari 1971)

Shri Nisargadatta Maharaj: Vóór alles moet je je realiseren dat jij het bewijs bent van alle dingen, met inbegrip van jezelf. Niemand kan jou bewijzen dat je bestaat, want dan moet eerst zijn bestaan door jou worden erkend. Je hebt je zijn en je weten aan niemand te danken. Denk eraan dat je helemaal op jezelf staat. Je komt niet ergens vandaan, en je bent niet naar iets onderweg. Wat je bent is Tijdloos Zijn, Tijdloze Helderheid.

Bezoeker: Er is een elementair verschil tussen ons. U kent de realiteit, terwijl ik alleen de activiteiten van de geest ken. Dus wat u zegt is één ding, maar wat ik hoor is daarmee nog niet hetzelfde. Wat u zegt is de waarheid en wat ik hoor is onwaar, hoewel de woorden dezelfde zijn. Er is een kloof tussen ons. Hoe kan die worden gedicht?

Maharaj: Geef de overtuiging op dat je zou zijn wat je denkt dat je bent, dan is de kloof verdwenen. Je hebt die kloof geschapen doordat je je inbeeldt dat je een afgescheiden iemand bent. De kloof hoeft niet gedempt te worden – je moet alleen ophouden met hem te scheppen. Jij bent alles en allen en alles is van jou. Iemand anders is er niet. Dit is een feit.

Bezoeker: Dat is toch wel raar! Dezelfde woorden die voor u waarheid zijn, zijn voor mij onzin. ‘Iemand anders is er niet’, het is toch zonneklaar dat dat niet waar is?

Maharaj: Laat het waar of onwaar zijn – woorden zijn niet belangrijk. Wel belangrijk is de voorstelling die je van jezelf hebt. Die blokkeert je. Laat die voorstelling varen.

Bezoeker: Van mijn jongste kinderjaren af is mij geleerd dat ik

beperkt ben tot mijn vorm en mijn naam. Een verklaring van het tegendeel is niet genoeg om de sporen daarvan uit te wissen. Ik zou een complete hersenspoeling nodig hebben – als hoe dan ook de mogelijkheid nog bestaat.

Maharaj: Jij noemt dat een hersenspoeling, ik noem het yoga: het gladstrijken van de mentale groeven. Je hoort niet onder de dwang te staan om dezelfde gedachten steeds weer opnieuw te denken. Loop door!

Bezoeker: Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan.

Maharaj: Wees niet kinderachtig. Het is gemakkelijker om te veranderen dan om te lijden. Je moet uit je kinderachtigheid groeien, dat is alles.

Bezoeker: Zoiets kun je niet doen – dat gebeurt.

Maharaj: Alles gebeurt op elk ogenblik, maar je moet er rijp voor zijn. Rijp zijn is klaar zijn. Je ziet de realiteit niet, omdat je geest er niet rijp voor is.

Bezoeker: Als de realiteit mijn ware wezen is, hoe kan ik er dan niet klaar voor zijn?

Maharaj: Niet klaar wil zeggen bang. Je bent bang voor wat je bent. Je bestemming is het totaal. Maar je bent bang om je identiteit te verliezen. Je kinderachtigheid bestaat uit het vastklampen aan je speelgoed, aan je angsten en verlangens, aan je opinies en begrippen. Laat dat allemaal los en sta open, zodat de realiteit haar plaats kan innemen. Deze zelfbevestiging wordt het duidelijkst uitgedrukt in de woorden ‘Ik ben’. Niets anders heeft een eigen bestaan. Van ‘Ik ben’ ben je volmaakt zeker.

Bezoeker: Natuurlijk, ‘Ik ben’, maar ook ‘ik weet’. En zo weet ik dat ik die-en-die ben, de eigenaar van dit lichaam en dat ik relaties heb met een heleboel andere eigenaars.

Maharaj: Dat is allemaal geheugenwerk dat overgebracht wordt naar het nu.

Bezoeker: Ik kan alleen maar zeker zijn van wat er nu is. Verleden en toekomst en geheugen en verbeelding zijn mentale toestanden, maar dat is alles wat ik ken en ze zijn er nu. U zegt dat ik die los moet laten. Maar hoe kun je het ‘nu’ loslaten?

Maharaj: Je beweegt je doorlopend in de richting van de toekomst, of je wilt of niet.

Bezoeker: Ik beweeg me van het nu naar het nu... dat wil zeggen dat ik me helemaal niet beweeg. De rest beweegt, maar ik niet.

Maharaj: Dat is juist. Maar je geest beweegt. In het nu ben je zowel het bewegende als het niet-bewegende. Tot nu toe zag je jezelf aan voor het bewegende en je zag het niet-bewegende over het hoofd. Keer je geest binnenstebuiten. Als je niet langer gewicht hecht aan het bewegende, ontdek je dat jezelf de eeuwig tegenwoordige, onveranderlijke Realiteit bent, onbeschrijfelijk, maar onwrikbaar als een rots.

Bezoeker: Als het er nu is, waarom besef ik dat dan niet?

Maharaj: Omdat je je vastklampt aan het idee dat je het niet beseft. Laat dat idee vallen.

Bezoeker: Dat brengt me niet tot het besef!

Maharaj: Ho, ho! Je wilt tegelijkertijd aan beide kanten van de muur zijn. Dat kan, maar dan moet je eerst de muur afbreken – of je moet je realiseren dat de muur en het gebied aan weerskanten een gezamenlijke ruimte vormen, waar begrippen als ‘hier’ en ‘daar’ niet van toepassing zijn.

Bezoeker: Een vergelijking is nog geen bewijs. Ik klaag alleen omdat ik niet zie wat u ziet. Waarom lijken uw woorden onwaar wat mij betreft? Maakt u me alleen maar dit duidelijk, de rest komt wel een andere keer. U bent wijs en ik ben kortzichtig; u ziet, ik niet. Waar en hoe vind ik mijn inzicht?

Maharaj: Als je ziet dat je kortzichtig bent, ben je helemaal niet kortzichtig!

Bezoeker: Als ik weet dat ik ziek ben, maakt dat me nog niet beter en als ik weet dat ik een domoor ben, maakt dat me nog geen wijze!

Maharaj: Moet je niet eerst weten wat gezondheid is, wil je kunnen weten wat ziek zijn is?

Bezoeker: O neen, ik weet het door te vergelijken. Als ik blind geboren ben en u vertelt me dat u dingen waarneemt zonder ze aan te raken, terwijl ik ze moet kunnen aanraken om ze te kennen, dan besef ik dat ik blind ben, zonder te weten wat het betekent om te kunnen zien. Zo weet ik ook dat er iets aan me ontbreekt als u dingen beweert die ik niet kan vatten. U vertelt me zulke prachtige dingen over mezelf: volgens u ben ik eeuwig, alomtegenwoordig, volmaakt gelukkig, alwetend, schepper, onderhouder, vernietiger van het heelal, de bron van alle leven, hart van alle zijn, heer en geliefde van elk schepsel. U zegt dat ik de Uiteindelijke Realiteit ben, bron en doel van alle bestaan. Ik knipper alleen maar met mijn ogen, want ik weet dat ik niets meer ben dan een bundeltje angsten en verlangens, een wolkje pijn, een snel verdwijnende flits van bewustzijn in een oceaan van duisternis.

Maharaj: Jij was er voordat de pijn ontstond. En je was er nog steeds nadat de pijn verdwenen was. Pijn is tijdelijk, jij niet.

Bezoeker: Het spijt me, maar ik begrijp niet wat u bedoelt. Van de dag dat ik geboren ben tot de dag dat ik sterf zullen pijn en genot de schering en de inslag van mijn leven zijn. Ik kan niets zeggen over de tijd van voor mijn geboorte of na de dood. Ik wil niet accepteren of ontkennen wat u zegt. Ik hoor het, maar ik weet het niet.

Maharaj: Op dit ogenblik ben je toch bewust, ja?

Bezoeker: Vraag me alstublieft niets over voor en na – ik weet alleen wat er nu is.

Maharaj: Dat is genoeg. Je bent bewust. Houd je daaraan vast. Er zijn toestanden waarin je niet bewust bent. Noem het maar onbewust zijn.

Bezoeker: Zoals in een coma – buiten bewustzijn?

Maharaj: Bewust en buiten bewustzijn zijn hier niet van toepassing. Het bestaan speelt zich af in het bewustzijn – de essentie is onafhankelijk van het bewustzijn.

Bezoeker: Is het leegte? Is het stilte?

Maharaj: Waarom zouden we iets moeten definiëren? Het Zijn gaat dwars door het (mentale) bewustzijn heen en gaat dieper. Geobjectiveerd bewustzijn is een deel van het zuivere (absolute) bewustzijn – maar het objectieve gaat niet dieper dan het zuivere bewustzijn.

Bezoeker: Hoe kun je een toestand van niets-dan-zijn leren kennen, die niet bewust en niet onbewust is? Kennen vindt alleen plaats in het bewustzijn. Misschien bestaat er een toestand waarin het mentale bewustzijn tijdelijk onzichtbaar wordt. Neemt het absolute bewustzijn dan de vorm aan van waarnemer?

Maharaj: De waarnemer registreert alleen gebeurtenissen. Als de geest (mind) verdwijnt, lost zelfs het 'Ik ben'-besef op. Zonder geest is er geen 'Ik ben'.

Bezoeker: Zonder geest wil zeggen zonder gedachte. Dus 'Ik ben' als gedachte verdwijnt, maar het blijft over als het besef van te zijn.

Maharaj: Elke ervaring verdwijnt als de geest verdwijnt. Zonder de geest kan er niet een 'iemand' zijn die ervaart en ook geen ervaring.

Bezoeker: Maar blijft de waarnemer niet over?

Maharaj: De waarnemer registreert alleen de tegenwoordigheid of de afwezigheid van ervaring. Hij is niet een ervaring op Zichzelf; hij wordt een ervaring zodra de gedachte 'Ik ben de waarnemer' opduikt.

Bezoeker: Alles wat ik weet is dat de geest soms werkt en er soms mee ophoudt. De ervaring van de stilte van de geest noem

ik dat tijdelijke onzichtbaar worden van de geest.

Maharaj: Of je het nu stilte of leegte of een tijdelijk verdwijnen noemt, het feit is er dat de drie-eenheid van iemand die iets ervaart, het ervaren en het ervarene er dan niet is. In het waarnemen, in de helderheid, in het Zelfbewustzijn is er geen gevoel dat je dit of dat bent. Alleen het Zijn, dat met niets geïdentificeerd is, blijft over.

Bezoeker: Een soort bewusteloosheid?

Maharaj: Als je het vergelijkt met wat dan ook, is het het tegengestelde. Maar het bevindt zich ook tussen en voorbij alle tegenstellingen. Het is niet bewust en niet onbewust of bewusteloos, niet tussenin en niet dieper dan die beide. Het is volmaakt onafhankelijk – maar niet in vergelijking tot iets anders, dat je ervaring of de afwezigheid van ervaring zou kunnen noemen.

Bezoeker: Maar toch spreekt u erover alsof het een ervaring is!
Maharaj: Als ik eraan denk, wordt het een ervaring.

Bezoeker: Zoals het onzichtbare licht dat in kleur verandert als het door een bloem wordt onderschept?

Maharaj: Ja, zo zou je het kunnen zeggen. Het is in de kleur, maar niet de kleur zelf.

Bezoeker: Dat is de beroemde viervoudige ontkenning van Nag. Arjuna: noch dit, noch dat, noch beide, noch geen van twee. Ik word er duizelig van!

Maharaj: Het probleem zit in het feit dat je de realiteit aanziet voor een geestestoestand – een van de vele. Je bent geneigd te zeggen: ‘Dit is reëel en dat is niet reëel en weer iets anders is gedeeltelijk reëel en gedeeltelijk niet.’ Daardoor lijkt het alsof de realiteit een eigenschap is, die je in grotere of kleinere mate zou kunnen hebben.

Bezoeker: Mag ik het anders stellen? Het bewustzijn wordt alleen maar een probleem als het pijn doet. Een toestand van

ononderbroken stralend geluk schept geen problemen. Maar we zien dat elk bewustzijn een mengsel is van prettige en pijnlijke dingen. Waarom is dat zo?

Maharaj: Alle mentale bewustzijn is beperkt en daardoor beklemmend. Aan de wortel van dat bewustzijn ligt verlangen – de innerlijke drang om te ervaren.

Bezoeker: Bedoelt u dat er geen bewustzijn kan bestaan als er geen verlangen is? En wat is het voordeel als je zonder bewustzijn bent? Als ik alle prettige dingen op moet geven om pijn kwijt te raken, kan ik ze beter allebei houden.

Maharaj: Voorbij pijn lijden en genieten ligt het wezenlijke geluk. Bezoeker: Onbewust geluk, wat kun je daarmee doen?

Maharaj: Het is noch bewust, noch onbewust, maar echt.
Bezoeker: Wat hebt u tegen het mentale bewustzijn?

Maharaj: Het is een last. Het lichaam is een last. Gewaarwordingen, verlangens, gedachten, ze zijn allemaal zwaar. (Mentaal) bewustzijn is altijd het bewustzijn van conflicten.

Bezoeker: De Realiteit wordt beschreven als het echte Zijn, onvermengd Bewustzijn, een oceaan van geluk. Wat heeft pijn daarmee te maken?

Maharaj: Vreugde en pijn zijn dingen die gebeuren. Pijn wordt betaald voor vreugde en vreugde is de beloning van pijn. In het dagelijkse leven schep je vaak vreugde door pijn te doen en doe je iets of iemand pijn om vreugde te brengen. Het weten dat vreugde en pijn één zijn is vrede.

Bezoeker: Dat is beslist heel interessant, maar mijn doel is niet zo verheven. Ik wil in het leven meer genieten en minder pijn lijden. Wat moet ik daarvoor doen?

Maharaj: Zolang er (mentaal) bewustzijn is, zijn er pijn en plezier. Het is de aard van het 'Ik ben', van het (mentale) bewustzijn, om zichzelf te identificeren met tegenstellingen.

Bezoeker: Maar wat heb ik daar allemaal aan? Het bevredigt mij niet. Maharaj: Maar wat ben jij – wie is er ontevreden?

Bezoeker: Ik ben de man van pijn en plezier.

Maharaj: Pijn en plezier zijn beide *ananda* (het van niets afhankelijke geluk). Hier zit ik tegenover je en ik vertel je uit mijn eigen, onmiddellijke, onveranderlijke ervaring dat vreugde en pijn de bergen en dalen zijn van de golven van de oceaan van geluk. In de diepte is volmaakte vervulling.

Bezoeker: Is dat een ononderbroken ervaring? Maharaj: Die is tijdloos en zonder verandering.

Bezoeker: Het enige wat mij bekend is, is het verlangen naar het prettige en de angst voor lijden.

Maharaj: Dat is hoe je over jezelf denkt. Houd daarmee op. Als je een gewoonte niet op stel en sprong kunt opgeven, neem dan je gebruikelijke manier van denken onder de loep en kijk hoe die aan alle kanten rammelt. Het is de plicht van de geest om gewoontes te onderzoeken. Wat de geest heeft opgebouwd, moet de geest ook weer afbreken. Of realiseer je anders dat er geen verlangen bestaat buiten de geest – en blijf daarbuiten.

Bezoeker: Eerlijk gezegd wantrouw ik die uitleg dat alles wordt gefabriceerd door de geest. De geest is maar een instrument, net zoals het oog een instrument is. Is het echt zo, dat waarnemen scheppen is? Ik zie de wereld door het raam, maar niet in het raam. Alles wat u zegt sluit perfect aan elkaar, doordat het allemaal een gemeenschappelijke basis heeft. Maar waar ik niet achter ben, is of die basis Realiteit is of een product van uw denken. Ik kan er alleen maar een geestelijke voorstelling van hebben. Wat het allemaal voor u betekent, weet ik niet.

Maharaj: Zolang je je standpunt in je denken inneemt, zul je mij zien als deel van je denken.

Bezoeker: Woorden zijn toch wel erg ontoereikend als je iets wilt begrijpen!

Maharaj: Zonder woorden is er niets dat begrepen hoeft te worden. De behoefte om te begrijpen wordt geboren uit wanbegrijpen. Wat ik zeg is de waarheid, maar voor jou is het een theorie. Hoe kun je te weten komen of het waar is? Luister, houd het in herinnering, overpeins, gebruik je voorstellingsvermogen, kom tot ervaring. Pas het ook toe in je dagelijkse leven. Heb wat geduld met mij en wees bovenal geduldig tegenover jezelf, want het enige obstakel ben jezelf. De weg naar de diepte voorbij jezelf loopt door jezelf. Zolang je denkt dat alleen de beperkte dingen echt zijn en bewust en gelukkig, en zolang je de niet-dualistische Realiteit verwerpt als een hersenschim of als een abstract begrip, zolang ervaar je ook mij als iemand die begrippen en abstracties rondstrooit. Maar zodra je de realiteit in je eigen wezen hebt aangeboord, zul je ontdekken dat ik alleen dat aanduid wat voor jou het intiemste en meest geliefde is.

38

Het komt op de motivatie aan

(16 januari 1971)

Bezoeker: Westerlingen die u af en toe opzoeken, hebben een speciaal probleem. Ze kennen het begrip van een bevrijd iemand niet, iemand die zichzelf of God kent, iemand met zelfrealisatie, iemand als het ware voorbij de wereld. Het enige wat ze in hun christelijke cultuur hebben is het begrip 'heilige' – iemand die vroom is, de geboden gehoorzaamt, die God vreest, zijn naasten liefheeft, die soms neigingen vertoont tot extase en dit alles wordt dan bevestigd door een paar wonderen. Het begrip *jnani* is in het Westen niet bekend – het komt daar over als iets exotisch en een beetje ongeloofwaardig. Zelfs wanneer men toegeeft dat er zulke mensen zijn, vindt men dat wat verdacht, alsof het mensen betreft die door vreemde lichaamshoudingen en geestelijke opvattingen een soort euforietoestand bij zichzelf kunnen opwekken. Het idee van een nieuwe dimensie in het bewustzijn komt hun onwaarschijnlijk en ongeloofwaardig voor.

Shri Nisargadatta Maharaj: Misschien kan die ervaring niet worden overgedragen. Kun jij een gevoel overdragen?

Bezoeker: Als je een artiest bent wel. Het wezen van de kunst is het overdragen van gevoel en ervaring.

Maharaj: Om een boodschap te ontvangen, moet je openstaan.

Bezoeker: Natuurlijk moet er een ontvangen zijn. Maar als de zender niet uitzendt, heb je niets aan een ontvanger.

Maharaj: Een *jnani* is van iedereen. Onvermoeibaar geeft hij zichzelf in zijn totaliteit aan iedereen die bij hem aanklopt. Als hij niets te geven heeft, is hij geen *jnani*. Wat hij heeft, deelt hij

met iedereen.

Bezoeker: Maar wat hij is, kan hij dat ook delen?

Maharaj: Je bedoelt of hij anderen tot *jnani's* kan maken? Ja en neen. Neen, omdat *jnani's* niet gemaakt worden: ze realiseren dat ze dat zijn zodra ze terugkeren naar hun bron, naar hun ware wezen. Ik kan je niet maken tot wat je al bent. Ik kan je alleen maar vertellen over de weg die ik zelf heb bewandeld en je uitnodigen die ook te bewandelen.

Bezoeker: Dat is nog geen antwoord op mijn vraag. Ik zit te denken aan de kritische en sceptische westerlingen die de mogelijkheid zelf van hogere bewustzijnstoestanden ontkennen. De laatste tijd hebben drugs een gat in de dijk van hun ongeloof geslagen, maar daardoor is hun materialistische standpunt nog niet aangetast. Drugs of geen drugs, het lichaam komt als nummer één en de geest pas daarna. De toestand van zelfrealisatie wordt al sinds de dagen van Boeddha aangeduid met negatieve termen, zoals 'niet dit, niet dat'. Is dat onvermijdelijk? Als die niet kan worden beschreven, kan hij dan niet met voorbeelden worden verduidelijkt? Het is duidelijk dat een beschrijving in woorden niet bruikbaar is als de toestand die je wilt beschrijven voorbij de woorden ligt. Maar toch kan het ook binnen de reikwijdte van het woord liggen. De dichtkunst vertaalt het onbeschrijfelijke in woorden.

Maharaj: Aan religieuze dichters geen gebrek. Voor wat jij zoekt, kun je bij hen terecht. Wat mijzelf betreft, mijn onderricht is eenvoudig: geef me een poosje je vertrouwen en doe wat ik je aanraad. Als je volhardt, zul je ontdekken dat je vertrouwen gerechtvaardigd is.

Bezoeker: En wat moet er gebeuren met mensen die wel geïnteresseerd zijn, maar niet willen geloven?

Maharaj: Als ze een poosje hier konden blijven, zouden ze me leren vertrouwen. En zodra ze me vertrouwen, zullen ze mijn advies opvolgen en alles voor zichzelf ontdekken.

Bezoeker: Het gaat me niet zozeer over de training als over de

resultaten. Die hebt u allebei gehad. U bent bereid om ons alles over die training te vertellen, maar zodra de resultaten ter sprake komen, weigert u om te delen. Soms zegt u dat uw toestand niet kan worden beschreven en dan weer dat er geen verschil is: dat er voor u geen verschillen zijn waar wij die wel zien. In beide gevallen blijven we zonder inzicht in uw positie.

Maharaj: Hoe kun je inzicht in mijn positie krijgen als je geen inzicht in die van jezelf hebt? Als je het onontbeerlijke instrument van het inzicht niet hebt, zou het dan niet belangrijk zijn om dat eerst te vinden? Je bent nu als een blinde die wil leren schilderen voordat hij het gezichtsvermogen terugheeft. Je wilt mijn positie kennen, maar ken je die van je vrouw of van je personeel?

Bezoeker: Ik vraag alleen maar om een paar aanduidingen.

Maharaj: Wel, ik heb je een heel belangrijke sleutel in handen gegeven: waar jij verschillen ziet, daar zie ik die niet. Wat mij betreft is dat genoeg. Als je denkt dat dat niet genoeg is, kan ik alleen maar herhalen: het is genoeg. Denk daar diep over na, dan zul je gaan zien wat ik zie.

Jij schijnt een soort geestelijke oploskoffie te zoeken, een onmiddellijk resultaat, waarbij je over het hoofd ziet dat er aan het onmiddellijke altijd een lange voorbereiding is voorafgegaan. De vrucht valt plotseling van de boom, maar het rijpen heeft tijd nodig.

Als ik over vertrouwen in mij praat, vraag ik dat maar voor een poosje, net genoeg om je in beweging te krijgen. Hoe serieuzer je bent, hoe minder geloof je nodig hebt, want dan zul je gauw genoeg ontdekken dat je vertrouwen gerechtvaardigd was. Je wilt dat ik bewijs dat ik te vertrouwen ben! Hoe zou ik dat kunnen en waarom zou ik dat doen? Wat ik je aanbied is niets anders dan een empirische benadering die volkomen normaal is in de westerse wetenschap. Als een wetenschapper je een experiment en de resultaten beschrijft, dan neem je meestal ook op goed geloof aan wat hij zegt en dan herhaal je zijn experiment zoals hij dat heeft beschreven. Zodra je dezelfde of vergelijkbare resultaten krijgt, is je vertrouwen in hem niet

meer nodig: dan vertrouw je je eigen ervaring. Zo word je aangemoedigd – je gaat door en ten slotte krijg je min of meer dezelfde resultaten.

Bezoeker: De geest van de Indiër is door cultuur en opvoeding voorbereid op metafysische experimenten. Een uitdrukking als ‘het directe waarnemen van de Uiteindelijke Realiteit’ heeft voor een Indiër een betekenis en ze brengt een respons teweeg die uit de diepte van zijn wezen komt. Maar voor een westerling betekent ze nauwelijks iets. Zelfs als hij is opgegroeid in de een of andere variant van het christendom, denkt hij niet verder dan het leven volgens Gods geboden en de uitspraken van Christus. Niet alleen dat hij kennis van de realiteit uit eigen ervaring niet zoekt, hij kan zich zoiets niet eens voorstellen.

Er zijn Indiërs die zeggen dat het een hopeloos geval is. ‘De westerling wil niet omdat hij niet kan. Praat met hem niet over zelfrealisatie; laat hem maar een nuttig leven leiden en genoeg verdiensten verwerven om in India te worden herboren. Daar ligt zijn enige kans.’ En anderen zeggen: ‘De Realiteit is er voor iedereen, maar niet iedereen heeft dezelfde gave om die te begrijpen. De gave komt als het verlangen groeit. Het verlangen brengt iemand tot overgave en uiteindelijk tot een totaal toegewijd zijn. Als hij serieus en integer is, en als hij een ijzeren wil heeft om alle obstakels te overwinnen, heeft de westerling dezelfde mogelijkheden als de mensen uit het Oosten. Het enige wat hij nodig heeft is dat zijn interesse wordt gewekt.’ En om zijn interesse in zelfkennis op te wekken, moet hij overtuigd worden van de voordelen die dat met zich brengt.

Maharaj: Geloof je dat het mogelijk is een persoonlijke ervaring over te dragen?

Bezoeker: Ik weet het niet. U spreekt over eenheid en over zien en de ziener, die hetzelfde zijn. Als alles één is, moet communicatie mogelijk zijn.

Maharaj: Als je een land uit eigen ervaring wilt kennen, moet je er gaan wonen. Vraag niet naar iets onmogelijks. Iemands geestelijke overwinning is zonder twijfel goed voor de hele

mensheid, maar om van nut te zijn voor iemand anders moet er een hechte persoonlijke relatie bestaan. Zo'n relatie is geen toeval en niet iedereen maakt dat mee. Maar de wetenschappelijke benadering staat voor iedereen open. Experimenteer zelf aan de hand van de gegevens die je van je voorgangers hebt gekregen. Meer heb je toch niet nodig? Waarom moet je de waarheid uitschreeuwen in oren die toch niet willen luisteren? Dat is trouwens onmogelijk. Wat is een gever zonder ontvanger?

Bezoeker: Het wezen van de kunst is de uiterlijke vorm te gebruiken om een innerlijke ervaring over te brengen. Natuurlijk moet je voor het innerlijke gevoelig zijn voordat je de betekenis van de vormen kunt aanvoelen. Hoe leer je om gevoelig te worden?

Maharaj: Hoe je het ook stelt, het komt allemaal op hetzelfde neer: er zijn genoeg gevers, maar waar zijn de ontvangers?

Bezoeker: Kunt u uw eigen gevoeligheid niet met ons delen?

Maharaj: Dat kan ik wel, maar delen is een verkeer in beide richtingen. Om iets te delen zijn er twee nodig. Wie verlangt ernaar om te ontvangen wat ik te geven heb?

Bezoeker: U zegt dat wij één zijn. Is dat niet genoeg?

Maharaj: Ik ben één met jou. Maar ben jij één met mij? Als dat zo is, heb je geen behoefte om veel vragen te stellen. En zo niet – als je niet ziet wat ik zie – wat kan ik dan doen? Dan kan ik je alleen laten zien hoe je je manier van kijken kunt verbeteren.

Bezoeker: Wat je niet kunt geven, is niet je eigendom.

Maharaj: Er is niets dat ik als mijn bezit opeis. Als er geen 'ik' is, waar is er dan plaats voor 'mijn'? Twee mensen kijken naar een boom. De een ziet vruchten hangen tussen de bladeren, de ander niet. Afgezien daarvan is er tussen die twee geen verschil. Degene die vruchten ziet, weet dat de ander ze met een beetje aandacht ook zal kunnen zien, maar de kwestie van delen is niet van toepassing. Het is echt niet uit gierigheid dat

ik een deel van de Realiteit, dat jou toekomt, achter zou houden. Integendeel, ik ben helemaal van jou – je kunt me eten en drinken. Maar terwijl je met woorden herhaalt: ‘Geef, geef!,’ doe je niets om dat wat je wordt aangeboden, in bezit te krijgen. Ik toon je een snelle en gemakkelijke manier om te kunnen zien wat ik zie, maar jij klampt je vast aan je oude manier van denken en voelen en doen – en ik krijg dan de schuld. Ik heb niets dat jij niet ook hebt. Zelfkennis is niet zoiets als een voorwerp dat je kunt geven of aanpakken. Het is een heel nieuwe dimensie waarin niets valt te geven of te ontvangen.

Bezoeker: Maar u kunt ons tenminste wat inzicht verschaffen in de inhoud van uw geest terwijl u uw dagelijkse leven leidt. Hoe is dat voor iemand als u om te eten en te drinken, te praten en te slapen?

Maharaj: De gewone dagelijkse dingen ervaar ik net zoals jij dat doet. Het verschil ligt in wat ik niet ervaar. Ik ervaar geen angst of hebzucht, geen haat, geen woede. Ik vraag niets, weiger niets en houdt niets voor mezelf. In die dingen sluit ik geen compromis. Dat is misschien het opvallendste verschil tussen ons: ik sluit geen compromissen en ik pleeg geen verraad aan mezelf, terwijl jij bang bent voor de realiteit.

Bezoeker: Voor westerlingen is er iets verontrustends in jullie manier van doen. Helemaal alleen ergens in een hoek zitten en dan voor jezelf herhalen: ‘Ik ben God, God ben ik’, lijkt iets waanzinnigs. Hoe kun je een westerling ervan overtuigen dat dit alles leidt tot volmaakt evenwicht?

Maharaj: Zowel de man die beweert dat hij God is als degene die dat betwijfelt, ze vergissen zich allebei. Ze praten in hun droom.

Bezoeker: Als alles een droom is, wat is dan wakker zijn?

Maharaj: Hoe kun je de wakende toestand beschrijven in de woorden van dromenland? Woorden beschrijven niet; het zijn alleen maar symbolen.

Bezoeker: Weer datzelfde excuus dat woorden de realiteit niet kunnen overbrengen.

Maharaj: Als je die woorden wilt, zal ik je wat van die oude woorden geven die zijn geladen met kracht. Blijf die herhalen, zonder ophouden, dan zullen ze wonderen verrichten.

Bezoeker: Dat meent u toch niet? Wilt u een westerling aanraden om zonder ophouden ‘Om’ of ‘Ram’ of ‘Hare Krishna’ te prevelen, hoewel hij geen gram overtuiging of geloof heeft, zoals die voortkomen uit de juiste culturele of godsdienstige achtergrond? Als hij zonder vertrouwen en zonder vuur mechanisch dezelfde klanken blijft herhalen, zal hij dan ooit iets bereiken?

Maharaj: Waarom niet? Waar het op aankomt is de innerlijke drang en de diepe motivatie. De vorm doet er minder toe. Wat hij ook doet, als hij dat doet om zichzelf te vinden, zal het hem zeker tot zijn doel brengen.

Bezoeker: Dus je hoeft geen vertrouwen te hebben in de doeltreffendheid van de middelen?

Maharaj: Je hebt geen geloof nodig – dat is niets anders dan het projecteren van resultaten. Hier is alleen de activiteit belangrijk. Wat je ook doet om de waarheid te vinden, zal je naar de waarheid leiden. Wees alleen serieus en eerlijk. De vorm die dat zoeken aanneemt, is nauwelijks van belang.

Bezoeker: Waarom zou het dan nodig zijn je verlangen tot uitdrukking te brengen?

Maharaj: Dat is ook niet nodig. Niets doen is precies even goed. Het verlangen alleen al, als het niet verdund wordt door denken en doen – zuiver, geconcentreerd verlangen – brengt je snel tot je doel. Waar het op aankomt is de echte motivatie, niet de manier waarop.

Bezoeker: Niet te geloven! Hoe kan er iets goeds voortkomen uit dat stompzinnige herhalen, waarbij je je verveelt totdat je er wanhopig van wordt?

Maharaj: Dat feit van herhalen zelf, van het doorvechten, van volhouden ondanks verveling en wanhoop en een compleet gebrek aan overtuiging, dat is waar het op aankomt. Op zichzelf zijn die dingen niet belangrijk, maar wat van het grootste belang is, is de ernst die erachter zit. Er moet een innerlijke drang zijn en een aansporing van de buitenkant.

Bezoeker: Mijn vragen zijn typisch westers. De mensen denken daar in termen van oorzaak en gevolg, van doel en middelen. Ze zien niet wat voor causaal verband er zou kunnen bestaan tussen een bepaald woord en de absolute realiteit.

Maharaj: Dat is er dan ook niet. Maar er is een verband tussen het woord en zijn betekenis, tussen doen en motivatie. Geestelijke oefeningen zijn een bevestiging en een herbevestiging van de wil. Wie geen lef heeft, accepteert de realiteit niet, zelfs al werd die op een presenteerblaadje aangeboden. Het enige obstakel is de weigering – en die is een kind van de angst.

Bezoeker: Wat is er dan om zo bang voor te zijn?

Maharaj: Het onbekende. Het niet-zijn, niet-weten, niet-doen. De bodemloze afgrond.

Bezoeker: U wilt toch niet zeggen dat u wel de manier waarop u alles bereikt heeft met ons kunt delen, maar niet het resultaat?

Maharaj: Natuurlijk kan ik dit resultaat met je delen – ik doe niet anders. Maar mijn taal is de taal van de stilte. Je moet leren luisteren en begrijpen.

Bezoeker: Ik zie niet hoe iemand zonder overtuiging kan beginnen.

Maharaj: Blijf een poosje hier of denk na over wat ik zeg en doe, dan komt het met die overtuiging wel in orde.

Bezoeker: Niet iedereen heeft de kans u te ontmoeten.

Maharaj: Ontmoet jezelf. Blijf bij jezelf, luister ernaar,

gehoorzaam jezelf, houd ervan en richt er steeds weer je aandacht op. Meer leiding heb je niet nodig. Zolang je innerlijke drang om de waarheid te vinden je dagelijkse leven beïnvloedt, gaat het goed met je. Leid een leven zonder iemand pijn te doen. Geweldloosheid (*ahimsa*) en onschuldigheid zijn een heel krachtige vorm van *yoga*, die je heel snel naar je doel kan brengen. Dit noem ik *nisarga yoga*, de natuurlijke *yoga*. Het is de kunst om in vrede en harmonie te leven – in vriendschap en liefde. Het resultaat is een geluk dat door niets wordt veroorzaakt en dat toch nooit ophoudt.

Bezoeker: En toch veronderstelt dit allemaal een zekere mate van geloof.

Maharaj: Richt je aandacht naar binnen en je zult jezelf beginnen te vertrouwen. In alle andere dingen komt vertrouwen met ervaring.

Bezoeker: Als iemand me vertelt dat hij iets kent wat ik niet ken, dan heb ik het recht om te vragen: ‘Wat is het dat jij wel en ik niet ken?’

Maharaj: En als hij je vertelt dat je het niet met woorden kunt beschrijven?

Bezoeker: Dan houd ik hem goed in de gaten en probeer het te ontdekken.

Maharaj: En dat is nu precies wat ik wil dat je doet! Wees erbij met je hele aandacht, totdat er een onderstroom van wederzijds begrip tot stand is gekomen. Dan wordt het gemakkelijker om te delen. In feite is realisatie niets anders dan delen. Je gaat een ruimer bewustzijn binnen en neemt er deel aan. De enige hinderpaal is de weigering om binnen te komen en deel te hebben. Ik praat nooit over verschillen, want voor mij bestaan die niet. Jij wel, dus dan moet jij ze me maar laten zien. Ga je gang, toon mij die verschillen (tussen ons, opm. vert.)! Om dat te kunnen doen, zul je me moeten begrijpen, maar zodra dat gebeurt, praat je niet meer over verschillen. Als er maar één ding is dat je door en door begrijpt, dan ben je er! Wat je kennen in de weg staat, is niet een gebrek aan mogelijkheden,

maar het feit dat je niet in staat bent om dat wat je wilt begrijpen in het zoeklicht van je aandacht te krijgen. Als je je aandacht alleen maar gericht hield op wat je niet kent, zou het je geheimen onthullen. Maar als je lauw en ongeduldig bent en niet serieus genoeg om te kijken en te wachten, ben je als een kind dat huilt omdat het de maan niet kan krijgen.

39

Alleen het Zelf is reëel

(23 januari 1971)

Bezoeker: Als ik naar u luister, vind ik dat het geen zin heeft om u vragen te stellen. Wat ik ook vraag, u kaatst de bal altijd weer terug en dan confronteert u me met het elementaire gegeven dat ik leef in een wereld van illusie die ik zelf projecteer en dat de Realiteit niet in woorden kan worden uitgedrukt. Woorden maken de verwarring alleen nog maar groter en het enige intelligente dat je kunt doen is in stilte je eigen innerlijk onderzoeken.

Shri Nisargadatta Maharaj: Tenslotte is het de geest die de illusie schept en de geest die daarvan bevrijd wordt. Woorden kunnen de illusies versterken, maar ze kunnen ook helpen die te verjagen. Er is niets op tegen om dezelfde waarheid opnieuw en opnieuw te herhalen, net zolang tot ze realiteit wordt. Moeders taak is niet afgelopen met het ter wereld brengen van de baby. Ze voedt haar kind dag in, dag uit, jaar in, jaar uit, net zolang tot het haar niet meer nodig heeft. De mens moet net zolang naar woorden luisteren totdat de feiten luider in zijn oor spreken dan de woorden.

Bezoeker: Dus wij zijn kinderen die met woorden gevoed moeten worden?

Maharaj: Zolang jullie woorden belangrijk vinden, zijn jullie kinderen.

Bezoeker: Goed, maar dan moet u de moeder zijn!

Maharaj: Waar was het kind voor zijn geboorte? Het kon alleen maar geboren worden omdat het al in de moeder was.

Bezoeker: Maar de moeder had dat kind nog niet bij zich toen

ze zelf nog een kind was.

Maharaj: Potentieel was ze al moeder. Kijk dieper dan de illusie van de tijd.

Bezoeker: Uw antwoord is altijd hetzelfde. Een soort klok die steeds hetzelfde aanwijst.

Maharaj: Daar valt niets aan te doen. Net zoals een en dezelfde zon weerkaatst wordt in miljoenen dauwdruppels, wordt het tijdloze zonder einde herhaald. Als ik herhaal: 'Ik ben, Ik ben', bevestig en herbevestig ik alleen maar een eeuwig tegenwoordig feit. Je krijgt genoeg van mijn woorden omdat de levende waarheid die erachter ligt je ontgaat. Maak daarmee kennis en je ontdekt de volledige betekenis, zowel van de woorden als van de stilte.

Bezoeker: U zegt dat het kleine meisje al de moeder is van haar toekomstige kind. Potentieel is dat zo, maar feitelijk, actueel niet.

Maharaj: Het potentiële wordt actueel door het denken. Het lichaam en de wereld bestaan (alleen) binnen de geest.

Bezoeker: En de geest is bewustzijn in beweging. Dit bewustzijn is het tijd-ruimtelijke aspect van het Zelf (*saguna*). Het onbeperkte (*nirguna*) is het andere aspect en voorbij die twee ligt de afgrond van het Absolute (*paramartha*).

Maharaj: Precies! Dat heb je machtig mooi geformuleerd!

Bezoeker: Maar voor mij zijn dit alleen maar woorden. Als ik die hoor en herhaal, is dat niet genoeg – het moet ervaren worden.

Maharaj: Niets belet je, op dit ene na: je interesse in uiterlijke dingen, die het je onmogelijk maken het innerlijk scherp in beeld te krijgen. Er kan niets worden overgeslagen: je moet doorgaan met je *sadhana*. Je zult je aandacht van de wereld moeten afwenden en net zolang naar binnen kijken totdat het verschil tussen binnen en buiten is verdwenen. Dan kun je

dieper gaan dan het tijd-ruimtelijke, binnen of buiten.

Bezoeker: Maar het onbeperkte is toch ook maar een idee binnen het beperkte, en ook dat kan niet op zichzelf bestaan?

Maharaj: Niets kan op zichzelf bestaan. Alles is afhankelijk van zijn eigen afwezigheid. Als je bestaat, ben je aanwijsbaar; dan ben je hier en niet daar, nu en niet toen, zo en niet anders. Zoals water de vorm aanneemt van iets waar het in wordt gegoten, zo worden alle dingen gevormd door bepaalde eigenschappen (*guna's*). Maar zoals water water blijft, onafhankelijk van de vorm van het glas, en zoals licht zichzelf blijft, onafhankelijk van de kleuren die het te voorschijn tovert, zo blijft de Realiteit zichzelf, in wat voor waarnemingen zij ook wordt weerkaatst. Waarom alle aandacht gericht op het waargenomene? Waarom niet op de Realiteit zelf?

Bezoeker: Het mentale bewustzijn is zelf een weerkaatsing. Hoe zou dat de Realiteit kunnen bevatten?

Maharaj: Het weten dat het mentale bewustzijn en zijn inhoud niets anders zijn dan een bundel weerkaatsingen, die steeds veranderen en weer verdwijnen, dat weten is het in beeld krijgen van de Realiteit. De weigering om een touw aan te zien voor een slang is een noodzakelijke voorwaarde om het touw te leren zien zoals het is.

Bezoeker: Is dat alleen maar nodig of is het voldoende?

Maharaj: Je moet ook weten dat het touw bestaat, hoewel het er uit de verte als een slang uitziet. Zo moet je ook weten dat de Realiteit bestaat, en dat die van nature bewust waarnemen is. Het Absolute ligt natuurlijk nog dieper dan de Waarnemer, maar om erbinnen te gaan, moet je eerst de toestand van 'pure waarnemendheid' realiseren. Het bewuste zien dat alle dingen beperkt zijn, neemt je mee naar het Onbeperkte.

Bezoeker: Kan het onbeperkte worden ervaren?

Maharaj: Alles wat je over het Onbeperkte kunt zeggen, is dat het beperkte gezien wordt als het beperkte. Positieve

aanduidingen zijn niets meer dan een richtingaanwijzer en daarom misleidend.

Bezoeker: Zou je kunnen spreken van het waarnemen van de Realiteit?

Maharaj: Hoe zou dat kunnen? Praten kunnen we alleen maar over de schijn, over het tijdelijke, het beperkte. We komen niet dieper zonder de totale ontkenning van de onafhankelijke realiteit van al het waargenomene. Alle dingen zijn afhankelijk.

Bezoeker: Waarvan?

Maharaj: Van het bewustzijn. En het bewustzijn is afhankelijk van de Waarnemer.

Bezoeker: En de Waarnemer is afhankelijk van de Realiteit?

Maharaj: De Waarnemer is de zuivere weerkaatsing van de Realiteit in al haar helderheid. Hoe duidelijk dit is, hangt af van de helderheid van het mentale bewustzijn. Als de geest helder is en niet meer aan de dingen gehecht, onthult zich het waarnemende bewustzijn. Je kunt het vergelijken met de weerspiegeling van de maan die te voorschijn komt als een plas stil en helder is. Of met het daglicht dat in een diamant als een vonk verschijnt.

Bezoeker: Is er bewustzijn mogelijk zonder Waarnemer?

Maharaj: Zonder Waarnemer wordt het onbewust – leven zonder meer. De Waarnemer bevindt zich latent in elke bewustzijnstoestand, net als licht in elke kleur. Er kan geen kennen zijn zonder kenner en geen kenner zonder Waarnemer. Je weet niet alleen, je weet ook dat je weet.

Bezoeker: Als het Onbeperkte niet ervaren kan worden doordat elke ervaring beperkt is, waarom moet er dan toch over gepraat worden?

Maharaj: Hoe zouden we het beperkte kunnen kennen zonder het Onbeperkte? Er moet een bron zijn waar dit alles uit geboren wordt, een basis waar alles op gevestigd is.

Zelfrealisatie is in de eerste plaats het waarnemen van je beperkingen en bewustwording van het feit dat de oneindige verscheidenheid van verschijnselen voortkomt uit onze eindeloze mogelijkheden om beperkt te zijn en verscheidenheid geboren te laten worden. Voor de beperkte geest is het Onbeperkte zowel het Grote Totaal als de Grote Afwezigheid van alle dingen. Je kunt geen van beide ervaren alsof het dingen waren, maar dat wil nog niet zeggen dat ze niet bestaan.

Bezoeker: Kan het niet gevoeld worden?

Maharaj: Ook een gevoel is een beperkte toestand. Net zoals een gezond lichaam niet om aandacht vraagt, is het Onbewuste vrij van ervaringen. De onwetende is bang voor de ervaring van de dood, bijvoorbeeld. Hij is bang voor verandering. Maar de *jnani* is niet bang, want zijn geest is al verdwenen, dood. Hij denkt niet: ‘Ik leef.’ Hij weet: ‘Er is leven.’ Dat leven kent geen verandering en geen dood. De dood verschijnt als een verandering in tijd en ruimte. Maar hoe zou er een dood kunnen zijn waar geen tijd en ruimte bestaan? De *jnani* wordt al op geen enkele manier meer door woorden en vormen beïnvloed – ten opzichte daarvan is hij al dood. Wat zou hun verdwijnen hem dan kunnen doen? Mensen in de trein reizen van de ene plaats naar de andere, maar de man die niet in de trein zit, gaat nergens heen, want hij is niet onderweg naar ergens. Hij heeft nergens heen te gaan, niets om te doen, niets om te worden. Mensen die plannen maken, worden geboren om die uit te voeren. Maar wie geen plannen maakt, hoeft niet geboren te worden.

Bezoeker: Wat is het doel van pijn en genot?

Maharaj: Bestaan die op zichzelf of alleen maar in je denken?
Bezoeker: Niettemin bestaan ze, geest of geen geest!

Maharaj: Pijn en genot zijn alleen maar symptomen, gevolgen van gebrek aan inzicht en onzuiver gevoel. Een gevolg heeft geen eigen doel.

Bezoeker: In Gods ordening moet elk ding een doel hebben.

Maharaj: Het gemak waarmee je over God praat, suggereert dat je Hem kent. Wat betekent God voor jou? Een klank, een woord op papier, een voorstelling in je hoofd?

Bezoeker: De kracht waardoor ik geboren ben en in leven word gehouden.

Maharaj: En waardoor je lijdt en sterft. Ben je daar blij mee?

Bezoeker: Het kan mijn eigen fout zijn dat ik moet lijden en sterven. Ik ben geschapen voor het eeuwige leven.

Maharaj: Waarom een eeuwigheid in de toekomst en niet in het verleden? Wat een begin heeft, komt ook aan z'n eind. Alleen wat geen begin heeft, heeft ook geen einde.

Bezoeker: Het is mogelijk dat God alleen maar een begrip is, een werkhypothese. Niettemin een heel nuttig begrip!

Maharaj: Om nuttig te zijn, moet een begrip niet met zichzelf in strijd zijn en dat is dit wel. Waarom ga je niet uit van de theorie dat je je eigen schepper en schepping bent? Dan is er in elk geval geen God van buiten om mee te vechten.

Bezoeker: Hoe zou ik een wereld kunnen scheppen die zo rijk en gevarieerd is?

Maharaj: Ken je jezelf goed genoeg om te weten wat je kunt en wat je niet kunt? Je kent je eigen krachten niet. Daar heb je nooit een onderzoek naar ingesteld. Begin bij jezelf.

Bezoeker: Iedereen gelooft in God!

Maharaj: Wat mij betreft ben jij je eigen God. Maar als je een andere mening hebt, doordenk die dan tot in al zijn consequenties. Als er een God is, dan is alles van God en dan is er niets mis. Verwelkom alles wat op je pad komt met een blij en dankbaar hart. En houd van iedere wezen. Ook dit zal je laten ontdekken wat je bent.

40

Niets bestaat op zichzelf

(30 januari 1971)

Shri Nisargadatta Maharaj: De wereld is niets meer dan een schouwspel, glinsterend en leeg. Hij bestaat en toch bestaat hij niet. Hij verschijnt zolang ik hem wil zien en deel wil nemen. Als mijn belangstelling verdwijnt, lost hij op. Hij heeft geen oorzaak en dient tot niets. Hij gebeurt – als wij wazig zijn en verstrooid. Het lijkt alsof hij precies zo is als hij eruitziet, maar hij heeft geen diepte, geen betekenis. Alleen de toeschouwer is echt – noem hem Zelf of *Atma*. Voor het Zelf is de wereld niets anders dan een kleurrijke vertoning waar hij van geniet zolang die duurt en die hij vergeet zodra het voorbij is. Wat zich op dit toneel afspeelt, laat hem beven van angst of schudden van het lachen, maar toch is hij er zich doorlopend van bewust dat het maar een vertoning is. Zonder angst of verlangen geniet hij ervan, terwijl de dingen gebeuren.

Bezoeker: Iemand die opgeslokt wordt door de wereld heeft een leven vol afwisseling. Hij huilt, hij lacht, hij heeft lief en haat, verlangt en is bang, lijdt en is blij. Maar wat voor leven heeft een *jnani* die geen angsten en verlangens kent. Leeft hij niet hoog en droog in zijn ivoren toren?

Maharaj: Zijn ramen zitten niet dicht. Zijn positie is in harmonie met zuiver en door niets veroorzaakt, onvermengd geluk. Zijn wezen is stralend en hij weet volmaakt zeker dat dit geluk zijn eigen wezen is en dat hij niets hoeft te doen of nergens naar hoeft te streven om het te vinden. Het volgt hem, reëler dan het lichaam en dichterbij dan gedachten en gevoelens. Jij verbeeldt je dat geluk altijd een oorzaak moet hebben. Wat mij betreft zit je in de diepste ellende als je, om gelukkig te zijn, afhankelijk van iets bent. Pijn en genot hebben een oorzaak, maar mijn positie is mij eigen – zonder spoor van

enige oorzaak, onafhankelijk en onaanvechtbaar.

Bezoeker: Zoals een toneelvoorstelling?

Maharaj: Een toneelstuk wordt geschreven en de opvoering wordt georganiseerd en gerepeteerd. Maar de wereld is een bestaansexplosie, die te voorschijn komt uit het niets en terugkeert tot dat niets.

Bezoeker: Is er geen schepper? Bestond de wereld niet in de geest van *Brahma* voordat hij werd geschapen?

Maharaj: Zolang je niet in mijn positie verkeert, houd je scheppers en onderhouders en vernietigers (*Brahma*, *Vrshnu*, *Shiva* – opm. vert.). Maar zodra je kunt kijken als ik, ken je alleen nog het Zelf en zie je jezelf in alles en allen.

Bezoeker: Maar toch functioneert u.

Maharaj: Als je duizelig bent, zie je de wereld in cirkels om je heen draaien. Je bent geobsedeerd door begrippen als ‘doel’ en ‘middelen’, ‘activiteiten’ en ‘motieven’ en daardoor lijk ik te functioneren. In werkelijkheid doe ik niets anders dan zien. Alles wat gedaan wordt, gebeurt op het toneel. Blijdschap en verdriet en leven en dood zijn allemaal echt in het oog van iemand die gebonden is; voor mij maken ze allemaal deel uit van de voorstelling en zijn ze even onwezenlijk als de voorstelling zelf. Ik neem de wereld dan misschien net zo waar als jij, maar jij denkt dat je er deel van uitmaakt, terwijl ik hem zie als een fluorescerende druppel in het onmetelijke uitspansel van het bewustzijn.

Bezoeker: We worden allemaal oud. De ouderdom is niet prettig – een en al pijn en kwaaltjes en zwakte en het naderende einde. Hoe voelt een *jnani* zich als hij oud is? Hoe kijkt zijn innerlijke zelf naar zijn eigen aftakeling?

Maharaj: Naarmate hij ouder wordt, wordt hij gelukkiger en tevredener. Per slot van rekening is hij op weg naar huis. Hij is als een reiziger die zijn bestemming nadert en zijn bagage bij elkaar zoekt. Zonder spijt verlaat hij de trein.

Bezoeker: Maar daar zit toch een tegenstrijdigheid in! Er wordt altijd gezegd dat een *jnani* niet aan verandering onderworpen is. Zijn geluk groeit niet en vermindert niet. Hoe kan het ouder worden hem dan gelukkiger maken – en dat ondanks lichamelijke zwakte en de rest?

Maharaj: Daar zit niets tegenstrijdigs in. De spoel van het lot is bijna afgewikkeld – de geest is gelukkig. De mist van het lichamelijke bestaan is bezig op te trekken – de last van het lichaam wordt elke dag lichter.

Bezoeker: Stel dat een *jnani* griep heeft en dat al zijn gewrichten branden en pijn doen. Hoe reageert hij daarop?

Maharaj: Elke gewaarwording wordt in perfect evenwicht beschouwd. Er is geen verlangen naar en ook geen weigering. De dingen zijn zoals ze zijn en hij kijkt ernaar met een glimlach van vriendschap en tegelijk onthecht zijn.

Bezoeker: Hij mag dan onthecht zijn van zijn eigen lijden, maar daarom is het er nog wel!

Maharaj: Het is er wel, maar het is niet belangrijk. Ik zie elke toestand waarin ik me moge bevinden als een geestestoestand die geaccepteerd wordt zoals hij is.

Bezoeker: Pijn is pijn. Ondanks alles ervaart u die.

Maharaj: Wie het lichaam ervaart, ervaart zijn pijn en genietingen. Ik ben noch het lichaam, noch degene die het lichaam ervaart.

Bezoeker: Stel dat u vijfentwintig jaar oud bent. Uw ouders arrangeren een huwelijk voor u, u trouwt en plotseling komen er van alle kanten verplichtingen op u af. Hoe zou u zich dan voelen?

Maharaj: Net zoals nu. Je blijft er maar op staan dat mijn innerlijke positie wordt gekneed en gevormd door gebeurtenissen aan de buitenkant. Maar zo is het niet. Wat er ook gebeurt, ik blijf. Aan de bron van mijn wezen is pure

helderheid (awareness), een vonk van fel licht. Het is de natuur van deze vonk om te stralen en beelden in de ruimte en gebeurtenissen in de tijd te scheppen – volkomen moeiteloos en spontaan. Zolang hij enkel helderheid is, zijn er geen problemen. Maar zodra het discriminerende denken op de proppen komt, verschijnen pijn en genot. Tijdens de slaap verdwijnt het denken en daarmee ook het prettige en het onprettige. De geest is een vorm van bewustzijn en bewustzijn is een aspect van het leven zelf. Het leven schept alle dingen, maar het allerhoogste ligt aan alle dingen voorbij.

Bezoeker: Het Allerhoogste is de meester en het mentale bewustzijn is de knecht?

Maharaj: Ook de meester is deel van het bewustzijn – gaat niet dieper. Als je de woorden van het bewustzijn gebruikt, kun je zeggen dat het allerhoogste zowel het scheppen als het ontbinden is, het concretiseren en abstraheren, het beperkte en het universele. Ook is het geen van beide. Denken en voelen kunnen het niet bereiken.

Bezoeker: De *jnani* lijkt me een erg eenzaam wezen, helemaal op zichzelf.

Maharaj: Hij is alleen, maar hij is ook alles in allen. Hij is niet eens een wezen. Hij is het zijn in ieder wezen. En zelfs dat niet. Woorden zijn hier niet van toepassing. Hij is wat hij is, de bodem waaruit alle dingen groeien.

Bezoeker: Bent u niet bang om dood te gaan?

Maharaj: Ik zal je vertellen hoe de goeroe van mijn goeroe stierf. Nadat hij bekend gemaakt had dat zijn einde nabij was, hield hij op met eten zonder iets aan zijn dagelijkse activiteiten te veranderen. Op de elfde dag, tijdens het gemeenschappelijk zingen, zong hij mee en klapte, zoals hier gebruikelijk is, luid in zijn handen, en toen was hij plotseling dood! Net zo, tussen twee bewegingen in, als een kaars die wordt uitgeblazen. Iedereen sterft zoals hij leeft. Ik ben niet bang voor de dood omdat ik niet bang ben voor het leven. Ik leef een gelukkig leven en daarom zal mijn sterven ook gelukkig zijn. Geboren

worden is een ellende, sterven niet. Alles hangt af van hoe je het bekijkt.

Bezoeker: Van uw positie kan geen enkel bewijs worden geleverd.

Alles wat ik ervan weet, is afkomstig van uw eigen woorden. Het enige wat ik echt kan zien, is een interessante oude man.

Maharaj: Jijzelf bent die interessante oude man, ik niet! Ik ben nooit geboren, hoe zou ik oud kunnen worden? Wat jij denkt dat ik ben, bestaat alleen in jouw denken. Daar heb ik niets mee van doen!

Bezoeker: Maar zelfs als droom bent u een heel uitzonderlijke droom.

Maharaj: Ik ben een droom die jou wakker kan maken. Door je eigen ontwaken zul je het bewijs in handen krijgen.

Bezoeker: Stel je voor dat u bericht krijgt dat ik dood ben. Iemand zegt tegen u: ‘Kent u die-en-die? Die is dood.’ Hoe reageert u dan?

Maharaj: Ik zou heel gelukkig zijn om je weer terug in huis te hebben – echt blij om te zien dat je niet meer in deze malligheid zit.

Bezoeker: Wat voor malligheid?

Maharaj: Te denken dat je geboren bent en zult sterven; dat je een lichaam bent dat een geest tentoonspreidt en al dat soort onzin. In mijn rijk gaat niemand dood en wordt niemand geboren. Er zijn mensen die op reis gaan en weer thuiskomen, en anderen die nooit weggaan. Wat maakt dat allemaal uit? Iedereen reist in een gedroomde wereld, ingekapseld in zijn eigen droom. Het enige wat belangrijk is, is het wakker worden. Het is voldoende om het ‘Ik ben’ te kennen als liefde en realiteit.

Bezoeker: Mijn benadering is niet zo absoluut, vandaar mijn vraag. Overal in het Westen zijn mensen op zoek naar iets

echts. Ze richten zich op de wetenschap, die een heleboel te vertellen heeft over de materie, een klein beetje over de geest en helemaal niets over de aard en doel van het bewustzijn. Wat hen betreft is de Realiteit objectief, buiten, je kunt hem observeren en beschrijven, direct of middels gevolgtrekkingen; maar ze weten niets over de subjectieve kant van de realiteit. Het is verschrikkelijk belangrijk om ze te laten weten dat de realiteit bestaat en dat die kan worden gevonden door het bewustzijn te bevrijden van de stof en zijn beperkende en vertekenende visie. De meeste mensen weten eenvoudig niet dat de Realiteit bestaat en dat die kan worden gevonden en ervaren in het bewustzijn. Het lijkt me erg belangrijk dat ze dit goede nieuws horen van iemand die het zelf ervaren heeft. Zulke getuigen zijn er altijd geweest en hun getuigenis is een kostbaar goed.

Maharaj: Natuurlijk. De blijde boodschap van de zelfrealisatie wordt nooit meer vergeten als je die een keer gehoord hebt. Ze is als een zaadje dat in de grond ligt; het wacht het goede seizoen af en spruit dan uit om tot een machtige boom te worden.

41

Blijf steeds de Waarnemer

(4 februari 1971)

Bezoeker: Hoe ziet de geest van iemand met zelfrealisatie eruit, van dag tot dag en van uur tot uur? Hoe is zijn zien en horen, eten en drinken, waken en slapen, werken en rusten? Wat voor bewijs is er dat zijn positie anders is dan de onze? Afgezien van de woorden die de zogenaamde verlichten zelf gesproken hebben, bestaat er geen manier om objectief na te gaan wat hun toestand nu eigenlijk is. Zijn er nergens meetbare verschillen in hun biologische en nerveuze reacties of in hun stofwisseling of hersengolven of in hun psychosomatische structuur?

Shri Nisargadatta Maharaj: Misschien vind je verschillen, misschien niet. Dat hangt van de kwaliteit van je observatie af. Maar objectieve verschillen zijn de minst belangrijke. Belangrijk is hun manier van zien, hun houding van compleet onthecht zijn, van boven de dingen staan en los ervan.

Bezoeker: Heeft een *jnani* gevoelens? Lijdt hij niet als er een kind van hem sterft?

Maharaj: Hij lijdt met degenen die lijden. Het gebeuren is op zichzelf niet zo belangrijk, maar hij is vol medeleven voor iemand die lijdt, onverschillig of die leeft of niet, in het lichaam of erbuiten. Zijn wezen is tenslotte liefde en medeleven. Hij is één met alles wat leeft. Liefde is die eenheid in actie.

Bezoeker: De mens is heel bang voor de dood.

Maharaj: De *jnani* is voor niets bang. Maar hij heeft medelijden met iemand die bang is. Geboren worden, sterven en leven zijn

natuurlijke dingen, maar angst is dat niet. Aan het gebeuren zelf wordt vanzelfsprekend de nodige aandacht gegeven.

Bezoeker: Stel dat u ziek bent – hoge koorts, pijn, rillingen... de dokter zegt dat uw toestand zorgwekkend is en dat u nog maar een paar dagen te leven heeft. Wat zou uw eerste reactie dan zijn?

Maharaj: Geen reactie. Zo natuurlijk als het voor een wierookstokje is om op te branden, zo natuurlijk is het voor het lichaam om te sterven. Echt waar, het is een gebeurtenis van weinig belang. Wat wel belangrijk is, is dat ik noch het lichaam noch de geest ben. Ik ben.

Bezoeker: Uw gezin zou natuurlijk wanhopig zijn. Wat zou u hun vertellen?

Maharaj: Het gebruikelijke: wees niet bang, God zal jullie beschermen, het leven gaat door, we zien elkaar gauw weer terug, en dat soort dingen. Maar voor mij heeft die opschudding geen betekenis; ik ben niet iets dat van zichzelf denkt dat het leeft of dood is. Ik ben nooit geboren, en sterven kan ik ook niet. Voor mij valt er niets te herinneren of te vergeten.

Bezoeker: En de gebeden voor de overledenen?

Maharaj: Natuurlijk, bid gerust voor de doden. Dat vinden ze heerlijk. Het vleit ze. Maar de *jnani* heeft de gebeden niet nodig. Hij is het antwoord op je gebeden.

Bezoeker: De gewone man blijft na de dood bewust en actief. Hoe vergaat het de *jnani* na de dood?

Maharaj: De *jnani* is al dood. Dacht je dat hij nog een keer zou sterven?

Bezoeker: Maar het verdwijnen van het lichaam is toch zeker een belangrijke gebeurtenis, zelfs voor een *jnani*?

Maharaj: Voor een *jnani* zijn er geen belangrijke gebeurtenissen, behalve als iemand het uiteindelijke doel

bereikt. Alleen dan zingt zijn hele wezen. De rest is niet belangrijk. Het heelal is zijn lichaam en alle leven is zijn leven. Net zoals een doorgebrand lampje het elektriciteitsnet niet ondersteboven gooit in een stad vol met lichtjes, zo wordt ook het geheel niet beïnvloed door de dood van een lichaam.

Bezoeker: Het beperkte is misschien niet belangrijk voor het totaal, maar wel voor zichzelf. Het ‘totaal’ is een abstractie, maar het beperkte is iets concreets, iets echts.

Maharaj: Dat is wat jij beweert. Voor mij is het andersom: het totaal is reëel, terwijl het beperkte komt en gaat. Het beperkte wordt geboren en herboren, het verandert van naam en vorm, maar de *jnani* is de nooit veranderende realiteit die het bestaan van de veranderlijke dingen mogelijk maakt. Maar die overtuiging kan hij je niet geven. Die moet met je eigen ervaring komen. Wat mij betreft is alles één, is alles gelijk.

Bezoeker: Zijn deugden en ondeugden ook hetzelfde?

Maharaj: Dat zijn allemaal door mensen bedachte waarden. Wat is mij daaraan gelegen? Deugd is wat uitmondt in geluk en zonde is wat eindigt in ellende. Dat zijn allebei geestestoestanden. Mijn positie is geen geestestoestand.

Bezoeker: Wij zijn als blinden die niet kunnen begrijpen wat zien is.

Maharaj: Formuleer het maar zoals je wilt.

Bezoeker: Is regelmatig stil zijn doeltreffend als sadhana?

Maharaj: Alles wat je ten behoeve van de verlichting doet, brengt je daar dichterbij. En alles wat je doet zonder aan verlichting te denken is een omweg. Waarom zouden we zo gecompliceerd doen? Je weet toch dat je meer bent dan alle dingen en gedachten? Wat je uiteindelijk wilt zijn, ben je al. Houd dat in herinnering – dat is alles.

Bezoeker: Ik hoor u dat wel zeggen, maar geloven kan ik het niet!

Maharaj: Ik ben in diezelfde positie geweest. Maar ik stelde vertrouwen in mijn goeroe en mijn ervaring leerde mij dat hij gelijk had. Vertrouw me als je dat kunt. Houd in gedachten wat ik je vertel: verlang niets, want er is niets dat je ontbreekt. Het zoeken is nu juist wat je belet om te vinden.

Bezoeker: U lijkt zo verschrikkelijk onverschillig ten opzichte van alles.

Maharaj: Ik ben niet onverschillig, maar onpartijdig. Ik geef geen voorrang aan het 'mij' en het 'mijn'. Een mandje met grond of een mandje met juwelen, geen van beide heb ik nodig. Wat mij betreft zijn leven en dood precies hetzelfde.

Bezoeker: Maar die onpartijdigheid maakt u onverschillig.

Maharaj: Integendeel, de kern van mijn wezen is liefde en medeleven. Doordat ik geen voorkeuren heb, ben ik vrij om lief te hebben.

Bezoeker: De Boeddha heeft gezegd dat zelfs het begrip verlichting uiterst belangrijk is. De meeste mensen gaan door het leven zonder zelfs maar te weten dat er zoiets is als verlichting – laat staan dat ze ernaar zouden streven. Als ze er een keer over gehoord hebben, is daarmee een zaadje in hen gevallen dat nooit meer doodgaat. Daarom stuurde hij zijn *bhikku's* elk jaar acht maanden lang door het land om onophoudelijk te preken.

Maharaj: Mijn goeroe placht te zeggen: 'Je kunt eten geven of kleren, onderdak, kennis, vriendschap, maar de grootste gift is de boodschap van de verlichting.' Daar heb je gelijk in, verlichting is het hoogste goed. Als je dat een keer hebt, kan niemand het van je afpakken.

Bezoeker: Als u in het Westen zo zou praten, zouden de mensen denken dat u gek was!

Maharaj: Natuurlijk! Wat de onwetende niet kan begrijpen, vindt hij gek. Maar wat zou dat? Laat ze begaan. Ik ben zoals ik ben en dat is niet mijn verdienste; zij zijn zoals ze zijn en dat is

niet hun fout. De Uiteindelijke Realiteit toont zichzelf in ontelbare vormen. Oneindig is het aantal namen en vormen. Ze komen allemaal op en gaan allemaal weer onder in dezelfde oceaan. De bron van alle dingen is één. Het zoeken naar oorzaken en resultaten is maar een spelletje van de geest. Als iets bestaat, is het de moeite waard om lief te hebben. Liefde is geen gevolg van iets, het is de grond van ons wezen. Waar je ook gaat, zul je Zijn, Bewustzijn en Liefde ontdekken. Wat voor zin zou het kunnen hebben om er voorkeuren op na te houden?

Bezoeker: Als duizenden en zelfs miljoenen levens vernietigd worden als gevolg van natuurlijke oorzaken zoals aardbevingen en overstromingen, dan ben ik daar niet treurig over. Maar als iemand door de hand van een ander omkomt, ben ik verschrikkelijk bedroefd. Het onvermijdelijke heeft zijn eigen majesteit, maar moord kan worden vermeden en daarom is het een heel kwalijke zaak, afgrijselijk.

Maharaj: Alles gebeurt zoals het gebeurt. Ook rampen, of ze nu van de mens komen of van de natuur, en er is geen reden om daarvan ondersteboven te zijn.

Bezoeker: Hoe zou iets kunnen bestaan zonder oorzaak?

Maharaj: In elke gebeurtenis wordt de hele schepping gereflecteerd. De uiteindelijke oorzaak is onvindbaar. Het idee van oorzakelijkheid is alleen maar een manier van denken. We kunnen ons geen verschijnsel zonder oorzaak voorstellen. Maar dat bewijst nog niet het bestaan van oorzakelijkheid.

Bezoeker: De natuur heeft geen geest en heeft daardoor geen verantwoordelijkheid. Maar de mens heeft wel een geest. Waarom is die zo pervers?

Maharaj: De oorzaken van perversiteit zijn ook natuurlijk: erfelijkheid, milieu etc. Je hebt je veroordelingen te vlug bij de hand.

Maak je niet druk om anderen; reken eerst af met je eigen geest. Zodra je je realiseert dat je eigen geest ook een deel van de natuur is, verdwijnt de dualiteit.

Bezoeker: Daar zit een mysterie dat ik niet kan doorgronden. Hoe zou de geest een deel van de natuur kunnen zijn?

Maharaj: Omdat de natuur zich in de geest bevindt. Waar is de natuur als de geest er niet is?

Bezoeker: Als de natuur in de geest zit en de geest is van mij, dan zou ik in staat moeten zijn de natuur te beheersen, maar dat is niet het geval. Er zijn krachten waar ik niets over te zeggen heb en die bepalen mijn gedrag.

Maharaj: Stel je steeds op als waarnemer, dan zal je eigen ervaring je laten zien dat onthecht zijn macht schept. De positie van het waarnemen is vol kracht, er is niets passiefs aan.

42

De Werkelijkheid kan niet beschreven worden

(6 februari 1971)

Bezoeker: Ik heb gemerkt dat er een nieuw zelf in me opkomt, onafhankelijk van mijn oude zelf. Ze zijn er op de een of andere manier tegelijkertijd. Het oude zelf gaat zijn gangetje, zoals altijd. Het nieuwe laat het oude zijn gang gaan, maar identificeert zich er niet mee.

Shri Nisargadatta Maharaj: Wat is het voornaamste verschil tussen het oude en het nieuwe zelf?

Bezoeker: Het oude zelf wil alles uitleggen en omschrijven. Het wil de dingen met woorden aan elkaar passen als een legkaart. Maar het nieuwe staat onverschillig ten opzichte van verbale uitleg – het aanvaardt de dingen zoals ze zijn en probeert niet ze in verband te brengen met andere zaken uit het geheugen.

Maharaj: Ben je je volledig en doorlopend bewust van het verschil tussen het gebruikelijke en het geestelijke? Hoe staat het nieuwe zelf tegenover het oude?

Bezoeker: Het kijkt er alleen naar. Het is niet vriendschappelijk en ook niet vijandig. Het accepteert het oude zelf, samen met de rest van de dingen. Het ontkent niet dat het er is, alleen dat het waardevol en geldig zou zijn.

Maharaj: Het nieuwe is de totale ontkenning van het oude. Als het nieuwe tolerant is, is het niet echt nieuw, maar een nieuwe houding van het oude. Het echte nieuwe vaagt het oude compleet weg. De twee kunnen niet naast elkaar bestaan. Is er een proces aan de gang waarbij het oude zelf wordt onttakeld? Een doorlopende weigering om de oude waarden en begrippen

te accepteren, of is er alleen wederzijdse tolerantie? Hoe zit hun relatie in elkaar?

Bezoeker: Er is geen speciale relatie. Ze bestaan naast elkaar.

Maharaj: Als je over een oud zelf spreekt en over een nieuw, over wie heb je het dan eigenlijk? Volgens het geheugen bestaat er iets duurzaams tussen die twee, waarbij de ene zich de ander kan herinneren. Hoe kun je dan van twee zelven spreken?

Bezoeker: De een is slaaf van gewoonten, de ander niet. De een maakt overal begrippen van, de ander is vrij van elk idee.

Maharaj: Waarom twee zelven? Er kan geen relatie bestaan tussen vrijheid en gebondenheid. Het feit zelf dat ze naast elkaar bestaan, bewijst dat ze fundamenteel hetzelfde zijn. Er is maar één zelf – dat is altijd nu. Wat jij het andere zelf noemt – oud of nieuw

– is niets meer dan een nieuwe vorm of een aspect van het ene zelf. Het zelf is één en alleen. Jij bent dat zelf. Daarnaast heb je gedachten over wat je geweest bent of wat je zult zijn. Maar een idee, een begrip, is niet het zelf. Nu, op dit ogenblik, terwijl je hier voor mij zit, welk zelf ben je nu? Het oude of het nieuwe?

Bezoeker: Er is een conflict tussen die twee.

Maharaj: Hoe kan er een conflict bestaan tussen iets wat bestaat en iets wat niet bestaat? Strijd is een eigenschap van het oude. Als het nieuwe verschijnt, bestaat het oude niet meer. Je kunt niet in één adem over het nieuwe en over een conflict spreken. Zelfs de inspanning waarmee naar het nieuwe wordt gezocht, komt van het oude. Als ergens strijd is, streven, verlangen naar verandering, dan is het nieuwe daar niet. In hoeverre ben je nu vrij van de oude neiging om conflicten te scheppen en in stand te houden?

Bezoeker: Ik kan niet beweren dat ik nu een ander mens ben. Maar ik heb nieuwe dingen in mijzelf ontdekt, die zo anders

zijn dan wat ik tot nu toe heb meegemaakt, dat ik me gerechtvaardigd voel om ze nieuw te noemen.

Maharaj: Je bent nog steeds je oude zelf. De toestand, die plotseling en zonder oorzaak verschijnt, is volkomen zelfloos. Je kunt die ‘God’ noemen. Het is volkomen onverwacht en toch onvermijdelijk, ongelofelijk bekend en toch uiterst verrassend, het gaat alle hoop te boven en is toch volmaakt zeker. Wat niet gezaaid is en nergens geworteld, wat niet uitbot en groeit en bloemen en vruchten krijgt, wat plotseling in zijn volle glorie verschijnt, mysterieus en adembenemend, dat mag je ‘God’ noemen. Omdat het door niets wordt veroorzaakt, kan niets het in de weg staan. Het gehoorzaamt maar één wet: de wet van de vrijheid. Als iets duurzaam is in de tijd, een verloop heeft, een voortgang van de ene fase naar de andere, dan is dat niet de Realiteit. In de Realiteit zit geen vooruitgang, er is niets verder of hoger, het is volmaakt en van niets afhankelijk, nergens in te passen.

Bezoeker: Hoe kan ik dat laten gebeuren?

Maharaj: Je kunt niets doen om het te laten gebeuren, maar je kunt zorgen dat je geen obstakels bouwt. Richt je aandacht op je geest; zie hoe die tot stand komt en hoe hij werkt. En terwijl je je aandacht op je geest richt, ontdek je jezelf als waarnemer. Als je bewegingloos blijft, enkel waarnemend, dan ontdek je dat je zelf het Licht bent achter de waarnemer. De bron van het licht is duister, de bron van het kennen onbekend. Alleen die bron is. Keer naar die bron terug en blijf er. Hij ligt niet in de hemel, en ook niet in de allesdoordringende ruimte (*akash*aether, opm. vert.). God is alles wat groots en schitterend is; ik ben niets, ik heb niets en ik kan niets doen. En toch komt alles te voorschijn uit mij – ik ben de bron, de wortel, de oorsprong ben ik.

Als de Realiteit als een explosie in je oplicht, mag je dat een godservaring noemen. Beter gezegd: het is God die jou ervaart. God kent jou als jij jezelf kent. De Realiteit is niet het resultaat van een ontwikkeling – zij is een explosie. Zij ligt voorbij het mentale bewustzijn – het enige wat jij kunt doen is dat mentale bewustzijn goed kennen. Niet dat je van de geest hulp kunt

verwachten, maar door hem goed te kennen, kun je voorkomen dat hij een invalide van je maakt. Als je niet erg waakzaam bent, speelt de geest een vuil spelletje met je. Het is net als wanneer je een dief in de gaten houdt: je verwacht niets van hem, maar je wilt niet bestolen worden. Geef op precies dezelfde manier een heleboel aandacht aan de geest, zonder er iets van te verwachten.

Of neem een ander voorbeeld: soms zijn we wakker en soms slapen we. De slaap komt na een dag van werken. Is het nu zo dat ik ga slapen of is het zo dat onoplettendheid – een eigenschap van de slaap – tot mij komt? Met andere woorden, wat wij ‘wakker’ noemen, is een soort slapen. Het is niet zo dat we ‘s ochtends wakker worden in een echte toestand van waken. In de wakende toestand verschijnt er een wereld, waarvan de aanwezigheid te wijten is aan onwetendheid en zo raak ik in een soort wakkere droomtoestand. ‘Slapen’ en ‘wakker’ zijn eigenlijk verkeerde termen. We dromen doorlopend. Alleen de *jnani* weet wat echt wakker en echt slapen is. We dromen dat we wakker zijn en we dromen dat we slapen. De drie toestanden zijn alleen varianten van de droomtoestand. Het is bevrijdend om alles te zien als een droom. Zolang je dromen beschouwt als echt, ben je hun slaaf. Als je denkt dat je geboren bent en dat je die-en-die bent, ben je de slaaf van die-en-die. Het wezen van het slaafzijn is te denken dat je een proces bent, dat je een verleden hebt en een toekomst, een geschiedenis. In werkelijkheid hebben we geen geschiedenis en zijn we geen proces; we groeien niet en we takelen niet af. Zie al die dingen als een droom en blijf erbuiten.

Bezoeker: Heeft het voor mij enig voordeel om naar u te luisteren?

Maharaj: Je leeft, je voelt, je denkt. Door je aandacht te wijden aan dit leven, voelen, denken, bevrijd je jezelf ervan en ga je dieper. Je persoonlijkheid lost zich op en alleen de waarnemer blijft over. Dan ga je nog dieper dan de waarnemer. Vraag me niet hoe dat gebeurt. Ga op zoek in jezelf.

Bezoeker: Waaruit bestaat het verschil tussen de

persoonlijkheid en de waarnemer?

Maharaj: Het zijn twee aspecten van de geest. In het ene heb je angsten en verlangens, in het andere ben je vrij van pijn en genot en word je niet meer in de war gebracht door gebeurtenissen. Je laat ze rustig komen en gaan.

Bezoeker: Hoe maak je die hogere toestand van waarnemen tot je tehuis?

Maharaj: Het mentale bewustzijn straalt niet uit zijn eigen licht, maar dankzij een licht dat daarachter ligt. Als je gezien hebt dat dit mentale bewustzijn iets droomachtigs is, zoek dan naar het licht waar het in verschijnt en waar zijn bestaan van afhangt. Daar ligt het wezen van dat bewustzijn en ook het uiteindelijke waarnemen.

Bezoeker: Ik weet en ik weet dat ik weet.

Maharaj: Precies – als tenminste dat tweede weten ongebonden en tijdloos is. Laat het gekende aan zichzelf over, maar houd in herinnering dat jij de waarnemer bent. Verdrink niet de hele tijd in allerlei ervaringen. Denk eraan dat jij dieper gaat dan iemand die ervaart – dat jij ongebonden en onsterfelijk bent. Als je dit voor ogen houdt, zal het Wetende Zijn zich onthullen, het licht van het door niets beperkte Heldere Zijn.

Bezoeker: Waar begint de ervaring van de Realiteit?

Maharaj: Als je iets ervaart, is dat altijd iets dat verandert, dat komt en gaat. De Realiteit is geen gebeurtenis, zij kan niet worden ervaren. Zij is niet waarneembaar op dezelfde manier als een gebeurtenis waarneembaar is. Als je zit te wachten op een gebeurtenis, op de komst van de Realiteit, dan kun je een eeuwigheid blijven wachten, want de Realiteit komt niet en gaat niet. Het is een kwestie van waarnemen, niet van zitten wachten. Je kunt de Realiteit niet voorbereiden of verhaasten. Maar het zoeken en verlangen naar de Realiteit is zelf een beweging in die Realiteit.

Alles wat je kunt doen is de kern van de zaak te begrijpen,

namelijk dat de Realiteit geen gebeurtenis is, niet iets wat plaatsvindt, en dat de dingen die gebeuren, dat alles wat komt en weer gaat, niet de Realiteit is. Zie een gebeuren als niets meer dan een gebeuren, het voorbijgaande als voorbijgaand, een ervaring als niets anders dan een ervaring, dan heb je gedaan wat je kunt. Dan heb je je kwetsbaar opgesteld ten opzichte van de Realiteit, je hebt je wapenrusting afgelegd, die bestaat uit geven van realiteit aan gebeurtenissen en ervaringen. Zodra er voorkeur of tegenzin opkomt, bouw je een muur op.

Bezoeker: Kun je zeggen dat de Realiteit zich duidelijker uitdrukt in activiteit dan in kennis? Of is het zoiets als een gevoel?

Maharaj: Geen activiteit of gedachte of gevoel kan de Realiteit uitdrukken. Er bestaat niet zoiets als een uitdrukking van de Realiteit. Je smokkelt dualiteit binnen waar er geen bestaat. Alleen de Realiteit is, verder is er niets. De drie toestanden van slapen, dromen en waken zijn niet ik en ik ben niet in die toestanden.

Als ik sterf zullen de mensen zeggen: ‘O, Maharaj is dood!’ Maar voor mij hebben deze woorden geen betekenis. Als naar de hindoetraditie de afbeelding van een goeroe wordt vereerd, wordt dat gedaan alsof hijzelf wakker is en een bad neemt, eet en rust, wandelen gaat en weer thuiskomt, alsof hij iedereen zegent en dan gaat slapen. Er wordt voor alles gezorgd, tot in de kleinste details, en toch blijft er een gevoel van iets irreëels. Net zo is het met mij. Alles gebeurt zoals het moet en toch gebeurt er niets. Ik doe wat nodig lijkt, maar tegelijk weet ik dat er niets nodig is en dat het leven maar ‘net alsof’ is.

Bezoeker: Maar waarom zou je dan leven? Waarom al dat overbodige komen en gaan, slapen en wakker worden en eten en de rest?

Maharaj: Door mij wordt er niets gedaan. De dingen gebeuren, dat is alles. Ik verwacht niets, ik bereid niets voor, ik doe niet meer dan zien dat de dingen gebeuren en ik weet intussen dat ze onecht zijn.

Bezoeker: Bent u altijd zo geweest, vanaf het ogenblik dat u verlicht werd?

Maharaj: De drie toestanden draaien zoals gebruikelijk – wakker zijn – slapen en weer wakker zijn, maar ze gebeuren niet met mij. Ze gebeuren. Punt. Ik ben nooit betrokken bij welk gebeuren dan ook. Er is iets dat nooit verandert, onbeweeglijk, onwrikbaar, als een rots, onaanvechtbaar; een dichte massa van Zuiver Zijn, Bewust Zijn, Vrede. Daar sta ik nooit buiten. Niets kan me daar uithalen, geen martelingen, geen rampen.

Bezoeker: En toch bent u bewust!

Maharaj: Ja en neen. Er is vrede, diep, onmetelijk en onwrikbaar. Gebeurtenissen worden geregistreerd in het geheugen, maar ze zijn van geen belang. Ze worden nauwelijks opgemerkt.

Bezoeker: Als ik u goed begrepen heb, is deze toestand niet tot stand gekomen door bepaalde voorbereidingen?

Maharaj: Er is niets tot stand gekomen – het is altijd zo geweest. Er was alleen een ontdekking, en die was plotseling. Net zoals jij bij je geboorte plotseling de wereld ontdekte, zo ontdekte ik plotseling wat ik wezenlijk ben.

Bezoeker: Was het eerst bewolkt en werden die wolken verjaagd door uw *sadhana*? Toen uw ware wezen u duidelijk werd, bleef dat toen duidelijk of werd het weer verduisterd? Is uw staat van weten ononderbroken of is die iets wat komt en gaat?

Maharaj: Die verdwijnt zelfs geen seconde. Wat ik ook doe, dit blijft onbeweeglijk als een rots. Als je een keer in de Realiteit bent ontwaakt, blijf je daarin. Een kind keert ook niet terug in de moederschoot. Mijn positie is uiterste simpelheid, kleiner dan het kleinste en groter dan het grootste. Ze is duidelijker dan het allerduidelijkste en toch kan niemand haar beschrijven.

Bezoeker: Is er een weg om daar te komen?

Maharaj: Alles kan een weg zijn, als jij maar geïnteresseerd bent. Als je mijn woorden probeert te ontraadselen en probeert achter hun diepste betekenis te komen, is dat alleen al een sadhana, die meer dan voldoende is om de muur af te breken. Mij stoort niets. Ik bied geen weerstand aan moeilijkheden en daarom blijven ze niet bij mij. Aan jouw kant zijn zoveel moeilijkheden, aan mijn kant geen enkele. Kom aan deze kant van de streep! Jij bent erop ingesteld moeilijkheden te krijgen – ik ben immuun. Er kan van alles gebeuren – het enige wat nodig is, is oprechte interesse. De mate waarin je serieus bent, is doorslaggevend.

Bezoeker: Is het mogelijk, in mijn geval?

Maharaj: Natuurlijk. Je bent volkomen in staat om over de streep te stappen. Alleen, je moet serieus zijn.

43

Onwetendheid is herkenbaar, Jnana niet

(13 februari 1971)

Bezoeker: Jaar in jaar uit blijft uw onderricht hetzelfde. Het lijkt wel alsof er geen vooruitgang zit in wat u ons vertelt!

Shri Nisargadatta Maharaj: In een ziekenhuis worden de patiënten behandeld tot ze weer beter zijn. De behandeling is een routinekwestie die nauwelijks verandert, maar in gezond zijn zit niets eentonigs! Mijn leer is dan misschien altijd hetzelfde, maar het resultaat is voor iedereen nieuw.

Bezoeker: Wat is zelfrealisatie? Wanneer ben je gerealiseerd? Waar kun je een *jnani* aan herkennen?

Maharaj: Er zijn geen duidelijke kenmerken van *jnana*. Onwetendheid kun je herkennen, maar *jnana* niet. Een *jnani* beweert ook niet dat hij iets bijzonders is. Mensen die hun grootheid en bijzonderheid uitbazuinen, zijn geen *jnani's*. Ze verwarren de een of andere ongebruikelijke ontwikkeling met zelfrealisatie. Maar de *jnani* vertoont geen neigingen om zichzelf uit te roepen tot *jnani*. Hij beschouwt zichzelf als volkomen normaal, in harmonie met wat hij wezenlijk is. Als iemand zichzelf uitroept als almachtig en als een alwetende godheid, dan kun je zeker weten dat hij ernaast zit.

Bezoeker: Kan een *jnani* zijn ervaring overdragen op een onwetende? Kan *jnana* van de ene mens op de andere worden overgedragen?

Maharaj: Ja, dat kan. De woorden van een *jnani* bezitten de kracht die onwetendheid en duisternis verdrijft. Het komt niet op de woorden aan, maar op de kracht die erachter zit.

Bezoeker: Welke kracht is dat?

Maharaj: De kracht van de diepe overtuiging, die gebaseerd is op persoonlijke realisatie – op de eigen, directe ervaring.

Bezoeker: Sommige verlichten zeggen dat je inzicht zelf moet verwerven en dat je het niet cadeau kunt krijgen. Iemand anders kan alleen maar onderwijzen, maar het leren moet je zelf doen.

Maharaj: Dat komt op hetzelfde neer.

Bezoeker: Er zijn veel mensen die jaren en jaren *yoga* beoefend hebben zonder enig resultaat. Waar ligt het aan dat ze niets bereiken?

Maharaj: Er zijn er die verslaafd zijn aan trancetoestanden, waarbij het mentale bewustzijn de ijskast ingaat. Hoe kan er op zo'n manier vooruitgang geboekt worden?

Bezoeker: Maar er zijn er ook die een andere *samadhi* beoefenen, waarbij het bewustzijn heel helder aanwezig is, en toch loopt ook dat nergens op uit.

Maharaj: Wat voor resultaten verwacht je? En waarom zou *jnana* ergens het resultaat van zijn? Dingen zijn de oorzaak van nieuwe dingen, maar *jnana* is niet een ding dat aan oorzaak en gevolg gebonden is. Het zit op een volmaakt andere golflengte. *Jnana* is verblijven in jezelf. De *yogi* komt op zijn weg allerlei wonderbaarlijke dingen tegen, maar hij blijft onwetend over het Zelf. De *jnani* ziet er misschien zo uit als hij zich voelt – heel gewoon – maar hij kent het Zelf.

Bezoeker: Er zijn een heleboel mensen die serieus naar zelfkennis streven, maar de resultaten blijven heel pover. Hoe komt dat?

Maharaj: Ze hebben de bron van hun kennis niet genoeg onderzocht; ze kennen hun gevoelens en gewaarwordingen en gedachten niet goed genoeg. Dat kan een oorzaak van oponthoud zijn. Een andere oorzaak ligt in verlangens die nog steeds bestaan.

Bezoeker: Ups en downs zijn onvermijdelijk in *sadhana*. En toch blijft de serieuze zoeker ondanks alles doorploegen. Wat kan een *jnani* voor zo iemand doen?

Maharaj: Als de zoeker serieus is, kan het licht worden doorgegeven. Het licht is altijd en voor iedereen beschikbaar, maar er zijn er maar weinigen naar op zoek en van die weinigen is er maar een heel zeldzame die rijp is. Rijpheid van hoofd en hart is onmisbaar.

Bezoeker: Hebt u uw eigen realisatie te danken aan uw eigen inspanningen of aan de goedheid van uw goeroe?

Maharaj: Het onderricht kwam van hem en het vertrouwen van mij. Mijn vertrouwen in zijn woorden maakte het me mogelijk om deze als waar te accepteren, er diep in af te dalen en ze te beleven. Zo kwam ik tot de realisatie van wat ik ben. De persoon van de goeroe en zijn woorden maakten dat ik hem vertrouwde en dat vertrouwen maakte die woorden vruchtbaar.

Bezoeker: Maar zou men realisatie kunnen geven zonder woorden, zonder vertrouwen, zo maar zonder enige voorbereiding?

Maharaj: Dat zou kunnen, maar waar is iemand die dat kan ontvangen? Weet je, ik was zo op mijn goeroe ingesteld en zo vol vertrouwen, en er was zo weinig weerstand in me, dat alles gemakkelijk en snel gebeurde. Maar niet iedereen is zo gelukkig. Luiheid en rusteloosheid zijn vaak een obstakel en totdat ze ontdekt en verwijderd worden, is er weinig vooruitgang. Iedereen die ogenblikkelijk zelfrealisatie vond, door een aanraking, een blik of een gedachte, was daar rijp voor. Maar zulke mensen zijn zeldzaam. De meerderheid heeft wat tijd nodig om te rijpen. *Sadhana* is versneld rijpen.

Bezoeker: Wat doet iemand rijpen? Wat is de doorslaggevende factor?

Maharaj: Ernst natuurlijk. Je moet er echt naar verlangen. De verlichte is de meest serieuze mens. Wat hij ook doet, doet hij compleet, zonder beperkingen en zonder reserve. Integriteit zal

je meenemen naar de Realiteit.

Bezoeker: Houdt u van deze wereld?

Maharaj: Als je jezelf pijn doet, schreeuw je. Waarom? Omdat je van jezelf houdt. Sluit je liefde niet op door die te beperken tot je lichaam – sta open. Dan wordt de liefde voor iedereen. Als je jezelf niet langer aanziet voor allerlei dingen die je niet bent, dan blijft er allesomvattende liefde over. Zet elk idee over jezelf overboord, zelfs het idee dat je God bent. Geen enkele beschrijving van jezelf is juist.

Bezoeker: Ik ben beloften beu, ik heb genoeg van *sadhana's*, die mijn tijd en energie opslorpen en waar ik niet wijzer van word. Ik wil de Realiteit hier en nu. Kan dat?

Maharaj: Natuurlijk kan dat, als je maar echt van alles genoeg hebt, met inbegrip van je *sadhana's*. Als je niets meer vraagt van de wereld of van God, als je niets wilt en niets zoekt en niets verwacht, dan verschijnt het Allerhoogste, zonder uitnodiging en onverwacht.

Bezoeker: Als iemand die helemaal opgaat in zijn gezinsleven en in zijn zaken zijn *sadhana* doet, precies zoals dat door de traditie wordt voorgeschreven, zal hij dan resultaten krijgen?

Maharaj: Resultaten krijgt hij, maar hij wordt erdoor ingesponnen als in een cocon.

Bezoeker: Er zijn een heleboel wijzen die zeggen dat je zelfrealisatie krijgt als je er rijp voor bent. Die woorden zijn misschien waar, maar wat kun je ermee doen? Er moet een weg zijn, los van een rijpingsproces dat tijd vergt en van een *sadhana* die inspanning kost.

Maharaj: Je kunt het beter geen weg noemen – het heeft eerder een soort vaardigheid, maar ook dat is het woord niet. Stel je open en wees stil – dat is genoeg. Wat je zoekt is zo dicht bij je, dat er geen ruimte is voor een weg.

Bezoeker: Waarom zijn er zoveel onwetenden in de wereld en

zo weinig jnani's?

Maharaj: Houd je niet met anderen bezig, wijd eerst al je aandacht aan jezelf. Je weet dat je bent. Leg jezelf geen belasting op door dat namen te geven – wees, alleen dat. Elke naam of vorm die je jezelf oplegt, verduistert je echte wezen.

Bezoeker: Waarom moet je ophouden met zoeken voordat er zelfrealisatie komt?

Maharaj: Het verlangen naar waarheid is het beste van alle verlangens, maar toch is het nog een verlangen. Wil de Realiteit zich onthullen, dan moet eerst elk verlangen worden opgegeven. Houd steeds in gedachten dat je bent. Dat is je enige kapitaal. Laat dat rouleren en je winst zal groot zijn.

Bezoeker: Waarom zou er hoe dan ook gezocht moeten worden?

Maharaj: Het leven is zoeken – je kunt niet anders. Als alle zoeken ophoudt, blijft alleen het Allerhoogste over.

Bezoeker: Waarom is die toestand iets dat komt en gaat.
Maharaj: Die komt niet en die gaat niet – die is.

Bezoeker: Spreekt u uit eigen ervaring?

Maharaj: Natuurlijk. Het is een tijdloze toestand, eeuwig tegenwoordig.

Bezoeker: Wat mij betreft komt die en gaat die, maar in uw geval niet. Waarom dat verschil?

Maharaj: Misschien komt het doordat ik geen verlangens heb. Of doordat jij niet met je hele wezen naar het Uiteindelijke verlangt. Dan zou je je wanhopig voelen zolang je het niet kunt vinden.

Bezoeker: Mijn hele leven heb ik mijn best gedaan, maar ik heb heel weinig bereikt. Ik heb gelezen en geluisterd, maar allemaal tevergeefs.

Maharaj: Van dat lezen en dat luisteren heb je een gewoonte gemaakt.

Bezoeker: Maar dat heb ik ook opgegeven. Tegenwoordig lees ik niet meer.

Maharaj: Wat je hebt opgegeven is nu niet belangrijk meer. Wat heb je nog niet opgegeven? Ontdek dat, en geef het dan op. *Sadhana* is het onderzoek naar wat je moet opgeven. Zorg dat je helemaal leeg wordt.

Bezoeker: Hoe kan een gek naar wijsheid verlangen? Als je naar iets verlangt, moet je het eerst kennen, anders kun je er niet naar verlangen. Als je het hoogste niet kent, hoe kun je er dan naar verlangen?

Maharaj: De mens groeit op natuurlijke wijze en wordt rijp voor zelfrealisatie.

Bezoeker: Wat is de doorslaggevende factor bij het rijpen?

Maharaj: Als je je aandacht steeds weer op jezelf richt, op het 'Ik ben', dan is dat een krachtige bijdrage tot het versnellen van het rijpingsproces. Laat elk idee over jezelf varen en wees. Punt.

Bezoeker: Ik heb genoeg van al die wegen en middelen en manieren en handigheden en trucjes en die hele geestelijke acrobatie. Is het niet mogelijk om de werkelijkheid direct, onmiddellijk te zien?

Maharaj: Houd op met gebruik te maken van het denken en kijk dan wat er gebeurt. Doe dit ene, maar doe het grondig.

Bezoeker: Ik heb vroeger een stel vreemde ervaringen gehad, kort maar onvergetelijk: ik was niets, helemaal niets en toch volledig bewust. Maar het gevaar zit erin dat je begint te verlangen om zulke ogenblikken op grond van je herinnering te gaan reproduceren.

Maharaj: Dat is allemaal verbeelding. In het licht van het bewustzijn gebeurt er van alles en je hoeft geen extra belang te

hechten aan iets speciaals. Het zien van een bloem is even wonderbaarlijk als een visioen van God. Laat de dingen met rust. Waarom moet je ze je herinneren, om dan van het geheugen een probleem te maken? Spring wat vriendelijker met de dingen om en verdeel ze niet in hoog en laag of innerlijk en uiterlijk of blijvend en vergankelijk. Ga verder, terug naar de Bron, naar het Zelf, dat niet verandert, wat er ook gebeurt. Je zwakte is te wijten aan je overtuiging dat je iemand bent die in deze wereld geboren is. In werkelijkheid wordt de wereld steeds opnieuw in en door jou geschapen. Zie de dingen als geboortig uit het Licht, dat de bron van je eigen wezen is. Je zult ontdekken dat er in dit licht liefde is en onuitputtelijke energie.

Bezoeker: Als ik dat licht ben, waarom ken ik het dan niet?

Maharaj: Om waar te nemen heb je een geest nodig die waar kan nemen. Maar jouw geest is doorlopend op hol, nooit stil, nooit als een heldere spiegel. Hoe kun je de maan zien in al haar pracht als je oog door ziekte troebel is?

Bezoeker: Kun je zeggen dat de zon weliswaar de oorzaak van de schaduw is, maar dat je in die schaduw de zon niet kunt zien? Dat je je om moet draaien?

Maharaj: Daar smokkel je weer een drievoudigheid binnen van zon en lichaam en schaduw. Zo’n verdeling bestaat er in de Realiteit niet. Mijn Realiteit heeft niets te maken met dualiteit en drievoudigheden. Maak er geen begrippen en woorden van. Kijk en wees, dat is alles.

Bezoeker: Moet ik zien om te kunnen zijn?

Maharaj: Zie wat je bent. Ondervraag niemand anders, laat anderen jou niet vertellen wat je bent. Dit is alles wat een leermeester je kan vertellen. Het is niet nodig van de een naar de ander te gaan. In alle putten zit hetzelfde drinkwater. Ga dus naar de dichtstbijzijnde. Wat dat betreft zit dat water in mijzelf – ik ben dit water.

44

‘Ik ben’ is waar, de rest is van horen zeggen

(15 februari 1971)

Shri Nisargadatta Maharaj: Is de waarnemer van de wereld er al voordat de wereld verschijnt of ontstaat hij tegelijk met de wereld?

Bezoeker: Wat een vreemde vraag. Waarom stelt u zulke vragen?

Maharaj: Omdat je geen vrede zult vinden totdat je het juiste antwoord vindt.

Bezoeker: Als ik ‘s ochtends wakker word, ligt de wereld al op me te wachten. Er is toch geen twijfel aan dat de wereld er eerst is? Ik verschijn ook, maar veel later. Op z’n vroegst bij de geboorte. Het lichaam bemiddelt tussen de wereld en mij. Zonder lichaam kan ik er niet zijn en de wereld ook niet.

Maharaj: Het lichaam verschijnt in de geest en je geest is de inhoud van het bewustzijn; jij bent de onbeweeglijke waarnemer van de rivier van de geest, die eindeloos verandert zonder dat jijzelf ook maar in de geringste mate verandert. Je eigen onveranderlijkheid is zo duidelijk, dat die je niet eens opvalt. Kijk eens goed naar jezelf, dan verdwijnen al die misverstanden en misvattingen. Net zoals er allemaal kleine waterwezentjes in het water leven en niet zonder water kunnen leven, zo is het heelal binnen jou en kan het niet zonder jou bestaan.

Bezoeker: We noemen dat God?

Maharaj: Wat jij God noemt is alleen maar een idee in je hoofd. Jijzelf bent het enige gegeven. Het enige wat je zeker weet is ‘Ik ben hier en nu’. Haal dat ‘hier en nu’ weg en wat er

overblijft is het ‘Ik ben’, onaanvechtbaar. Woorden bestaan in het geheugen, het geheugen verschijnt in de geest, de geest bestaat in de absolute Helderheid en deze Helderheid is de weerschijn van het Licht op de wateren van het Zijn.

Bezoeker: Maar ik begrijp nog steeds niet hoe de wereld in mij kan zijn, terwijl het zo duidelijk is dat ik in de wereld ben.

Maharaj: Zelfs als je zegt: ‘Ik ben de wereld en de wereld is ik’, is dat nog niet het laatste woord. Maar als ik mij mijn eenheid met de wereld voor ogen houd en die in mijn leven bevestig, dan verschijnt er een kracht in me die alle onwetendheid vernietigt, totaal verbrandt.

Bezoeker: Staat de waarnemer van de onwetendheid los van die onwetendheid? Is het niet zelf al een deel van de onwetendheid als je zegt: ‘Ik ben onwetend’?

Maharaj: Natuurlijk. Alles wat ik met zekerheid kan zeggen, is ‘Ik ben’. De rest bestaat uit gevolgtrekkingen. Maar het is een gewoonte geworden om zulke conclusies te trekken. Laat daarom alle denken kijkgewoonten vallen. Het gevoel ‘Ik ben’ komt voort uit een diepere bron, die je het Zelf of God of de Realiteit of wat dan ook kunt noemen. Het ‘Ik ben’ is alsnog deel van de wereld, maar het is de sleutel op de deur die naar buiten leidt. De maan die op het water danst, wordt gezien in het water, maar dat wordt veroorzaakt door de maan en niet door het water.

Bezoeker: En toch ontgaat mij blijkbaar het belangrijkste. Ik kan het ermee eens zijn dat de wereld waarin ik leef en woon mijn eigen schepping is: een projectie van mijzelf, van mijn verbeelding, op de mij onbekende wereld, de wereld zoals die is, de wereld van ‘absolute materie’, wat dat dan ook moge betekenen. Het zal best zo zijn dat de wereld die ik projecteer helemaal niet lijkt op de ware, de echte wereld – net zoals het doek in de bioscoop helemaal niet lijkt op de films die erop geprojecteerd worden. Maar niettemin, de absolute wereld bestaat, helemaal onafhankelijk van mij.

Maharaj: Precies! De wereld van de Absolute Realiteit, waar

jouw geest een relatieve en irreële wereld op heeft geprojecteerd, is totaal onafhankelijk van jou om de heel eenvoudige reden dat je die zelf bent.

Bezoeker: Is dat niet met zichzelf in strijd? Hoe kan onafhankelijkheid het bewijs zijn voor eenheid?

Maharaj: Als je een onderzoek instelt naar de bewegingen, de veranderingen, dan zul je dat zien. Je kunt van de dingen die veranderen, terwijl jij niet verandert, zeggen dat ze onafhankelijk van je zijn. Maar het onveranderlijke moet één zijn met alles wat onveranderlijk is. Want in elke dualiteit ligt interactie besloten en interactie betekent verandering. Met andere woorden, het absoluut stoffelijke en het absoluut geestelijke, het totaal objectieve en het totaal subjectieve zijn identiek, een en hetzelfde.

Bezoeker: Zoals in een laserfoto: het licht vormt zijn eigen beeldscherm!

Maharaj: Druk het maar uit zoals je wilt. Waar het om gaat, en wat je moet zien, is dat je een wereld op jezelf hebt geprojecteerd: de wereld van je eigen verbeelding, gefundeerd op herinneringen, angsten en verlangens – en dat je jezelf gevangen hebt gezet in die wereld. Houd op met te geloven in die hypothese en wees vrij.

Bezoeker: Hoe raak je die hypothese kwijt?

Maharaj: Leg in denken en in handelen steeds weer de nadruk op je eigen onafhankelijkheid. Tenslotte hangt alles af van wat je gelooft dat je bent, van het geloof dat alles wat je ziet en hoort en denkt en voelt, echt is. Waarom geen vraagtekens gezet bij dat geloof? Er is geen twijfel aan dat deze wereld door jezelf wordt geschilderd op het doek van het bewustzijn en dat het hier gaat om een wereld die in haar totaliteit jouw eigen privé-wereld is. Alleen je besef 'Ik ben' is in de wereld, maar niet van de wereld. Hoe je ook je best zou doen, je kunt nooit op grond van logica of verbeelding dit 'Ik ben' veranderen in 'Ik ben niet'. Door je zijn te willen ontkennen, bewijs je dat je bent. Zodra je je realiseert dat de wereld je eigen projectie is,

ben je ervan bevrijd. Je hoeft je niet te bevrijden van een wereld die niet bestaat behalve in je verbeelding. Hoe het schilderij ook uitvalt, mooi of lelijk, jijzelf bent de schilder en je kunt er dus niet door gebonden worden. Geef je er rekenschap van dat niemand je die wereld oplegt, maar dat die uitsluitend te wijten is aan je gewoonte om verbeelding voor waar aan te nemen. Zie die verbeelding voor wat ze is, dan is er geen plaats meer voor angst.

Net zoals de kleuren van deze mat hier te voorschijn worden gebracht door het licht, terwijl toch het licht de kleur niet is, precies zo wordt de wereld door jou te voorschijn gebracht, maar jij bent niet de wereld.

Dat wat de wereld schept en onderhoudt kun je God of Voorzienigheid noemen, maar uiteindelijk ben alleen jij het bewijs dat God bestaat, niet andersom. Want voor er over God een vraag gesteld kan worden, moet jij er zijn om hem te stellen.

Bezoeker: God is een ervaring die verschijnt in de tijd, maar degene die ervaart is tijdloos.

Maharaj: Zelfs die is nog secundair. Het eerste en enig belangrijke is de oneindige oceaan van Bewustzijn, de eeuwig onbeperkte mogelijkheid, het onmetelijke potentieel van al wat is en zal zijn. Als jij ergens naar kijkt, zie je de Absolute Realiteit maar je verbeeldt je dat je een wolk ziet of een boom. Leer te luisteren zonder verdraaiing, te zien zonder verbeelding, dat is genoeg. Houd op met namen en vormen toe te kennen aan wat wezenlijk naamen vormloos is. Geef je er rekenschap van dat elke manier van waarnemen subjectief is en dat alles wat gehoord, gezien, gevoeld, gedacht, verwacht of verbeeld wordt, zich afspeelt in de geest en niet in de Realiteit. Zodra je dat ziet, heb je vrede en ben je vrij van angst.

Zelfs het gevoel ‘Ik ben’ is samengesteld uit Puur Licht en het besef van te zijn. Het ‘Ik’ is er, zelfs zonder ‘ben’. Het Pure Licht is er, of je nu ‘ik’ zegt of niet. Word je van dat Pure Licht bewust en je zult het nooit meer verliezen. Het Zijn in elk verschijnsel, de Helderheid in het mentale bewustzijn, de

betrokkenheid bij elke ervaring, die kunnen niet worden beschreven, maar ze zijn volmaakt, want er is niets anders.

Bezoeker: U spreekt regelrecht over de Realiteit: als dat wat alles doordringt, als altijd tegenwoordig, eeuwig, alwetend, als de oeroorzaak die alle dingen vult met energie. Maar er zijn andere leermeesters die weigeren om wat dan ook over de Realiteit te zeggen. Ze zeggen dat de Realiteit dieper ligt dan de geest, terwijl elk gesprek zich afspeelt binnen het domein van de geest en daarmee in het rijk van de illusie. Zij volgen een negatieve benadering: ze laten zien wat irreëel is en zo gaan ze eraan voorbij, de Realiteit in.

Maharaj: Het verschil zit alleen in woorden. Als ik over de Realiteit spreek beschrijf ik die als niet-onecht, ruimteloos, tijdloos, oorzaakloos, beginloos en eindloos. Het komt op hetzelfde neer. Wat is het belang van formuleringen. Als ze maar tot verlichting leiden. Is het belangrijk of je een kar duwt of trekt? Als hij maar rijdt. Het ene ogenblik kun je je aangetrokken voelen door de Realiteit en even later vol weerzin tegen de vervalsing zijn. Dat zijn wisselende stemmingen, die allebei nodig zijn om de volmaakte vrijheid te vinden. Je kunt de ene of de andere weg volgen, maar telkens zal het de juiste weg zijn voor dat ogenblik. Het belangrijke is die met je hele hart te bewandelen en geen tijd te verspillen aan geaarzel en getwijfel. Om een kind te laten groeien, zijn vele soorten voedsel nodig, maar de activiteit van het eten blijft dezelfde. Theoretisch gesproken zijn alle benaderingen goed. Maar in de praktijk en op een bepaald tijdstip volg je er maar één tegelijk. Vroeg of laat kun je niets anders dan ontdekken dat je maar op één plek moet graven om het echte te vinden: in jezelf. Je lichaam en je geest kunnen je niet geven wat je zoekt: het Zijn en het kennen van jezelf en de diepe vrede die dat met zich brengt.

Bezoeker: Elke benadering zal toch wel iets geldigs en iets waardevols hebben?

Maharaj: De waarde ligt altijd in het feit dat de benadering je confronteert met de noodzaak om op zoek te gaan in jezelf. Het filosoferen met verschillende benaderingen kan te wijten zijn

aan de angst om je in jezelf te keren… aan de angst om de illusie op te moeten geven dat je iets of iemand op jezelf bent. Als je water wilt vinden, graaf je niet honderd kuiltjes op verschillende plaatsen, maar je graaft een put die diep is. Net zo moet je jezelf onderzoeken wil je jezelf ontdekken. Zodra je je realiseert dat jijzelf het licht van de wereld bent, zul je ook zien dat je er de liefde van bent: dat kennen liefhebben is, en liefhebben kennen.

Van alle gevoelens komt de liefde voor jezelf het eerst. Je liefde voor de wereld is een weerkaatsing van de liefde voor jezelf, want je wereld is je eigen schepping. Licht en liefde zijn onpersoonlijk, maar ze worden in je geest weerkaatst in het feit dat we onszelf steeds het beste toewensen. Uiteindelijk zijn we altijd vriendelijk ten opzichte van onszelf, maar niet altijd wijs. Een *yogi* is iemand wiens vriendschap hand in hand gaat met wijsheid.

45

Wat komt en gaat bestaat niet echt

(19 februari 1971)

Bezoeker: Ik ben meer gekomen om bij u te zijn dan om naar u te luisteren. Woorden zeggen zo weinig – de stilte kan veel meer overbrengen.

Shri Nisargadatta Maharaj: Eerst woorden, dan stilte. Voor de stilte moet je rijp zijn.

Bezoeker: Kan ik in stilte leven?

Maharaj: Onbaatzuchtig werk leidt tot stilte, want als je werkt zonder ego, hoef je niet om hulp te vragen. Dan kan het resultaat je niets schelen en dan ben je bereid met de primitiefste middelen te werken. Je vindt het dan niet belangrijk om begaafd en goed toegerust te zijn. En je vraagt ook niet om erkenning en assistentie. Je doet alleen wat gedaan moet worden en de resultaten laat je over aan het Onbekende. Want alles wordt veroorzaakt door ontelbare factoren, en daar is jouw persoonlijke inspanning er maar een van. Niettemin zit er zo iets magisch in hoofd en hart van de mens, dat het onwaarschijnlijkste tot stand komt als wil en liefde samengaan.

Bezoeker: Waarom zou je niet om hulp vragen als het werk de moeite waard is?

Maharaj: Waarom is vragen nodig? Dat is alleen een uitdrukking van zwakte en gebrek aan vertrouwen. Ga verder met je werk en het heelal staat achter je. Het idee zelf om het juiste te doen komt toch ook tot je uit het Onbekende? Laat de resultaten over aan het Onbekende en ga zelf door met de noodzakelijke bewegingen. In de lange ketting van oorzaak en gevolg ben je zelf maar een schakel. In principe gebeurt alles

alleen in de geest. Als je met je hele hart en zonder ophouden ergens voor werkt, dan gebeurt het, want het is de aard van de geest om dingen te laten gebeuren. Wezenlijk ontbreekt er niets – is er niets nodig. Werk is alleen maar aan de oppervlakte. In de diepte is alles volmaakte vrede. Je problemen zijn altijd te voorschijn gekomen doordat je jezelf bent gaan omschrijven en daardoor beperken. Als je jezelf niet ziet als dit of dat, komt er een einde aan elk conflict. Pogingen om iets te doen aan je problemen zijn gedoemd te mislukken, want wat is veroorzaakt door verlangen kan alleen ongedaan gemaakt worden door van verlangen bevrijd te worden. Je hebt jezelf opgesloten in tijd en ruimte, je hebt jezelf in de jaren van een leven geperst en in de afmetingen van een lichaam, en zo heb je ontelbare conflicten geschapen van dood en leven, pijn en genot, angst en hoop. Zolang je de illusie niet overboord gooit, kun je niet bevrijd worden van je problemen.

Bezoeker: De persoon is van nature beperkt.

Maharaj: Er bestaat niet zoiets als een persoon. Er zijn alleen beperkingen, begrenzingen. Als je die bij elkaar optelt, noem je de uitkomst een persoon. Je denkt dat je jezelf kent als je weet wat je bent. Maar je weet nooit wie je bent. De persoon bestaat alleen in schijn, zoals de ruimte in de pot de vorm en de omvang en de geur van die pot schijnt te hebben. Constateer dat je niet bent wat je denkt dat je bent. Vecht met alle krachten die je op kunt brengen tegen het idee dat je iets bent wat beschreven kan worden of een naam zou hebben. Dat ben je niet. Weiger om over jezelf te denken in termen van dit of dat. Er bestaat geen andere manier om de ellende kwijt te raken die je jezelf aandoet doordat je allerlei dingen blindelings accepteert zonder ze te onderzoeken. Wees niet te lui om te denken.

Bezoeker: Het wezen van de realiteit is activiteit. Er zit niets verdienstelijks in niet-werken. Behalve denken moet er ook iets gedaan worden.

Maharaj: Om in de wereld te werken is moeilijk, maar het is nog moeilijker om af te zien van overbodig werk.

Bezoeker: Voor de persoon die ik ben lijkt dat allemaal onmogelijk!

Maharaj: Wat weet je van jezelf? Je kunt alleen maar zijn wat je wezenlijk bent; je kunt alleen maar lijken wat je niet bent. Het Volmaakte kun je nooit verlaten. Elk idee over het verbeteren van jezelf gebeurt alleen omdat men vindt dat het zo hoort. Allemaal woorden. Zoals de zon niet weet wat duisternis is, zo weet het Zelf niet wat het niet-Zelf zou moeten zijn. Alleen de geest kent de ander en wordt de ander. En toch is ook de geest niets anders dan het Zelf. Zo lijkt het Zelf dat te worden wat de geest aanziet voor het niet-Zelf, maar het blijft doorlopend het Zelf. De rest bestaat uit veronderstellingen. Zoals een wolk de zon verduistert zonder hem ook maar in het geringste te beïnvloeden, zo verduisteren veronderstellingen de Realiteit zonder haar te vernietigen. Het idee alleen al van het vernietigen van de Realiteit is lachwekkend: de vernietiger is altijd reëler dan het vernietigde en de Realiteit is de uiteindelijke vernietiger. Elke afgescheidenheid en elke vervreemding is alleen schijn. Alles is één – dit is de uiteindelijke oplossing van elk conflict.

Bezoeker: Hoe komt het dat we geen vorderingen maken ondanks zoveel lessen en hulp?

Maharaj: Zolang we denken dat wij afgescheiden personen zijn, de een helemaal los van de ander, kunnen we de Realiteit niet zien, want die is in wezen onpersoonlijk. Eerst moeten we ontdekken dat wijzelf uitsluitend waarnemer zijn, tijden ruimteloos middelpunt van het waarnemen, en daarna moeten we ons die onmetelijke oceaan van pure helderheid eigen maken: de oceaan die geest en materie en dieper dan beide is.

Bezoeker: Wat ik ook in realiteit moge zijn, ik besef mezelf als een klein, afgescheiden persoontje tussen vele andere.

Maharaj: Die persoonsgevoelens zijn te wijten aan tijd en ruimte; je verbeeldt jezelf dat je je op een bepaald punt bevindt en dat je een bepaalde ruimte inneemt. Je persoonlijkheid is te wijten aan het feit dat je je identificeert met het lichaam. Je gedachten en gevoelens komen na elkaar, ze hebben een

bepaalde levensduur en ze verleiden je om een bepaalde voorstelling van jezelf te maken met behulp van een geheugen. Zo zie je ook jezelf aan voor een tijdelijk verschijnsel. Maar in werkelijkheid verschijnen tijd en ruimte in jou, jij niet in hen. Het zijn manieren van waarnemen, maar niet de enige. Tijd en ruimte zijn als woorden op papier: het papier is reëel, de woorden alleen een gewoonte. Hoe oud ben jij?

Bezoeker: Achtenveertig.

Maharaj: Waarom zeg je achtenveertig? Wat doet je zeggen: 'Ik ben hier?' Allemaal woorden die berusten op veronderstellingen. De geest schept tijd en ruimte en ziet zijn eigen schepping aan voor realiteit. Alles is hier en nu, maar wij zien het niet. Werkelijk, alles is in mij en komt voort uit mij. Iets anders is er niet. Dat idee zelf van 'anderen' is een ramp, een catastrofe.

Bezoeker: Wat is de oorzaak van dat verpersoonlijken – van het beperken van jezelf tot iets tijd-ruimtelijks?

Maharaj: Als iets niet bestaat, kan het ook geen oorzaak hebben. Er bestaat niet zoiets als een zelfstandige persoonlijkheid. Zelfs als je een empirisch standpunt inneemt, is het duidelijk dat alles de oorzaak van alles is, dat elk ding is zoals het is, omdat het heelal in zijn totaliteit is zoals het is.

Bezoeker: Maar de persoonlijkheid moet toch een oorzaak hebben?

Maharaj: Hoe ontstaat ze? Door het geheugen. Door het tegenwoordige aan te zien voor het verleden en de toekomst erin te projecteren. Zie jezelf als altijd in dit ogenblik, dan lost je persoonlijkheid zich op.

Bezoeker: Blijft dan het 'Ik ben' niet over?

Maharaj: Het woord 'overblijven' is niet van toepassing: om te zijn hoef je je niets te herinneren. Voordat je iets kunt ervaren, moet er eerst dat besef van te zijn wezen. Op het ogenblik is je zijn vermengd met ervaren. Het enige wat je nodig hebt is het

Zijn te isoleren uit het kluwen van ervaringen. Als je een keer het pure Zijn hebt herkend – zonder dit-of-dat te zijn – zul je het tussen en van de ervaringen kunnen onderscheiden en dan word je niet langer door namen en vormen bij de neus genomen.

Het wezen van de persoon bestaat uit beperkingen, geprojecteerd op het Zelf.

Bezoeker: Hoe kan ik universeel worden?

Maharaj: Maar dat ben je al! Het is niet nodig en ook niet mogelijk om te worden wat je al bent. Houd alleen op met jezelf aan te zien voor wat je niet bent, voor iets op zichzelf staands. Dingen die verschijnen en verdwijnen hebben geen eigen wezen. Hun verschijnen is uitsluitend te danken aan de Realiteit. Jij weet dat er een wereld is, maar weet de wereld dat jij er bent? Alle weten gaat van jou uit en alle zijn en alle vreugde. Realiseer je dat jij de eeuwige bron bent en aanvaard alle dingen als jouw eigen. Dat accepteren is de echte liefde.

Bezoeker: Wat u allemaal zegt klinkt heel mooi, maar hoe kun je dat vertalen in je dagelijkse leven?

Maharaj: Je hebt je huis nooit verlaten en nu vraag je naar de weg terug. Zorg dat je je onjuiste begrippen kwijtraakt, dat is genoeg. Je schiet er niets mee op als je juiste ideeën gaat verzamelen. Houd alleen maar op met fantaseren.

Bezoeker: Het is dus geen kwestie van bereiken van inzicht?

Maharaj: Probeer niet om te begrijpen. Het is genoeg als je niet verkeerd begrijpt. Reken nooit op het denken om bevrijding te vinden. Het denken heeft je aan banden gelegd. Ga helemaal de diepte in, voorbij het denken.

Wat geen begin heeft, kan geen oorzaak hebben. Het is niet zo dat je ooit geweten hebt wat je was en dat je dat vergeten bent. Als je het één keer weet, kun je het niet vergeten. Onwetendheid heeft geen begin, maar er kan een einde aan komen. Ga na wie er onwetend is en je onwetendheid verdwijnt

als een droom. Omdat de wereld vol tegenstrijdigheden zit, ben je op zoek naar vrede en harmonie. Die kun je in de wereld niet vinden, want de wereld is zelf een kind van de chaos. Om orde te vinden, moet je in jezelf zoeken. De wereld verschijnt alleen als je in een lichaam geboren bent. Geen lichaam, geen wereld. Ga eerst na of jij dat lichaam bent; het begrijpen van wat de wereld is komt daarna.

Bezoeker: Wat u zegt klinkt overtuigend, maar wat heeft het voor nut voor de persoon die zichzelf beleeft als iemand die in en van de wereld is?

Maharaj: Miljoenen mensen eten brood, maar heel weinig mensen weten alles van meel. En toch zijn dat degenen die het brood kunnen verbeteren. Zo kunnen alleen degenen die het Zelf kennen en die dieper gekeken hebben dan de wereld, de wereld verbeteren. Hun waarde voor het individu is onmetelijk, want zij zijn zijn enige hoop op redding. De wereld kan niet gered worden door iets wat zelf deel uitmaakt van de wereld; als je echt het verlangen hebt om de wereld te helpen, moet je erbuiten gaan staan.

Bezoeker: Maar kun je erbuiten gaan staan?

Maharaj: Wie was er eerst, jij of de wereld? Zolang je de wereld de eerste plaats geeft, ben je erdoor gebonden; maar als je je een keer zonder een spoor van twijfel realiseert dat de wereld deel van jou is en niet omgekeerd, dan sta je erbuiten. Natuurlijk blijft je lichaam in en van de wereld, maar daar word je niet langer door misleid. Alle heilige boeken zeggen dat de Schepper er was voordat de wereld er kwam. Maar wie kent de Schepper? Alleen hij die er voor de Schepper was: dat wat jij wezenlijk bent, bron van alle werelden en hun Scheppers.

Bezoeker: Alles wat u zegt berust op de veronderstelling dat de wereld je eigen projectie is. U geeft toe dat u daarmee de eigen, subjectieve wereld bedoelt, de wereld die op je afkomt via je zintuigen en je geest. In die zin leeft iedereen in een wereld die hij zelf projecteert. Die privé-werelden zijn nauwelijks met elkaar in contact; ze komen uit op dit ‘Ik ben’ in hun

middelpunt, waar ze zich ook weer in oplossen. Maar achter die privé-werelden moet toch zeker een gemeenschappelijke, objectieve wereld zitten, waarvan die privé-werelden een soort schaduw zijn? Ontkent u het bestaan van zo'n objectieve wereld die we allemaal gemeen hebben?

Maharaj: De realiteit is niet subjectief en niet objectief, geen geest, geen stof, geen tijd, geen ruimte. Zulke indelingen hebben een iemand nodig aan wie ze zich kunnen voltrekken – een bewust en onderscheiden middelpunt. Maar de Realiteit is alles en niets, het totaal en het niets, de volheid en de leegte, volmaakt consequent en volmaakt paradoxaal. Je kunt er niet over spreken, je kunt alleen jezelf erin verliezen. Als je de 'dingen' hun realiteit ontneemt, ontdek je dat er iets overblijft wat niet kan worden ontkend.

Elk praten over *jnana* is een teken van onwetendheid. De geest verbeeldt zich dat hij iets niet weet en dat dan te weten komt. Maar de Realiteit heeft niets gemeen met zulke verdraaiingen. Zelfs het idee van God als de Schepper is onjuist. Heb ik mijn wezen te danken aan een ander wezen? Dingen kunnen alleen bestaan omdat ik ben.

Bezoeker: Hoe kan dat nou? Een kind wordt in de wereld geboren en niet de wereld in het kind. De wereld is oud en het kind is nieuw.

Maharaj: Dat kind wordt geboren in jouw wereld. En ben jij geboren in jouw wereld of is jouw wereld iets dat verscheen in jou? Geboren worden wil zeggen een wereld scheppen rond jezelf als middelpunt. Maar schep je jezelf wel eens? Of heeft iemand jou geschapen? Iedereen schept een wereld voor zichzelf en leeft daarin, gevangene van zijn onwetendheid. Het enige wat we hoeven te doen is ophouden met realiteit toe te kennen aan onze gevangenis.

Bezoeker: Zoals het zaadje van de wakende toestand al bestaat tijdens de slaap, zo bestaat de wereld die het kind schept al voor zijn geboorte. Waar bevindt dat zaad zich?

Maharaj: Bij hem die de waarnemer is van geboorte en dood,

maar die zelf niet geboren wordt of sterft. Alleen hij is het zaad van de schepping en dat wat er (na het verdwijnen van de schepping) overblijft. Vraag het denken niet om iets te bevestigen wat veel dieper gaat dan het denken. De enige geldige bevestiging is de directe ervaring.

46

Gewaarzijn van het Zijn betekent geluk

(20 maart 1971)

Bezoeker: Ik ben een dokter. Eerst heb ik gewerkt als chirurg, daarna als psychiater. Ik heb een paar boeken geschreven over geestelijke gezondheid en genezing door geloof. Nu ben ik hierheen gekomen om van u de wetten te leren van de hogere geestelijke gezondheid.

Shri Nisargadatta Maharaj: Als u een patiënt probeert te genezen, wat probeert u dan precies gezond te maken? Wat is genezen? Wanneer kun je zeggen dat iemand genezen is?

Bezoeker: Ik probeer het lichaam te genezen en ook het contact tussen lichaam en geest te verbeteren. Ik probeer ook om de geest in orde te krijgen.

Maharaj: Heb je onderzocht wat het verband is tussen lichaam en geest? Waar zijn ze met elkaar verbonden?

Bezoeker: Tussen het lichaam en het bewustzijn, dat erin woont, ligt de geest (mind).

Maharaj: Is het lichaam niet gemaakt van voedsel? En kan er een geest bestaan zonder voedsel?

Bezoeker: Een lichaam wordt opgebouwd en onderhouden door eten. Zonder voedsel verzwakt de geest meestal. Maar de geest is niet alleen maar voedsel. Doordat er iets wordt getransformeerd, wordt er een lichaam en een geest geschapen. Maar wat is dat transformerende iets?

Maharaj: Zoals hout vuur produceert, dat zelf geen hout is, zo wordt de geest door het lichaam geproduceerd, zonder zelf lichaam te zijn. Maar aan wie verschijnt deze geest? Wie is de

waarnemer van gedachten en gevoelens, die jij ‘de geest’ (mind) noemt? Er is hout, er is vuur en degene die de uitstraling van het vuur ondergaat. Wie ondergaat de geest? Is die ook een product van het voedsel of is die er onafhankelijk van?

Bezoeker: De waarnemer is onafhankelijk?

Maharaj: Hoe weet je dat? Spreek alleen uit eigen ervaring! Je bent niet het lichaam en niet de geest. Dat beweer je. Hoe weet je dat?

Bezoeker: Ik weet het niet echt, ik denk dat het zo zit.

Maharaj: De waarheid is onveranderlijk en blijvend. De Realiteit verandert nooit. Wat verandert is niet reëel en wat reëel is verandert niet. Wat is dan dat in jou dat nooit verandert? Zolang er voedsel is, zijn lichaam en geest aanwezig. Zonder eten sterft het lichaam en de geest verdwijnt. Maar gaat de waarnemer ook ten gronde?

Bezoeker: Ik denk van niet. Maar dat kan ik niet bewijzen.

Maharaj: Jijzelf bent het bewijs. Een ander bewijs heb je niet en kun je ook nooit krijgen. Je bent jezelf, je kent jezelf en je houdt van jezelf. Wat de geest ook doet, doet hij uit liefde voor zijn eigen zelf. Het wezen van het zelf is liefde. Het is geliefd, het heeft lief en het is beminnelijk. Het is het zelf dat lichaam en geest zo interessant, zo dierbaar, maakt. De aandacht zelf die aan hen gegeven wordt, komt van het zelf.

Bezoeker: Als het zelf niet het lichaam en niet de geest is, kan het dan bestaan zonder lichaam en geest?

Maharaj: Dat kan. Dat het zelf onafhankelijk van lichaam en geest is, is een kwestie van onmiddellijke ervaring. Het is Zijn, Bewustzijn, Geluk (*sat*, *chit*, *ananda*). Geluk is je bewustzijn van het Zijn.

Bezoeker: Het mag dan uw onmiddellijke ervaring zijn, maar het is niet de mijne. Hoe kan ik tot dezelfde ervaring komen?

Wat voor oefeningen kan ik doen?

Maharaj: Weten dat je noch lichaam noch geest bent. Neem jezelf doorlopend waar en leef zonder je door je lichaam en je geest te laten beïnvloeden; laat je er niet bij betrekken, leef alsof je dood was. Dan heb je geen belang meer geïnvesteerd in het lichaam of in de geest.

Bezoeker: Gevaarlijk!

Maharaj: Ik vraag je niet om zelfmoord te plegen! Dat zou je ook niet kunnen. Je kunt alleen het lichaam doden, maar je kunt het proces van denken en voelen niet stilzetten en je kunt ook geen eind maken aan de persoon waarvan je denkt dat je die bent. Laat je er alleen maar niet door beïnvloeden. Die grondige afstandelijkheid, afzijdigheid, het niet betrokken zijn bij lichaam en geest, is het beste bewijs voor het feit dat je in de kern van je wezen noch het een, noch het ander bent. Het kan buiten je macht liggen om te veranderen wat lichaam en geest overkomt, maar aan de verbeelding dat je lichaam of geest zou zijn, kun je ogenblikkelijk een einde maken. Wat er ook gebeurt, herinner jezelf eraan dat het lichaam en geest overkomt, niet jou. Hoe serieuzer je bent in het herinneren wat er herinnerd moet worden, hoe sneller je je bewust zult worden van wat je wezenlijk bent, want het denken zal veranderen in ervaring. Ernst onthult het Zijn. Wat men zich verbeeldt en wat men wil, worden werkelijkheid – daar ligt zowel het gevaar als de oplossing.

Wat heb je tot nu toe voor stappen ondernomen om dat Zelf in jou, dat onveranderlijk is, te scheiden van lichaam en geest?

Bezoeker: Ik ben medicus, ik heb veel gestudeerd, ik heb mezelf een strikte discipline opgelegd met oefeningen en vasten van tijd tot tijd en ik ben vegetariër.

Maharaj: Maar waar ben je, diep in je hart, echt naar op zoek?
Bezoeker: Ik wil de Realiteit ontdekken.

Maharaj: Welke prijs ben je bereid daarvoor te betalen? Elke prijs?

Bezoeker: In theorie wel, maar in het dagelijkse leven laat ik me steeds weer verleiden om me te gedragen op zo'n manier dat mijn gedrag tussen mij en de Realiteit komt te staan. Ik laat me meesleuren door verlangens.

Maharaj: Maak je verlangens sterker en groter, net zolang totdat ze alleen vervuld kunnen worden door de Realiteit. Het verkeerde zit 'm niet in de verlangens als zodanig, maar in hun kleinheid. Verlangen is overgave. Het is uitstekend om toegewijd te zijn aan de Realiteit, het oneindige, het eeuwige hart van al het Zijn. Smeed je verlangens om tot liefde. Het enige wat je wilt, is gelukkig zijn. Wat je verlangens ook mogen zijn, het zijn allemaal uitdrukkingen van je verlangen naar geluk. Uiteindelijk wens je jezelf het beste toe.

Bezoeker: Ik weet dat dat niet zo zou moeten zijn...

Maharaj: Stop! Wie heeft je gezegd dat dit niet zo zou moeten zijn? Wat is er mis met het verlangen om gelukkig te zijn?

Bezoeker: Ik weet dat het ego moet verdwijnen!

Maharaj: Maar het is er, net als je verlangens. Je verlangen om gelukkig te zijn is een feit. Waarom bestaat dat? Omdat je van jezelf houdt. En het is uitstekend om van jezelf te houden – maar dan op een wijze manier. Verkeerd is het om op een domme manier van jezelf te houden, waardoor je jezelf laat lijden. Houd op een wijze manier van jezelf. Zelfverwennerij en soberheid staan in dienst van hetzelfde doel: je gelukkig maken. Te veel toegeeflijkheid is de domme manier, soberheid de wijze.

Bezoeker: Wat is soberheid?

Maharaj: Soberheid is een ervaring die je één keer hebt beleefd, niet te herhalen. Soberheid is het vermijden van wat overbodig is. Soberheid is het niet vooruit te lopen op pijn of genot. Soberheid is jezelf doorlopend in de hand hebben. Op zichzelf is verlangen niet verkeerd: het is het leven zelf, de innerlijke drang om te groeien in ervaring en kennis. Maar de dingen die je kiest zijn verkeerd. Wie zich voorstelt dat iets kleins – eten,

seks, macht, roem, – hem gelukkig zal maken, misleidt zichzelf. Alleen iets wat net zo groot en diep is als je eigen, ware wezen kan echt blijvend gelukkig maken.

Bezoeker: Als je dus verlangens kunt zien als een uitdrukking van liefde voor jezelf, hoe moet je dan met verlangens omspringen?

Maharaj: Leef op een intelligente manier en houd altijd het belang van je diepste ik in het oog. Want wat wil je ten slotte echt? Geen volmaaktheid, want je bent volmaakt. Wat je zoekt is het tot uitdrukking brengen in activiteit van wat je wezenlijk bent. Daar heb je een lichaam en een geest voor. Roep die tot de orde en laat ze je dienen.

Bezoeker: Wie is de bewindvoerder hier? Wie roept lichaam en geest tot de orde?

Maharaj: Een gezuiverde geest is de trouwe dienaar van het Zelf. Hij neemt de in– en uitwendige instrumenten onder zijn hoede en zorgt dat ze hun doel dienen.

Bezoeker: En welk doel is dat?

Maharaj: Het Zelf is universeel. Er is niets persoonlijks aan het Zelf. Leef een regelmatig leven, maar maak daar op zichzelf geen doel van. Het moet alleen dienen als springplank voor een groots avontuur.

Bezoeker: Adviseert u me om regelmatig naar India te komen?

Maharaj: Als je serieus bent, hoef je niet rond te trekken. Waar je ook bent, je bent altijd jezelf en je schept je eigen klimaat. Reizen en trekken brengen geen bevrijding tot stand. Je bent niet het lichaam, en als je het lichaam steeds weer van de ene plek naar de andere sleept, bereik je niets. Je geest is vrij om door de drie werelden te zwerven.

Bezoeker: Als ik vrij ben, waarom zit ik dan in een lichaam?

Maharaj: Jij zit niet in een lichaam, het lichaam zit in jou! De geest is in jou. Het zijn toevoegingen – ze overkomen je. Ze zijn

er omdat je ze interessant vindt. Je ware wezen heeft de onbeperkte gave om te genieten. Het loopt over van levenslust en liefde. Het laat zijn licht uitstralen op alles wat in het brandpunt van zijn aandacht verschijnt, en niets wordt uitgesloten. Het kent niets kwaads of lelijks – het hoopt en vertrouwt en heeft lief. Jullie weten niet hoeveel je mist doordat je je ware Zelf niet kent. Je bent noch lichaam, noch geest, niet de brandstof en niet de vlam. Ze verschijnen en verdwijnen volgens hun eigen wetten.

Dat wat je bent, je ware wezen, heb je lief: wat je ook doet, doe je voor je eigen geluk. Dat te kennen, dat te vinden, lief te hebben, is je diepste verlangen. Sinds onheuglijke tijden heb je van jezelf gehouden, maar nooit op een intelligente manier. Stel je lichaam en geest op een intelligente manier in dienst van het Zelf – dat is genoeg. Wees je eigen Zelf trouw en houd onvoorwaardelijk van jezelf. Doe niet alsof je net zoveel van anderen houdt als van jezelf. Zolang je je niet gerealiseerd hebt dat ze één zijn met jezelf, kun je niet van ze houden. Pretendeer niet te zijn wat je niet bent en weiger niet te zijn wat je wel bent. Je liefde voor anderen is niet de oorzaak, maar het gevolg van zelfkennis. Een deugd kan zonder zelfkennis nooit echt zijn. Als je zonder een spoor van twijfel weet dat een en hetzelfde leven stroomt door alles wat is, en dat jijzelf dat leven bent, dan houd je natuurlijk en spontaan van alles en allen. Als het je duidelijk wordt hoe diep en compleet je liefde voor jezelf is, dan weet je ook dat ieder levend wezen en de hele schepping deel uitmaken van die liefde. Maar als je iets ervaart als van jou gescheiden, kun je er niet van houden, want dan ben je er bang voor. Vervreemding veroorzaakt angst en angst versterkt vervreemding. Dat is een vicieuze cirkel. Alleen Zelfrealisatie kan die doorbreken. Richt je daarop, onvoorwaardelijk.

47

Let op je eigen geest

(23 maart 1971)

Bezoeker: Als je begint te zoeken naar wat je bent, kom je algauw tot de conclusie dat je eigen middelen ontoereikend zijn en dat je een gids of een leermeester nodig hebt. Maar dat brengt een bepaalde discipline met zich, want je wordt verondersteld je gids te vertrouwen en te volgen en zijn advies en onderricht in de praktijk te brengen. Maar de druk van het dagelijkse leven is zo sterk en persoonlijke angsten en verlangens zijn zo machtig, dat de eenvoud van geest en wil, die je nodig hebt om te kunnen gehoorzamen, niet te vinden zijn. Hoe kun je de noodzaak van een goeroe verenigen met de moeilijkheden die proberen je te beletten om hem volledig te gehoorzamen?

Shri Nisargadatta Maharaj: Wat gebeurt onder druk van de omstandigheden en van de maatschappij is niet belangrijk, omdat het meestal mechanisch gebeurt: het meeste is een reageren op prikkels. Om jezelf totaal te isoleren van wat er allemaal gebeurt, is het voldoende om jezelf in alle rust waar te nemen. Wat iemand gedaan heeft zonder aandacht, blindweg, kan iets aan zijn *karma* toevoegen, maar los daarvan is het nauwelijks van belang. Het enige wat de goeroe vraagt: helderheid en vastberadenheid, een gevoel van verantwoordelijkheid voor jezelf. De realiteit van de wereld moet tot op de bodem worden onderzocht. Want wie is tenslotte de goeroe? Degene die die toestand kent waarin noch de wereld, noch zelfs het idee van een wereld bestaat, dat is de Uiteindelijke Leermeester (*satguru*). Wie hem vindt, vindt de toestand waar verbeelding niet langer wordt aangezien voor werkelijkheid. Begrijp toch alsjeblieft dat de goeroe de Realiteit is, waarheid is. De goeroe is de betekenis van wat is. Hij is een Realiteit in de hoogste betekenis van dat woord. Het is

ondenkbaar dat hij het op een akkoordje zou gooien met de geest en zijn waandenkbeelden. Hij komt om je mee te nemen naar de Realiteit; verwacht niets anders van hem.

De goeroe vraagt waar jij aan denkt, iemand die je inlichtingen geeft en voorschriften is niet de echte goeroe. Dat is hij die de Realiteit kent, achter de schone schittering van de wereld. Jouw vragen over gehoorzaamheid en discipline hebben voor hem geen betekenis, omdat de persoon, waarvan je denkt dat je die bent, in zijn ogen helemaal niet bestaat. In zijn ogen bestaan de dingen niet die voor jou echt zijn. Wat jij vanzelfsprekend vindt, ontkent hij van a tot z. Wat hij wil is dat jij jezelf ziet zoals hij je ziet. Dan heb je geen goeroe meer nodig om te gehoorzamen en te volgen, want dan volg je je eigen realiteit. Je moet je er rekenschap van geven dat de dingen die jij voor jezelf aanziet, niets meer zijn dan een stroom van gebeurtenissen; dat, terwijl de dingen gebeuren, alles komt en gaat, jij alleen bent: onveranderlijk tussen veranderlijke dingen, het onontkenbare achter het veronderstelde. Scheid het waargenomene van de waarnemer en laat je slechte gewoonte varen om je met van alles en nog wat te identificeren.

Bezoeker: Wie de Realiteit wil vinden, moet alle obstakels uit de weg ruimen. Maar aan de andere kant moet je binnen een bepaalde maatschappij in leven blijven en dat dwingt je om van alles te doen en te ondergaan. Moet je je beroep en je sociale status opgeven om de Realiteit te vinden?

Maharaj: Ga gewoon door met je werk. Als je een ogenblik vrij bent, kijk dan naar binnen. Het is belangrijk om de kansen te grijpen als ze zich voordoen. Als je serieus bent, maak je volledig gebruik van je vrije tijd. Dat is genoeg.

Bezoeker: Kan creativiteit een rol spelen bij het zoeken naar de Realiteit? Ik houd bijvoorbeeld van schilderen. Kan het me helpen als ik in mijn vrije tijd schilder?

Maharaj: Wat je ook te doen hebt, blijf je geest waarnemen. Je moet ook ogenblikken van rust en stilte hebben, waarin je geest totaal rimpelloos is. Als je daaraan voorbijgaat, mis je alles. In

het andere geval zal de stilte van de geest zich oplossen en al het andere in zich opnemen.

Jouw probleem is dat je naar de Realiteit verlangt, terwijl je er eigenlijk bang voor bent. Je bent er bang voor, omdat je haar niet kent. Je voelt je veilig tussen de dingen die je goed kent. Maar het onbekende is onzeker en daardoor gevaarlijk. Maar wie de Realiteit kent, is ermee in harmonie en harmonie kent geen angst.

Een klein kind kent zijn lichaam, maar niet het afgescheiden zijn, dat daar later op wordt gebaseerd. Het is alleen maar bewust en gelukkig. Daar werd het tenslotte voor geboren. Het genot dat iemand kent als hij alleen maar is, is de simpelste vorm van zelfliefde die later tot liefde voor het Zelf kan groeien. Wees als een klein kind, zonder denkmuur tussen het lichaam en het Zelf. Het constante geklep van de psyche is daar afwezig. In diepe stilte schouwt het Zelf het lichaam. Dat is als een vel blank papier, waar nog niets op geschreven is. Wees als dat kind in plaats van de hele tijd te proberen dit of dat te zijn. Wees gelukkig met alleen maar te zijn. Je zult de volkomen ontwaakte waarnemer zijn van het rijk van het mentale bewustzijn. Maar tussen jou en dit gebied moeten geen gevoelens en begrippen staan.

Bezoeker: Het lijkt me een verschrikkelijk egoïstische vrijetijdsbesteding om met niets meer dan ‘zijn’ tevreden te wezen.

Maharaj: Een uitstekende manier om zelfzuchtig te zijn! Wees gerust egoïstisch door alles op te geven behalve het Zelf. Als je houdt van het Zelf en van niets anders, ga je dieper dan egoïsme en altruïsme. Elk onderscheid verliest zijn betekenis. Liefde voor één en liefde voor allen lossen zich op in de liefde zelf, volmaakt eenvoudig, gericht op niemand en aan niemand onthouden. Blijf in de liefde, daal er steeds dieper in af, onderzoek jezelf en leer om van dat onderzoek te houden – dan zul je niet alleen je eigen problemen oplossen, maar die van de hele mensheid. Je zult dan precies weten wat je moet doen. Stel geen oppervlakkige vragen; houd je alleen bezig met wat fundamenteel is, met de diepste wortels van je wezen.

Bezoeker: Is er een manier waarop ik mijn zelfrealisatie kan bespoedigen?

Maharaj: Natuurlijk!

Bezoeker: En wie gaat dat bespoedigen? Wilt u dat voor mij doen? Maharaj: Jij niet en ik niet. Het zal gebeuren. Punt.

Bezoeker: Het feit dat ik hier zit, bewijst het al. Is die bespoediging te danken aan de tegenwoordigheid van een Meester (*darshan*)? Toen ik de vorige keer weg moest, hoopte ik dat ik terug zou kunnen komen. En dat is gebeurd! Nu vind ik het verschrikkelijk dat ik al weer zo gauw terug moet naar Engeland.

Maharaj: Je bent als een heel klein kind. Het was er voor de geboorte ook al, maar nog niet bewust van zijn bestaan. Bij zijn geboorte kwam er een wereld in hem te voorschijn en tegelijk daarmee het bewustzijn van het (tijd-ruimtelijk) bestaan. Er is nu niets anders nodig dan dat je groeit in bewustzijn. Zo'n kind is de koning van de wereld – als het groot wordt, neemt het de leiding van de wereld op zich. Stel nu eens dat het in zijn prille jeugd erg ziek werd en dat een dokter het beter maakte. Betekent dit dat de jongen zijn koninkrijk te danken heeft aan de dokter? Alleen als een van de vele factoren. Een heleboel andere dingen hebben er ook toe bijgedragen. Maar de belangrijkste factor, de essentiële, is dat hij geboren is als de zoon van een koning. Op een dergelijke manier kan de goeroe helpen. Maar het belangrijkste dat helpt is het feit dat de Realiteit al in je zit. Die zal zich kenbaar maken. Het heeft je beslist geholpen dat je hierheen bent gekomen. Maar dat is niet het enige wat je zal helpen. Je eigen zijn is het belangrijkste. Je eigen ernst getuigt daarvan.

Bezoeker: Als ik een beroep uitoefen, bewijst dat dan dat ik niet serieus ben?

Maharaj: Dat heb ik je toch al gezegd? Zolang je jezelf een overvloed van stilte gunt, kun je zonder enig gevaar je uitstekende beroep uitoefenen. Die ogenblikken van innerlijke stilte branden onherroepelijk alle obstakels uit de weg. Je hoeft

niet te twijfelen aan de doeltreffendheid. Probeer het maar eens.

Bezoeker: Maar ik heb het geprobeerd!

Maharaj: Maar nooit met volle overgave. Anders zou je nooit zulke vragen stellen. Je stelt ze omdat je niet zeker van jezelf bent. Die onzekerheid is te wijten aan het feit dat je nooit aandacht aan jezelf hebt besteed, alleen aan je ervaringen. Wees geïnteresseerd in jezelf, dat voorbij alle ervaringen ligt, blijf bij jezelf, houd van jezelf; alleen in zelfkennis vind je je uiteindelijke veiligheid. Ernst is het belangrijkste. Wees eerlijk tegenover jezelf, dan zal niets je verraden. Deugden en speciale krachten zijn speelgoed voor kinderen. Ze kunnen je in de wereld diensten bewijzen, maar ze kunnen je er niet uithalen. Als je dieper wilt gaan, moet je waakzaam zijn en onbewegelijk, in stille aandacht.

Bezoeker: Wat wordt er dan van je lichamelijke bestaan?
Maharaj: Zolang je gezond bent, leef je gewoon door.

Bezoeker: Krijgt je gezondheid niet te lijden onder dit leven in innerlijke onbewegelijkheid?

Maharaj: Je lichaam bestaat uit verwerkt voedsel. Je gezondheid zal net zo zijn als het grove en fijne voedsel (eten en adem – opm. vert.) dat je binnenkrijgt.

Bezoeker: En wat gebeurt er met de seksuele drift? Hoe kun je die beheersen?

Maharaj: Seks is een gewoonte. Ga dieper. Zolang je aandacht gericht is op het lichaam, blijf je in de greep van eten en seks, angst en dood. Ontdek jezelf en wees vrij.

48

Gewaarzijn is moeiteloos en gratis

(30 maart 1971)

Bezoeker: Ik ben net aangekomen uit Shri Ramanashram. Daar heb ik zeven maanden gezeten.

Shri Nisargadatta Maharaj: Wat voor *sadhana* heb je gedaan in de

ashram?

Bezoeker: Ik heb me zo goed als ik kon geconcentreerd op de vraag 'Wie ben ik?'.

Maharaj: En op welke manier? Met woorden?

Bezoeker: In de loop van de dag, telkens als ik een ogenblik vrij had. Soms fluisterde ik in mezelf: 'Wie ben ik?', 'Ik ben, maar wie ben ik?' En soms deed ik het in stilte. Soms kreeg ik een fijn gevoel of ik raakte in een stemming van stilte en geluk. In het algemeen heb ik meer geprobeerd om rustig en ontvankelijk te zijn dan om door inspanningen bepaalde ervaringen te krijgen.

Maharaj: Wat was precies je ervaring als je in een goede stemming was?

Bezoeker: Een gevoel van innerlijke stilte, van vrede en rust. Maharaj: Heb je ooit gemerkt dat je je bewustzijn kwijtraakte?

Bezoeker: Ja, een enkele keer en dan heel kort. Voor de rest was ik alleen maar rustig, naar binnen en naar buiten.

Maharaj: Wat voor rust was dat? Iets dat lijkt op een diepe slaap, maar dat toch bewust blijft? Een soort wakende slaap?

Bezoeker: Ja, een waakzame slaap (*jagrit-sushupti*).

Maharaj: Het belangrijkste is vrij te zijn van negatieve gevoelens, zoals angst en verlangens… de gevoelens die wij de 'vijf vijanden' van de geest noemen. Zodra de geest daarvan bevrijd is, volgt de rest gemakkelijk. Net als een stuk stof dat in schoon water wordt gelegd zelf ook schoon wordt, zo wordt de geest gereinigd in de stroom van zuivere gevoelens. Als je gaat zitten in stilte en jezelf waarneemt, dan kunnen er allerlei dingen in je naar boven komen. Doe daar niets aan, reageer nergens op; ze verdwijnen weer net zoals ze zijn gekomen: zonder dat je er iets aan doet. Het enige waar het op aankomt is je betrokkenheid, waarbij je je totaal bewust bent van jezelf of liever van je geest.

Bezoeker: Als u 'jezelf' zegt, bedoelt u dan ons dagelijkse zelf?

Maharaj: Ja, de persoon, want alleen die kan objectief worden waargenomen. De waarnemer kan niet worden waargenomen. Wat kan worden waargenomen is niet het wezenlijke Zelf.

Bezoeker: Ik kan altijd de waarnemer waarnemen, in een eindeloze reeks!

Maharaj: Je kunt de waarnemingen observeren, maar niet de waarnemer. Dat je zelf de uiteindelijke waarnemer bent, weet je door onmiddellijk inzicht en niet op basis van een logische redenering, die op waarnemingen is gebaseerd. Je bent wat je bent, maar wat je kent, ben je niet. Het Zelf wordt gekend als het Zijn, het niet–Zelf als voorbijgaand. Maar in werkelijkheid speelt zich dit allemaal in de geest af. Het waargenomene, waarneming en waarnemer zijn mentale constructies. Alleen het Zelf is.

Bezoeker: Waarom schept de geest al die verdelingen?

Maharaj: Verdelen en specificeren is het karakter van de geest. In zo'n verdelen zit op zichzelf geen kwaad. Maar

afgescheidenheid is in strijd met de feiten. Mensen en dingen zijn verschillend, maar ze zijn niet gescheiden – onderscheiden, maar niet afgescheiden. De natuur is één, de Realiteit is één. Er zijn tegenstellingen, maar geen zelfstandige, afgescheiden partijen.

Bezoeker: Ik constateer dat ik van nature heel actief ben. Nu krijg ik hier het advies om activiteit te vermijden. Maar hoe harder ik probeer om niet actief te zijn, hoe groter de drang om iets te gaan doen. Dit maakt dat ik niet alleen actief naar buiten toe ben, maar dat ik ook van binnen vecht om te zijn wat ik van nature niet ben. Bestaat er geen geneesmiddel voor dat verlangen naar werken?

Maharaj: Er is een verschil tussen activiteit en werk. De hele natuur is actief. Activiteit is natuur, natuur is activiteit. Maar werk komt voort uit angst en verlangen: verlangen om te bezitten en te genieten en angst voor pijn en ondergang. Activiteit is door het geheel voor het geheel, maar werk gebeurt door jezelf en voor jezelf.

Bezoeker: Is er een geneesmiddel tegen werken?

Maharaj: Neem het waar, dan komt het tot stilstand. Gebruik elke gelegenheid om je eraan te herinneren dat je gebonden bent en dat alles wat je overkomt veroorzaakt wordt door je lichamelijke bestaan. Angst, verlangen, bezorgdheid, vreugde, al die dingen kunnen niet verschijnen tenzij jij er bent om aan te verschijnen. Maar wat er ook gebeurt is een richtingaanwijzer, die je verwijst naar je eigen bestaan als waarnemend middelpunt. Vergeet de richtingaanwijzers en wees je bewust van dat waar ze naar verwijzen. Het is heel eenvoudig, maar je moet het wel doen! Waar het op aankomt is de volharding waarmee je telkens weer terugkomt naar jezelf.

Bezoeker: Ik raak in bepaalde toestanden waarin ik heel diep in mezelf geabsorbeerd word, maar dat gebeurt altijd onverwacht en het duurt maar heel kort. Ik heb niet het gevoel dat ik zulke toestanden in de hand heb.

Maharaj: Het lichaam is een stoffelijk ding en het heeft tijd

nodig om te veranderen. En de geest is niets anders dan een rijtje mentale gewoonten – manieren van denken en voelen. Om die te veranderen, moeten ze aan het licht gebracht worden en onderzocht. Ook dat heeft tijd nodig. Als je vastbesloten bent en volhoudt, komt de rest vanzelf.

Bezoeker: Ik geloof dat ik wel zie wat er zou moeten gebeuren, maar ik constateer dat ik moe en depressief word, en dat ik dan gezelschap zoek waardoor ik tijd verspil die ik zou moeten besteden aan alleen zijn en meditatie.

Maharaj: Doe waar je zin in hebt. Tiranniseer jezelf niet. Geweld maakt je hard en onbuigzaam. Ga niet vechten met dingen die je als obstakels ziet op je weg. Wees alleen in ze geïnteresseerd, neem ze waar, observeer, onderzoek ze. Laat er maar gebeuren wat er wil gebeuren – goed of slecht. Maar sta niet toe dat je in de gebeurtenissen verdrinkt.

Bezoeker: Waarom moet je jezelf steeds herinneren dat je de waarnemer bent?

Maharaj: De geest moet leren dat er achter de mentale bewegingen helderheid ligt die niet verandert. De geest moet kennismaken met het ware Zelf, en het respecteren, en hij moet ophouden met het te overschaduwen en te vergeten, zoals de maan die de zon onzichtbaar maakt tijdens de zonsverduistering. Geef je er heel diep rekenschap van dat je niets bent wat kan worden ervaren of geobserveerd, en dat die dingen je niet kunnen binden. Besteed geen aandacht aan wat niet jezelf is.

Bezoeker: Om te doen wat u zegt, moet ik doorlopend mijn hele aandacht gebruiken!

Maharaj: Aandachtig zijn is wakker zijn. Geen aandacht betekent slaap. Als je wakker bent, is er hoe dan ook aandacht, zonder dat je er iets voor doet. Bewust zijn is aandacht. Wat jij nodig hebt, is dat je je bewust bent van je bewustzijn. Wees welbewust aandachtig en verbreed en verdiep het gebied van je aandacht. Je bent je altijd bewust van wat zich in je geest afspeelt, maar je bent je niet bewust van jezelf als bewust

wezen.

Bezoeker: Als ik het goed begrijp, maakt u onderscheid tussen de woorden ‘geest’ (mind), ‘bewustzijn’ (consciousness) en ‘aandacht’ (awareness)?

Maharaj: Bekijk het eens als volgt. De geest produceert zonder ophouden gedachten, zelfs als je er niet naar kijkt. Als je ziet wat er in de geest gebeurt, noem je dat ‘bewustzijn’. Dat is je wakende toestand: je waarnemen springt van de ene gewaarwording naar de andere, van de ene waarneming naar de volgende, van idee naar idee, in een eindeloze rij. Dan komt de aandacht – direct inzicht in het totaal van het bewustzijn, in de totale geest. De geest is als een rivier die zonder ophouden door de bedding van het lichaam stroomt. Als je je een moment lang met een bepaald golfje identificeert, noem je dat ‘mijn gedachte’. De bewegingen in je geest zijn het enige waar je je bewust van bent; aandacht kent het bewustzijn als totaliteit.

Bezoeker: Iedereen is bewust, maar niet iedereen is aandachtig.

Maharaj: Je kunt niet zeggen dat iedereen bewust is. Er is bewustzijn waarin alle dingen verschijnen en weer verdwijnen. De menselijke geest is niets meer dan een golf in de oceaan van het bewustzijn. Hij komt en hij gaat, net als een golf. Als oceaan, als water, is hij eeuwig en oneindig. Ken jezelf als de Oceaan van het Zijn, als bron van alle bestaan. Natuurlijk zijn dat allemaal maar vergelijkingen – de Realiteit ligt dieper dan wat beschreven kan worden. Je kunt haar alleen kennen door haar te zijn.

Bezoeker: Loont het de moeite om ernaar te zoeken?

Maharaj: Zonder haar is alles moeite. Als je gezond, creatief en gelukkig wilt leven en oneindige rijkdommem wilt hebben om met anderen te delen, ga dan op zoek naar wat je bent.

Terwijl de geest verankerd ligt in het lichaam en het bewustzijn zijn brandpunt heeft in de geest, is de aandacht vrij. Het lichaam kent zijn sterke neigingen en de geest zijn vreugde en pijn, maar Helderheid zit nergens aan vast en blijft onbewogen.

Naast helder is het ook stil, vredig, waakzaam en moedig, zonder angsten en verlangens. Zie haar tijdens de meditatie als je ware wezen en probeer haar in je dagelijkse leven te zijn, dan zul je haar ontdekken in al haar volheid. De geest is geïnteresseerd in wat er gebeurt, terwijl helderheid geïnteresseerd is in de geest zelf. Het kind zit zijn speelgoed achterna, maar de moeder houdt het kind in het oog, niet het speelgoed.

Door onophoudelijk te kijken ben ik helemaal leeg geworden en met die leegte kwam alles weer bij me terug, behalve die geest. Ik heb ontdekt dat ik de geest voorgoed ben kwijtgeraakt.

Bezoeker: Bent u dan niet bewust zoals u nu tegen ons spreekt?

Maharaj: Ik ben noch bewust, noch bewusteloos. Ik ben de geest met zijn toestanden en beperkingen voorbij. Onderscheid wordt door de geest gemaakt en is uitsluitend op de geest van toepassing. Ik ben de Pure Helderheid zelf, de ononderbroken aandacht in alles wat is. Ik ben in een meer reële toestand dan jij. Mij kunnen het scheiden en onderscheiden, waar de persoonlijkheid uit bestaat, niet beïnvloeden. Zolang het lichaam blijft leven, heeft het, net als elk ander, zijn behoeften, maar aan het mentale proces is een einde gekomen, definitief.

Bezoeker: Toch gedraagt u zich als een persoon die denkt!

Maharaj: En waarom niet? Maar net als mijn spijsvertering gaat ook het denken buiten mij om – en dat werkt efficiënt.

Bezoeker: Als u niet bewust denkt, hoe weet u dan dat uw denken juist is?

Maharaj: Er zijn geen angsten en verlangens om het te veranderen of in te grijpen. Wat zou het dan mis kunnen laten gaan? Als ik weet wat ik ben en wat ik vertegenwoordig, hoef ik niet doorlopend mijzelf te verifiëren. Als je weet dat je horloge goed loopt, aarzel je niet om het steeds weer te consulteren.

Bezoeker: Als het niet de geest is die op dit ogenblik spreekt, wie dan wel?

Maharaj: Dat wat de vragen hoort en ze beantwoordt.
Bezoeker: Maar wie is dat?

Maharaj: Geen wie, maar wat. Ik ben geen persoon in de betekenis die jij daaraan geeft, hoewel het voor jou kan lijken alsof ik er wel een ben. Ik ben die oneindige oceaan van bewustzijn waarin alle dingen gebeuren. Ik leef op een totaal ander niveau, voorbij alle bestaan en kennen, waar alleen het geluk is van het Pure Zijn. Er is niets waar ik me van gescheiden voel – daarom ben ik alles en allen. Ik ben op geen enkele manier beperkt tot welk ding dan ook. Dezelfde kracht die vuur laat branden en water laat stromen, zaad laat kiemen en bomen laat groeien. Laat mij jouw vragen beantwoorden. Aan mij is niets persoonlijks, hoewel taal en stijl persoonlijkheid kunnen lijken. Een persoonlijkheid is een patroon van gedachten en verlangens en activiteiten die daaruit kunnen voortvloeien; in mijn geval is dat patroon er niet. Er is niets waar ik naar verlang, niets waar ik bang voor ben. Hoe kan er dan een patroon zijn?

Bezoeker: Maar u gaat ook een keer dood.

Maharaj: Het leven zal wegstromen, het lichaam zal sterven, maar dat zal mij op geen enkele manier veranderen. Ik leef voorbij tijd en ruimte, door niets veroorzaakt en zelf geen oorzaak van wat dan ook – en toch de bron zelf van alle bestaan.

Bezoeker: Zou ik u mogen vragen hoe u zo geworden bent?
Maharaj: Mijn goeroe zei dat ik mij hardnekkig vast moest houden aan het besef 'Ik ben' en dat ik daar geen ogenblik van af moest dwalen. Ik heb mijn best gedaan om zijn advies op te volgen en in betrekkelijk korte tijd realiseerde ik mij de waarheid van zijn woorden. Het enige wat ik deed was me zijn onderricht en zijn gezicht herinneren, doorlopend. Dat maakte een einde aan de geest (mind); in de stilte die overbleef, zag ik mijzelf zoals ik ben – door niets gebonden.

Bezoeker: Kwam die realiteit plotseling of geleidelijk?

Maharaj: Geen van beide. Wat je bent, ben je tijdloos. De geest realiseert naar gelang hij gezuiverd wordt van angsten en verlangens.

Bezoeker: Zelfs van het verlangen naar realisatie?

Maharaj: Het verlangen om aan alle verlangens een einde te maken is een heel speciaal verlangen, zoals de angst om bang te zijn een heel speciale angst is. Het ene laat je ophouden met graaien, het andere met vluchten. Je gebruikt dezelfde woorden, maar het gaat niet over dezelfde toestanden. Iemand die zoekt naar zelfrealisatie, is niet verslaafd aan verlangens; hij is een zoeker die tegen verlangens ingaat in plaats van met ze mee te hollen. Het verlangen naar bevrijding is pas het begin; de volgende stap bestaat uit het vinden van de juiste middelen en het gebruiken daarvan. De zoeker heeft maar één doel: zijn eigen wezen vinden. Het verlangde is zo groot, dat niets en niemand het kan geven; de zoeker en het gezochte zijn hetzelfde en het komt uitsluitend op het zoeken aan.

Bezoeker: Aan het zoeken komt een eind, maar de zoeker blijft overeind!

Maharaj: Neen, de zoeker lost zich op, het zoeken blijft. Het zoeken is de uiteindelijke, tijdloze Realiteit.

Bezoeker: Zoeken wil zeggen dat je iets ontbreekt, dat je iets nodig hebt, dat iets incompleet en imperfect is.

Maharaj: Neen, het betekent het weigeren van het incomplete en imperfecte. Het zoeken naar Realiteit is zelf een bewegen, dat uitgaat van de Realiteit. Je zou kunnen zeggen dat elk zoeken gericht is op reëel geluk of op het geluk van het Reële, maar met 'zoeken' bedoel ik het zoeken naar jezelf als de bron van het mentale bewustzijn – als het licht dat schijnt achter de geest. Aan dit zoeken komt nooit een eind, terwijl er wel een eind moet komen aan het rusteloze snakken naar alle andere dingen – zo niet, dan is er geen vooruitgang.

Het moet duidelijk worden dat het zoeken naar de Realiteit of God of de goeroe op precies hetzelfde neerkomt; als een van die wordt gevonden, is alles gevonden. Als je in de geest 'Ik ben' en 'God is' niet meer van elkaar onderscheiden kunt, gebeurt er iets, en dan weet je zonder een spoor van twijfel dat God is omdat jij bent en dat jij bent omdat God is. De twee zijn één.

Bezoeker: Alles is voorbeschikt, maar geldt dat ook voor zelfrealisatie? Of zijn we daar eindelijk vrij?

Maharaj: *Karma* heeft alleen betrekking op wat naam en vorm heeft. Aangezien je noch lichaam noch geest bent, heeft het *karma* geen zeggenschap over je. Je bent volmaakt vrij. Een kopje is beperkt door zijn vorm, zijn grondstof, het gebruik dat ervan gemaakt wordt, enzovoort. Maar de ruimte binnen het kopje is vrij. Als je erover praat in verband met het kopje, dan zit die ruimte er toevallig in. Zo niet, dan is het alleen maar ruimte. Zolang er een lichaam is, lijk je belichaamd. Zonder dat lichaam ben je niet onbelichaamd... dat ben je, zonder meer.

Zelfs *karma* of noodlot is maar een begrip. Je kunt woorden op talloze manieren aan elkaar rijgen! Uitspraken kunnen verschillen, maar maakt dat enig verschil in je beleving? Hoeveel theorieën zijn er niet bedacht om dingen te verklaren – ze zijn allemaal aannemelijk, maar geen enkele bevat de waarheid. Als je rijdt in een auto, ben je onderworpen aan de wetten van de mechanica en de scheikunde; maar stap je eruit, dan val je onder de wetten van natuurkunde en biochemie.

Bezoeker: Wat is meditatie en waar is die goed voor?

Maharaj: Zolang je een beginner bent, kunnen bepaalde manieren van mediteren of bidden goed voor je zijn. Maar voor een zoeker naar de Realiteit is er maar één meditatie: de drastische weigering om gedachten in huis te hebben. Vrij zijn van gedachten is meditatie.

Bezoeker: Hoe doe je dat?

Maharaj: Je begint met op te letten hoe gedachten stromen. Dit

waarnemen vertraagt het tempo van het denken en ten slotte houdt het op. Zodra de geest rustig is, houd je hem rustig. Wees niet verveeld met die rust, blijf ermiddenin, ga steeds dieper.

Bezoeker: Ik hoorde dat je een bepaalde gedachte vast kunt houden om alle andere te voorkomen. Maar hoe kun je nu gedachten voorkomen? Dat idee is op zichzelf al een gedachte.

Maharaj: Ga het opnieuw proberen en ga niet af op oude ervaringen. Neem je gedachten waar en neem waar hoe je ze waarneemt. De positie waarin je vrij bent van alle gedachten zal plotseling oplichten en je zult die herkennen door het geluk dat ermee gepaard gaat.

Bezoeker: Doet de toestand in de wereld u helemaal niets? Kijk eens naar de afgrijselijke gebeurtenissen in Oost-Pakistan. Wekken die geen enkele reactie bij u op?

Maharaj: Ik lees kranten, ik weet wat er gebeurt! Maar mijn reactie is anders dan de jouwe. Jij zoekt naar genezing, terwijl ik mij bezighoud met preventie. Zolang er oorzaken zijn, zijn er gevolgen. Zolang mensen erop staan om te scheiden en te verdelen, zolang ze zelfzuchtig en agressief zijn, zullen dergelijke dingen gebeuren. Als jullie vrede en harmonie in de wereld willen, moet je die eerst in je eigen hart en geest hebben. Maar zo’n verandering kun je niemand opleggen; die moet van binnenuit komen. Mensen die oorlog afgrijselijk vinden, moeten de conflicten uit hun eigen geest wegruimen. Hoe kun je vrede hebben in de wereld zonder vredige mensen? Zolang de mensen zijn zoals ze zijn, is de wereld zoals ze is. Ik lever mijn bijdrage doordat ik probeer de mensen te laten zien dat zij zelf de enige oorzaak zijn van hun eigen ellende. In die zin ben ik geen nuttig iemand. Maar wat ik in mijzelf ben, wat mijn natuurlijke positie is, dat kan niet worden beschreven in termen van sociaal bewustzijn of nut.

Ik kan praten over wat ik ben en analogieën en vergelijkingen gebruiken, maar ik weet in alle helderheid dat dat allemaal niet klopt. Niet dat het niet kan worden ervaren – het is het Ervaren zelf! Maar het kan niet worden beschreven met woorden van de geest, want die moet scheidingen aanbrengen en

tegenstellingen scheppen om iets te kunnen kennen.

De wereld is als een vel papier waar iets op wordt getypt. Het lezen en de betekenis van de tekst zijn anders voor iedere lezer, maar het papier is de ononderbroken achtergrond, steeds aanwezig, maar zelden opgemerkt. Als het lint wordt weggehaald, laat het typen geen spoor achter op het papier. Zo is mijn geest: indrukken blijven komen, maar ze laten geen spoor achter.

Bezoeker: Waarom zit u hier met mensen te praten? Welk motief zit daarachter?

Maharaj: Geen motief. Jij vindt dat ik een motief moet hebben, maar ‘ik’ zit hier niet en ‘ik’ praat niet; het is niet nodig om naar motieven te zoeken. Verwar mij niet met mijn lichaam. Ik heb geen werk om te doen en geen plichten om na te komen. Dat deel van mij dat je God kunt noemen zorgt wel voor de wereld. Die wereld van jullie, die zoveel zorg nodig heeft, leeft en roert zich in de geest. Die moet je diepgaand onderzoeken – daar, en daar alleen, vind je antwoorden. Waar zouden ze anders vandaan moeten komen? Bestaat er iets buiten je bewustzijn?

Bezoeker: Iets zou kunnen bestaan zonder dat ik het ooit te weten kom.

Maharaj: Wat voor soort bestaan zou dat kunnen zijn? Kun je zijn en weten van elkaar scheiden? Elk zijn en elk weten heeft betrekking op jou. Iets is, omdat jij het kent in je ervaring of in je wezen. Je lichaam en je geest bestaan zolang jij dat gelooft. Houd op met te denken dat ze van jou zijn en ze lossen zich op. Het is best om je lichaam en je geest te laten functioneren, maar laat ze je niet beperken. Als je onvolkomenheden ontdekt, doe dan niets anders dan die waar te nemen: de aandacht die je erop richt is genoeg om je denken, voelen en lichaam weer in evenwicht te brengen.

Bezoeker: Kan ik mijzelf van een ernstige ziekte genezen alleen maar door er nota van te nemen?

Maharaj: Neem nota van het geheel en niet alleen van de symptomen. Elke ziekte begint in de geest. Zorg eerst voor de geest door alle onjuiste ideeën en gevoelens op te sporen en ze uit de weg te ruimen. Ga dan gewoon verder met leven en werken zonder verder aandacht aan die ziekte te besteden. Als je de oorzaken laat verdwijnen, moeten ook de gevolgen vertrekken. Een mens wordt wat hij denkt dat hij is. Laat elk idee over jezelf varen en je zult ontdekken dat je een pure waarnemer bent achter alles wat lichaam of geest kan overkomen.

Bezoeker: Als ik word wat ik denk en ik begin te denken dat ik de Hoogste Realiteit ben, blijft mijn Hoogste Realiteit dan niet een begrip?

Maharaj: Zorg eerst dat je die positie bereikt en kom dan nog eens met die vraag.

49

Onzekerheid komt door het denken

(3 april 1971)

Bezoeker: De mensen komen u om advies vragen. Hoe weet u wat u moet antwoorden?

Shri Nisargadatta Maharaj: Eerst hoor ik de vraag en daarna hoor ik het antwoord.

Bezoeker: En hoe weet u dat uw antwoord juist is?

Maharaj: Als ik de echte bron van de antwoorden ken, hoef ik niet aan ze te twijfelen. Uit een heldere bron stroomt niets anders dan helder water Verder houd ik me niet op met de angsten en verlangens van de mensen. Ik zit op de golflengte van feiten, niet van opinies. De mensen denken dat ze hun naam en vorm zijn, maar ik zie niets aan voor 'mijzelf'. Als ik zou denken dat ik een lichaam met een bepaalde naam was, dan zou je niets aan mijn antwoorden hebben. Geen authentieke leermeester laat zich leiden door zijn opinies. Hij ziet de dingen voor wat ze zijn en hij laat ze zien zoals ze zijn. Als je denkt dat mensen zijn wat ze denken dat ze zijn, breng je ze alleen schade toe, precies zoals ze zichzelf doorlopend pijn en schade toebrengen. Maar als je hen ziet zoals ze werkelijk zijn, dan zal het hen geweldig goed doen. Als ze je vragen wat ze moeten doen, wat voor oefeningen of wat voor levenswijze ze moeten volgen, antwoord dan: 'Doe niets, wees.' In het Zijn gebeuren alle dingen natuurlijk.

Bezoeker: Het lijkt mij dat u de woorden 'natuurlijk' en 'toevallig' vaak gebruikt alsof ze hetzelfde betekenen, maar volgens mij betekenen ze iets heel verschillends. Het natuurlijke is geordend en onderworpen aan wetten; de natuur kun je vertrouwen. Maar het toeval is chaotisch, onverwacht en

onvoorspelbaar. Je zou de stelling kunnen verdedigen dat alles natuurlijk is en onderworpen aan de wetten van de natuur; maar te beweren dat alles toevallig is en zonder enige oorzaak, dat lijkt mij overdreven!

Maharaj: Heb je liever het woord ‘spontaan’ dan ‘toevallig’?

Bezoeker: Je kunt de woorden ‘natuurlijk’ en ‘spontaan’ gebruiken als tegenstellingen van ‘toevallig’. In het toevallige zit altijd een element van ongeregeldheid, van chaos, van iets uitzonderlijks, van verrassing.

Maharaj: Is het leven zelf niet een aaneenschakeling van verrassingen?

Bezoeker: In de natuur zit harmonie. Het toevallige is een storing.

Maharaj: Jij praat als een persoon, beperkt in tijd en ruimte en tot de inhoud van het lichaam. Wat je prettig vindt, noem je ‘natuurlijk’ en wat je niet aanstaat, noem je ‘toevallig’.

Bezoeker: Ik houd van het natuurlijke, het gehoorzamen aan de wet, van het voorspelbare en ik ben bang van het wetten breken, van ongeregeldheden, van het onverwachte, het zinloze. Het chaotische is altijd monstrueus. Er kan wel zoiets bestaan als een ‘gelukkig toeval’, maar dat bewijst alleen maar de regel dat er geen leven in het heelal mogelijk zou zijn als dat vatbaar is voor ongelukken.

Maharaj: Er is kennelijk een misverstand. Met ‘toevallig’ bedoel ik iets waarop geen bekende wet van toepassing is. En als ik zeg dat alles toevallig is en zonder oorzaak, dan bedoel ik alleen maar dat de oorzaken en wetten die de dingen laten gebeuren voor ons onkenbaar en zelfs onvoorstelbaar zijn. Als je de dingen die je geordend en harmonieus en voorspelbaar vindt, ‘natuurlijk’ noemt, dan kun je de dingen die gehoorzamen aan hogere wetten en die geanimeerd worden door hogere krachten, ‘spontaan’ noemen. Dan krijgen we twee natuurlijke ordeningen: de persoonlijke en voorspelbare en de onof bovenpersoonlijke en onvoorspelbare. Noem het maar de

lagere en de hogere natuur en dan vergeten we het woord ‘toevallig’. Naar gelang je groeit in kennis en inzicht wijkt de scheidingslijn tussen laag en hoog steeds verder terug, maar ‘hoger’ en ‘lager’ blijven bestaan totdat ze gezien worden als een en hetzelfde. Want in feite is alles magnifiek onuitlegbaar!

Bezoeker: De wetenschap kan een heleboel dingen uitleggen.

Maharaj: De wetenschap houdt zich bezig met wat naam en vorm heeft, met kwantiteit en kwaliteit, met modellen en wetten; dat is uitstekend, op zijn eigen niveau. Maar het leven moet geleefd worden en er is geen tijd voor analyseren. De dingen vragen onmiddellijk een antwoord – vandaar het belang van het spontane tijdloze. We leven en bewegen in het tijdloze. Wat gekend is en bekend, is altijd verleden tijd.

Bezoeker: Ik kan alleen maar uitgaan van wat ik voel dat ik ben. Ik ben een individu, een persoon tussen andere personen. Sommige mensen zijn in harmonie en evenwicht, anderen niet. Sommigen leven volmaakt ontspannen en ze reageren spontaan en juist op elke situatie, waarbij dat wat op een gegeven moment nodig is, volledig aan zijn trekken komt, terwijl anderen zitten te knoeien en fouten maken en vervelend voor anderen zijn. De evenwichtige mensen kun je ‘natuurlijk’ noemen, geregeerd door de wet, terwijl de onevenwichtigen chaotisch zijn en slachtoffer van toevalligheden en ongelukken.

Maharaj: Het idee ‘chaos’ vooronderstelt het besef van orde, van het organische, het onderling verbondene. Zouden chaos en kosmos niet twee aspecten zijn van dezelfde toestand?

Bezoeker: Maar het lijkt alsof u beweert dat alles chaos en toevallig en onvoorspelbaar is.

Maharaj: Ja, in de zin dat we niet alle wetten van het zijn kennen en dat niet alle gebeurtenissen voorspelbaar zijn. Hoe meer je gaat begrijpen, hoe meer de schepping je zal bevredigen, zowel in je gevoel als in je denken. De Realiteit is goed en mooi; wij zijn het die de chaos scheppen.

Bezoeker: Als u bedoelt dat onze vrije wil de oorzaak is van

ongelukken, dan ben ik het daarmee eens. Maar over de vrije wil hebben we het nog niet gehad.

Maharaj: Die 'orde' van jou vind je fijn en 'wanorde' vind je bedreigend.

Bezoeker: Zo kunt u het wel zeggen, maar komt u me niet aan met het verhaal dat die twee één zijn. Spreek in mijn taal – de taal van een persoon die op zoek is naar geluk. Ik wil niet worden misleid door non-dualistische verhalen.

Maharaj: Waardoor denk je dat je een op zichzelf staande, afzonderlijke persoonlijkheid bent?

Bezoeker: Ik gedraag me als een persoon. Ik functioneer zelfstandig. Ik heb in de eerste plaats met mezelf te maken en pas daarna met anderen, maar ook dan in betrekking tot mijzelf. Kort gezegd, ik ben druk met mijzelf.

Maharaj: Wel, blijf maar met jezelf bezig. Wat is de reden van je komst?

Bezoeker: Vanwege een oude reden: dat ik veilig en gelukkig wil worden. Ik beken dat ik daar nog niet in geslaagd ben. Ik ben niet veilig en niet gelukkig. Vandaar dat ik hier zit. Hoewel ik hier voor het eerst kom, is de aanleiding oud: het zoeken naar veilig geluk en gelukkige veiligheid. Tot nu toe heb ik die niet gevonden. Kunt u me helpen?

Maharaj: Wat niet verloren is kan ook niet teruggevonden worden. Het is juist je zoeken dat je verwijderd houdt van geluk en veiligheid. Houd op met zoeken en verliezen. De ziekte is niet gecompliceerd en het geneesmiddel ook niet. Alleen je geest maakt je onveilig en ongelukkig. Doordat je anticipeert, voel je je onveilig en je geheugen maakt je ongelukkig. Houd op met het misbruiken van je geest, dan word je weer helemaal gezond. Je hoeft je geest niet te corrigeren – dat doet hij zelf wel zodra jij je zorgen over verleden en toekomst loslaat en totaal in het nu leeft.

Bezoeker: Maar het 'nu' heeft geen afmetingen. Dan word ik

een niemand, een niets!

Maharaj: Precies. Als een niemand ben je veilig en gelukkig. Die ervaring kun je gratis krijgen. Je hoeft het alleen maar te proberen.

Maar laten we even terugkomen op wat toevallig, en wat spontaan en natuurlijk is. Je zei dat de natuur geordend is, terwijl het toeval een teken is van chaos. Dat verschil heb ik ontkend en ik heb gezegd dat we een gebeurtenis ‘toeval’ noemen als we geen oorzaak kunnen opsporen. In de natuur is geen plaats voor chaos. Chaos bestaat alleen in de menselijke geest. De geest, het denken, kan nooit het totaal begrijpen, daar is zijn brandpunt te klein voor. Hij ziet alleen maar stukjes en het totaalbeeld ontgaat hem. Iemand die geluiden hoort, maar de taal niet verstaat, zou een spreker kunnen beschuldigen van het uitslaan van onzinnige wartaal, maar dan zou hij er wel helemaal naast zitten. Wat voor de een een chaotische stroom van klanken is, is voor de ander een prachtig gedicht.

Koning Janaka droomde, dat hij een bedelaar was. Toen hij wakker werd, vroeg hij aan zijn goeroe Vasishta: ‘Ben ik nu een koning die droomt dat hij een bedelaar is of een bedelaar die droomt dat hij koning is?’ De goeroe antwoordde: ‘Je bent geen van beiden en je bent allebei. Je bent – en je bent niet wat je denkt dat je bent. Je bent omdat je je als zodanig gedraagt en je bent niet omdat het niet blijvend is. Kun je voor altijd koning of bedelaar zijn? Alles moet veranderen. Jij bent wat niet verandert. Wat ben jij?’ Daarop zei Janaka: ‘Ja, ik ben geen koning en geen bedelaar, ik ben de stille waarnemer.’ De goeroe zei: ‘Dit is je laatste illusie, dat je een *jnani* bent, dat je anders en beter bent dan de gewone mensen. Daar zie je jezelf weer aan voor je denken, in dit geval voor een in elk opzicht edele geest. Zolang je ergens ook maar een spoortje van een verschil ziet, ken je de Realiteit niet. Dan zit je nog op het niveau van de begrippen. Als ‘Ik ben mezelf’ verdwijnt, komt ‘Ik ben’. Als zelfs ‘Ik ben’ verdwijnt, blijft alleen de Realiteit over en daarin wordt elk ‘Ik ben’ onderhouden en uitgezongen. De grens van de menselijke geest ligt bij ‘veelvoud’ zonder ‘gescheidenheid’. Daarvoorbij houdt elke activiteit op, want in

de Realiteit is elk doel bereikt en elk verlangen vervuld.’

Bezoeker: Als deze hoogste positie bereikt is, kun je die dan delen met anderen?

Maharaj: Het Absolute is universeel, hier en nu: iedereen heeft er al deel aan. Het is het Zijn, het Kennen, het Waarderen. Wie waardeert het niet dat hij is, wie weet niet dat hij zelf bestaat? Wij doen ons voordeel niet met deze vreugde van bewust te zijn – we duiken er niet in en we reinigen het niet van alle vreemde elementen. Dit werk van mentale zelfreiniging, de zuivering van de psyche, is van het allergrootste belang. Zoals een vuiltje in het oog een ontsteking kan veroorzaken en de hele wereld voor je kan wegvagen, zo veroorzaakt de onjuiste overtuiging ‘Ik ben lichaam en geest’ het egocentrisme, dat de hele wereld verduistert. Het heeft geen zin om het gevoel te bestrijden dat je een beperkte en afgescheiden persoon bent, tenzij de wortels van dit bijgeloof zijn blootgelegd. Egocentrisme rust op de basis van onjuiste ideeën over jezelf. *Yoga* is het helder maken van de geest.

50

Gewaarzijn van jezelf is Waarnemer zijn

(8 april 1971)

Bezoeker: U hebt me verteld dat we over ons zelf kunnen praten onder drie verschillende aspecten: het persoonlijke (*vyakti*), het bovenpersoonlijke (*vyakta*) en het onpersoonlijke (*avyakta*). Het avyakta is het universele en pure 'Ik'; het *vyakta* is zijn weerkaatsing in het bewustzijn als 'Ik ben' en het *vyakti* is de totaliteit van alle fysieke en vitale processen. Binnen de grenzen van het huidige ogenblik is het bovenpersoonlijke waarnemer van de persoon in tijd en ruimte; en niet alleen van een persoon, maar van een lange rij personen (uit vorige levens, opm. vert.) die samengeregen zijn aan de draad van *karma*. Het is in de eerste plaats de waarnemer en ook het overblijfsel van alle opgedane ervaring – de verbindende schakel (*sutratma*) en de zetel van het geheugen. Het is iemands karakter dat het leven opbouwt en vormgeeft, in de loop van vele levens. Het universele is niet beperkt door woorden en vormen, het gaat hoger en dieper dan het mentale bewustzijn en het karakter, het is puur, onzelfbewust Zijn. Heb ik het zo goed onthouden?

Shri Nisargadatta Maharaj: Op het niveau van denken en voelen, ja. Maar voorbij dat niveau is geen enkel woord meer van toepassing.

Bezoeker: Ik kan best begrijpen dat de persoonlijkheid een gedachteconstructie is, een verzamelwoord voor een aantal herinneringen en gewoonten. Maar degene die deze persoonlijkheid als het ware ondergaat, die haar waarneemt, is die ook mentaal?

Maharaj: Het persoonlijke heeft een houvast nodig, een lichaam, om zichzelf mee te kunnen identificeren, net zoals een

kleur een ondergrond nodig heeft om op te kunnen verschijnen. Maar het zien is onafhankelijk van de kleur van dit ogenblik – het blijft hetzelfde zien, wat voor kleur er ook in verschijnt. Om een kleur te zien, heb je een oog nodig. Er zijn vele kleuren, er is maar één zien. Het bovenpersoonlijke is als het licht, dat tegelijkertijd in de kleur en in het oog zit, maar niettemin een licht is, ondeelbaar en onzichtbaar – behalve in de vormen die het aanneemt. Niet onkenbaar, maar wel onwaarneembaar, niet objectiveerbaar, niet in stukken te delen. Het is niet stoffelijk en niet mentaal, niet objectief en niet subjectief; het is de wortel en de bron van de materie en van het mentale bewustzijn. Het ligt dieper dan leven en sterven – het is het allesomvattende en alles uitsluitende Leven waarin geboorte dood is en dood geboorte.

Bezoeker: Het Absolute of Leven waar u over praat, is dat reëel of is dat een mooie theorie om onze onwetendheid te verdoezelen?

Maharaj: Allebei! Voor de geest is het een theorie, maar in zichzelf is het Realiteit. Het is reëel in zijn spontane en totale verwerpen van elke vervalsing. Zoals het licht de duisternis vernietigt, puur en alleen door zijn aanwezigheid, zo vernietigt het Absolute de illusie, de verbeelding. Het inzien dat alle kennis een vorm van onwetendheid is, is op zichzelf een herkennen van de Realiteit. De waarnemer is geen persoon. De persoon kan pas ontstaan als er een basis voor is, een orgaan, een lichaam. Daar wordt het Absolute in gereflecteerd als Bewust Zijn. Pure Helderheid, puur Bewustzijn, wordt dan zelfbewustzijn zodra er een ‘ik’ is. Het zelfbewustzijn is de waarnemer (ook van dat ‘ik’ – opm. vert.). Als er geen ‘ik’ is om te worden waargenomen, is er geen waarnemen. Het is allemaal heel eenvoudig – het lijkt alleen maar gecompliceerd door de aanwezigheid van de persoon. Kijk goed en constateer dat er niet zoiets bestaat als een duurzame en op zichzelf staande, van andere dingen gescheiden persoonlijkheid, en alles wordt duidelijk. Helderheid, mentaal bewustzijn en materie, die woorden gaan over een enkele Realiteit in twee aspecten: het veranderlijke en het onveranderlijke... Een Realiteit met drie thema’s, drie ritmes: het passieve, inerte; het

energieke en het harmonieuze (*triguna's*: *tamas*, *rajas*, *sattva* – opm. vert.).

Bezoeker: Wat verschijnt er eerst, zelfbewustzijn of mentaal bewustzijn?

Maharaj: Zelfbewustzijn, helderheid, wordt mentaal bewustzijn zodra het een object vindt. Dat object verandert doorlopend. In het mentale bewustzijn zijn altijd bewegingen. Helderheid op zichzelf is stilte, tijdloos, hier en nu.

Bezoeker: Op dit ogenblik is er bloedvergieten en lijden in OostPakistan. Hoe ziet u dat? Hoe reageert u daarop?

Maharaj: In het Absolute gebeurt nooit iets.

Bezoeker: Kom nou alstublieft eens naar beneden van uw metafysische bergtop! Wat heeft iemand die lijdt eraan als hem gezegd wordt dat niemand dan hijzelf zich bewust is van zijn lijden? Als je alles herleidt tot illusie, voeg je een belediging toe aan de al bestaande pijn. De Bengali is een feit, en zijn lijden is ook een feit. Ga niet door met analyseren totdat de hele Bengali is weggeanalyseerd! U leest kranten en u hoort mensen over de opstand praten.

U kunt niet beweren dat u nergens van afweet. Nou, wat is uw houding ten opzichte van die gebeurtenissen?

Maharaj: Geen houding. Er gebeurt niets.

Bezoeker: Elke dag zou er hier in de staat een rel uit kunnen breken – misschien wel met mensen die elkaar vermoorden. Dan kun je toch niet zeggen dat er niets gebeurt en zelf buiten schot blijven?

Maharaj: Ik heb nooit iets gezegd over buiten schot blijven. Je zou me er best op kunnen betrappen dat ik het gewoel inspring om iemand te redden. En toch is er wat mij betreft niets gebeurd. Een groot gebouw stort in elkaar. Sommige kamers liggen in puin, andere zijn intact gebleven. Maar kun je nu zeggen dat de ruimte is ingestort of intact is gebleven? Alleen

de constructie en de mensen die erin woonden, hebben geleden, maar de ruimte zelf is niets overkomen. Zo overkomt ook het Leven zelf niets wanneer vormen uit elkaar vallen en namen worden weggevaagd. Een goudsmid smelt oude sieraden om nieuwe te kunnen maken. Er wordt ook wel eens een mooi sieraad per ongeluk meegesmolten met de andere. De goudsmid ligt daar niet van wakker, want hij weet dat het goud niet verloren is gegaan.

Bezoeker: Ik rebelleer niet tegen de dood, maar tegen de manier waarop!

Maharaj: De dood is iets natuurlijks, de manier waarop is door mensen uitgevonden. Afgescheidenheid veroorzaakt angst en agressie en die leiden op hun beurt weer tot geweld. Reken af met die door mensen gemaakte afgescheidenheid en er komt een einde aan de nachtmerrie waarin mensen elkaar vermoorden. Maar in Realiteit is er geen moorden en geen sterven. Het reële sterft niet, het irreële heeft nooit geleefd. Haal de wanbegrippen uit je geest en alles komt in orde. Als je weet dat de wereld één is en dat de hele mensheid één is, dan handel je daarnaar. Maar eerst moet je je aandacht wijden aan de manier waarop je voelt, denkt en leeft. Zolang er geen orde in jezelf zit, kan er geen orde in de wereld verschijnen. Wezenlijk gebeurt er niets. Op het doek van de geest projecteert het *karma* doorlopend nieuwe beelden – herinneringen aan oude beelden; zo vernieuwt de illusie zich zonder ophouden. De beelden komen en gaan – licht, onderschept door onwetendheid. Kijk naar het licht en vergeet de beelden.

Bezoeker: Wat een keiharde manier van kijken! Mensen moorden en worden vermoord en u hebt het over plaatjes!

Maharaj: Laat jezelf gerust vermoorden als je denkt dat dat is wat je moet doen. Of sla zelfs aan het moorden als je denkt dat dat je plicht is. Maar zo komt er geen einde aan het kwaad. Het kwaad is de stank die voortgebracht wordt door een zieke geest. Maak je geest gezond, dan houdt hij op met het projecteren van verwrongen en lelijke beelden.

Bezoeker: Ik kan begrijpen wat u zegt, maar mijn gevoel kan het niet accepteren. Deze uitsluitend idealistische kijk op het leven stoot me af. Ik kan me niet voorstellen dat ik doorlopend in een droom leef.

Maharaj: Hoe zou je doorlopend in een toestand kunnen zijn die gebaseerd is op een lichaam dat tijdelijk is? Het misverstand berust op de overtuiging dat je een lichaam bent. Neem die overtuiging onder de loep en kijk eens naar de tegenstrijdigheden die daarin zitten. Geef jezelf er eens rekenschap van dat je huidige bestaan als een regen van vonken is; elke vonk duurt maar een seconde en de regen zelf maar een minuut. Een ding waarvan het begin meteen al het einde is, kan toch geen midden hebben? Kijk waar de beperkingen liggen. De Realiteit kan niet iets van een ogenblik zijn. Ze is tijdloos, maar tijdloosheid is niet hetzelfde als eindeloosheid in de tijd.

Bezoeker: Ik geef toe dat mijn wereld, de wereld waar ik in leef, niet de echte wereld is. Maar er bestaat wel een echte wereld waar ik een verwrongen beeld van zie. Dat verwringen kan te wijten zijn aan de een of andere tekortkoming in mijn lichaam of mijn geest. Maar als u beweert dat er geen echte wereld is en dat de droomwereld in mijn geest de enige is, dan is dat meer dan ik kan pruimen. Ik wou dat ik kon geloven dat alle ellende in de wereld te wijten is aan het feit dat ik een lichaam heb. Dan was zelfmoord een oplossing.

Maharaj: Zolang je aandacht blijft besteden aan je ideeën en begrippen, die van jezelf of die van anderen, zit je in de boot. Maar als je elke leer en alle boeken en alles wat onder woorden is gebracht laat vallen en je duikt diep in jezelf en je ontdekt wat je bent, dan zal alleen dat al je problemen oplossen. Daarna ben je over elke situatie volkomen de baas, want je wordt niet langer door je ideeën over de situatie getiranniseerd.

Een voorbeeld. Je bent in gezelschap van een aantrekkelijke vrouw. Je krijgt bepaalde ideeën over haar en zo ontstaat een seksuele situatie. Er begint een probleem te groeien en jij begint te zoeken naar boeken over onthouding of over seksuele genietingen. Maar als je een baby zou zijn, zouden jullie beiden

zonder enig probleem naakt kunnen zijn. Houd dus op met je voor je lichaam aan te zien, dan verliezen problemen over seks en liefde hun betekenis. Als elk gevoel van beperking is verdwenen, komt er een einde aan angst en pijn en jacht naar plezier. Alleen de Helderheid blijft over.

51

Wees onverschillig tegenover pijn en genot

(16 april 1971)

Bezoeker: Ik ben in Frankrijk geboren en getogen en ik doe sinds een jaar of tien aan *yoga*.

Shri Nisargadatta Maharaj: En ben je na tien jaar werk wat dichter bij je doel gekomen?

Bezoeker: Misschien een beetje dichterbij. Ik vind het een hele opgaaf!

Maharaj: Het Zelf is dichtbij en de weg erheen is gemakkelijk. Alles wat je moet doen is niets doen.

Bezoeker: En toch vond ik het heel moeilijk om mijn *sadhana* te doen.

Maharaj: Je enige opgave is om te zijn. Het doen is alleen maar iets dat gebeurt. Wees alleen maar waakzaam. Waarom zou het moeilijk moeten zijn om je te herinneren dat je bent? Je bent, zonder onderbreking.

Bezoeker: Het besef van te zijn is er natuurlijk altijd. Maar het terrein van mijn aandacht wordt vaak overspoeld door allerlei mentale gebeurtenissen zoals emoties, voorstellingen of gedachten. Het pure zijnsbesef wordt vaak het nest uit geduwd.

Maharaj: Hoe ga je te werk als je de geest wilt zuiveren van wat overbodig is? Wat voor middelen of gereedschap gebruik je om de geest te zuiveren.

Bezoeker: Fundamenteel is iedereen bang, bovenal voor zichzelf. Ik voel me als iemand met een tijdbom in de hand, die elk ogenblik kan ontploffen. Ik kan hem niet onschadelijk

maken en ook niet weggooien. Ik ben als de dood zo bang en ik zoek in paniek naar een oplossing, die ik nergens zie. Wat mij betreft is bevrijding het kwijtraken van die bom. En ik weet niet veel over die bom. Ik weet alleen dat hij er al was toen ik nog klein was; die angst is afkomstig van het bange kind dat fel protesteert omdat het geen liefde krijgt. Het snakt naar liefde en is bang en boos omdat het die niet krijgt. Soms heb ik zin om mezelf of iemand anders te vermoorden. Dat verlangen is zo sterk, dat ik er doorlopend bang voor ben. En ik weet niet hoe ik die angst moet kwijtraken.

Er is verschil tussen het karakter van de hindoe en van de Europeaan. De hindoe is vergelijkenderwijs eenvoudiger – de Europeaan is veel gecompliceerder. De hindoe is in wezen *sattvisch* (hier: spiritueel – opm. vert.) en hij begrijpt niet waarom de Europeaan zo rusteloos achter alles aanholt.

Maharaj: Zijn gave om te redeneren is zo groot, dat hij zichzelf elke redelijkheid uitredeneert. Hij is zo overtuigd van zichzelf, omdat hij op de logica vertrouwt.

Bezoeker: Maar denken en redeneren vormen toch de normale toestand van de geest? De geest kan niet ophouden met zijn activiteiten.

Maharaj: Het is misschien wel de gebruikelijke toestand, maar daarmee is nog niet gezegd dat het ook de normale is. Een normale toestand kan geen pijn doen, maar verkeerde gewoonten veroorzaken vaak een chronische pijn.

Bezoeker: Als dat niet de natuurlijke toestand van de geest is, hoe kun je er dan een einde aan maken? Het moet toch mogelijk zijn de geest tot rust te brengen! Hoe vaak zeg ik niet tegen mezelf: 'Houd op, ik heb genoeg van dit eindeloze gekakel en van steeds dezelfde zinnen die in mijn hoofd blijven rondmalen.' Maar het blijft maar doorgaan. Je kunt het een poosje stilzetten, maar niet lang. Zelfs de zogenaamde spirituele mensen maken gebruik van een trucje om hun geest rustig te houden. Ze herhalen bepaalde formules of ze zingen of bidden of ze doen ademhalingsoefeningen of ze schudden heen en weer of dansen in het rond, ze doen aan concentratie en

meditatie, en dat alles om op te kunnen houden met het achternahollen van de dingen en om rust te kunnen vinden. Als het niet zo tragisch was, was het lachwekkend.

Maharaj: De geest kent twee toestanden, die zijn als water en honing. Het water beweegt bij het minste of geringste, maar honing keert snel weer terug tot zijn onbeweeglijke toestand, hoe hard je er ook in roert.

Bezoeker: De geest is van nature rusteloos. Hij kan tot rust worden gebracht, maar hij wordt niet uit zichzelf rustig.

Maharaj: Wie een chronische koorts heeft, ligt doorlopend te rillen. De rusteloosheid van de geest is te wijten aan angsten en verlangens. Als alle negatieve emoties verdwijnen, wordt de geest rustig.

Bezoeker: Je kunt een kind niet beschermen tegen negatieve gevoelens. Zodra het geboren is, maakt het kennis met angst en pijn. Honger is een wrede leermeester, die je duidelijk maakt wat afhankelijkheid en haat zijn. Het kind houdt van zijn moeder omdat ze het voedt en het haat haar als ze te laat is met het eten. Onze onbewuste geest zit vol met tegenstrijdigheden, die doorklinken in ons bewustzijn. We leven op een vulkaan en we zijn altijd in gevaar. Ik heb best gemerkt dat het gezelschap van mensen met een vredige geest rustgevend is, maar zodra ik weer op mezelf ben, verval ik weer in het oude probleem. Daarom kom ik van tijd tot tijd naar India om een poosje in het gezelschap van mijn goeroe te zijn.

Maharaj: Jij denkt dat je komt en gaat en dat je door allerlei geestestoestanden gaat. Ik zie de dingen zoals ze zijn: als tijdelijke gebeurtenissen, die zich in snelle opeenvolging bij mij aandienen en hun bestaan aan mij ontlenen, hoewel ze beslist niet mijzelf of van mij zijn. Ik ben niet een verschijnsel tussen een heleboel andere verschijnselen en ik ben ook niet aan verschijnselen onderworpen. Ik ben onafhankelijk en zo eenvoudig en totaal, dat jouw geest dat niet kan vatten, gewend als hij is om te denken in tegenstelling en ontkenning. Maar ik bedoel letterlijk wat ik zeg: ik hoef niets te bestrijden

of te ontkennen, omdat het me duidelijk is dat ik niet ergens het tegengestelde of de ontkenning van kan zijn. Ik leef op een andere golflengte, in een totaal andere dimensie. Probeer me niet te ontdekken als iemand die ergens mee vereenzelvigd is of als het tegengestelde van iets: ik ben daar waar geen angsten en verlangens zijn. En wat is jouw ervaring? Voel jij ook dat je volkomen losstaat van alle vergankelijke dingen?

Bezoeker: Ja, soms. Maar dan ruik ik onmiddellijk gevaar. Dan voel ik me geïsoleerd en buitengesloten uit het contact met anderen. Hier ligt het verschil in onze mentaliteit. Bij de hindoe wordt een gedachte gevolgd door een gevoel: geef een hindoe een idee, en meteen komt zijn gevoel los. Maar bij westerlingen gaat het net andersom: geef ze een gevoel, en ze produceren een idee. Uw ideeën zijn erg aantrekkelijk, intellectueel. Maar mijn gevoel reageert niet.

Maharaj: Zet je intellect aan de kant. Maak er geen gebruik van als we het over zelfkennis hebben.

Bezoeker: Maar wat heb ik aan een advies dat ik niet op kan volgen? Dit zijn allemaal begrippen en u wilt dat ik met mijn gevoel reageer op die ideeën, want zonder gevoel komt er geen activiteit.

Maharaj: Waarom praat je over activiteit? Ben je wel eens actief? Een onbekende kracht is actief en jij beeldt je in dat jij dat bent. Je bent alleen waarnemer van wat er gebeurt en je bent op geen enkele manier in staat het gebeuren te beïnvloeden.

Bezoeker: Waarom komt er zo’n enorme weerstand in me op tegen dat idee dat ik helemaal niets kan doen?

Maharaj: Wat zou je dan kunnen doen? Je bent als een patiënt onder narcose die door een chirurg geopereerd wordt. Als je weer bijkomt, ontdek je dat de operatie achter de rug is. Kun je nu beweren dat je iets gedaan hebt?

Bezoeker: Maar ik was het wel die besloot om me aan een operatie te onderwerpen!

Maharaj: Hoe kom je daarbij! Aan de ene kant ben je tot het besluit gedwongen door je ziekte en aan de andere kant doordat je dokter en je familie je onder druk gezet hebben. Je hebt geen enkele keus – hoogstens de illusie dat je die wel zou hebben.

Bezoeker: Maar ik voel me niet zo hulpeloos als u me afschildert. Ik heb het gevoel dat ik alles kan doen waar ik aan denk – alleen weet ik niet hoe. Het is dus niet de kracht die ontbreekt, maar de kennis.

Maharaj: Zonder de middelen zit je natuurlijk net zo verkeerd als zonder de kracht! Maar laten we dit onderwerp even laten vallen; het is tenslotte niet zo belangrijk om te weten waarom we ons hulpeloos voelen, zolang we maar duidelijk zien dat we voor het ogenblik hulpeloos zijn.

Bezoeker: Het overkomt me wel eens dat een heerlijke toestand van blijdschap en vrede me in bezit neemt en als ik dan kijk, ben ik er verbaasd over hoe gemakkelijk het verscheen en hoe intiem en helemaal mezelf het lijkt. Waarom was het nodig zo te ploeteren voor het bereiken van een toestand die toch zo dichtbij ligt? Deze keer zal de ervaring toch zeker wel blijvend zijn! Maar niks daarvan: in de kortste keren is alles weer verdwenen en ik blijf achter met de vraag of dit voorproefje de Realiteit was of dat er iets onnatuurlijks aan de hand was. Als het de Realiteit was, waarom moest die dan weer verdwijnen? Misschien is er een unieke ervaring nodig om me voorgoed met deze nieuwe toestand te verenigen en gaat dit als een kiekeboespelletje door totdat de doorslaggevende ervaring opdoemt.

Maharaj: Je zelfrealisatie wordt belemmerd en vertraagd doordat je zit te wachten op iets unieks en spectaculairs, op een verblindende explosie. Je moet niet op die explosie zitten te wachten, want die is al achter de rug. Die gebeurde toen je geboren werd en je jezelf herkende als zijn, als weten, als voelen. Je maakt maar één fout: je ziet het innerlijke aan voor het uiterlijke en het uiterlijke voor het innerlijke. Wat in feite binnen in je is, zie je aan voor iets dat buiten je zit, terwijl je de uitwendige dingen aanziet voor je innerlijk. Denken en

voelen zijn uitwendige dingen, maar jij beschouwt die als jezelf. En van de wereld denk je dat die objectief is, terwijl die in feite niets meer is dan de projectie van je psyche. Dat is je fundamentele vergissing en daar komt geen verandering in door een nieuwe explosie. Je kunt er alleen uitkomen door diep na te denken. Een andere oplossing is er niet.

Bezoeker: Hoe kan ik dat doen als ik zie hoe mijn gedachten verschijnen en verdwijnen naar hun eigen believen? Hun eindeloos gekakel leidt me af, ik word er doodmoe van.

Maharaj: Leer om je gedachten net zo te zien als het verkeer op straat. De mensen komen voorbij zonder dat jij reageert. Misschien is dat in het begin moeilijk, maar met een beetje oefenen zul je ontdekken dat je geest op een heleboel niveaus tegelijk werkt en dat jij je van al die niveaus bewust kunt zijn. Maar als je in een bepaald niveau geïnvesteerd hebt, wordt je aandacht daar vastgehouden en daardoor worden de andere niveaus verduisterd. Zelfs dan gaat het werk op de niveaus die uit je gezichtsveld zijn verdwenen door, maar dat merk je niet. Voer geen oorlog met je herinneringen en je gedachten, probeer alleen om andere en belangrijkere zaken in je aandacht te brengen, zoals de vraag ‘Wie ben ik?’ of ‘Hoe komt het dat ik geboren ben?’ of ‘Waar komt dit heelal vandaan?’ en ‘Wat is echt en wat is voorbijgaand?’ Geen herinnering kan blijven bestaan als jij je interesse erin verliest; je gebondenheid wordt in stand gehouden door een emotionele band. Je bent doorlopend op zoek naar het prettige, je gaat het pijnlijke uit de weg, je bent altijd op jacht naar geluk en vrede. Zie je niet dat het juist dat zoeken naar geluk is dat je ongelukkig maakt? Probeer het eens anders: wees onverschillig voor prettig en onprettig, vraag niets, weiger niets en wijd je hele aandacht aan dat niveau waar ‘Ik ben’ de enige en eeuwige Realiteit is. Het zal je gauw duidelijk worden dat vrede en geluk deel uitmaken van je eigen diepste wezen en ze worden alleen moeilijk vindbaar doordat je ze langs bepaalde weggetjes zoekt. Dat is het enige wat je moet vermijden. Het is niet nodig te zoeken naar wat je al hebt. Jijzelf bent God, de Hoogste Realiteit. Begin met mij, je leermeester, te vertrouwen. Dat stelt je in staat de eerste stap te zetten – daarna wordt je vertrouwen

gerechtvaardigd door je eigen ervaring. In al onze dagelijkse situaties is het onvermijdelijk met vertrouwen te beginnen: zonder dat gebeurt er niets. Elk initiatief is een vertrouwenshandeling. Je eet zelfs je dagelijks brood op goed vertrouwen! Als je denkt aan wat ik gezegd heb, zul je alles bereiken. En ik herhaal het: jij bent de allesdoordringende, boven alle dingen staande Realiteit. Stel je gedrag daarop in: denk en voel en handel in harmonie met het totaal, dan zal de geleefde ervaring waar ik over praat in minder dan geen tijd in je oplichten. Daar hoef je je niet voor in te spannen. Heb vertrouwen en handel ernaar. Neem goed nota van het feit dat ik niets van je wil. Ik spreek in jouw eigen belang, want je houdt boven alles van jezelf, je zoekt voor jezelf naar geluk en veiligheid. Schaam je daar niet voor en ontken het niet. Het is goed en natuurlijk om van jezelf te houden. Je moet alleen goed weten waar je precies van houdt. Je houdt niet van het lichaam, maar van het leven: van waarnemen, voelen, denken, liefhebben en scheppen. Het Leven is waar je van houdt, en dat ben je, dat is alle dingen. Maak dat tot je eigen Zijn in al zijn totaliteit, ver voorbij alle begrenzingen en beperkingen, dan zullen al je verlangens daarin oplossen, want het grote houdt het kleine in zich. Daarom moet je alles zelf ontdekken, want als je dat vindt, heb je alles gevonden.

Iedereen is blij dat hij bestaat. Maar er zijn maar heel weinig mensen die de volheid van het leven kennen. Die leer je kennen door je aandacht te wijden aan ‘Ik ben’, ‘Ik ben bewust’, ‘Ik ben liefde’ en door te zoeken naar de diepe betekenis van deze woorden.

Bezoeker: Is het goed om te denken ‘Ik ben God’?

Maharaj: Vereenzelvig je niet met het idee. Als je met God het Onbekende bedoelt, dan zeg je dus: ‘Ik weet niet wie ik ben’ en als je God wel kent, dan ken je jezelf en dan hoef je dat niet te zeggen. Het is het beste om je aandacht geduldig op het eenvoudige besef ‘Ik ben’ te richten. Hier is geduld wijsheid: vraag je niet af of je zult falen. Als je dit op je neemt, kun je niet falen.

Bezoeker: Maar mijn gedachten zullen het mij beletten.

Maharaj: Schenk er geen aandacht aan. Bestrijd ze niet. Grijp niet in, laat ze voor wat ze zijn. Juist jouw vechten blaast ze telkens weer nieuw leven in. Let er niet op. Kijk dieper. Denk eraan je te herinneren: wat er gebeurt, kan alleen gebeuren omdat 'Ik ben'. Alles herinnert je eraan dat je bent. Maak een dankbaar gebruik van het feit dat je moet zijn om te kunnen ervaren. Je hoeft niet op te houden met denken. Wees alleen niet geïnteresseerd. Het verlies van je interesse bevrijdt. Klamp je nergens aan vast – dat is alles. Het is een kwestie van haken en ogen: de wereld bestaat uit ogen, maar de haken zijn van jou. Als je de haken rechtbuigt, kan niets je meer vasthouden. Geef je verslavingen op – iets anders om op te geven is er niet. Maak een einde aan je zucht om dingen te veroveren, aan je gewoonte om resultaten te willen zien, dan ben je zo vrij als het heelal. Hol nergens meer achteraan.

Bezoeker: Maar het leven is inspanning. Er moet zoveel gedaan worden!

Maharaj: Doe wat gedaan moet worden. Verzet je niet. Je evenwicht moet een dynamisch evenwicht zijn, dat voortkomt uit het doen van de juiste dingen van ogenblik tot ogenblik. Gedraag je niet als een kind dat weigert volwassen te worden. Het helpt je niet verder als je het laat bij het maken van passende gebaren en het aannemen van de gebruikelijke houdingen. Vertrouw op je helder inzicht, op je zuivere motivatie en op de integriteit van je doen en laten. Dat kan niet fout gaan. Die hele toestand van het onbeminde kind van een moeder zonder hart zit in je geest. Kijk dieper en laat het hele verhaal achter je liggen.

Bezoeker: Maar kun je iets voor goed laten varen?

Maharaj: Jij bent op zoek naar zoiets als een vierentwintig-uurper-dag-extase. Maar extases komen en gaan en dat moet ook, want de menselijke hersenen kunnen die hoogspanning niet lang verdragen. Een langere extase zou je hersenen laten doorbranden, tenzij je heel subtiel en zuiver bent. In de natuur is niets wat blijft, alles heeft een hartslag, verschijnt en verdwijnt. Hartslagen, ademhaling, spijsvertering, waken en slapen, geboorte en dood, ze komen en gaan in een

golfbeweging. Ritme, regelmaat en extremen die zich in harmonie aflossen, vormen de regel. Het heeft geen zin om tegen de aard van het leven zelf in opstand te komen. Als je het Onveranderlijke wilt vinden, ga dan dieper dan mentale ervaringen. Als ik zeg dat je je doorlopend ‘Ik ben’ moet herinneren, bedoel ik daarmee: ‘Kom daar steeds weer thuis’. Een bepaalde gedachte kan nooit een natuurlijke geestestoestand zijn – dat is alleen de stilte. Niet de idee van stilte, maar de stilte zelf. In zijn natuurlijke toestand keert de geest na elke ervaring spontaan naar de stilte terug, of beter gezegd: elke ervaring vindt plaats met de stilte als achtergrond.

Wat je hier gehoord hebt is als een zaadje. Het kan lijken alsof je het vergeet, maar dat is schijn. In de juiste seizoenen gaat het kiemen en wordt het tot een plant die bloemen en vruchten voortbrengt. Dat zal allemaal vanzelf gebeuren. Je hoeft er niets voor te doen, je moet alleen de groei niet belemmeren.

52

Gelukkig zijn en gelukkig maken, dat is het ritme van het leven

(17 april 1971)

Bezoeker: Een paar maanden geleden ben ik voor een van mijn regelmatige bezoeken aan mijn goeroe in Calcutta uit Europa gekomen. Ik ben nu op de terugreis. Een vriend van me stelde voor dat ik u zou ontmoeten en ik ben blij dat ik gekomen ben.

Shri Nisargadatta Maharaj: Wat heb je van je goeroe geleerd en wat heb je daarmee gedaan?

Bezoeker: Hij is een eerbiedwaardige oude man van rond de tachtig. Filosofisch gesproken is hij een Vedantin, en de oefeningen die hij je leert, hebben te maken met het opwekken van de onbewuste energie van de geest, waarbij verborgen obstakels en blokkeringen aan het licht komen. Mijn persoonlijke *sadhana* hield verband met de problematiek van mijn vroege kinderjaren. Mijn moeder was niet in staat me het gevoel te geven dat ze mij beschermde en van me hield, dingen die van zulk groot belang zijn voor de normale ontwikkeling van een kind. Ze was een vrouw die geen moeder kon zijn en ze zat vol met zorgen en neuroses; ze was niet zeker van zichzelf en ze vond mij een last en een verantwoordelijkheid die ze niet dragen kon. Ze heeft nooit gewild dat ik geboren zou worden of, later, dat ik volwassen zou worden. Zo is het zoeken naar mijn moeder de motivatie van mijn leven geworden en daar zit ik nog steeds mee.

Ik heb compensatie in m'n werk gevonden, maar toch ben ik nog gekooid door mijn kinderproblemen. Ik heb nu al vele jaren de oplossing in mijn geestelijk leven gezocht. Maar ergens blijft het toch nog het oude zoeken naar mijn moeder, ook al

noem ik het nu God of *Atma* of de Hoogste Realiteit. Ik ben nog steeds op zoek naar liefde. Helaas zijn de zogenaamd godsdienstige mensen tegen het leven en voor hun denkwereld. Ze maken van alles begrippen en die worden dan belangrijker dan het leven zelf. Ze willen dat je je concentreert op een begrip, dat je dan zelf moet leren belichamen. In plaats van spontane integratie door liefde komen ze aandragen met nauwkeurige en zwoegerige manieren om je te concentreren op een formule. Maar of het nu over God gaat of over het *Atma*, over het ik of over de ander, het komt allemaal op hetzelfde neer. Iets om over te denken, maar niemand om van te houden. Ik ben niet op zoek naar theorieën en systemen – die zijn er in overvloed. Wat ik nodig heb is een diep gevoel, een herboren worden en niet een nieuwe manier van denken. Nieuwe manieren van denken zijn er niet, maar een gevoel kan altijd nieuw zijn. Als ik van iemand houd, zit ik daar meteen en spontaan vol van; dan zijn er warmte en kracht die niet onder beheer van mijn denken staan.

Woorden zijn nuttig om gevoelens vorm te geven; woorden zonder gevoel zijn als kleren waar geen lichaam in zit, koud en slap. Die moeder van mij heeft alle gevoel uit me weggehaald en mijn bronnen zijn opgedroogd. Kan ik hier de rijkdom en overvloed van gevoelens vinden die ik als kind zo hard nodig had?

Maharaj: Waar zijn je kinderjaren op dit ogenblik? En hoe is je toekomst?

Bezoeker: Ik ben geboren, ik ben opgegroeid en ik zal doodgaan.

Maharaj: Je bedoelt natuurlijk je lichaam en je geest. Maar ik heb het niet over je lichaam of je psyche. Die maken deel uit van de natuur en die zijn onderworpen aan de natuurwetten. Ik heb het over je zoeken naar liefde. Is dat ooit begonnen en komt daar ooit een einde aan?

Bezoeker: Dat zou ik niet kunnen zeggen. Het is er, van het eerste tot het laatste ogenblik van mijn leven. Dat snakken naar liefde, het gaat maar door en het ziet er hopeloos uit.

Maharaj: Maar wat zoek je eigenlijk precies in dat zoeken naar liefde?

Bezoeker: Heel eenvoudig, liefde geven en liefde krijgen.
Maharaj: Bedoel je een vrouw?

Bezoeker: Dat hoeft niet. Het kan een vriend zijn of een leraar of een gids, zolang het gevoel maar helder en duidelijk is. Natuurlijk is een vrouw het gebruikelijke antwoord. Maar dat hoeft nog niet het enige te zijn.

Maharaj: Aan welk van de twee zou je de voorkeur geven, aan liefhebben of liefde krijgen.

Bezoeker: Ik zou natuurlijk het liefste allebei hebben! Maar ik zie in dat liefhebben grootser en edeler en dieper is. Het is heerlijk om liefde te ontvangen, maar geestelijk groeien doe je er niet van.

Maharaj: Kun je onafhankelijk van anderen liefhebben of heb je daar iemand voor nodig?

Bezoeker: Je moet natuurlijk een lief iemand ontmoeten. Mijn moeder had geen liefde voor me en ze was ook niet lief.

Maharaj: Wat maakt iemand lief? Toch dat jij van haar houdt? Eerst komt de liefde en daarna zoek je naar een uitleg.

Bezoeker: Het kan ook andersom zijn: je houdt van wat je gelukkig maakt.

Maharaj: Maar wat maakt je gelukkig?

Bezoeker: Daar zijn geen regels voor. Dit hele onderwerp is erg persoonlijk en onvoorspelbaar.

Maharaj: Precies. Hoe je het ook wendt of keert, er is geen geluk als je niet liefhebt. Maar maakt liefde je altijd gelukkig? Is het verband dat je legt tussen liefde en geluk niet een beetje een primitief en kinderlijk standpunt? Als degene van wie je houdt ongelukkig is, lijd jij dan niet ook? En verdwijnt de liefde omdat je lijdt? Zijn liefde en geluk onlosmakelijk met

elkaar verbonden? Is liefde niets meer dan de verwachting van iets prettigs?

Bezoeker: Natuurlijk wel. Liefde kan een heleboel lijden met zich brengen.

Maharaj: Wat is liefde dan? Is het niet eerder een zijnstoestand dan een gevoelskwestie? Moet je weten dat je liefhebt om lief te kunnen hebben? Hield jij niet van je moeder zonder het zelf in de gaten te hebben? Is jouw verlangen naar haar liefde en naar de mogelijkheid om van haar te houden niet zelf het bewijs van je liefde? Is liefde niet net zozeer deel van je als zijn en bewustzijn? Je verlangde naar liefde van je moeder omdat je van haar hield!

Bezoeker: Maar ze stond me dat niet toe!

Maharaj: Ze kon het je niet beletten.

Bezoeker: Waarom ben ik dan mijn hele leven ongelukkig geweest?

Maharaj: Omdat je niet naar de diepste bron in jezelf afgedaald bent! Je totale onkunde over jezelf heeft je liefde en geluk overwoekerd en zo ben je op zoek gegaan naar iets wat je nooit verloren had. Liefde is bereidheid, de bereidheid om je geluk met iedereen te delen. Gelukkig zijn en gelukkig maken, dat is het ritme van de liefde.

53

Vervulde verlangens baren nieuwe verlangens

(23 april 1971)

Bezoeker: Ik moet u bekennen dat ik vandaag opstandig ben. Als dingen tegen zitten schijnt me alles twijfelachtig en waardeloos toe.

Shri Nisargadatta Maharaj: Dat is een heel nuttige stemming. Je moet alles in twijfel trekken, alles weigeren en onder geen voorwaarde dingen aannemen op gezag van anderen. Dit is het resultaat van je lange *sadhana*. Het is tenslotte niet de bedoeling dat we eeuwig blijven studeren.

Bezoeker: Ik heb er meer dan genoeg van. Ik heb er niets mee bereikt.

Maharaj: Dat is te veel gezegd. Je bent ermee gekomen tot waar je nu bent.

Bezoeker: Ik zit weer vol met dat woedende kind (zie hoofdstuk 52

– opm. vert.). Ik ben nog precies waar ik was en ik ben geen centimeter opgeschoten.

Maharaj: Je bent als kind begonnen en je zult als kind eindigen.

Alles wat je in de tussenperiode hebt binnengehaald, moet je weer verliezen om te kunnen eindigen bij het begin.

Bezoeker: Maar het kind trapt van zich af. Als het ongelukkig is of als hem iets geweigerd wordt, begint het te schoppen.

Maharaj: Laat hem maar schoppen. Kijk alleen maar naar hem, schoppend en wel. En als je te bang bent voor de maatschappij om uit volle overtuiging te schoppen, neem dan ook daar nota van. Ik weet best dat dit een pijnlijke aangelegenheid is. Maar er bestaat maar één geneesmiddel: ophouden met het zoeken naar een geneesmiddel.

Als je boos bent of pijn voelt, neem er dan afstand van en kijk ernaar. Afstand nemen is de eerste stap naar bevrijding. Doe een stap achteruit en kijk ernaar. De dagelijkse gebeurtenissen gaan gewoon door, maar die zijn op zichzelf van geen enkel belang. Het komt alleen op denken en voelen aan. Wat er ook gebeurt, je kunt niet in een reisbureau of een bank gaan schoppen en schreeuwen. Dat staat de maatschappij niet toe. Als haar gedragsregels je niet aanstaan of als je niet bereid bent je eraan te onderwerpen, ga dan niet op reis of ga niet met geld om. Loop, en als je niet lopen kunt, ga dan helemaal niet. Als je in de maatschappij wilt leven, zul je haar codes hebben te aanvaarden, want haar organisatie is jouw organisatie. Jouw behoeften en eisen hebben haar tot stand gebracht. Jouw verlangens zijn zo gecompliceerd en tegenstrijdig, dat het geen verbazing wekt als de maatschappij die jij produceert ook gecompliceerd en tegenstrijdig is.

Bezoeker: Ik zie in en geef toe dat de chaos buiten niets anders is dan een weerspiegeling van mijn eigen innerlijke chaos. Maar hoe genees ik die?

Maharaj: Zoek niet naar geneesmiddelen.

Bezoeker: Soms ben je in een toestand van diepe innerlijke harmonie, en dan is het leven gelukkig en harmonieus. Maar zo’n toestand duurt niet lang! De stemming verandert en alles gaat weer mis.

Maharaj: Als je alleen al eens rustig kon zijn, zonder je herinneringen en verwachtingen, dan kon je de prachtige tekening in het verloop van de gebeurtenissen ontdekken. De chaos is te wijten aan je eigen afgestompte rusteloosheid.

Bezoeker: Drie uur lang heb ik op mijn ticket zitten wachten.

Die hele tijd heb ik geduld en verdraagzaamheid zitten te beoefenen. Ik heb de mensen niet geprobeerd op te jagen.

Maharaj: Je hebt de gang van zaken in elk geval niet vertraagd, zoals schoppen zeker gedaan zou hebben. Jij wilt onmiddellijk resultaat hebben. We strooien hier niet met wonderen. Iedereen maakt dezelfde fout: we weigeren de middelen, maar we eisen wel de resultaten. Jij wilt vrede en harmonie in de wereld, maar je weigert die in jezelf toe te laten. Als je mijn raad nauwkeurig opvolgt, zul je niet teleurgesteld worden. Ik kan jouw problemen niet met een enkel woord oplossen. Wat ik je verteld heb, moet je in de praktijk brengen en daar moet je in volharden. Het is net als met een dokter die zijn patiënt een injectie geeft en dan zegt: 'Nu moet je rust nemen. Doe verder niets, wees alleen maar rustig.' Ik zeg je nu dat je je 'injectie' hebt gehad – en nu moet je rustig blijven, alleen maar rustig blijven. Verder hoef je niets te doen. Mijn goeroe deed net zo. Hij vertelde me iets en dan zei hij: 'Blijf nu stil. Blijf niet de hele dag rondzwerven. Stop! Wees stil.'

Bezoeker: 's Ochtends kan ik een uur lang stil zijn. Maar de dag is lang en er gebeurt een heleboel dat me uit mijn evenwicht brengt. Het is gemakkelijk om 'Wees stil' te zeggen, maar om stil te zijn als alles in mij schreeuwt... Zegt u me alstublieft hoe ik dat moet doen!

Maharaj: Alles wat gedaan moet worden, kan in rust en stilte gedaan worden. Het is niet nodig geëmotioneerd te worden.

Bezoeker: Dat is allemaal theorie en die stemt niet overeen met de feiten. Ik ga terug naar een Europa, waar ik niets te zoeken heb. Mijn leven is een en al leegte.

Maharaj: Als je alleen maar probeert om stil te blijven, dan volgt de rest vanzelf – je werk, de kracht om te werken en de juiste motivatie. Is het nodig om alles van tevoren te weten? Maak je niet ongerust over de toekomst, wees stil, dan regelt de rest zichzelf. Het kan niet anders of er gebeuren steeds weer onverwachte dingen, terwijl dat wat je verwacht misschien helemaal nooit gebeurt. Kom me nou niet vertellen dat je niet de baas over je eigen natuur bent. Die heeft geen baas nodig.

Gooi de hele boel overboord. Zie jezelf niet als eigenaar van een karakter waar je mee moet vechten of waaraan je je moet onderwerpen. Je hoeft onder geen enkele ervaring te lijden, als je er maar geen gewoonte van maakt. Jijzelf bent de niet-waarneembare en subtiele oorzaak van de hele schepping. Dingen kunnen bestaan omdat jij bent. Dit punt moet je door en door in alle helderheid zien en daar moet je steeds weer mee bezig blijven. Als je dit als absoluut waar herkent, ben je bevrijd.

Bezoeker: Als ik de bron van mijn heelal ben, dan ben ik een smerige bron! Een rotte appel van een rotte boom!

Maharaj: Wat is er dan zo mis met jouw wereld? Waarom moet je die zo uitvloeken?

Bezoeker: Omdat zij vol pijn zit.

Maharaj: De natuur is noch pijnlijk noch gelukbrengend. Zij is een en al intelligentie en schoonheid. Vreugde en pijn zitten in de geest. Breng een verandering aan in je schaal van waarden en alles verandert. Vreugde en pijn zijn niet meer dan een prikkeling van de zintuigen; behandel ze als gelijkwaardig, dan zul je alleen nog geluk ontdekken. Omdat de wereld is wat jij ervan maakt, kun je er net zo goed een gelukkige wereld van maken. Vervulde verlangens leiden tot nieuwe verlangens. Dit links laten liggen van alle verlangens en het tevreden aanvaarden van alles wat aan onze deur komt is een heel vruchtbare houding, een aanloop tot het volmaakt vervuld zijn. Ogenschijnlijk is het een lege en steriele toestand, maar laat je daar niet door afschrikken. Geloof me, het bevredigen van verlangens is de moeder van ellende. Geluk is vrij zijn van verlangens.

Bezoeker: Maar er zijn toch dingen waar we niet buiten kunnen?

Maharaj: Wat je nodig hebt, komt vanzelf als je niet vraagt naar wat je niet nodig hebt. Toch zijn er maar heel weinig mensen die de toestand van complete onthechting bereiken. Zulke mensen zijn vergevorderd en staan op de drempel van de

bevrijding.

Bezoeker: De laatste twee jaar ben ik onproductief geweest en wanhopig en leeg en ik heb vaak gebeden om maar dood te mogen gaan.

Maharaj: Dit bezoek heeft weer beweging in je leven gebracht. Laat de dingen gebeuren zoals ze willen gebeuren – uiteindelijk valt alles keurig op zijn plaats. Je hoeft niet naar de toekomst te reikhalzen, die komt vanzelf naar jou toe. Het slaapwandelen zoals je dat nu doet, zal nog wel even aanhouden, zonder betekenis, zonder zelfvertrouwen; maar er komt een einde aan deze periode en dan wordt je werk weer productief en gemakkelijk. Er zijn altijd wel ogenblikken waarop iemand zich leeg en vervreemd voelt. Dat zijn bijzonder gunstige momenten, want ze laten zien dat de ziel het anker heeft gelicht en nu op reis gaat naar verre gebieden. Weet je wat onthechting is? Als het oude voorbij is, en het nieuwe is er nog niet. Als je bang bent kan dat een vervelende toestand zijn, maar er is niets om bang voor te zijn. Onthoud wat ik je gezegd heb: wat er ook gebeurt, kijk dieper.

Bezoeker: De Boeddha gaf als regel: onthoud wat onthouden moet worden. Maar ik vind het zo moeilijk me de juiste dingen op het juiste ogenblik te herinneren. Bij mij is vergeten de regel!

Maharaj: Het is niet gemakkelijk je iets te herinneren als elke situatie een stroom van angsten en verlangens met zich brengt. Sterke verlangens die geboren worden uit het geheugen zijn ook de vernielers van het geheugen.

Bezoeker: Hoe zou ik mijn verlangens kunnen bestrijden... niets is sterker dan zij.

Maharaj: De wateren van het leven storten zich donderend over de rotsen van begerenswaardige en afstotelijke zaken. Verwijder die rotsen door inzicht en onthechting – en dezelfde wateren stromen snel en stil, met meer kracht en meer diepte. Behandel dit niet als een theorie. Neem de tijd om erover na te denken. Als je vrij wilt worden, is ook de eerste stap belangrijk.

Het is ermee als met het beklimmen van een berg: je kunt geen stap missen. Zet je er een minder, dan is de top niet bereikt.

54

Lichaam en geest zijn symptomen van onwetendheid

(24 april 1971)

Bezoeker: Een tijdje geleden hadden we het over de persoon, de waarnemer en het Absolute (*vyakti, vyakta, avyakta*). Als ik het mij goed herinner, zei u dat alleen het Absolute echt is; de waarnemer is het Absolute op een gegeven punt in tijd en ruimte. De persoon is een organisme, subtiel en stoffelijk, dat zijn licht ontvangt uit de tegenwoordigheid van de waarnemer. Maar ik geloof dat ik het nog niet goed begrepen heb. Zouden we er opnieuw over kunnen spreken? Verder gebruikte u de termen *mahadakash*, *chidakash*, en *paramakash*. Wat is het verband tussen die en de persoon, de waarnemer en het Absolute?

Shri Nisargadatta Maharaj: *Mahadakash* is de natuur, de oceaan van alles wat bestaat, de fysieke ruimte die alles bevat wat we zintuiglijk kunnen waarnemen. *Chidakash* is het bewustzijnsuitspansel, de mentale ruimte van tijd, waarnemen en kennen. *Paramakash* is de tijdloze, ruimteloze realiteit, zonder denken en voelen, waar geen verschillen bestaan, de oneindige bron waaruit alle dingen voortkomen die ooit kunnen verschijnen, het wezen en de essentie van geest en stof, maar voorbij aan beide. Het kan niet worden waargenomen, maar wel worden ervaren als de onveranderlijke Waarnemer van het waarnemen, de Kenner van het kennen, alfa en omega van alle verschijnselen, de wortel van tijd en ruimte, de oeroorzaak in elke keten van oorzakelijkheid.

Bezoeker: En wat is het verschil tussen *vyakta* en *avyakta*?

Maharaj: Er is geen verschil. Het is net zoals licht en daglicht:

het heelal is vol licht dat je niet ziet; wat je ziet, is hetzelfde licht als daglicht. En wat het daglicht laat zien, is de *vyakti*. De persoon is altijd object, de waarnemer subject en dat ze wederzijds afhankelijk zijn, is het gevolg van het feit dat ze een en dezelfde zijn. Jij ziet ze aan voor gescheiden en voor verschillende toestanden. Dat zijn ze niet. Ze zijn hetzelfde Bewustzijn, in rust en beweging, elk bewust van de ander. In *chit* kent de mens God en God kent de mens. In *chit* geeft de mens vorm aan de wereld en de wereld aan de mens. *Chit* is de schakel, de brug tussen de uitersten, de evenwicht brengende en verenigende factor in elke ervaring. De totaliteit van het waargenomene noem je materie. Het totaal van alle waarnemers is wat je universele geest noemt. De identiteit – het feit dat ze een en dezelfde zijn – openbaart zichzelf als waarnemen en waarneembaarheid, als harmonie en intelligentie, liefde en liefelijkheid en bevestigt zichzelf van eeuwigheid tot eeuwigheid.

Bezoeker: De drie *guna's*, *sattva*, *rajas* en *tamas*, spelen die alleen op het niveau van de stof of ook in de geest?

Maharaj: In beide natuurlijk, want dat zijn geen gescheiden dingen. Alleen het Absolute ligt voorbij de *guna's*. In feite zijn het maar standpunten, manieren van kijken. Ze bestaan alleen in de geest. Zodra je dieper gaat dan de geest, ben je dieper dan elk onderscheid.

Bezoeker: Is het heelal een product van de zintuigen?

Maharaj: Net zoals jij je wereld herschept als je wakker wordt, wordt ook het heelal uitgerold. De geest heeft vijf organen om waar te nemen, vijf organen om actief te zijn en vijf voertuigen voor het bewustzijn. Die verschijnen als geheugen, denken, intellect en zelfbewustzijn.

Bezoeker: De wetenschappers hebben veel vooruitgang geboekt. Wij kennen lichaam en geest veel beter dan onze voorouders. Uw traditionele methode om geest en stof te beschrijven en te analyseren is achterhaald.

Maharaj: Maar waar zijn jouw wetenschappers en hun kennis?

Zijn die niet alweer voorstellingen in jouw hoofd?

Bezoeker: Op dit punt scheiden onze wegen! Wat mij betreft zijn ze niet mijn eigen projectie. Ze waren er al voordat ik geboren werd en ze zijn er ook nog als ik allang dood ben.

Maharaj: Natuurlijk. Als je tijd en ruimte als realiteit accepteert, dan beschouw je jezelf als iets nietigs met een korte levensduur. Maar zijn tijd en ruimte de realiteit? Zijn zij afhankelijk van jou of jij van hen? Als lichaam zit je in de ruimte en als geest in de tijd. Maar ben jij niets meer dan een lichaam met een geest erin? Heb je dat ooit onderzocht?

Bezoeker: Daar had ik geen reden toe en ik zou ook niet weten hoe ik dat moest doen.

Maharaj: Ik zal je een suggestie geven hoe je dat kunt doen. Maar het eigenlijke werk van inzicht en onthechting (*viveka – vairagya*) moet je zelf doen.

Bezoeker: Mijn enige reden zou mijn geluk kunnen zijn, dat door niets wordt veroorzaakt en tijdloos is. Maar hoe onderzoek je dat?

Maharaj: Geluk is maar incidenteel. Het juiste en doelmatige motief is liefde. Je ziet mensen lijden en je zoekt naar de beste manier om ze te helpen. Het antwoord ligt voor de hand: zorg eerst dat je zelf geen hulp meer nodig hebt. Zorg ervoor dat je uitsluitend het beste voor de ander wilt en dat je niets verwacht, van welke aard dan ook.

Degenen die alleen naar geluk lopen te zoeken, lopen het gevaar dat ze in een ivoren onverschilligheid belanden, terwijl liefde het nooit zal laten afweten.

En wat de methode betreft, er is er maar een: je moet leren ontdekken wat je bent, zowel wat je lijkt te zijn als wat je wezenlijk bent. Liefde en Helderheid gaan hand in hand – elk heeft de ander nodig en maakt die sterker.

Bezoeker: Medeleven veronderstelt het bestaan van een

objectieve wereld vol lijden, dat vermeden kan worden.

Maharaj: De wereld is niet objectief en haar verdriet is onvermijdelijk. Mededogen komt neer op de weigering om onder denkbeeldige oorzaken te blijven lijden.

Bezoeker: Als de redenen denkbeeldig zijn, waarom is het lijden dan onvermijdelijk?

Maharaj: Je lijdt altijd door de schijn, de namaak, de verkeerde verlangens en angsten, onjuiste ideeën en een onjuiste waardeschaal, onoprechte betrekkingen met anderen. Laat alles wat onecht is varen en je lijden is verdwenen. De waarheid maakt gelukkig, de waarheid bevrijdt.

Bezoeker: De waarheid is dat ik een geest ben die in een lichaam zit opgesloten en dat is een heel ongelukkige waarheid.

Maharaj: Je bent geen lichaam en je woont niet in een lichaam – in feite bestaat er niet zoiets als een lichaam. Je lijdt aan een pijnlijk wanbegrijpen van jezelf. Om tot een helder begrijpen te komen, moet je een onderzoek gaan instellen.

Bezoeker: Maar ik ben als lichaam geboren, ik zit in een lichaam en ik zal doodgaan met een lichaam, als lichaam.

Maharaj: Hier ligt nu precies je onwetendheid. Ga op onderzoek uit en zet vraagtekens bij alles wat jezelf en anderen betreft. Als je de waarheid wilt vinden, moet je je niet aan je overtuigingen vastklampen. Zolang je er zeker van bent, hoe het nu allemaal precies in elkaar zit, bereik je nooit het uiteindelijke. Het is absurd te denken dat je geboren bent en dat je zult sterven; dat is zowel in strijd met de logica als met je eigen ervaring.

Bezoeker: Goed, ik zal niet star volhouden dat ik dit lichaam ben, daar heeft u gelijk in. Maar hier en nu, zoals ik hier tegen u zit te praten, zit ik toch in mijn lichaam, dat is duidelijk. Ik ben dan misschien niet dit lichaam, maar het is wel van mij.

Maharaj: De hele schepping levert ononderbroken haar

bijdrage aan jouw bestaan. Daarom is het heelal je lichaam. In die zin ben ik het met je eens.

Bezoeker: Mijn lichaam heeft een vergaande invloed op mij. Ik ben er op allerlei manieren mee verweven. Mijn karakter, mijn stemmingen, de manier waarop ik reageer, mijn angsten en verlangens, aangeleerd of geërfd, ze hebben alles te maken met mijn lichaam. Een beetje alcohol of de een of andere drug is voldoende om alles te laten veranderen. Zolang die middelen niet zijn uitgewerkt, ben ik iemand anders.

Maharaj: Dat gebeurt allemaal omdat je je inbeeldt dat je het lichaam bent. Realiseer je wezenlijke Zelf en zelfs drugs zullen je niet meer beïnvloeden.

Bezoeker: Ik zie dat u rookt.

Maharaj: Mijn lichaam heeft een paar gewoonten overgehouden die best mogen doorgaan totdat het sterft. Dat kan geen kwaad.

Bezoeker: En u eet vlees?

Maharaj: Ik ben geboren in een niet-vegetarische kaste en mijn kinderen eten ook vlees. Ik eet maar heel weinig en ik maak er geen drukte over.

Bezoeker: Dan werkt u mee aan het doden van dieren!

Maharaj: Uiteraard. Ik beweer niet dat ik altijd en overal consequent ben. Als jij denkt dat dat mogelijk is, geef dan het voorbeeld, maar predik niet wat je zelf niet in de praktijk kunt brengen. Maar om terug te komen op het idee dat je nooit geboren bent, je zit vast aan het verhaal dat je ouders je verteld hebben. Dat is het verhaal van bevruchting, zwangerschap, geboorte, kleuteren kinderjaren, tienerjaren enzovoort. Maak je nu los van het idee dat je het lichaam bent door gebruik te maken van het tegengestelde idee, namelijk dat je het lichaam niet bent. Ook dat is natuurlijk maar een begrip; behandel het daarom als iets wat je weer overboord kunt gooien als het zijn werk heeft gedaan. Dat idee van ‘Ik ben het lichaam niet’ gaat

er alsnog van uit dat het lichaam een realiteit is, terwijl er in feite niet zoiets als een lichaam bestaat:

het lichaam is alleen maar een manier van denken. Je kunt net zoveel lichamen hebben als je maar wilt, en in alle soorten en maten. Waar het op aankomt is je steeds weer te herinneren aan wat je wezenlijk wilt en dan alles te weigeren wat dat in de weg staat.

Bezoeker: Ik ben als een doos in een doos in een doos. De buitenste doos is het lichaam en de tweede is de ziel die daarin woont. Als je nu de buitenste doos weghaalt, wordt nummer twee het lichaam en de daar op volgende zijn ziel. Het is een oneindige reeks, een eindeloos openen van dozen. Of komt er een eind aan? Is er een laatste die je wezenlijke ziel is?

Maharaj: Als je een lichaam hebt, moet je een ziel hebben, en op dit niveau kun je best de vergelijking met een nest dozen gebruiken. Maar hier en nu, dwars door al je lichamen en zielen heen, straalt helderheid, het zuivere licht van *chit*. Richt daar al je aandacht op. Zonder deze helderheid zou het lichaam geen ogenblik kunnen bestaan. Door het lichaam stromen energie, genegenheid en intelligentie; die geven energie en leiding aan het lichaam en zorgen voor zijn onderhoud. Ontdek die stroom en blijf daar zitten. Natuurlijk zijn dit allemaal maar manieren van spreken. Woorden zijn net zo goed obstakels als bruggen. Ontdek de levensvonk die de vormen van je lichaam weeft en blijf bij die vonk. Die vonk is de enige realiteit die het lichaam bezit.

Bezoeker: Wat gebeurt er na de dood met die levensvonk?

Maharaj: Die is voorbij aan de tijd. Geboorte en dood zijn maar tijdstippen. Het leven gaat eeuwig door met het weven van zijn web. Dat weven gebeurt in de tijd, maar het leven zelf is tijdloos. Wat voor naam of vorm je ook aan zijn uitdrukkingen geeft, het is als de oceaan, nooit veranderend, altijd anders.

Bezoeker: Alles wat u zegt klinkt mooi en overtuigend. Maar het maakt geen eind aan het gevoel dat ik niets meer dan een persoontje ben in een vreemde, koude wereld, die vaak

vijandig en gevaarlijk is. Hoe kan ik me, zolang ik een persoon ben die beperkt is in tijd en ruimte, realiseren dat ik het tegenovergestelde ben? Een gedepersonaliseerd universeel bewustzijn dat zich niet van iets speciaals bewust is?

Maharaj: Je staat erop te zijn wat je niet bent en je onthoudt jezelf te zijn wat je wel bent. Je doet alsof het element van puur weten niet bestaat, het element van helderheid, die vrij is van alle persoonlijke vertekening. Als je deze realiteit, *chit*, niet aanvaardt, dan zul je nooit weten wat je bent.

Bezoeker: Maar wat kan ik daaraan doen? Ik zie mezelf niet zoals u mij ziet. Misschien heeft u gelijk en heb ik ongelijk, maar hoe kan ik ophouden met te zijn wat ik voel dat ik ben?

Maharaj: Een prins die denkt dat hij een bedelaar is, kan maar op één manier echt van de waarheid overtuigd worden: hij moet zich als een prins gaan gedragen en dan kijken wat er gebeurt. Gedraag je nu eens alsof ik gelijk heb en baseer je oordeel op wat er dan gebeurt. Het enige wat ik vraag is dat kleine beetje vertrouwen dat je nodig hebt om de eerste stap te zetten. Je vertrouwen zal groeien, hand in hand met je ervaring, en daarna zul je mij niet meer nodig hebben om verder te gaan. Ik weet wat je bent en dat heb ik je verteld. Geef mij een poosje je vertrouwen.

Bezoeker: Om hier en nu te zijn heb ik mijn lichaam nodig en zijn zintuigen. Om te begrijpen heb ik een geest nodig.

Maharaj: Lichaam en geest zijn niets meer dan symptomen van onwetendheid en onbegrip. Leef alsof je pure helderheid bent, zonder lichaam en geest, zonder tijd en ruimte, voorbij aan het waar, wanneer en hoe. Richt daar je aandacht op, denk eraan en leer om die realiteit te accepteren. Ga er niet aldoor tegenin en ontken haar niet steeds. Ruim tenminste je vooroordelen uit de weg. *Yoga* maakt het uiterlijke ondergeschikt aan het innerlijke. Laat je lichaam en geest uitdrukking zijn van de Realiteit; die is alles in allen en voorbij alle dingen. Succes bereik je door het te doen, niet door te argumenteren.

Bezoeker: Mogen we nog eens terugkomen op mijn eerste

vraag: Hoe komt het dat we ons zijn gaan vergissen door te denken dat we een persoonlijkheid zijn?

Maharaj: Het Absolute is er voordat de tijd er is. Eerst komt helderheid. Een handvol herinneringen en mentale gewoonten begint aandacht te trekken, de helderheid begint zich op een punt te richten en plotseling verschijnt daar een persoon. Als het licht van de heldere aandacht verdwijnt – je gaat slapen of je valt flauw – dan is er van de persoon geen spoor meer te vinden. De persoon (*vyakti*) flikkert, helderheid (*vyakta*) bevat alle tijd en ruimte en het Absolute (*avyakta*) is.

* Het Sanskriet-woord *Atma(n)* wordt vaak vertaald met 'ziel', maar het heeft niets gemeen met de opvatting van een persoonlijke, half eeuwige ziel zoals die in het christendom vaak gedacht wordt. *Atma* of *Atman* is het levensprincipe in ons, het 'Ik ben' zonder vorm, kleur enzovoort, dat waarin alle waarnemingen worden waargenomen en zelf het licht in al die waarnemingen of dingen. Opm. vert.

55

Geef alles op, dan win je alles

(1 mei 1971)

Bezoeker: Hoe zou u uw tegenwoordige toestand kunnen beschrijven?

Shri Nisargadatta Maharaj: Als een toestand van niet-ervaren.

Bezoeker: Kunt u het denken en voelen van iemand anders binnengaan en zijn ervaringen delen?

Maharaj: Neen, dat vereist een speciale training. Ik ben als een graanhandelaar. Ik weet maar heel weinig over brood en gebak. Misschien weet ik niet eens hoe tarwepap smaakt. Maar over de tarwekorrel weet ik alles wat er te weten valt. Ik ken de bron van elke ervaring. Maar de ontelbare vormen die ervaringen kunnen aannemen, ken ik niet. En die hoef ik ook niet te kennen. De paar dingen die ik van ogenblik tot ogenblik moet weten, weet ik op de een of andere manier toch wel.

Bezoeker: Uw specifieke bestaan en het mijne, bestaan die beide in de geest van *Brahma* (de God, opm. vert.)?

Maharaj: Het onbeperkte is zich niet bewust van het beperkte. Het bestaan als een persoon is een persoonlijke aangelegenheid. Een persoon bestaat alleen in tijd en ruimte, hij heeft een naam en een vorm, een begin en een einde. Het universele omvat alle personen; het Absolute ligt voorbij alle dingen en is hun bron.

Bezoeker: Over het totaal maak ik me niet druk. Maar wat is het verband tussen uw persoonlijk bewustzijn en het mijne?

Maharaj: Wat zou de relatie kunnen zijn tussen twee dromers?

Bezoeker: Ze zouden van elkaar kunnen dromen.

Maharaj: Dat is precies wat de mensen doen. Iedereen fantaseert ‘anderen’ en zoekt dan naar contact met hen. Jijzelf bent het enige contact, een ander is er niet.

Bezoeker: Er moet toch wel iets gemeenschappelijks zijn tussen die vele bewuste puntjes die wij zijn?

Maharaj: Waar zijn al die puntjes dan? In jouw denken! Je blijft maar volhouden dat jouw wereld onafhankelijk van je geest bestaat. Hoe zou dat nu mogelijk zijn? Je verlangen om de geest van anderen te kennen is te wijten aan het feit dat je je eigen geest niet kent. Leer eerst je eigen geest kennen, dan zul je ontdekken dat die vraag over anderen helemaal niet van toepassing is. Er zijn geen andere mensen. Jijzelf bent wat alle dingen gemeen hebben, de enige schakel tussen al die menselijke geesten. Zijn is bewust zijn; ‘Ik ben’ is op alles van toepassing.

Bezoeker: De Hoogste Realiteit (*parabrahman*) is misschien in ieder van ons tegenwoordig. Maar wat hebben we daaraan?

Maharaj: Je kunt net zo goed zeggen: ‘Ik heb een plek nodig waar ik mijn spullen kan opbergen, maar wat heb ik aan ruimte?’ of: ‘Ik heb melk, thee, koffie of spuitwater voor mijn dorst nodig, maar water is nutteloos.’ Zie je niet dat het alleen de Hoogste Realiteit is, die alles mogelijk maakt? Maar als jij vraagt wat voor nut je daarvan hebt, dan moet ik zeggen: geen. In aangelegenheden van het dagelijkse leven heeft de kenner van de Realiteit geen streepje voor, misschien wel het tegendeel. Want omdat hij niet door hebzucht en angst wordt beïnvloed, beschermt hij zichzelf niet. Het idee alleen al van winst komt niet bij hem op; oppotten verafschuwt hij. Zijn leven is voortdurend loslaten, delen, geven.

Bezoeker: Als het bereiken van het Allerhoogste geen voordelen met zich brengt, waarom zou je er dan al die moeite voor doen?

Maharaj: Moeite is er alleen als je je aan iets vastklampt. Als er

niets is wat je probeert vast te houden, ontstaan er geen problemen. Het opgeven van het kleinere betekent het krijgen van het grotere. Geef alles op en je krijgt alles. Dan wordt het leven zoals het bedoeld was: het pure stralen uit een onuitputtelijke bron. In dat licht verschijnt de wereld vaag, als een droom.

Bezoeker: Als mijn wereld niets meer is dan een droom en als u daar deel van bent, wat zou u dan voor mij kunnen doen? Als de droom niet echt is en geen eigen, onafhankelijk bestaan heeft, hoe zou de Realiteit die dan kunnen beïnvloeden?

Maharaj: Een droom is een tijdelijk verschijnsel. Het verlangen om hem in stand te houden is de oorzaak van het probleem. Laat dat los. Houd op met denken dat die droom 'jouw' droom is.

Bezoeker: U schijnt het vanzelfsprekend te vinden dat er een droom is zonder een dromer en dat ik mijzelf met die droom vereenzelvig, omdat ik dat leuk vind. Maar ik ben zowel de droom als de dromer. Wie moet er dan ophouden met dromen?

Maharaj: Laat de droom zijn dansje dansen totdat hij is uitgedanst. Daar kun je niets aan veranderen. Wat je wel kunt, is de droom zien als niets meer dan een droom, zonder er een certificaat van echtheid op te plakken.

Bezoeker: Hier zit ik, tegenover u. Ik droom en u neemt waar hoe ik in mijn droom praat. Wat verbindt ons?

Maharaj: Wat ons verbindt is mijn bedoeling om jou wakker te schudden. Mijn hart wil dat je wakker wordt. Ik zie je in je droom lijden en ik weet dat ik je wakker moet maken om een einde aan je pijn te maken. Wakker word je zodra je je droom ziet als een droom. Je droom op zichzelf interesseert mij niet. Voor mij is het genoeg te weten dat je wakker moet worden. Je hoeft je droom niet tot een bepaald einddoel te brengen, je hoeft hem niet edel of mooi of gelukkig te maken. Het enige wat nodig is, is je te realiseren dat je aan het dromen bent. Houd op met fantaseren en geloven. Zie de tegenstrijdigheden onder ogen, en de tegenstellingen, de valse schijn en het

verdrietige van de menselijke situatie – en de noodzaak om dieper te gaan. In de onmetelijke ruimte zweeft een sprankje bewustzijn. Dat bevat het hele universum.

Bezoeker: Er zijn diepe gevoelens in de droom die echt en eeuwig lijken. Verdwijnen die bij het wakker worden?

Maharaj: In de droom houd je van sommige mensen en niet van anderen. Bij het ontwaken ontdek je dat je de liefde zelf bent en dat je allen omvat. Persoonlijke liefde, hoe intens en oprecht ook, is niettemin altijd een gebondenheid. De liefde in vrijheid is allesomvattend.

Bezoeker: De mensen komen en gaan. Je kunt alleen houden van wie je tegenkomt, niet van iedereen.

Maharaj: Als je de liefde zelf bent, ben je tijd en aantallen ontstegen. Door van één te houden, houd je van allen, door van allen te houden, houd je van ieder. Allen en één sluiten elkaar niet uit.

Bezoeker: U zegt dat u zich in een tijdloze staat bevindt. Betekent dit dat verleden en toekomst geen geheimen meer voor u hebben? Hebt u bijvoorbeeld Vasishta Muni ontmoet, de goeroe van Rama?

Maharaj: Deze vraag over de tijd wordt gesteld in de tijd. Je vraagt me weer naar de inhoud van een droom. Tijdloosheid ligt voorbij de illusie van de tijd, het is geen verlengstuk van de tijd. De man die Vasishta heet, kende Vasishta. Ik bevind me dieper dan alles wat naam en vorm heeft. Vasishta is een droom binnen jouw droom. Hoe zou ik die kunnen kennen? Jij bent geobsedeerd door verleden en toekomst. Dat is allemaal te wijten aan je verlangen om te blijven bestaan – om jezelf te beschermen tegen je eigen verdwijnen. En omdat je door wilt blijven gaan, wil je ook dat anderen je gezelschap houden – vandaar je bezorgdheid over hun overleven. Maar wat jij aanziet voor overleven, is alleen maar het overleven van een droom. De droom is beter. Daar ligt een mogelijkheid om wakker te worden.

Bezoeker: U kent de eeuwigheid en daarom maakt u zich niet druk over ons overleven.

Maharaj: Het is net andersom. Eeuwigheid is het vrij zijn van elk verlangen om te blijven bestaan. Elk gehecht zijn brengt angst met zich, want elk ding is vergankelijk. En angst maakt je tot slaaf. Dit vrij zijn van gehechtheden is niet het gevolg van oefenen; voor degene die weet wat hij wezenlijk is, is dat iets natuurlijks. Liefde hecht zich nergens aan vast; gehechtheid is geen liefde.

Bezoeker: Dus er is geen bepaalde manier om onthecht te worden?

Maharaj: Er valt niets te winnen. Gooi je fantasie overboord en ken jezelf zoals je bent. Zelfkennis is onthecht zijn. Elke begeerte is te wijten aan een gevoel van onvolkomenheid. Als je weet dat het je aan niets ontbreekt en dat jij de hele wereld bent – jouw wereld dus – dan verdwijnen verlangens.

Bezoeker: Moet ik me oefenen om heel bewust te zijn als ik mezelf wil leren kennen?

Maharaj: Er valt niets te oefenen. Om jezelf te kennen, moet je jezelf zijn. En om alleen jezelf te zijn, moet je ophouden met jezelf voor dit of dat aan te zien. Wees! Punt! Laat je ware natuur naar boven komen. Activeer je geest niet door te zoeken.

Bezoeker: Als ik alleen maar ga zitten wachten op zelfrealisatie, zal dat wel een poos duren!

Maharaj: Waar zou je op moeten gaan zitten wachten als het gezochte al hier en nu is? Je moet alleen maar leren kijken. Richt je aandacht op jezelf, op je eigen wezen. Je weet dat je bent, en dat vind je heerlijk. Houd dus op met dat verbeelden, dat is genoeg. Stel je niet afhankelijk van de tijd. De tijd is de dood. Wie wacht wordt een levend lijk. Het leven is altijd nu! Praat me niet van verleden en toekomst – die bestaan alleen maar in jouw denken.

Bezoeker: U gaat toch ook dood?

Maharaj: Ik ben al dood. In mijn geval maakt de dood van het lichaam geen verschil uit. Ik ben tijdloos Zijn. Ik ben vrij van angst en verlangens doordat ik geen verleden heb om me te herinneren en geen toekomst om me te verbeelden. Hoe kan er angst of verlangen zijn als er geen namen of vormen zijn?

Met het verdwijnen van verlangens verdwijnt ook de tijd. Ik ben veilig, omdat wat Is niet kan worden geraakt door wat niet is. Jij voelt je onveilig, omdat je je verbeeldt dat er gevaar dreigt. Natuurlijk is je lichaam als zodanig wel gecompliceerd en kwetsbaar en dat heeft bescherming nodig. Maar jij niet! Zodra je je realiseert dat jijzelf, jouw eigen wezen, onaantastbaar is, is er vrede.

Bezoeker: Hoe zou ik vrede kunnen vinden zolang de wereld nog lijdt?

Maharaj: Er zijn heel duidelijke redenen voor het lijden van de wereld. Als je de wereld wilt helpen, moet je eerst zelf geen hulp meer nodig hebben. Dan zal je doen en laten de wereld op een heel efficiënte manier helpen.

Bezoeker: Hoe kan niet-doen nuttig zijn waar een situatie om actie vraagt?

Maharaj: Als er actie nodig is, komt die ook. Maar de mens is niet de doener. Hij moet zich alleen bewust zijn van alles wat er gebeurt. Zijn tegenwoordigheid zelf is actie. Een raam is de afwezigheid van een muur, en doordat het leeg is, komt er licht en frisse lucht in. Zorg ervoor dat je leeg bent. Luister niet langer naar je verbeelding en houd op met je inspanningen. Als de obstakels verdwenen zijn, is dat genoeg om de Realiteit naar binnen te laten stromen. Als je echt iemand wilt helpen, blijf dan uit de buurt. Als je gevoel je dwingt om te helpen, zul je niet in staat zijn hulp te geven. Misschien maak je je erg druk en ben je erg tevreden met je hulpvaardig karakter, maar de resultaten worden niet indrukwekkend. Iemand is pas echt geholpen als hij niet meer van hulp afhankelijk is. De rest bestaat uit onbenulligheden.

Bezoeker: Er is geen tijd om stil te zitten wachten op hulp. Er moet iets gedaan worden.

Maharaj: Ga gerust je gang! Maar wat jij kunt doen, is beperkt; alleen het Zelf is onbeperkt. Geef jezelf zonder enige beperking weg, onvoorwaardelijk. Andere dingen kun je alleen maar bij beetjes geven. Alleen jij Zelf bent onmetelijk. Helpen is de aard van je ware Zelf. Zelfs als je eet en drinkt, help je je eigen lichaam. Jijzelf hebt niets nodig. Jij bent het Zijn zelf, zonder begin, zonder einde, onuitputtelijk. Als je lijden en verdriet ziet, wees er dan helemaal bij. Stort je niet in activiteiten. Ervaring en activiteit helpen niet echt. Wees bij het verdriet en leg zijn wortels bloot, echte hulp is het helpen begrijpen. Natuurlijk moet je intussen de hongerigen te eten geven en de naakten kleden, als die mogelijkheid zich voordoet.

Bezoeker: Ik zal niet lang meer leven.

Maharaj: Je lichaam is een kortstondig verschijnsel, maar jijzelf niet. Tijd en ruimte bestaan uitsluitend in het denken. Jij bent niet beperkt door wat dan ook. Eeuwigheid is niets anders dan zelfkennis.

Deze ebook licentie is jouw eigendom en kan gelezen worden op een Mac, pc of laptop, e-reader, tablet en/of mobiele telefoon.

(Door)verkopen, verspreiden (sub)licenseren, verhuren, leasen of op een andere manier overdragen van enig recht in of op deze licentie of dit eBook, danwel reproduceren, uitgeven, uitzenden of op enige andere manier beschikbaar stellen van dit digitale bestand aan een 3de partij is ten strengste verboden.

Dit bestand is voorzien van een watermerk met informatie die jou aanmerkt als de eigenaar van de licentie om misbruik voorkomen.

Veel leesplezier!